

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Baki KARAÇAY

MERKEZİ YÖNETİMİN AVRUPA BİRLİĞİ'NE UYUM ÇALIŞMALARININ
YEREL DÜZEYDE ÖRGÜTLENMESİ: ANTALYA VALİLİĞİ ÖRNEĞİ

Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2014

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Baki KARAÇAY

MERKEZİ YÖNETİMİN AVRUPA BİRLİĞİ'NE UYUM ÇALIŞMALARININ
YEREL DÜZEYDE ÖRGÜTLENMESİ: ANTALYA VALİLİĞİ ÖRNEĞİ

Danışman

Prof. Dr. Erol ESEN

Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2014

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Baki KARAÇAY'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Alpay GÜNAL (İmza)

Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. Erol ESEN (İmza)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Nuray ATSAN (İmza)

Tez Başlığı: Merkezi Yönetimin Avrupa Birliği'ne Uyum Çalışmalarının Yerel Düzeyde Örgütlenmesi: Antalya Valiliği Örneği

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 05/12/2014

Mezuniyet Tarihi : 11/12/2014

Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT
Müdür

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	iv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	v
ÖZET.....	vii
SUMMARY	viii
ÖNSÖZ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ ve TÜRKİYE

1.1. Avrupa Birliği	9
1.2. Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri	14

İKİNCİ BÖLÜM

MERKEZÎ DÜZEYDE ÖRGÜTLENME

2.1. Avrupa Birliği ile İlişkilerin Örgütlenmesinin Tarihsel Gelişimi	18
2.2. Genel Sekreterlikten Avrupa Birliği Bakanlığına	25
2.2.1. Avrupa Birliği Bakanlığı'nın Yapısı ve İşleyişi	30
2.2.2. Avrupa Birliği Bakanlığı İlgili Kuruluşları	33
2.2.3. Avrupa Birliği Bakanlığı'nın Yurtdışı ve Yurtiçi Örgütlenmesi	36
2.3. Kamu Kurumları AB Koordinasyon Birimleri	37
2.4. Kamu Kurumları AB Daimi Temas Noktaları	38
2.5. Merkezî Olmayan Yapılanmanın Oluşturulması.....	39
2.6. Çerçeve Anlaşmaya Göre Oluşturulan Yapılar ve Fonksiyonları.....	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AB'YE UYUM SÜRECİNDE YEREL DÜZEYDE ÖRGÜTLENME (VALİLİKLER)

3.1. Yerel Düzeyde Örgütlenmenin Tarihsel Seyri	51
3.2. Yerel Düzeyde Örgütlenmeye Götüren Aşamalar ve Mevzuat Yapısı.....	55

3.3. Valilik AB Birimleri	58
3.3.1. Valilik AB Birimlerinin Yapısı, Kuruluş ve İşleyişi	59
3.3.2. Valilik AB Birimlerinde Görevli Personel	64
3.4. İl AB Daimi Temas Noktaları	69
3.5. Avrupa Birliği'ne Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulları	71
3.6. Valiliklerde AB Bakanlığı Koordinasyonunda Yürütülen Uyum Çalışmaları	74
3.7. Valiliklerde İçişleri Bakanlığı Tarafından Yürütülen Uyum Çalışmaları.....	83

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANTALYA VALİLİĞİ ÖRNEĞİ

4.1. Antalya'daki Uyum Çalışmalarının Örgütlenmesi	91
4.2. Antalya Valiliği Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi.....	91
4.2.1. Merkez Personeli	92
4.2.2. Merkezin Çalışmaları	95
4.3. Antalya Valiliği İl AB Daimi Temas Noktası	99
4.4. Antalya İli Avrupa Birliği'ne Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulu	100
SONUÇ	105
KAYNAKÇA	124
EK 1- Kamu Kurumları AB Koordinasyon Birimleri	129
EK 2- Kamu Kurumları AB Daimi Temas Noktaları	132
EK 3- İllerde Kurulan AB Birimleri	135
EK 4- Antalya İli AB UDY Kurulu Üye Listesi	154
Ö Z G E Ç M İ Ş	158

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. AB Bakanlığı Teşkilat Şeması	32
Şekil 3.1. Büyükşehir Belediyesi Olan İllerde Valilik Birimleri Teşkilat Şeması	60

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. Gümrük Birliği Öncesi AB'ye Dair Merkezî Örgütlenmede Aşamalar	22
Tablo 3.1. Adaylık Sonrasında AB'ye Dair Merkezî ve Yerel Örgütlenmede Aşamalar	56
Tablo 3.2. Kuruluş Yıllarına Göre Valilik AB Birimleri	61
Tablo 4.1. Antalya İlinde Uygulanan AB Projelerinin Kuruluşlara Göre Dağılımı (2002-2013)	88
Tablo 4.2. Antalya İlinde Uygulanmış/Uygulanan Pilot Projeler	89
Tablo 4.3. Antalya İlinde Uygulanan Projelerin AB Hibe Programlarına Göre Dağılımı (2002-2013)	90

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ABEGPDB	AB Eğitim ve Gençlik Programları Dairesi Başkanlığı
ABGS	Avrupa Birliği Genel Sekreterliği
ABİS	Avrupa Birliği İletişim Stratejisi
ABKM	Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi
ABPKM	Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi
ABUDYK	Avrupa Birliği'ne Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulu
ABYİS	AB'ye Yönelik İletişim Stratejisi
AET	Avrupa Ekonomik Topluluğu
AGH	Avrupa Gönüllü Hizmeti
bkz.	Bakınız
BM	Birleşmiş Milletler
CEDEFOP	European Center for Vocational Training (Avrupa Mesleki Eğitim Merkezi)
COREPER	Committee of Permanent Representatives (Daimi Temsilciler Komitesi)
DİAB	(İçişleri Bakanlığı) Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Dairesi Başkanlığı
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
EIP	European Innovation Partnership (Avrupa İnovasyon Ortaklığı)
EIPA	European Institute of Public Administration (Avrupa Kamu Yönetimi Enstitüsü)
EURATOM	European Atomic Energy Community (Avrupa Atomik Enerji Topluluğu)
ICT-PSP	The Information and Communication Technologies Policy Support Programme (Bilgi ve İletişim Teknolojileri Politika Destek Programı)
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance (Katılım Öncesi Yardım Aracı)
İKUK	İç Koordinasyon ve Uyum Komitesi
İKV	İktisadi Kalkınma Vakfı
İYK	İzleme ve Yönlendirme Komitesi
KOB	Katılım Ortaklığı Belgesi
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme
LdV	Leonardo da Vinci (Mesleki Eğitim Programı)
LLP	Life Long Learning Programme (Hayat Boyu Öğrenme Programı)
MDAÜ	Merkezi Doğu Avrupa Ülkeleri
MEDA	Mediterranean Economic Development Area (Akdeniz Ekonomik Kalkınma Bölgesi)
MFİB	Merkezi Finans ve İhale Birimi

NAO	National Authorising Officer (Ulusal Yetkilendirme Görevlisi)
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)
NIPAC	National IPA Coordinator (Ulusal IPA Koordinatörü)
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development (İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı)
OEEC	Organisation for European Economic Cooperation (Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü)
PCM	Project Cycle Management (Proje Döngüsü Yönetimi)
PDY	Proje Döngüsü Yönetimi
PLM	People in Labour Market (İş Piyasasındaki Kişiler)
RCD	Recreational Craft Directive (Avrupa Topluluğu Tasarım Tescili)
REG	Reform Eylem Grubu
RİG	Reform İzleme Grubu
s.	Sayfa
STD	Sivil Toplum Diyalogu
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
STÖ	Sivil Toplum Örgütü
TBB	Türkiye Belediyeler Birliği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TKDK	Tarımsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜYİS	Türkiye'ye Yönelik İletişim Stratejisi
UA	Ulusal Ajans
VABpro	Valiliklerde AB İşleri İçin Kapasite Oluşturulması Projesi
vb.	ve benzeri
VETPRO	Vocational Education and Training Professionals (Mesleki Eğitim ve Öğretim Uzmanları)
VHKİ	Veri Hazırlama Kontrol İşletmeni

ÖZET

Kuruluş yasası itibariyle Avrupa Birliği Bakanlığı için taşraya yönelik uygulamaları yürütecek yerel düzeyde bir yapılanma öngörülmemiştir. Ancak, AB'ye üyelik sürecinin getirdiği yükümlülükler ve sürecin kazanımları, sadece merkezî düzeydeki kuruluşları değil, özellikle uygulama aşamasında yereli de yakından ilgilendirmektedir. Türkiye'nin adaylık statüsü elde etmesiyle birlikte başlayan ve yerel düzeyde faaliyet gösteren aktörlerin AB program ve politikalarının yaygınlaşmasına hizmet eden projeler uygulanmasına imkân sağlayan hibe programları, AB sürecine özellikle son 10 yılda yerelin de aktif katılımını sağlamıştır. Çalışma, hali hazırda birçok eksik ve süregiden belirsizliğe rağmen, sözkonusu sürede valilikler bünyesinde kurulan AB birimlerinin yürüttüğü proje, eğitim ve organizasyon faaliyetlerinin, ayrıca Avrupa Birliği Bakanlığı'nın bu birimler aracılığıyla 2010 yılından itibaren yerelde uyguladığı programların, idari ve insan kaynakları bakımından yerelin güçlenmesine önemli katkı sağladığını ve AB işleri ile ilgili yerel düzeyde örgütlenme açısından önemli bir zemin oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmada merkezî örgütlenmeye de yer verilerek, Türkiye ve Avrupa Birliği (AB) ortaklık ilişkisine dair yerel düzeyde örgütlenme konusu ilk kez ele alınmakta, merkezî düzeyde sürdürülen çalışmaların yerel düzeyde sahiplenilmesini sağlamak üzere AB işleri ile ilgili, yasal dayanağı ve kurumsal yapısı güçlü biçimde, mevcudun ötesinde etkili yerel örgütlenmeye gidilmesi gereksinimi ortaya konulmaktadır. Zira uyum süreci, yasal düzenlemelerden ibaret bir dışişleri meselesi olmayıp, uygulamada beklenen toplumsal “davranış değişimini” de içermektedir. Yerel kurumların yararlanabildiği AB hibeleriyle yürütülen projeler de, salt mali yardım olmayıp üyelik için öngörülen öncelikli reformların desteklenmesini amaçlamaktadır ve bu projeler esas itibariyle yarattıkları değişim ve günlük hayata etkileri ile temelde uyum ve reform sürecinin bir parçası durumundadırlar. Çalışmanın sonunda mevcut valilik AB birimlerinin sağlam yasal bir altyapıyla kurumsallaşması, ya da alternatif olarak AB Bakanlığı'nın illerde ya da bölgelerde temsilcilikleri kurularak yerelin sürece aktif katılımının sağlanması önerilmekte ve bunun gerekçeleri anlatılmaktadır. AB Bakanlığı'nın yurtiçine yönelik misyonunu gerçekleştirmesini sağlayacak, yasal dayanağı ve kurumsal yapısı güçlü yerel örgütlenme, AB'ye uyum anlamında yerelde yaratılan etki ve değişimin sürdürülebilirliğini sağlayacak, aynı zamanda adaylık sürecinin amacına ulaşmasını hızlandıracaktır.

Anahtar kelimeler: AB, Avrupa Birliği, Avrupa Birliği Bakanlığı, kamu, taşra, örgüt, örgütlenme, yönetim, yerel, kurum, kurumsallaşma, il, valilik, AB projeleri.

SUMMARY

LOCAL LEVEL ORGANIZATION OF CENTRAL PUBLIC ADMINISTRATION'S HARMONIZATION PROCESS WITH THE EU: CASE STUDY OF GOVERNORSHIP OF ANTALYA

During the Establishment Act of the Turkish Ministry for EU Affairs major emphasis was placed on the central organization while excluding local structures to conduct the nationwide domestic practices. Yet, EU membership process, its gains and arrangement responsibilities of Turkey are not only a matter of the central institutions, but of organizations operating at local levels. Although several programs and EU grant projects have been carried out locally during the harmonization process, the organizational and institutional aspects of these activities have not been studied much to date. Thus, in this study we examined, for the first time, the “local level public organizations” about Turkey–EU relations.

Examination of local public organizations, including a case study (Antalya province) we found that despite many inadequacies and ongoing uncertainty, the programs and multilateral EU grant projects carried out by the Ministry of the EU Affairs and by the EU offices in many governorates since 2010, respectively, made a significant contribution to strengthen local organizations in terms of administrative and human resources. In addition, they created a basis for the organization on EU affairs in provinces.

The EU grant projects carried out at local level are in fact a part of the participation and reform process of Turkey, as they are particularly designed to support reform in priority areas for EU membership. Based on our findings, we suggest that further steps should be taken at local levels –in provinces– towards institutionalization of EU affairs by emphasizing the importance of local level ownership of the ongoing efforts at the central level. Strong legal mechanisms should be developed for the local organizations to ensure their progress. In addition, we highly recommended that any further tolerance for uncertainties should be avoided to strengthen the local capacity for EU affairs. Because, EU process should be undertaken as a process that can be completed with society’s effective participation and contribution at the local level, rather than a matter of foreign affairs to be accomplished with issuing new legislations. Institutionalization of EU offices in governorates as responsible centers for the coordination of EU affairs in the provinces can be strengthened within a complete legal framework. Alternatively, representation offices of the Ministry of EU Affairs can be put into operation in provinces or in regional bases. Should this be accomplished, it will not only ensure the sustainability of the impact and changes created at the local level, but also will accelerate the achievement of the objectives in the accession process.

Keywords: EU, The European Union, The European Union, Ministry for European Union Affairs, organization, local, public administration, local level, institution, institutionalization, governorate, governorship, province, EU projects.

ÖNSÖZ

Avrupa Birliği sürecinde yerel düzeyde kamu örgütlenmesinin bugünkü durumunun valilikler bağlamında incelendiği bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2013–2014 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Yarıyılında Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı kapsamında Prof. Dr. Erol ESEN’e sunulmuştur.

Uzun ve yoğun bir sürede hazırlanan çalışmada, bugüne değin daha çok uluslararası ilişkiler ve siyaset biliminin konusu olan Türkiye–AB ilişkileri, kamu yönetimi açısından kurumsal yapısı ve ilk kez yerel düzeyde örgütlenmesi bağlamında ele alınmıştır. Bu amaçla, mevcut durum tespiti için öncelikle Avrupa Birliği Bakanlığının, valiliklerin Avrupa Birliği birimlerinin ve İçişleri Bakanlığının konuyla ilgili çalışmaları incelenmiştir. Çalışmada bakanlıklar, bağlı ve ilgili kuruluş ile valilikler bünyesinde AB işleri ile ilgili çalışan kamu görevlileri ile çeşitli vesilelerle yapılan toplantı ve yüz yüze görüşmelerimden elde edilen bilgiler ile son beş yıldır Antalya Valiliği bünyesinde koordinatörlüğünü yürütmekte olduğum Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezinde edindiğim birikim ve gözlemlerden önemli düzeyde yararlanılmıştır. Konunun benim açımdan ve bu çalışmamla ilgili ilginç bir yanı, bu çalışmada aktardığım gelişmelerin yoğunlukla yaşandığı yıllarda, yukarıda değindiğim görevim sayesinde sözkonusu sürecin ve yereldeki gelişmelerin birçoğunun içerisinde bulunmuş olmamdır. Bu sebeple, yerele yönelik olarak gerek Avrupa Birliği Bakanlığı düzeyinde ve gerekse yerel düzeyde gerçekleştirilen örgütlenme çalışmalarının hemen tümünde yer almış veya bunlara tanıklık etmiş bulunmaktayım. Bugünden geçmişe doğru baktığımda, yerel düzeyde örgütlenmeyle ilgili çalışmamın konusu olan serüvene yoğunlukla aradan geçen son beş-on yıl içinde tanık olduğumuzu görüyorum. Bu nedenle bu çalışmada, 2000’li yıllarda başlayan ve halen devam eden oluşumlarla, Avrupa Birliği’ne dair yerel düzeyde kamu örgütlenmesinin yaşandığı süreci sizlere aktarmakta, yeri geldikçe tanıklık ettiğim gelişmeler ve gözlemlerinden örnekler vermekte, bu alanda çalışma yapan akademisyenlerin araştırmalarında yararlanabilmeleri için yeri geldikçe kendi çalışmalarımın bahsetmekteyim. Bu doğrultuda, Avrupa Birliği Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının yerel düzeydeki AB ile ilişkili örgütlenme çalışmalarında rolü, illerde AB Daimi Temas Noktası Vali Yardımcıları, Valilik AB Birimleri ve İl AB Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulları (AB UDYK) çalışmada genişçe incelenmiştir. Çeşitli akademik kaynaklar yanı sıra, özellikle ABGS ve Avrupa Birliği Bakanlığı yayınlarından, belge ve notlarından azami düzeyde yararlanılmıştır.

Bu çalışmayı gerçekleştirebildiğim için birçok kişiye şükran borçluyum. Öncelikle beni dünyaya getirip yetiştiren canım annem ve babama, verdikleri sonsuz güç ve güvenden dolayı kardeşlerim Bahri ve Elife, sabrı ve anlayışıyla hep yanımda olan sevgili eşim Ebru'ya teşekkür ederim. Yüksek Lisans yapmam için beni teşvik eden Bölüm Başkanımız Prof. Dr. Ali Öztekin'e, tez konusunun belirlenmesinden hazırlanmasına kadar her aşamada yol gösteren, yöntem ve içerik konusunda desteğini esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Erol Esen'e, Antalya Valiliği Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi'nde yürüttüğüm Koordinatörlük görevim sırasında, süreç boyunca istişarede bulunma fırsatı bulduğum ve konuyla ilgili değerlendirmelerini benimle paylaşan Antalya İl AB Daimi Temas Noktası görevini yürüten Vali Yardımcımız Recep Yüksel'e şükranlarımı sunarım. Strateji Belgesi hazırlama çalışması da dahil çeşitli toplantı, eğitim, çalıştay vb. faaliyetlerde birçok kez bir arada olup, sorun ve çözüm önerilerimizi paylaştığımız, Avrupa Birliği Bakanlığı'nda, Antalya'da ve farklı illerimizin valilik AB birimlerinde görev yapmış, yapan, ismini sayamadığım, birbirinden değerli çalışma arkadaşlarıma ve destek veren herkese teşekkür ederim.

Baki KARAÇAY

Antalya, 2014

GİRİŞ

Türkiye'nin büyük bölümünde taşra ilk defa ikibinli yıllarda "Avrupa Birliği projeleri" ile tanıştı. Yerel düzeyde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların Türkiye'nin yararlandığı AB hibelerini kullanmak suretiyle yürüttüğü sözkonusu Avrupa Birliği projeleri sayesinde toplumda yepyeni tematik öncelikler duyulmaya ve tanınmaya başlandı. 2000 yılına girilirken Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne adaylık statüsünü kazanması, aslında cumhuriyet tarihimizde yepyeni bir sayfa açmıştı. Bu adımla, Türkiye'nin Avrupa Birliği sürecinde belki de olağanüstü sayılabilecek gelişmelerle kapılarımızı her alanda etkilerini göreceğimiz yeni bir döneme araladık. Çağdaş medeniyetler seviyesinin güncel karşılığının AB müktesebatı olduğu vizyonundan hareketle, Türkiye AB'ye adaylık sürecinde yürütülecek uyum çalışmalarında kararlılığını sergileyen oluşumlara imza attı. Adaylık statüsünü kazanmanın ardından, Birliğe üyeliğe yönelik Türkiye'nin çabasını güçlendirici Avrupa Birliği Genel Sekreterliği kuruldu. Türkiye'nin, Topluluk Programlarından yararlanmasını sağlayacak olan Çerçeve Anlaşma onaylandı; ayrıca aday ülkelerin AB'ye üye olma yolundaki ihtiyaç ve önceliklerine hizmet eden projelerin desteklenmesini amaçlayan Katılım Öncesi Yardım Aracından (IPA) yararlanma dönemi başladı. Bunların beraberinde merkezde bir dizi örgütlenme, yanı sıra yerele hibe yararlandırıcısı kuruluşlar olarak hizmet verecek olan Ulusal Ajans ile Merkezi Finans İhale Birimi'nin kurulması birbirini izledi. AB destekli programlar sayesinde müktesebat uyumu ve siyasi kriterlerin yerine getirilmesi alanında önemli ilerlemeler sağlandı. Bu sürecin yarattığı ivmeyle, Avrupa Birliği devlet ve hükümet başkanlarının Brüksel Zirvesi'nde aldığı karar doğrultusunda, Türkiye'nin siyasi kriterleri yeterli ölçüde karşıladığı tespitinden hareketle 2005 yılında Avrupa Birliği ile katılım müzakereleri süreci resmen başladı. Nihayet, Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde daha yüksek bir profil sergilemesini sağlayan AB işlerinden sorumlu bir bakanlığın 2011'de kurulması, ilişkilerin geleceği açısından önem taşıyan örgütlenme konusunun ön plana çıkmasını ve bu sebeple AB işleri ile ilgili yerel örgütlenmeye yönelik somut adımlar atılması ihtiyacını beraberinde getirdi. Elbette, kamu yönetiminin, yaşanan toplumsal değişimlerin gereklerine göre düzenlenmesi, çağdaş, rasyonel ve verimli bir mekanizma olacak şekilde güncellenmesi ve toplumsal gereksinimlerin düzenli ve örgütlü biçimde gerçekleştirilebilmesinin tarihsel bir ürünü olan devletin bunu gerçekleştirmesi bir zorunluluktan (Özel, 2000, s. 25).

Adaylık statüsünü kazanmasından sonra geçen sürede, Türkiye sadece Avrupa Birliği ile ilgili işlerin yürütülmesine dair yeni kurumsal sistemler yapılandırmakla ve reformlar yapmakla

kalmadı, hayata geçirilen projeler sayesinde “taşrada” da kamuoyu ve kurumlar bir anlamda izleyici konumundan çıkıp bu dönüşüm sürecine katkı verebilen aktörler olarak farklı bir düzeye geçti. Belediyeler, il özel idareleri, valilikler, kamu kuruluşlarının taşra örgütleri, köyler, sivil toplum örgütleri, odalar, KOBİ’ler, üniversiteler, bu hibelerden yararlanarak çeşitli projeler uyguladılar. Merkezî yönetim düzeyinde olduğu gibi yerel düzeyde de gözardı edilemeyecek bir proje hazırlama ve yönetme kapasitesi oluşmaya başladı. Eğitim ve öğrenci değişim programlarıyla sürece aktif katılan üniversitelerimiz yanısıra, özellikle valiliklerimiz, kurdukları AB birimleri marifetiyle geliştirip uyguladıkları veya destek verdikleri projeler sayesinde bu sürece bizzat dahil olarak kendisini sürece yön ve katkı verici konuma getirdi. Belirli temalarda yürütülen AB projeleri ile elde edilen kazanımlar, çağdaş ve müreffeh bir toplum olmak için, sosyal yaşama dair temel değerlerin iyileştirilmesinin ne kadar önemli olduğunun kavranmasına yardımcı oldu. Yerel düzeyde daha geniş kitleler “sosyal içerme” ve “pozitif ayrımcılık” gibi pek çok çağdaş kavramla tanıştı. Kadın istihdamının desteklenmesi, engellilerin toplumsal entegrasyonunun geliştirilmesi, etğin teşviki, okul öncesi eğitimin güçlendirilmesi, kız çocuklarının okullulaştırılması, kadına yönelik şiddetle mücadele, kültürel değerlerin korunması, yerel ve ulusal STK’ların kapasitesinin güçlendirilmesi, demokratik vatandaşlık ve insan hakları eğitimi, Avrupa gönüllü hizmeti gibi birçok AB programına yerelin gösterdiği ilgi sayesinde, bu tematik önceliklerde eksiklerimiz, dahası yapmamız gerekenler ve neler yapabileceğimiz değerlendirilmeye başlandı. AB projeleriyle ilgili konular ve çalışmalar günlük yerel gazetelerde alışagelen haberler arasında yer alır oldu. Hibe teklif çağrılarının tematik öncelikleri, bu konulardaki ihtiyaç ve kapasitemizin çeşitli platformlarda tartışıldığı bir döneme geçmemizde itici güç oldu. Başta üniversite ve eğitim kurumlarımızdan olmak üzere, yerelden yüzbinlerce vatandaşımızın katıldığı öğrenme ve çalışma hareketliliği programları sayesinde kültürlerarası farklılıklar tanındı, çalışma alanlarımızda yeni vizyonlar geliştirildi, yeniliklerin ve iyi uygulamaların transferi başarıldı.

AB sürecinin getirdiği bu tür fırsatlarla taşranın buluşmuş olması, uygulamalarda da köklü bir değişikliği beraberinde getirmeye başladı. Avrupa Birliği hibe programları ve bunlarla ilgili proje yönetim süreçleri, sağladığı benzersiz deneyimle Ülkemizin dört bir yanında proje hazırlama ve uygulama kapasitesinin gelişmesini sağlarken AB prosedür ve uygulamalarının yakından tanınmasını sağladı. Şimdiye kadar iş hayatında “göç yolda düzelir” metoduna dayalı uygulanan genel yaklaşım, yerini yavaş yavaş “plan”, “program” veya “proje” gibi geleceği öngörmeyi gerektiren çalışma disiplini bırakmaya başladı. Uzmanlık gerektiren bu yeni metotların çalışma hayatımıza girmesi, beraberinde yerel düzeyde Avrupa Birliği sürecimizin

getirdiği yeniliklerle ilgili işlerin yürütülmesine dair yeni mekanizmaları, örgütlenmeleri ve kurumsal yapılanmaları harekete geçirdi.

Bütün bu bahsedilen gelişmelerin çok büyük bir kısmı adaylıktan itibaren ve yoğunlukla da son on yıl içerisinde gerçekleşti. Öyle ki, bu yaklaşık on yıllık süreçte elde ettiğimiz kazanımlar ve bunların çalışma hayatımızda ve toplumsal dönüşümde yarattığı etki ve sonuçları, yarım asırlık AB serüvenimizin geride kalan kısmında elde edilenlerden çok daha fazla ve çok daha güçlü hissedilir oldu.

AB'ye tam üyelik başvuru süreci ile daha önce de kamu kurumları ile yerel yönetimler de dahil olmak üzere yönetim kurumlarında artan bir değişiklik gereksinimi hissedilir olmuştu ve ABGS'nin kuruluşuyla birlikte ilişkiler daha sistemli ve düzenli bir şekilde yürütülmeye başlanmıştı. Ancak, Türkiye ve Avrupa Birliği arasındaki neredeyse yarım asırlık geçmişe sahip olan ve her iki taraf için de ekonomik, siyasi, yönetsel, sosyo-kültürel pek çok yansıması olan ortaklık sürecinin getirdiği yükümlülükler ve bu kapsamda gerçekleştirilen AB müktesebatına uyum ile ilgili hukuki ve idari düzenlemelerin neredeyse tamamı, tüm süreç boyunca merkezî düzeydeki örgütlenmeler sorumluluğunda yürütülmüştü. Oysa özellikle son yıllara kadar elde edilen gelişmeler, gözden kaçan önemli bir noktaya dikkat çekiyordu: Türkiye'nin girmiş olduğu Avrupa Birliği serüveninden maksat sadece yasal ve idari düzenlemeler yapmak değildi; yapılan bu düzenlemeler doğrultusunda toplumda çağdaşlaşma hedefine yönelik bir dönüşümün gerçekleşmesi gerekiyordu. Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin getirdiği yükümlülükler ve bu kapsamda gerçekleştirilen AB müktesebatına uyum ile ilgili hukuki ve idari düzenlemeler o güne değin merkezî düzeyde bakanlık veya müsteşarlıkların sorumluluğunda yürütülmüştü fakat müktesebatın uygulanması, yerel düzeyde faaliyet gösteren valilikler, belediyeler ve il özel idareleri gibi kuruluşları da yakından ilgilendirmekteydi.

Bu doğrultuda, aday ülke durumundaki Türkiye'nin mevzuatının, kendi öncelik ve hedefleri doğrultusunda, AB müktesebatına mümkün olan en yüksek düzeyde uyumlu hale getirilmesi amaçlanmış ve bu yönde önemli siyasi reformlar ve yasal değişiklikler gerçekleştirilmeye başlanmıştı. Ne var ki, merkezde gerçekleştirilen bu çalışmalara ve tüm olumlu gelişmelere rağmen, merkezî yönetimin taşra teşkilatının ve yerel yönetimlerin AB ile yürütülen sözkonusu uyum çalışmalarında yeterli düzeyde etkin olduklarının ve hatta bu kapsamda gerçekleştirilen düzenlemelerden yeterli seviyede haberdar olduklarının söylenemeyeceği gerçeği de gözlerden

kaçmadı¹. Ayrıca, yapılan düzenlemelerden, beklenen çağdaşlaşma hedefine yönelik toplumsal dönüşümün, yerelde istenen seviyede seyretmediği de dikkat çekiciydi. Bunların yanı sıra, kamuoyunun büyük bir kesiminde, AB'ye katılım süreci ile ilgili olarak önyargı ve yanlış algılamaların varlığını hâlâ devam ettirdiği sıkça gözleniyordu². Toplumun büyük kesimi, yapılan yeni düzenlemelerle günlük yaşamına giren Avrupa Birliği sürecinin getirdiği kazanımların³ neler olduğunu bilmiyordu.

Bütün bu tespitler sonuçta, bu süreçte AB ile ilgili yürütülen çalışmaların sadece merkezî düzeyde değil, eş zamanlı olarak yerel düzeyde de sürdürülmesi ihtiyacını belirgin biçimde ortaya koydu. Bu değerlendirmeler doğrultusunda, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım sürecinin, sadece merkezî yönetimi değil, onun taşra teşkilatını ve toplumun tüm kesimlerini de içine alan çok kapsamlı bir süreç olduğu gerçeği önem kazandı⁴. Bu sayede, özellikle son

¹ Daha geniş bilgi için bkz. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği tarafından 2010 yılı Ocak ayında yayımlanan Türkiye'nin Avrupa Birliği İletişim Stratejisi (ABİS) başlıklı belge.

² Avrupa Birliği'ne uyum amacıyla yerelde yürütülen çalışmaların çoğu; hayat standartlarının yükseltilmesi, refahın artırılması, temel hak ve özgürlüklerin geliştirilmesi, ekonominin iyileştirilmesi, sosyo-kültürel alanlarda yaşanan olumsuzlukların giderilmesi, kamu hizmetlerinde verimlilik ve etkinliğin sağlanması gibi doğrudan insan yaşamının kalitesini yükseltici niteliği olan uygulamalardır. Bunlara binaen hemen her toplumsal kesimde Avrupa Birliği'ne üyeliğin Türkiye'deki istikrarı sağlamlaştıracığı, gelir dağılımının çok daha adil bir nitelik kazanacağı ve bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azalacağı, çevre, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik ile çalışma ilişkileri gibi toplum yaşamının birçok alanında belirgin iyileşmeler yaşanacağı, bürokratik hantallıkla ve yolsuzlukla mücadelede önemli ölçüde yol alınabileceği, küresel boyutta bakıldığında Avrupa Birliği gibi siyasal, ekonomik ve sosyal anlamda güçlü bir birliğe üye olacak olan Türkiye'nin dünya ölçeğindeki konumunun ve rolünün güçleneceği görüşleri hâkim olmuştur. Ancak Türkiye'nin bu resmi tezlerinin yanında kamuoyunda, Avrupa Birliği'nin ulus devleti parçalayacağı, ülkeyi sömürecek bir bölge olarak gördüğü gibi radikal görüşler de bulunmaktadır (Özer, 2006, s.68-69).

³ Çevre korumaya yönelik katı atık tesislerinin, transit karayollarının ve tüp geçitlerin yapımı gibi birçok yatırımdan, evlenme yaş sınırının 18 olması, evlilikte eşlere eşit söz hakkı tanınması, doğum izninin 16 hafta olması, çocuk istismarının cezasının artırılması, çiftçilere danışmanlık desteği sağlanması, tüketicinin satın aldığı ürünün orijinini ambalajından öğrenmesi, A sınıfı enerji verimliliği olan çevreci, tasarruflu özelliklere sahip yeni nesil cihazların piyasada sunulması, numara değiştirmeden GSM operatörü değiştirme hakkına ulaşılması, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkının verilmesi gibi her vatandaşımızın hayatını etkilen sayısız konuda birçok hukuksal ve sosyal düzenleme AB sürecimizin kazanımları doğrultusunda gerçekleşmiştir (Yazarın, Anadolu Ajansı (AA) muhabirine yaptığı ve 13 Ağustos 2014 tarihli haber siteleriyle günlük yerel gazetelerde "AB Süreci, Türkiye'de Pek Çok Alanda Gelişme Sağladı" başlığıyla yayımlanan söyleşisinde dile getirilmiştir. <http://www.haberler.com/ab-sureci-turkiye-de-pek-cok-alanda-gelisme-6374388-haberi/>)

⁴ Bu konuda İçişleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Dairesi Başkanlığı'nın AB Katılım Süreci Konulu Genelgesi incelenebilir (Sayı: B.05.0.DİB.746.06/2010/115, 26 Ocak).

yıllarda, Avrupa Birliği sürecimizi salt bir “dışışleri meselesi” gibi kabullenen yerleşik yanlış algı da artık geride bırakılmaya başlandı.

Söz konusu tespitler ve gelişmeler, uyum sürecinde merkezî düzeyde sürdürülen çalışmaların yerel düzeyde de sahiplenilmesi ve üstlenilmesinin, süreçle ilgili farkındalığın artırılması ve istenen yönde değişimin gerçekleşmesi bakımından büyük önemi olduğu sonucunu ortaya çıkmaktadır. Zira yaşanan süreçte müktesebatın iç hukukumuza aktarılması kadar hayata geçirilmesi de büyük önem arz etmektedir ve bunda kamu kurumlarının taşra teşkilatı ile yerel yönetim birimlerine büyük iş düşmektedir.

Yukarıda anılan ihtiyaç doğrultusunda, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, yurt içinde AB'ye yönelik kamuoyu desteğini artırmak ve yurtdışında ise AB kamuoyunun Türkiye'yi daha doğru tanımasını sağlamak amaçlarıyla, önce Avrupa Birliği İletişim Stratejisi belgesini yayımladı. Ardından, 2010 yılı başında illerde Bakanlığın taşra teşkilatı gibi işleyecek bir mekanizmanın oluşturulması çalışmalarını başlattı. Bu çalışmaları birlikte yürüttüğü İçişleri Bakanlığı tarafından, 26 Ocak 2010 tarihinde çıkartılmış olan 2010/6 sayılı genelge ile 81 ilimizde, AB ile ilgili doğru bilgi akışının ve ilde yürütülen AB çalışmalarının koordinasyonunun sağlanması amacıyla, bir vali yardımcısının İl AB Daimi Temas Noktası olarak görevlendirilmesi sağlandı. Aynı genelge ile illerimizdeki AB çalışmalarının düzenli olarak sürdürülmesini sağlamak üzere AB konularında fikir alış verişlerinin yapıldığı bir forum olarak çalışacak Avrupa Birliğine Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulları oluşturuldu. Söz konusu genelge ayrıca, AB Bakanlığı'nın yerel teşkilatı gibi faaliyet göstermek üzere valilikler bünyesinde AB birimlerinin 81 ilimizde kurulmasının tamamlanmasını sağladı.

Bugün, toplum nezdinde AB'ye üyelik sürecimizin daha sağlıklı anlaşılabilmesi, AB'ye katılım sürecinde gerçekleştirilen reformların, yasal değişikliklerin ve projelerin tam olarak uygulanması ve devamlılığının sağlanmasının, başlatılan bu oluşumların daha ileriye taşınmasına bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Zira Türkiye'nin AB süreci, şimdiye dek her ne kadar ağırlıklı olarak dış ilişkilerin bir parçası olarak görülmüşse de, yarattığı etkiler ve sonuçları itibariyle aslında doğrudan içişlerini etkileyen bir alandır. Bu bakımdan, özellikle sağlıklı kamuoyu oluşturulması ve adaylık sürecinin gerektirdiği değişimlerin yerelde etkin biçimde yürütülmesi bakımından, kurumsal yapısı sağlam bir şekilde AB Bakanlığı'nın yerel düzeyde misyonunu gerçekleştirecek yapılanmaların oluşturulması bir zaruret olarak önümüzde durmaktadır. Aslında İçişleri Bakanlığı'nın 2010 yılında çıkardığı yukarıda anılan genelge ile 81 ilde valilikler bünyesinde kurulan ve AB Bakanlığı'nın taşra teşkilatı gibi faaliyet gösteren Avrupa Birliği birimleri sayesinde bu ihtiyaç belirli bir düzeyde karşılanmıştır. Hatta çok daha

önceleri, merkezî yönetim yerel düzeyde uyum çalışmalarına yönelik herhangi bir örgütlenme çalışmasını başlatmadan önce, illerde valiliklerin inisiyatifiyle bir takım yapılanmalar başlamıştı. Bu bağlamda 2003 yılından itibaren, özellikle projeler yapmak suretiyle AB hibe programlarından yerel düzeyde daha etkin yararlanılmasını sağlamak maksadıyla birkaç ilde ardı ardına AB birimleri kurulmuştu. Ancak bu birimler 2010 yılına kadar sadece belirli illerde aktif olabilmişlerdi ve bunlar da yerel düzeyde AB'ye uyum çalışmalarından çok, genelde proje yazma ve uygulama amaçlı işleyen yapılanmalar olarak kalmışlardı. Ancak geline nokta, her geçen gün işlevi, AB Bakanlığı ile ilişkileri ve işleri artmakta olan sözkonusu valilik AB birimlerinin, artık hukuki zemini ve norm kadrosu belirlenmiş kurumlara dönüşmesi ve kurumsallaşmasını tamamlayarak devamlılığının sağlanması veya doğrudan AB Bakanlığı yerel teşkilatının yapılandırılması, uyum sürecinde önemini hissettiren bir ihtiyaç olmuştur.

Çalışmada, yerel düzeyde valilikler bünyesinde başlamış bulunan örgütlenmenin mevcut durumu değerlendirilmekte, konunun önemi, sorunlar ve ihtiyaçlar üzerinde durulmakta ve bundan sonraki süreç için öneriler geliştirilmektedir. Hali hazırda yerel düzeyde AB sürecimiz ile ilgili önemli aktörler olarak faaliyet gösteren valilik AB birimlerinin, kuruluş yıllarından beri personel, kaynak, mevzuat (yetki ve sorumluluk) gibi sorunlarına yönelik olarak geride kalan yıllar içerisinde kalıcı çözüm geliştirilememiştir. Geline nokta tüm çabalara rağmen, imaj zayıflamaya ve oluşturulan zemin kaybedilmeye başlanmıştır. Birçok ilde bu birimlerin belirsizlikler içerisinde faaliyetlerine rica minnetle devam etmeye çalışması kurumların ilgisini kesmektedir. Oysa artık bilinmektedir ki, AB'ye üyelik sürecinin getirdiği yükümlülükler, özellikle uygulama aşamasında yereli yakından ilgilendirmektedir ve uyum süreci, yasal düzenlemelerden ibaret bir dışişleri meselesi olmayıp, uygulamada beklenen toplumsal “davranış değişimini” de içermektedir. AB'ye katılım, yeni mevzuat çıkarılmasından çok, öngörülen değişime toplumun katılım ve katkısıyla tamamlanabilecek bir süreçtir. Nitekim yerelde kullandırılan hibelerle yürütülen AB projeleri salt mali yardım olmayıp üyelik için öngörülen öncelikli reformların desteklenmesi için yapılan çalışmalardır. Bu uygulamalar esas itibarıyla yarattıkları değişim ve günlük hayata etkileri ile temelde uyum ve reform sürecinin bir parçası durumundadırlar. Çalışmanın sonunda AB işleri ile ilgili yerel kapasitenin güçlendirilmesi için, belirsizliklerin sürmesine tolerans gösterilmeden, mevcut valilik AB birimlerinin sağlam yasal bir altyapıyla, görev, yetki, sorumluluk ve bağlılık ilişkilerinin açık bir şekilde tanımlanarak tüm iller için standart kurumsal bir yapıya kavuşturulması, ya da alternatif olarak AB Bakanlığı'nın illerde/bölgelerde temsilcilikleri kurularak yerelin sürece aktif katılımının sağlanması önerilmektedir. AB Bakanlığı'nın yurtiçine yönelik misyonunu gerçekleştirmesini sağlayacak, yasal dayanağı ve kurumsal yapısı güçlü şekilde yerel düzeyde

örgütlenme, AB'ye uyum anlamında yerelde yaratılan etki ve değişimin sürdürülebilirliğini sağlayacak, aynı zamanda adaylık sürecinin amacına ulaşmasını hızlandıracaktır.

Bu açıdan bakıldığında, Türkiye'nin Avrupa Birliği sürecinin geleceği ile ilgili sağlıklı politikalar oluşturulması açısından merkez taşra örgüt yapısının net biçimde ortaya konulması, bu yapının Avrupa Birliği sürecinde ne gibi bir yapılanma ve dönüşüm süreci geçirdiğinin ve bütün bunların yasal alt yapısının incelenmesi önem arz etmektedir. Bu konuda şimdiye dek yapılan çalışmalar, genellikle salt biçimde Türk kamu yönetiminin mevcut yapısını yansıtmakta ya da reform paketleri çerçevesinde verilen direktifleri yansıtmaktan ibaret kalmaktadır. Her ikisini birlikte değerlendirme ve gelecek perspektifi çizilebilecek kadar net bazı öneriler ortaya koyabilmek açısından yerel düzeydeki somut örneğe bakmak da zaruridir ve bunun için çalışmada Antalya örneği incelenmiştir.

Üç ana bölümden oluşan çalışmanın başlangıç kısmında Türkiye-AB ilişkileri, 2. Bölümde bu ilişkilerin bir dönüm noktası olan Helsinki Zirvesi sonrasında gerçekleşen merkezî yapılanmalar anlatılmıştır. 3. Bölümde Avrupa Birliği çalışmaları ile ilgili yerel örgütlenmenin başlatılmasına yönelik 81 ilde gerçekleşen çalışma ve yapılanmalar karşılaştırmalı olarak, 4. Bölümde ise Antalya örneğinde kamuda örgütlenme (valilik AB birimi) incelenmiştir. Çalışmada temel yaklaşım noktası olarak “Türk kamu yönetiminde Avrupa Birliği ile ilişkilere dair yerel örgütlenmenin yeri nedir?”, “Türkiye ve Avrupa Birliği ilişkilerinin bütünleşmesi yolunda sürdürülmesinde kamu yönetimi yerel örgütlenmesi nasıldır?”, “Özellikle merkezde alınan kararlar ve gerçekleştirilen düzenlemelerin yerel ölçekte uygulamasının sağlanması açısından ne gibi bir yapılanma süreci geçirmiştir?”, “Bu süreç hangi mevzuat yapısına sahiptir?” ve “Avrupa Birliği'ne uyum reformlarının yereldeki sonuçları ve Avrupa Birliği ile ilişkilerin sürdürülebilirliği açılarından bu örgütlenme yapısının yeterliliği ne niteliktedir?” gibi sorulara yanıt aranmıştır. Bu bağlamda, Türkiye'nin en önemli uygarlaşma süreçlerinden biri olarak kabul edilen AB'ye ortaklık sürecinde, yerelde, valilikler bünyesinde gerçekleşen örgütlenme çalışmaları ortaya konmaya çalışılmıştır. Yeri geldikçe yazarın Antalya Valiliği AB Biriminde yürüttüğü çalışmalardan da örnekler verilmiş, ilgili konularda en güncel gelişme ve bilgilerin yer almasına özellikle dikkat edilmiştir. Konu özellikle Türk kamu yönetimi örgütsel yapısında merkez taşra yapılanması üzerinden hareket edilerek incelenirken, üniversiteler, yerel yönetimler, bağımsız idari otoriteler gibi kurumlar kapsam dışında bırakılmıştır. Ayrıca, valilikler dışında bazı bakanlıkların taşra teşkilatında veya kaymakamlıklarda üst düzey amirlerin talimatları doğrultusunda özellikle AB projelerinden yararlanmak amacıyla personel görevlendirilmesiyle oluşturulmuş ancak devamlılığı olmayan ve stabil bir model oluşturamamış geçici yapılanmalara yer verilmemiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ ve TÜRKİYE

Avrupa Birliği, sürekli gelişen ve kendini yenileyen dinamik yapısıyla 20. yüzyılın en önemli oluşumlarından biri olarak dünya tarihine damgasını vurmuştur. Kuruluşuyla birlikte yaşamaya başladığı dönüşümle sürekli kendini güncelleyen ve iyileştiren Birlik, günümüzde birçok alanda ciddi bir birikime ve güce sahip hale gelmiştir. Yaklaşık yarım milyarlık nüfusuyla toplam dünya nüfusunun %7'sini barındıran Avrupa Birliği, buna karşın gayri safi hasılasıyla dünya toplamının yaklaşık %30'luk bölümünü oluşturmaktadır ve nominal gayri safi yurtiçi hasıla sırasında dünyanın birincisi, GSYİH bazlı satın alım gücü paritesi sırası içinde ise ikinci büyük ticaret bloku durumundadır (Kalkınma Bakanlığı, 2013, s. 16–19). Avrupa Birliği ayrıca, dünyadaki en büyük ihracatçı, ikinci en büyük ithalatçı oluşumdur (TOBB, 2011, s. 9). Gelirlerine göre dünyanın en büyük 500 kurumundan 3'te biri Avrupa Birliği sınırları içinde yer almaktadır. Avrupa Birliği, tüm üye ülkeleri bağlayan standart yasalar aracılığıyla, insan, eşya, hizmet ve sermaye dolaşımı özgürlüklerini kapsayan bir ortak pazar geliştirmiş, ortak bir ticaret politikası izlemeye ve on sekiz üye ülkede ortak birimi Euro'yu kullanmaya başlamıştır. Birlik, üye ülkelerini Dünya Ticaret Örgütü'nde, G8 zirvesinde ve Birleşmiş Milletlerde temsil ederek dış politikalarında da rol oynamaktadır. Yirmiiki AB üye ülkesi aynı zamanda NATO'nun da üyesidir. Schengen Antlaşması uyarınca birlik üyesi ülkeler arasında pasaport kontrolünün kaldırılmasının da arasında bulunduğu pek çok adli konu ve içişleri düzenlemelerinde Avrupa Birliği'nin etkisi sözkonusudur.

Gelişen bu yapının dışında kalmamak yönünde sergilediği irade ile kuruluş tarihi üzerinden fazla zaman geçmeden AB'ye üyelik başvurusunda bulunan Türkiye, cumhuriyet tarihinin en önemli adımlarından birini atmış ve bu suretle uluslararası demokratikleşme ve kalkınma mekanizmalarıyla kenetlenmesini güçlendirmiştir. Türkiye'nin, AB süreci sayesinde girmiş olduğu siyasi, ekonomik ve sosyal alandaki bu kapsamlı dönüşüm süreci, küresel koşulların da zorunlu kılmasından güç alarak tüm dinamikleriyle kendini her dönemde sürdürmeyi başarmıştır. Tam da bu noktada bir parantez açarak, bugün geldiğimiz noktaya baktığımızda, cumhuriyet tarihimizin en önemli uygarlık projesi olarak nitelenen Avrupa Birliği hedefine yakın bir gelecekte ulaşacağımızı söylemek mümkündür. Zira her ne kadar gözlerden kaçıyor olsa da süreç, kendi dinamikleri ile yol almaya ve ayrıca bağımsızlığın, uygarlığın ve bunların

getirmiş olduğu mutluluğun tadını bir kez almış bir millet olarak bizlere de yol aldırmaya aralıksız devam etmektedir.

Türkiye-AB ilişkilerini başlatan 1963 tarihli Ankara Anlaşmasının imzalanmasından bu yana gerek AB'nin kendi içerisindeki derinleşme ve genişleme süreci, gerekse Türkiye'de yaşanan siyasi, ekonomik, sosyal vb. gelişmeler, ilişkilerin seyrinde önemli rol oynamıştır. 10-11 Aralık 1999 tarihlerinde yapılan Helsinki zirvesinde Türkiye'nin tam üyeliğe adaylığı tescil edilmesi ise Avrupa Birliği ile uzun bir geçmişi bulunan ilişkilerimizde yeni ve daha dinamik bir döneme girilmesini sağlamıştır.

1.1. Avrupa Birliği

Değişimin, bütünleşmenin ve genişlemenin aracı olarak yüzyıllar boyunca süren savaşlar ve nihayetinde yaşanan iki dünya savaşından alınan dersler, Avrupa bütünleşmesini barış yoluyla sağlamak düşüncesinin öne çıkmasını sağlamıştır. 9 Mayıs 1950 tarihinde dönemin Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman tarafından okunan plana göre, Avrupa'da bir barışın kurulabilmesi için ilk aşamada Fransa ve Almanya arasında yüzyıllardır süregelen çekişmenin son bulması gerekiyordu. Bu düşüncelerden hareketle, Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg, 1951 yılında Paris Antlaşması adı altında, silah sanayinin hammaddesini oluşturan kömür ve çelik üretiminin kontrolünü devletlerin üzerinde (supranational) bir uluslararası kuruluşa devrederek AB'nin temeli olan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu (AKÇT) oluşturdular. Devamında, kömür ve çeliğin yanısıra diğer sektörlerde de ekonomik birliği kurmaya karar veren aynı altı üye devlet, 1957 yılında da Roma Antlaşmasını imzalayarak Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ile Avrupa Atomik Enerji Topluluğu'nu (EURATOM) kurdular. AET'nin amacı, malların, işgücünün, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaştığı bir ortak pazarın kurulması ve nihayetinde siyasi bütünlüğe gidilmesiydi. 1 Ocak 1958 tarihinde yürürlüğe giren Roma Antlaşması ile kurulan Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) ile ise nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla ve güvenli biçimde kullanılmasını sağlamak amacıyla üye devletlerin araştırma programlarını koordine etmek olarak amaçlanıyordu. Avrupa'da tek bir pazar kurmak ve sınırsız tek bir Avrupa yaratabilmek amacı çerçevesinde öne çıkan AET, üye devletlerin insanlarına daha fazla refah sağlamayı, barış ve özgürlüğün korunup güçlendirilmesini birincil hedef olarak belirledi (Erol, 1995, s. 80). 1965 yılında imzalan Füzyon Antlaşması (Birleşme Anlaşması) ile bu üç topluluk (Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu) için tek bir Konsey ve tek bir Komisyon oluşturularak, bu topluluklar, Avrupa Toplulukları adı altında anılmaya başlandı. Böylece Avrupa Toplulukları adını alan bu üç kuruluş birleşmiş ve aynı

organla işletilmeye başlanmış oldu. 1 Temmuz 1968'de mamûl mallarda gümrük vergilerinin kaldırılmasıyla hızlanan süreç ile ortak tarım ve ortak ticaret politikaları 60'ların sonunda yerli yerine oturdu. Altı kurucu ülkenin başarısı Birleşik Krallık, Danimarka ve İrlanda'yı Topluluk üyeliğine başvurmaya yöneltti ve böylece topluluk ilk genişleme dalgasını yakaladı. General de Gaulle yönetimindeki Fransa'nın 1963'de ve 1967'de İngiltere'nin üyeliğine karşı iki kez veto yetkisini kullandığı çetin bir pazarlık dönemini takiben, bu üç ülke 1973'te üye oldular ve üye ülke sayısı 9'a çıktı. 1980'li yıllara gelindiğinde ise Avrupa entegrasyonunun başlıca etkenlerinden biri olan “ortak pazar” yaratılması girişimlerinin önündeki hukuki, siyasal ve kurumsal bariyerlerin ortadan kaldırılamamış olması, 1986 yılında Avrupa Tek Senedinin imzalanmasına öncülük etti. 1987 yılında yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi, kurumsal dengede radikal değişimler sağlayan reformlarla kurumsallaşmayı güçlendirdi, ortak politika alanlarını ve yetkilerini genişleterek Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun derinleşmesine katkı sağladı. Bu arada topluluk 1981'de Yunanistan'ın, 1986'da da İspanya ve Portekiz'in katılmalarıyla güneye doğru genişledi ve böylece üye sayısı 12'ye yükseldi.

1990'da Berlin Duvarı'nın yıkılmasının ardından Doğu Avrupa ülkelerinin Sovyet denetiminden kurtulmaları ve demokratikleşmeleri ve 1991'de Sovyetler Birliği'nin çözülmesi Avrupa'nın siyasi yapısını belirgin düzeyde değiştirdi. Bağlarını güçlendirme kararlılığıyla, temel özelliklerini müzakere eden Topluluk, yine bir dizi yeniliği beraberinde getiren, 1992 yılında imzalanıp 1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht Anlaşması ile “Avrupa Birliği” adını aldı. 21–22 Haziran 1993 tarihinde Kopenhag'da yapılan Avrupa Konseyi toplantısında, AB'nin genişlemesinin Merkezi Doğu Avrupa Ülkeleri'ni (MDAÜ) de kapsayacağı ve gerekli ekonomik ve politik koşulları yerine getirerek üyelik ödevlerini üstlenebilir duruma gelen ortak bir ülkenin tam üyeliğinin derhal gerçekleştirileceği kararlaştırıldı. Buna göre, “Kopenhag Kriterleri” adıyla tam üyelik için aday ülkelerin yerine getirmeleri gereken şartlar tasarlandı. 1995 yılında yapılan Madrid, 1997 yılında yapılan Lüksemburg ve 1999 yılında yapılan Helsinki zirvelerinde alınan kararlarla, 1993 Kopenhag Zirvesi'nde belirlenen katılım koşulları pekiştirildi.

1995 yılında, Avusturya, Finlandiya İsveç'in katılımıyla, Avrupa Birliği'nin üye sayısı 15'e çıktı. Avrupa ortak para birimi olan Euro, 1 Ocak 2002 tarihinde resmen tedavüle girerek, 12 ülkede kullanılmaya başlandı. 2004 yılında, Avrupa Birliği'nin tarihindeki en büyük genişleme dalgası gerçekleşti ve 10 yeni ülke (Çek Cumhuriyeti, Estonya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya) Avrupa Birliği'ne katıldı. 2007 yılında, Bulgaristan ve Romanya'nın katılımı gerçekleşti.

Avrupa Birliği'nin derinleşme sürecindeki son önemli aşama, 2007 yılında imzalanan ve 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması ile gerçekleşti. Bu antlaşma ile temel olarak, AB'nin karar alma mekanizmalarındaki tıkanıklıkların giderilmesi ve Birliğin daha demokratik ve etkili işleyen bir yapıya kavuşması hedeflendi. Bu hedef doğrultusunda kapsamlı değişikliklere gidilerek, Avrupa Topluluğu'nu kuran Antlaşmanın adı “Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma” olarak değiştirildi.

2013 yılında son olarak Hırvatistan'ın katılımı ile Avrupa Birliği bugün yirmi sekiz bağımsız devletten oluşmaktadır. Alfabetik sırayla bunlar üye devletler olarak bilinen Almanya, Avusturya, Birleşik Krallık (İngiltere), Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya ve Yunanistan'dır. Birliğe aday ve olası aday ülkeler ise: Makedonya Cumhuriyeti ve Türkiye ile Batı Balkan ülkeleri Arnavutluk, Bosna–Hersek, Karadağ, Kosova ile Sırbistan ve İzlanda'dır.

Kronolojik sırasıyla, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu kuran Paris Antlaşması (1951), Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu (AET) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu'nu (EURATOM) kuran Roma Antlaşmaları (1957), Avrupa Tek Senedi (1986) ve Maastricht Avrupa Birliği Antlaşması (1992), Lizbon Antlaşması (2007) üye devletleri egemen devletler arasındaki geleneksel anlaşmalardan daha sıkı bir biçimde birbirine bağlayan AB'nin hukuki temellerini meydana getirir.

Avrupa Birliği, amaçlarını ve değerlerini gerçekleştirip geliştirecek ve Birliğin, vatandaşlarının ve üye devletlerin çıkarlarına hizmet edecek tek bir kurumsal çerçeveye sahiptir. Avrupa Birliği Antlaşması'nın 13. maddesi uyarınca Birlik kurumları şunlardır: Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Birliği Konseyi (Bakanlar Konseyi), Avrupa Birliği Zirvesi, Avrupa Birliği Adalet Divanı, Avrupa Sayıştay, Avrupa Merkez Bankası ile diğer kurum, organ ve ajanslar⁵.

⁵ Avrupa Birliği kurumları hakkında daha geniş bilgi için bkz. Avrupa Birliği Bakanlığı web sitesi (<http://www.ab.gov.tr/index.php?p=105&l=1>) ve Delegation of the European Union to Turkey (Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu) web sitesi (<http://www.avrupa.info.tr/>), (Erişim: Temmuz 2014).

Birliğin yürütme organı durumundaki Avrupa Komisyonu, Parlamento'nun ve Konsey'in kararlarının uygulanmasından sorumludur. Merkezi Brüksel'dedir ve her üye devletten bir kişinin yer aldığı, "komiser" adı verilen 28 üyeden oluşur. Ortak çıkarları korumakla görevli Avrupa Komisyonu, aynı zamanda Parlamento'ya ve Konsey'e yeni AB yasa tasarısı ve mevzuat için öneriler sunarak yasama sürecini başlatır. Avrupa Komisyonu, ulusal hükümetlerden bağımsızdır ve görevi, bir bütün olarak AB'nin çıkarlarını temsil etmek ve desteklemektir. AB müktesebatını, bütçeyi ve AB politikalarını ve programları uygulamaktan, idari denetimden sorumlu kurumdur. AB'yi üçüncü ülkelere karşı temsil eder ve aday ülkelerin başvurularını inceler.

Vatandaşların sesi durumundaki Avrupa Parlamentosu ise, yasa ve içişlerini onaylar, komisyonu denetler, AB'ye yeni üye alınmasını onaylar ve bütçe harcamalarını belirler. Avrupa Parlamentosu, AB kurumları içinde üyeleri doğrudan halk tarafından seçilen organdır. Parlamento üyeleri Avrupa Birliği üyesi ülkelerin vatandaşları tarafından beş yılda bir yapılan seçimlerle belirlenir. Son 2014 Parlamento seçimleri sonrası 750 üye ve bir Başkanı içerecek şekilde toplamda 751 temsilcisinden oluşmaktadır. Parlamenter sayıları, temsil edilecek üye devletlerin nüfuslarına göre tespit edilir. Parlamento Genel Kurulu Strazburg'da, Parlamento'nun siyasi grupları ve komiteleri Brüksel'de toplanır. Sekreteryası ise Lüksemburg'dadır.

Avrupa Birliği Konseyi, Birliğin en yüksek politik (karar verme) organıdır. AB'nin temel politikalarının belirlendiği ve koordinasyonunun yapıldığı yer olan Avrupa Birliği Konseyi (Bakanlar Konseyi de denir), üye devletlerin hükümetlerinde görev yapan bakanlardan oluşan bir organdır. Dışişleri Bakanlarından oluşmakla birlikte ele alınacak konuya bağlı olarak ilgili bakanlarla da oluşturulabilmektedir. Üye ülkelerin sesi durumundaki Konsey, Avrupa Birliği içinde üye devletlerin ulusal çıkarlarının temsil edildiği organdır. Konsey, Komisyon tarafından hazırlanan tasarıları tartışır ve karara bağlar. Konsey toplantılarına, karara bağlanacak konu doğrultusunda üye devletleri temsilen ilgili bakanlar katılır. Konsey başkanlığı 6 aylık dönemlerle 3 üye devlet arasında 18 aylık süre için el değiştirir. Konsey'e çalışmalarında yardımcı olmak üzere, başta üye devletlerin Birlik nezdindeki Büyükelçilerinden oluşan Daimi Temsilciler Komitesi (COREPER) olmak üzere çeşitli komiteler ve çalışma grupları mevcuttur. Birçok konuda tüm üye devletleri bağlayan yasal düzenlemeleri kabul etme yetkisini Avrupa Parlamentosu ile paylaşan Konsey, yine Avrupa Parlamentosu ile birlikte bütçeyi onaylar. Brüksel'dedir.

Avrupa Zirvesi olarak bilinen Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin devlet ve hükümet başkanları zirvesi (AB Liderler Zirvesi), Avrupa Birliği'nde en yüksek dereceli politik liderleri bir araya getiren kurumdur. Bir başkan ve her üye ülkeden bir temsilciden oluşur. Liderler zirvesi her yıl en az azından dört zirve düzenler ve bu zirvelere dönüşümlü olarak Avrupa Birliği Konseyi başkanlığı görevini yürüten ülkenin temsilcisi başkanlık eder. Zirve Başkanı, Birliği dışa karşı temsil etmekle görevlidir. Zirve, Birliğin gelişmesi ve Avrupa'nın bütünleşmesi doğrultusunda öncelikleri ve temel politikaları belirleyen kararlar alır. Merkezi Brüksel'de olan Avrupa Birliği Zirvesi yasama ve yürütme gibi güçlere sahip değildir ancak Avrupa Birliği'nin önemli konularını ele alır ve siyasi bir ağırlık ve yönlendirme gücü taşır.

Birliğin yargı organı olan Avrupa Adalet Divanı, temel hak ve özgürlüklerin korunmasını sağlar ve alınan kararların yasallığını denetler. Adalet Divanı, Genel Mahkeme ve uzmanlık mahkemeleri olmak üzere üçlü bir yapıdan oluşur. Divan, her üye devletten bir yargıçtan, Genel Mahkeme ise yine her üye devletten en az bir yargıç olmak üzere 28 yargıçtan oluşur. Avrupa Adalet Divanı'nın temel amacı, Avrupa Birliği hukukunun Avrupa Birliği içerisinde her yerde aynı şekilde yorumlanmasını ve uygulanmasını sağlamaktır. Lüksemburg'da faaliyet gösterir.

Avrupa Sayıştay'ı ise Birliğin gelir ve giderlerini inceler, hukuka ve usule uygun olarak yapılıp yapılmadığını denetler ve bunlara ilişkin raporları Komisyona sunar. Her bir üye devletten birer üye olmak üzere 28 üyeden oluşan Avrupa Sayıştayının denetimleri, iyi bir mali idareyi sağlamaya yöneliktir. 1977 Haziranında faaliyete geçmiştir ve merkezi Lüksemburg'da bulunur.

Avrupa Merkez Bankası tüzel kişiliğe sahip bağımsız bir AB organıdır. Görevi, para birimi olarak Euro'yu kullanan AB üyesi ülkelerden oluşan Euro bölgesinde fiyat istikrarını sağlamaktır. Bu görevini üye devletlerin merkez bankaları ve Avrupa Merkez Bankası'ndan oluşan Avrupa Merkez Bankaları Sistemi içinde yerine getirir. Merkezi Almanya'nın Frankfurt kentinde olan Avrupa Merkez Bankasının karar alma organları, Yürütme Kurulu, Yönetim Konseyi ve Genel Kurul'dan oluşur. Avrupa Merkez Bankası, Avrupa Birliği'nin para politikalarını oluşturur ve yürütür, döviz operasyonlarını yönlendirerek ödemeler sisteminin düzgün çalışmasını sağlar.

Topluluk Ajansları, AB kurumları olmayıp belli bir AB mevzuatı ile özel görevleri yerine getirmek için kurulmuş organlardır. Merkez, vakıf, enstitü, gözlemevi, ofis olarak da örgütlenerek çalışmalarını sürdüren Topluluk Ajansları, AB ile ilgili çeşitli alanlarda işbirliği

sağlamaya yardımcı olurlar. Topluluk Ajansları, Ortak Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikaları Ajansları, Suçla Mücadelede Polis İşbirliği Ajansları, İdari Ajanslar olarak kategorilendirilirler.

1.2. Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkileri Ankara Antlaşması ile başlamış bir süreç olarak görülse de, aslında bu kilometre taşından biraz daha geriye doğru baktığımızda, Avrupa'nın barışçıl yollarla bütünleşmesi süreci içerisinde Türkiye'nin yer almasının 15 Ağustos 1945 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin (TBMM), Birleşmiş Milletler Antlaşması'nı kabul ederek Birleşmiş Milletlere (BM) katılmayı resmen kabul etmesiyle başladığını görürüz. Türkiye'nin uluslararası demokratikleşme mekanizmalarıyla kenetlenmesini sağlayan bu adım, genç Cumhuriyetin yeniden şekillenen dünya haritasındaki güvenlik arayışının gereği olduğu gibi aynı zamanda, Batı dünyası içerisinde konumunu koruma ve geliştirme çabasının da bir ürünüdür (Özer, 2006, s.69). Türkiye böylece, İkinci Dünya Savaşı'ndan galip çıkan beş büyük devletin (ABD, Sovyetler Birliği, İngiltere, Fransa ve Çin) liderliğinde 24 Ekim 1945 tarihinde kurulan Birleşmiş Milletlerin⁶ 50 kurucu üyesi arasında yer almıştır. Bu katılıma götüren süreçte ise sırasıyla 4 Şubat 1945'te, İngiltere, Rusya ve ABD'nin bir araya geldiği Yalta Konferansı'nda, 1 Mart'a kadar Almanya ve Japonya'ya savaş ilan eden devletlerin Birleşmiş Milletlere kurucu üye olabilmelerine karar vermesi, bunun üzerine Türkiye'nin, 23 Şubat 1945 tarihinde Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmesi ve beş gün sonra 28 Şubat'ta Türkiye maslahatgüzarı tarafından ABD'de BM Beyannamesinin imzalanması yer alır⁷. Türkiye, insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü savunmak amacıyla, BM'den 4 yıl sonra, 5 Mayıs 1949 tarihinde kurulmuş hükümetlerarası bir kuruluş olan Avrupa Konseyi'ne⁸ aynı yıl katılmış ve Yunanistan ile birlikte konseye ilk giren üyeler arasında yer almıştır. Türkiye'nin kurucu üyesi olduğu BM kararlarına uyarak 1950'de yaşanan Kore Savaşında aktif biçimde yer almasında Türkiye'nin Avrupa Konseyine üye olmasının büyük payı olmuştur ve aynı neden

⁶ Yaşanan savaşların ve barışa yönelik tehditlerin tekrarını önlemek ve uluslararası barış ve güvenliği korumak için kurulan örgütün amaçları arasında, savaşları ve barışa yönelik tehditleri önlemek, ülkeler arasında ilişkiler kurmak, uluslararası ekonomik ve sosyal işbirliğini sağlamak yer alır.

⁷ Daha geniş bilgi için bkz. 24 Şubat 2009 tarihli Hürriyet gazetesinde yayımlanan Özdemir İnce'nin "Türkiye, Birleşmiş Milletler'e nasıl üye oldu?" başlıklı yazısı (<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/>)

⁸ Belarus, Kosova ve Vatikan hariç tüm Avrupa ülkeleri dahil toplam 47 ülke Avrupa Konseyi'ne üyedir. Avrupa Birliği ile herhangi bir organik bağı bulunmayan ayrı bir uluslararası örgüttür. Bununla birlikte AB ile yakın işbirliği ve birçok ülkede birlikte gerçekleştirdikleri projeler söz konusudur.

1952’de Türkiye’nin NATO’ya (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)⁹ girişinde de etkili olmuştur (Aytaç, 1989: 9’dan aktaran Özer, 2006, s.69). Türkiye ayrıca savaş yıkıntıları içindeki Avrupa’nın Marshall Planı çerçevesinde yeniden yapılandırılması amacıyla 1948 yılında kurulan Avrupa İktisadî İşbirliği Teşkilâtının (OEEC) 18 üyesinden¹⁰ biridir ve bu örgütün doğrudan mirasçısı durumunda 1961 yılında kurulan Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı’nın (OECD) kurucu üyelerindendir¹¹. Tüm bu çabalar ve katılımlar göstermektedir ki Türkiye, başından beri kendini Batı medeniyetinin özgürlükçü ve insan haklarına saygılı ailesinin bir parçası olarak görmüş ve bundan ötürü dünya sisteminde gelişen değişimlere bağlı olarak, siyasi ve ekonomik sisteminde gerekli güncellemeleri yapma zorunluluğu hissetmiş ve Ankara Antlaşmasına kadar Avrupa’nın bütünleşmesi amacına dönük olarak kurulan bu kuruluşlar içerisinde yer almıştır. Nihayetinde, Avrupa Topluluğunun soğuk savaş sonrası dönemde on yıllık bir süreç içinde hızlı bir şekilde büyümesini de gözden kaçırmayarak dönemin hükümeti tarafından Türkiye’nin Avrupa Ekonomik Topluluğu’na (AET) katılması için, Yunanistan’ın başvurusundan iki hafta sonra, 31 Temmuz 1959 tarihinde müracaat edilmiştir (Özer, 2006, s.49). Zira öncelikle Türkiye uzun dönemde, Batı Avrupa’da kurulabilecek siyasal bir birliğin dışında kalmak istememektedir; bunun yanında gümrük birliği içinde Yunanistan’a verilecek ticari tavizlerden de yoksun kalmaması gerekmektedir (Özer, 2006, s.49). Doğu Blokuna karşı bir kanat ülke konumunda olan Türkiye, o güne değin zaten, ABD tarafından Avrupa’ya yapılan Marshall Yardımı kapsamı içine alınmıştır; NATO içine alınarak Sovyetler Birliğine karşı Avrupa savunma sistemine dahil edilmiştir ve bir Avrupalı ülke gibi, Avrupa Konseyinin üyesi yapılmış ve diğer Avrupa kurumlarına dahil edilmiştir (Özer, 2006, s.69). AET Bakanlar Konseyi, Türkiye’nin yapmış olduğu bu başvuruyu kabul etmiş ve bu şekilde üyelik koşulları gerçekleşinceye kadar geçerli olacak bir ortaklık rejimi, 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanan Ankara Antlaşması ile oluşturulmuştur. 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe giren Ankara Antlaşması, esas itibari ile bir çerçeve anlaşması niteliğindedir

⁹ Başlangıçta 12 ülkenin oluşturduğu örgüte, Nisan 2009 itibarıyla 16 ülke katılmış ve üye ülke sayısı 28’e çıkmıştır. Üye ülkelerin ikisi Kuzey Amerika’da (ABD ve Kanada), yirmi altısı ise Avrupa’da (Almanya, Arnavutluk, Belçika, Birleşik Krallık, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Fransa, Hırvatistan, Hollanda, İspanya, İtalya, İzlanda, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Türkiye, Yunanistan) yer almaktadır.

¹⁰ OECC’nin üyeleri Avusturya, Belçika, Danimarka, Fransa, Yunanistan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Portekiz, İsveç, İsviçre, Türkiye, Birleşik Krallık ve Batı Almanya’dır.

¹¹ OECD’ye dünyanın değişik taraflarından 34 devlet üyedir.

(Gökdere, 1991, s. 143). Türkiye–Avrupa Topluluğu ortaklığının genel ilke ve esaslarını belirleyen Ankara Antlaşması, içerisinde malların, hizmetlerin, sermayenin ve kişilerin ortak bir rekabet düzeni çerçevesinde serbestçe dolaşabileceği bir “Ekonomik Alan” yaratılması için bir program tespit etmektedir. Kademeli olarak kurulması öngörülen gümrük birliği, bu anlaşmanın temelini teşkil etmiştir. Bunun yanında tarım, işçilerin serbest dolaşımı, yerleşme serbestisi, hizmetlerin serbest dolaşımı, ulaştırma, rekabet ve vergilendirme, mevzuat ve ekonomi politikalarının uyumlaştırılması, sermaye ve ödemelerin serbest dolaşımı hakkı vb. konularda, antlaşmada hükümler öngörülmüştür (Ökmen ve Canan, 2009, s. 140).

İnişli çıkışlı yaşanan çeyrek asırlık ilişki sonrasında Türkiye, 14 Nisan 1987’de tam üyelik başvurusu yapmıştır. Tam üyelik başvurusunu uzun süre cevapsız bırakan Komisyon, 18 Aralık 1989 tarihinde açıklamış olduğu raporunda, Türkiye ile mevcut ilişkilerin geliştirilmesi yönünde bir öneri sunmuştur. Bu öneride Komisyon, Türkiye’nin üyelik konusundaki ehliyetini ilke olarak kabul etmekle birlikte, Türkiye’nin üyeliğe hazır olmadığını belirterek, toplulukların kendi içerisindeki derinleşme sürecinin tamamlanmasını ve gelecek genişlemesine kadar beklenilmesini ve bu arada Türkiye ile gümrük birliği sürecinin tamamlanmasını tavsiye etmiştir. Komisyonun 13 Ekim 1999’da Türkiye’nin aday ülke olmasını teklif etmesi üzerine, 10–11 Aralık 1999’da Helsinki’de yapılan Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi’nde, Türkiye AB’ye aday ülke olarak kabul edilmiş ve alınan bu kararla ilişkiler farklı bir boyut ve ivme kazanmıştır (Can, 2007, s. 284–286).

Takip eden sürede Türkiye–AB ilişkilerinde bir diğer dönüm noktası 17 Aralık 2004 tarihli Brüksel Zirvesi olmuştur. Zirvede Türkiye’nin siyasi kriterleri yeterli ölçüde karşıladığı belirtilerek 3 Ekim 2005 tarihinde müzakerelere başlanması önerilmiştir. Önerilen tarihte katılım müzakerelerine başlanmıştır ve müktesebat uyum çalışmaları halen devam etmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’nin tam üyeliğe kabul edilmeden önce üyelik koşulu olarak AB tarafından belirlenen ve Kopenhag Kriterleri adı verilen kriterleri karşılaması gerekmektedir. Kopenhag Kriterleri, “siyasi kriterler”, “ekonomik kriterler” ve “AB müktesebatına uyum” adları altında 3 ana başlıkta toplanmıştır. AB müktesebatına uyum kriterleri ve katılım müzakereleri çerçevesinde toplam 35 müzakere faslı bulunmaktadır (Council of the European Union, 12 October 2005): (Bu fasıllar şunlardır: 1- Malların Serbest Dolaşımı, 2- İşçilerin Serbest Dolaşımı, 3- İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi, 4- Sermayenin Serbest Dolaşımı, 5- Kamu Alımları, 6- Şirketler Hukuku, 7- Fikri Mülkiyet Hukuku, 8- Rekabet Politikası, 9- Mali Hizmetler, 10- Bilgi Toplumu ve Medya, 11- Tarım ve Kırsal Kalkınma, 12- Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı, 13- Balıkçılık, 14- Taşımacılık Politikası, 15-

Enerji, 16- Vergilendirme, 17- Ekonomik ve Parasal Politika, 18- İstatistik, 19- Sosyal Politika ve İstihdam, 20- İşletme ve Sanayi Politikası, 21- Trans-Avrupa Şebekeleri, 22- Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu, 23- Yargı ve Temel Haklar, 24- Adalet, Özgürlük ve Güvenlik, 25- Bilim ve Araştırma, 26- Eğitim ve Kültür, 27- Çevre, 28- Tüketicinin ve Sağlığın Korunması, 29- Gümrük Birliği, 30- Dış İlişkiler, 31- Dış, Güvenlik ve Savunma Politikaları, 32- Mali Kontrol, 33- Mali ve Bütçesel Hükümler, 34- Kurumlar ve 35- Diğer.)

Bugüne değin 14 fasıl açılmış ve bunlardan biri geçici olarak kapatılabilmektedir¹². Geriye kalan 20 teknik fasıldan 17'si siyasi nedenlerle bloke edilmiştir. Birçoğunda gerekli hazırlıkları tamamlanmış olmasına rağmen, Türkiye bu fasılları açma imkânına sahip olmadığı gibi, halen hiçbir faslı da kapatamamaktadır¹³.

¹² Açılan 14 fasıl şunlardır: Bilim ve Araştırma, İşletme ve Sanayi Politikası, İstatistik, Mali Kontrol, Trans-Avrupa Ağları, Tüketicinin ve Sağlığın Korunması, Fikri Mülkiyet Hukuku, Şirketler Hukuku, Bilgi Toplumu ve Medya, Sermayenin Serbest Dolaşımı, Vergilendirme, Çevre, Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası ve Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu) müzakereye açılmıştır. Bu fasıllardan biri (Bilim ve Araştırma) geçici olarak kapatılmıştır. Kasım 2013'te, 22 No'lu Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu faslı resmi olarak müzakereye açılmıştır (Avrupa Komisyonu, 2014 (e), s.2).

¹³ Katılım müzakereleri süreci, müzakere kararının alınmasından müzakere başlığının geçici ve nihai olarak kapatılmasına kadar belirli aşamaları kapsar: Açılış kriterleri, Türkiye'nin, o başlıkta AB müktesebatı ile uyumlu mevzuatı benimsemesi ve sorumluluklarını açık bir biçimde belirleyen hükümleri ortaya koymasısıdır. Müzakere fasılları, aday ülke müktesebat uyumu ve uygulama düzeyi açısından yeterli kabul edilirse önce geçici olarak kapanır. Daha sonra müzakere sürecinin sonunda tüm fasıllar yeniden değerlendirilerek nihai olarak kapatılır (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2013 (e), s. 8).

İKİNCİ BÖLÜM

MERKEZİ DÜZEYDE ÖRGÜTLENME

Türkiye, AB ile olan ilişkilerinde ulusal düzeyde uyum ve koordinasyon sağlamak amacıyla, bir diğer deyişle müktesebatın uygulanmasına yönelik idari kapasitenin sağlanabilmesi için, 1960'lı yıllardan itibaren –henüz adaylık statüsü kazanmadan çok önce– yönetsel örgütlenmeye yönelmiştir . (Saylam ve Ömürgönülşen, 2013, s. 184). İlerleyen sürede farklı hükümetler döneminde birçok farklı örgütlenme modeli uygulanmıştır. Günümüzde ilişkiler, AB işlerinden sorumlu bir bakanlık koordinasyonunda sistemli ve düzenli bir şekilde yürütülmektedir.

2.1. Avrupa Birliği ile İlişkilerin Örgütlenmesinin Tarihsel Gelişimi

Birliğin kuruluşundan bu yana üye ülkeler özelliklerini korumak konusunda hassas davranmış, idari örgütlenme, denetim ve işleyişle ilgili yetkilerini Avrupa kurumlarına aktarmak konusunda isteksiz davranmışlardır (Akdoğan, 2008, s. 70). Türkiye ve Avrupa Birliği ilişkilerinin sürdürülmesi ve ortaklığa yönelik bütünleşmenin gerçekleştirilmesi, kurumlar, bir takım mevzuat düzenlemeleri üzerinden ve devlet örgütlenmeleri vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Karşılıklı olarak Avrupa Birliği kurumsal yapısı ve Türk kamu yönetimi örgütlenmesinin birlikte ve koordineli biçimde bu süreci karar mekanizması ve uygulayıcı rolleriyle devam ettirmesinin, incelendiğinde tek düze ve sıradan bir süreci ifade etmediği görülmektedir (Akdoğan, 2008, s. 70).

AB ile Türkiye arasındaki karşılıklı etkileşim, siyasi kararlar ve idari uygulama alanı sayesinde somut ürünler ortaya çıkarmaktadır. Buna bağlı olarak Türk kamu yönetimi idari yapılanması da bu süre zarfında dönüşüm geçirmektedir. Hem zihnen hem de örgüt yapısı anlamında yaşanan bu süreç, Avrupa Birliği kurumsal yapısından ziyade Türk kamu yönetimi örgütlenmesinde ve özellikle merkez taşra örgüt çizgisinde yoğunlaşmıştır.

Aslında Türk yönetiminin Avrupa Topluluklarıyla ilişkileri 1959 yılında Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında ortaklık yaratan anlaşmanın müzakereleri ile başlamıştır. Bu müzakereler ile sonuçlanan ve 1 Aralık 1964'te yürürlüğe giren Ankara anlaşması, ortaklık rejimini 3 aşamalı olarak düzenlemiştir: Hazırlık dönemi, geçiş dönemi ve son dönem. Anlaşmada beş yıl olarak öngörülen hazırlık dönemi biraz daha uzun sürmüş ve geçiş dönemi 1 Ocak 1973 tarihinde Katma Protokol'ün yürürlüğe girmesiyle başlamıştır. Katma Protokolde

geçiş dönemi süresi 12 yıl olarak belirlenmiş (Madde 61), ancak 11. maddeyle bazı mallar için 22 yıllık bir süre sonunda gümrük vergilerinin kaldırılması ve gümrük birliğinin tam olarak kurulması öngörülmüştür (Bozkurt, 1994, s. 3).

Yarım yüzyıldan daha uzun bir süredir AB ile süren ilişkiler çerçevesinde Türk kamu yönetimi, ortaya çıkan ihtiyaçlara paralel olarak gerekli uygulamalar için farklı örgütlenmeler yoluna gitmiştir. Özellikle üyelik statüsüne geçmek için Türkiye'nin yükümlülüklerini yerine getirme çalışmaları ve hedefleri, hem merkezdeki örgütlenmeyi güçlendirmeyi hem de yerel düzeyde Avrupa Birliği ile ilgili örgütlenmeyi zorunlu kılmıştır. Bu örgütlenme bir yandan var olan kurumlarda reform gereksinimi doğurmuş, bir yandan da gerekli altyapının merkez ve yerel doğrultusunda oluşturulabilmesi için yeni bir yapılanmaya gidilmesi sonucu yeni kurumsal yapılanmaların oluşmasını sağlamıştır.

Avrupa Birliği'ne üye ülkeler arasındaki idari usullerle ilgili uygulama farklılıkları halen sürmektedir (Akdoğan, 2008, s. 226). AB'nin, Birliğe uyum sürecinde şablon bir yönetim modeli öngörmemesinden dolayı Türkiye, kamu yönetiminde birçok farklı yönetim modeli uygulamaya koymuştur. Nihayetinde 2000 yılında ABGS'nin kurulması ile birlikte, bu görev daha sistemli ve düzenli bir şekilde yürütülmeye başlanmıştır. 2011 yılında Türkiye'nin AB'ye üyeliğinde kararlılığını göstermesini de sağlayacak şekilde ABGS, AB Bakanlığı'na dönüştürülmüştür. Bir koordinasyon bakanlığı kimliğinde emekleme döneminde sayılabilecek bu teşkilat modelinin görevi AB'ye uyum sürecinde ilgili kuruluşların AB'ye üyelik yolunda çalışmalarının yönlendirilmesi, izlenmesi ve koordinasyonu, üyelik sonrası çalışmaların koordinasyonunu yürütmek olarak belirlenmiştir. (Saylam ve Ömürgönülşen, 2013, s. 178)

Tarihsel gelişimine baktığımızda, 1980 öncesinde AB ile ilgili işlerin komiteler aracılığıyla yürütüldüğünü ve Türkiye-AB ilişkilerinde ilk örgütlenmenin Dışişleri Bakanlığı bünyesinde "Daimi Komisyon" şeklinde ortaya çıktığını görüyoruz. Türkiye'de AB ile ilgili ilk komite, Bakanlıklararası Dış İktisadi Münasebetler Komitesi'nin 1964'te AB ile ilişkilendirilmesiyle ortaya çıkmıştır ancak bu komite, sadece AB'ye yönelik olmayıp bütün dış ilişkileri kapsayacak şekilde yapılandırılmıştır. Yalnızca AB ile ilişkili bir komitenin kurulması ise 1971 yılında AET Koordinasyon Komitesi adıyla gerçekleşmiştir (Bozkurt, 1994, s.).

Türkiye'de AB'ye yönelik örgütlenmenin geçmişine yönelik bir değerlendirme yapıldığında ekonomide "liberalleşmenin" AB'ye yönelik kurumsallaşmayı "olumlu" yönde etkilediği görülmektedir (Şener, 2010, s. 83). Genel olarak 1982'den önce dış temsil ve

müzakerelerin yürütülmesi görevi Dışişleri Bakanlığı öncülüğünde; müzakerelerde nasıl yol izleneceğine dair işler ise Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yürütülmüştür (Ömürgönülşen ve Öktem, 2007, s. 47–72). Avrupa Topluluğu, her ne kadar 1980 askeri darbesinden sonra Türkiye ile olan ilişkilerini dondurmışsa da, Türkiye, kurumsal yapısını geliştirmeyi sürdürmüş ve 15 Aralık 1982’de DPT içerisinde AET Daire Başkanlığı kurulmuştur. Avrupa Birliği’ne yönelik kurumsallaşma ancak seksenlerin ortalarından sonra yani Türkiye’de liberal ekonomi modelini benimseyen sivil hükûmet iktidara geldikten sonra hızlanmıştır. Benzer şekilde, 1999 Helsinki Zirvesi sonrasında da ivme kazanan AB’ye yönelik örgütlenme yine ekonomideki neo-liberal yeniden düzenleyici politikaların uygulanması ile örtüşmektedir. (Şener, 2010, s. 69–70). 1986 yılında –Turgut Özal’ın başbakanlığı döneminde– ilk defa dış temsil ve müzakereler belli sınırlar çerçevesinde Dışişleri Bakanlığı’ndan alınmış ve AB ile ilgili işlerin takip ve koordinasyon görevi bir Devlet Bakanına verilmiştir. Ancak 1990 yılında AB ile ilgili işlerden sorumlu Devlet Bakanı, Dışişleri Bakanı olunca, söz konusu görev yine Dışişleri Bakanlığı’na devredilmiştir. Bu dönemde bakanlık bünyesinde AB ile ilgili çalışmalardan sorumlu kurullar oluşturulmuştur. 1997–2000 yılları arasındaki kısa dönemde AB ile olan işlerin yürütülmesi görevini yine bir Devlet Bakanı üstlenmiştir. 2000 yılında Başbakanlık genelgesi ile ulusal düzeyde koordinasyon görevi tekrar Dışişleri Bakanlığı’na devredilmiştir (Ömürgönülşen ve Öktem, 2007, s. 47–72).

AB ile ilgili işlerin yürütülmesinde seçilen örgütlenme modellerinden her birisinin hem avantajları hem de dezavantajları olmuştur¹⁴. Adaylık statüsünün kazanılmasının ardından, Türkiye’nin de diğer ülkelerle eşit hak ve yükümlülüklerle sahip olduğunun açıklanması üzerine 26 Ocak 2000 tarihinde 2000/38 nolu Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır. Buna bağlı olarak Türkiye’nin AB üyeliğine hazırlanması çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşlarının gerçekleştireceği çalışmalarda, iç koordinasyonu sağlamanın yanı sıra uyum çalışmalarının plan ve programlara uygun olarak gerçekleştirilmesi amacı ile Başbakanlığa bağlı olarak 4 Temmuz 2000 tarihinde ABGS kurulmuştur.¹⁵ Yine aynı doğrultuda 18 Temmuz 2001 tarihinde ise 2001/41 sayılı Genelge ile Ulusal Mali Yardım Koordinatörlüğü kurulmuştur.

Devlet Planlama Teşkilatı’nın (DPT) örgütsel yapısında önemli değişikliklerin olduğu 1982 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ilgili işlemlerin tek elden ve süratli bir şekilde

¹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ömürgönülşen ve Öktem, 2007, s. 34-35

¹⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. İktisadi Kalkınma Vakfı, 2003, s. 26-27; Ömürgönülşen ve Öktem, 2004, s. 34-35

yürütülmesi için Devlet Planlama Teşkilatı'na bağlı Avrupa Ekonomik Topluluğu Dairesi kurulmasını AB'ye yönelik merkezi örgütlenmeyi günümüzde gelinen noktaya götüren önemli bir adım olarak kabul edebiliriz¹⁶. 9 Nisan 1982 tarihli bu kuruluş kararında, sözkonusu AET Dairesinin görevleri şu ifadelerle belirlenirken konu, toplumsal karar ve araştırmalar ile özel kesimin çalışmalarıyla ilişkilendirilmiştir: “AET konusunda, AET Koordinasyon Komitesi'ne ve Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulu'na sunulacak karar tasarılarının kalkınma amaç ve hedeflerine, plan ve programlarda öngörülen siyasalara uygunluğunu sağlar; AET'nda alınan ekonomik, toplumsal kararları izler ve değerlendirir; AET konusunda değişik bakanlık, kuruluşlar tarafından yürütülen çalışmaları eşgüdümleyerek; kamu kuruluşlarında yapılan çalışmaları özel kesimin benzer çalışmalarıyla uyumlaştırır; AET konusunda her türlü ekonomik, toplumsal araştırmaları yapar, yaptırır, yönetir, bunların plan ve program açısından değerlendirilmesini yapar; AET Dairesi, AET Koordinasyon Komitesi, Danışma Kurulunun faaliyetleri hakkında Başbakan'a rapor hazırlar; AET Koordinasyon Komitesi'nin sekreteryaya hizmetlerini yapar” (Aslan, 1999, s. 110).

Türkiye-AB ilişkileriyle ilgili bu örgütlenmelerin, 1989 yılına gelinceye kadar genellikle merkezde kurul türünde örgütlenmeler biçiminde gerçekleşmiş olduğunu görüyoruz. 3. Bölümde Yerel Örgütlenme kısmında incelendiğinde görüleceği üzere, yerel düzeyde örgütlenmenin seyri de, bu bakımdan merkezî örgütlenmeye benzer bir özellik göstermektedir.

Bu kurullarda geliştirilen veya görüşülen politikaların ve alınan kararlarla Anlaşmadan ve Katma Protokolden kaynaklanan tedbirlerin uygulanması, mevcut yönetsel yapı içinde konuya yakın veya doğrudan ilgili Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine ve Milletlerarası İktisadi İlişkiler Müsteşarlığı, Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Genel Müdürlüğü gibi birimlerin sorumluluğuna verilmiştir. 1989 yılına gelinceye kadar Maliye ve Ticaret Bakanlıkları dışında bir bakanlıkta uzman birimler kurulmasına gerek görülmemiştir. 1989 yılında ise 367 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile onbir kuruluşta Avrupa Toplulukları koordinasyon genel müdürlükleri ya da daire başkanlıkları kurulmuş, daha sonra bu sayı yeni oluşturulan Gümrük Müsteşarlığı ile Kültür Bakanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün AT işleri ile görevlendirilmeleri ile onüç çıkmıştır. Öte yandan bir icracı birim olmamakla birlikte, DPT'de daha önce kurulmuş olan AT ile İlişkiler Daire Başkanlığının AT Genel Müdürlüğü adı altında

¹⁶ 9 Nisan 1982 tarihli ve 8/3967 sayılı “Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Avrupa Ekonomik Topluluğu Dairesi'nin Teşkilatlanma Şekli ve Görevleri ile İlgili Karar”, Resmi Gazete, 9.4.1982, Sayı: 17659

yeniden örgütlenmesi de gözönüne alındığında uzman birimlerin ondörde ulaştığı görülmektedir. (Bozkurt, 1994, s. 3).

Tablo 2.1. Gümrük Birliği Öncesi AB’ye Dair Merkezî Yönetmelik Örgütlenmede Aşamalar

Yıllar	Örgütlenme	Yasal Dayanak
1964	Bakanlıklar arası Dış İktisadi Münasebetler Komitesi’nin Ortaklık Anlaşmasıyla ilgili işlemlerin yürütülmesiyle görevlendirilmesi	6/2802 sayılı Kararname
1968	AET ve RCD Konularında Devlet Planlama Teşkilatının görevlendirilmesi ve Yüksek Planlama Kurulu’nun yetkilendirilmesi; Koordinasyon Komitesi, DPT ve bakanlıklarda çalışma grupları	6/9750 sayılı Kararname
1971	AET Koordinasyon Komitesi ve ona bağlı Sürekli Çalışma Ünitesi	7/1801 sayılı Kararname
1982	DPT Avrupa Ekonomik Topluluğu Dairesi	8/3967 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
1987 – 1990	Avrupa Topluluklarıyla ilişkilerden sorumlu Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığı	
1989	AT ile ilişkilerle görevli Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı, Merkezî Kurullar (15 bakanlıktan 9’unda “Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi Başkanlığı” kurulmuştur.)	1989/4 sayılı Başbakanlık Genelgesi, Bakanlıklarda AT koordinasyon daire başkanlıkları (14 Nisan 1989’da kabul edilen ve 5 Mayıs 1989’da resmi gazetede yayımlanan 367 sayılı KHK)
1993	Merkezî kurulların yeniden örgütlenmesi ve AT ile ilgili işlerin yürütülmesi ve koordinasyonundan sorumlu Başbakan Başdanışmanı	1993/32 sayılı Başbakanlık Genelgesi

(Kaynak: Bozkurt, 1994, s. 3 ile Şener, 2010, s. 79)

Bundan sonraki süreçte en önemli adım olarak, 4 Temmuz 2000 tarihinde 4587 Sayılı Kanun ile “Türkiye’nin AB üyeliğine hazırlanmasına yönelik çalışmalar çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları hazırlık ve çalışmalarda iç koordinasyon ve uyumun plan ve programlara uygun olarak yönlendirilmesini ve yürütülmesini sağlamak üzere” Başbakanlığa bağlı olarak Avrupa Birliği Genel Sekreterliği’nin kurulduğunu görüyoruz.

1989/4 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle oluşturulan kurumlardan bir kısmı sadece ismen varolan kurumlar olarak kalmışlardır. Avrupa Topluluğu Üst Kurulu, Avrupa Topluluğu Koordinasyon Kurulu ve Avrupa Topluluğu Danışma Kurulunu bunlar arasında sayabiliriz (Şener, 2010, s. 72). 2000 yılında kurulmasına karşın 2003–2009 yılları arasında işletilmeyen

kurumlardan biri de İç Koordinasyon ve Uyum Komitesidir¹⁷ (İKUK). Bu komite 2000–2003 yılları arasında aktif olarak faaliyet göstermiş ve ulusal program ve ilerleme raporları¹⁸ bu toplantıların ana başlıklarını oluşturmuştur. 2005 yılında kurulan İzleme ve Yönlendirme Komitesi ise 2007’ye kadar İKUK’un boşluğunu doldurarak etkin bir şekilde çalışmıştır. Kopenhag siyasi kriterlerinin uyumlaştırılması görevini üstlenmiş olan Reform İzleme Grubu (RİG)¹⁹ ise işlerliği 2003’te kurulduğu andan itibaren kesintiye uğramadan devam eden yapılanma olarak bilinir (Şener, 2010, s. 72). RİG’in sekretarya hizmetleri Avrupa Birliği Bakanlığı Siyasi İşler Başkanlığı tarafından yürütülmektedir ve yaptığı toplantı²⁰ ile çalışmalara Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı doğrudan katkıda bulunmaktadır.

Reform sürecinin desteklenmesi, katılım müzakerelerinin belirli bir çerçevede sürdürülmesi, sivil toplum eliyle politik ve kültürel diyalogun geliştirilmesi olmak üzere Türkiye’ye yönelik stratejinin üçayak üzerine oturtulduğu 6 Ekim 2004 tarih ve COM(2004) 656 sayılı Komisyon Raporuna istinaden, 16–17 Aralık 2004 tarihli Brüksel Zirvesi Başkanlık Bildirgesinde Türkiye ile müzakerelere 3 Ekim 2005 tarihi itibarıyla başlanacağı belirtilmiş; Komisyondan Türkiye’ye yönelik Müzakere Çerçeve Belgesi hazırlaması istenmişti (European Council, 16–17 December 2004: par.22). Bu doğrultuda, 3 Ekim 2005 tarihinde Lüksemburg’da yapılan Hükümetlerarası Konferans ile Türkiye resmen AB’ye katılım müzakerelerine başlamasıyla aynı gün bir basın toplantısı düzenlenerek Türkiye için Müzakere Çerçeve Belgesi yayımlanmıştır. Sunulan Müzakere Çerçeve Belgesi’nde, Türkiye’nin AB’ye katılımının, Birlik müktesebatı olarak bilinen Birlik sistemine ve Birliğin kurumsal çerçevesine bağlanan hak ve yükümlülüklerin kabulü anlamını taşıdığı belirtilerek, söz konusu müktesebat müzakerelere esas oluşturmak üzere, Ön Gösterge Listesi adıyla 35 fasıl başlığı altında toplanmıştır (Council of the European Union, 12 October 2005). Böylece, Türkiye ile AB arasındaki inişli çıkışlı ilişki, çok önemli bir dönüm noktasını aşarak yepyeni bir sürece girmiştir. Bu süreçte, 3 Haziran 2005

¹⁷ İKUK hakkında geniş bilgi için bkz. Avrupa Birliği Bakanlığı web sitesi (<http://www.ab.gov.tr/index.php?p=44459&l=1>)

¹⁸ Türkiye için AB tarafından yıllık ilerleme raporlarının hazırlanması 15-16 Haziran 1998 tarihlerinde gerçekleştirilen Cardiff zirvesinde kararlaştırılmış, bu çerçevede Türkiye’ye ilişkin ilk rapor 4 Kasım 1998 tarihinde hazırlanmıştır (Bulut, 2009, s. 103).

¹⁹ Reform İzleme Grubu (RİG), 13 Ekim 2014 tarihinde Reform Eylem Grubu’na (REG) dönüştürülmüştür.

²⁰ RİG toplantıları hakkında geniş bilgi için bkz. Avrupa Birliği Bakanlığı web sitesi (<http://www.ab.gov.tr/index.php?p=45880&l=1>)

tarihinde Devlet Bakanı Ali Babacan Avrupa Birliği ile yapılacak tam üyelik müzakerelerinde “Başmüzakereci” görevini yürütmekle görevlendirilmişlerdir²¹. Atılan bu adımlar beraberinde merkezde örgütlenmeler güçlendirilmiş, bu bağlamda başta Bakanlıklar olmak üzere birçok merkezî kurumda değişik tarihlerde Kamu Kurumları AB Koordinasyon Birimleri kurulmuş ve sonrasında Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından Başbakanlık ve Bakanlıkların da dâhil olduğu toplam 60 merkezî kurumda Kamu Kurumları AB Daimi Temas Noktaları belirlenmiştir.

Türk kamu yönetiminde AB’ye yönelik kurumsal yapılanma ve işleyişe bakıldığında üç önemli kurumun öne çıktığını görüyoruz: İç Koordinasyon ve Uyum Komitesi (İKUK), İzleme ve Yönlendirme Komitesi (İYK) ve Reform İzleme Grubu (RİG). Bunların dışında bakanlıklar içindeki birimlerin önemli rolleri bulunmaktadır.

8 Ocak 2000 tarihinde ilk toplantısını yapan İç Koordinasyon ve Uyum Komitesi (İKUK), yaklaşık 50 kamu görevlisini bir araya toplayan önemli bir koordinasyon örgütlenmesidir. Yılda ortalama 3 veya 5 kez toplanan İKUK gündemleri özellikle Türkiye–AB ilişkilerinin genel seyrine ilişkindir (Şener, 2010, s. 74).

İlk hazırlık toplantısını 22 Aralık 2005 tarihinde ABGS’de yapan İzleme ve Yönlendirme Komitesi (İYK), Avrupa Birliği Genel Sekreteri başkanlığında, Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABGS) yetkililerinin katılımı ile toplanmıştır. İYK toplantılarının temel gündem maddesi tarama sürecidir (Şener, 2010, s. 74).

AB ile ilişkilerden sorumlu Devlet Bakanının yanısıra, Adalet, İçişleri ve Dışişleri Bakanı’nda oluşan ve 9 Mayıs 2014 tarihinde 29. toplantısını yapan Reform İzleme Grubu (RİG), kurulduğu ve ilk toplantısını yaptığı 2003 yılı Eylül ayından bu yana istikrarlı bir şekilde toplanmaya devam etmiştir. Bununla birlikte, bakanlıklar arası bir istişare mekanizması olarak o zamandan beri faaliyet gösteren Reform İzleme Grubunun (RİG), 13 Ekim 2014 tarihinde Reform Eylem Grubu’na (REG) dönüştürülmesi kararlaştırılmıştır. Alınan bu kararlar, müzakerelere ivme kazandırmak ve reformları daha etkin şekilde uygulamak için bir yeniliğe gidilmesi düşünülmüştür. Toplantılarına Avrupa Birliği, Adalet, Dışişleri ve İçişleri Bakanlarının katılması kararlaştırılan REG’in sekretarya hizmetleri Avrupa Birliği Bakanlığı

²¹ “Başmüzakereci” görevini yürütmekle daha sonra 10 Ocak 2009 tarihinde Devlet Bakanı Egemen Bağış, 26 Aralık 2013 tarihinde 61. hükümetin Avrupa Birliği Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, 29 Ağustos 2014 tarihinde ise 62. hükümetin Avrupa Birliği Bakanı Volkan Bozkır görevlendirilmişlerdir.

tarafından yürütülecektir. REG toplantıları, reformların izlenmesi ile birlikte alınan kararların en kısa sürede uygulamaya geçirilmesini hedefleyecektir. REG'in amacı siyasi reformları üst düzeyde izlemek ve siyasi reformların etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak olarak belirlenmiş ve ilk toplantısını 8 Kasım 2014 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmesi planlanmıştır²².

2.2. Genel Sekreterlikten Avrupa Birliği Bakanlığına

2011 yılında merkezî yönetimde yeniden yapılanmanın kolaylaştırılması ve kurumsal çerçevenin güçlendirilmesi gibi nedenlerle Türkiye'de devlet bakanlıkları kaldırılmış, yeni bakanlıklar kurulmuş ve bazı bakanlıkların teşkilat yapıları değiştirilmiştir. (Saylam ve Ömürgönülşen, 2013, s. 178) Bu sırada, Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) üyeliğine hazırlanmasına yönelik yapılacak çalışmaların yönlendirilmesi, izlenmesi ve koordinasyonu ile üyelik sonrası çalışmaların koordinasyonunu yürütmek üzere 4 Temmuz 2000 tarihinde Başbakanlığa bağlı olarak kurulan Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABGS), müzakere sürecinde yaşanan gelişmelere paralel olarak 8 Haziran 2011 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 634 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Avrupa Birliği Bakanlığı olarak yapılandırılmıştır. Böylece Türk yönetim sisteminde daha önceden örneği mevcut olmayan bir bakanlık teşkilat yapısıyla Avrupa Birliği Bakanlığı yönetim sistemine dâhil etmiştir. (Saylam ve Ömürgönülşen, 2013, s. 178)

AB Bakanlığı'nın kurulması sürecinde başlangıç noktası olan Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, 4 Temmuz 2000 tarih ve 24099 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4587 sayılı "Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun" uyarınca Başbakanlığa bağlı olarak kurulmuştur. Kanunun çıkmasından kısa bir süre sonra, 13 Temmuz 2000 tarihinde Mesut Yılmaz Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı sıfatıyla Hükümet'e dâhil olmuş ve ertesi gün ABGS kendisine bağlanmıştır. Yine aynı gün, Birleşmiş Milletler New York Daimi Temsilcisi Büyükelçi Volkan Vural resmen Genel Sekreter olarak atanmıştır.²³ Sonrasında ise, 3046 sayılı Kanunun 3313 sayılı Kanun ile değişik 10. maddesi gereğince "Kuruluşun Bağlı Olduğu Bakanlığın Değiştirilmesi ile İlgili İşlem" çerçevesinde 20 Mart 2003 tarihinde Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Dışişleri Bakanlığı'na, 1 Haziran 2005 tarihinde

²² Bu çalışmanın sonlandırılmasına yakın bir zamanda elde edilen bu çok taze bilgiler 21 Ekim 2014 tarihinde AB Bakanlığı resmi Twitter hesabından (@AB_Bakanligi) duyurulmuştur.

²³ Geniş Bilgi için bkz. Avrupa Birliği Bakanlığı Rehberi (2011)

tekrar Başbakanlığa bağlanmış, 30 Ağustos 2007 tarihinde tekrar Dışişleri Bakanlığı'na ve 10 Ocak 2009 tarihinde ise tekrar Başbakanlığa bağlanmıştır.

4587 sayılı “Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun”un 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan “Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, İç Koordinasyon ve Uyum Komitesi ile Genel Sekreterliğe bağlı, biri Personel, İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı olmak üzere toplam yedi daire başkanlığından oluşur; bunların isimleri ve görev alanları Başbakanlık tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir” hükmü uyarınca 25 Ağustos 2000 tarih ve 24152 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Yönetmelik” kapsamında Daire Başkanlıkları ihdas edilmiştir. Bu dairelerden Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı ise ‘5436 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 15. maddesinin 1. fıkrası (b) bendi uyarınca 24 Aralık 2005 tarihinde kurulmuştur.

Kuruluşla ilgili olarak Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'nin, 2009 – 2013 Stratejik Planında şu ifadelere yer verilmiştir: “Avrupa Birliği ile bütünleşmeye yönelik politikaların oluşturulması ve hizmetlerin etkili biçimde yürütülmesini sağlayacak iç koordinasyon ve uyumun yönlendirilmesi konusunda daha etkili ve verimli olunabilmesi bakımından verilen görevle uyumlu ve hizmetin gerekli kıldığı yapılanmanın geliştirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu sebeple, Avrupa Birliği Genel Sekreterliğine verilen görev ve hizmetlerin düzenli, hızlı ve etkin bir biçimde yürütülmesini sağlamak üzere, 3046 sayılı Kanunun 3'üncü maddesinde belirtilen kuruluş ve teşkilatlanmalarda, görev ve yetkilerin tespitinde bütünlüğün bozulamayacağı, etkili bir idare, işbölümü kontrol ve koordinasyonun sağlanması, hizmet etkinliğinin artırılması, gerekli sayı ve nitelikte personelin istihdamı, 10 Haziran 2000 tarihli ve 23721 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 57. Hükümet Programı'nda belirtilen ülke kaynaklarının verimli ve ekonomik kullanımı amaç, ilke ve esasları dikkate alınarak gerek Avrupa Birliği Genel Sekreterliğince yürütülecek görev ve hizmetlerle, gerekse mevcut çerçeve mevzuatla uyumlu bir yapılanma sağlanması ile nitelikli personelin istihdamının ve kalıcılığının temin edilmesi amacıyla 4587 sayılı Kanunda değişiklik öngörülmüştür. Bu doğrultuda; çeşitli dönemlerde, Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinin teşkilat kanununda değişiklik öngören tasarı

taslakları, sürecin daha etkili yönetilebilmesi amacıyla hazırlanmış ve ilgili mercilere sunulmuştur.”²⁴

ABGS’nin kuruluş ve işleyişi:

AB'ye uyum sürecinin Türkiye’deki en önemli aktörü durumunda bulunmuş Genel Sekreterlik, faaliyetlerine başladığı 2000 sonrasındaki yıllarda kısıtlı koşullarda çalışmalarını yürütmüştür. Bununla ilgili olarak, Radikal gazetesinde yayımlanan 19 Haziran 2006 tarihli ve Serkan Demirtaş imzalı “Bu Yapıyla AB Zor” başlıklı yazıdan birkaç cümle alıntı Avrupa Birliği Genel Sekreterliği’nin o günkü çalışmaları ve durumu hakkında fikir vermektedir. O tarihe kadar AB'yle uyum sürecinin belkemiği olarak görev yapan sekreterliğin ne yarası, ne yeterli kadrosu vardır.

“Türkiye’nin, AB’den adaylık statüsünü almasının ardından kurulan ve uyum sürecinde önemli bir rol üstlenen Avrupa Birliği Genel Sekreterliği’ne (ABGS) beş yıl boyunca tek bir çivi bile çakılmaması, kurumun müzakere sürecindeki çalışmalarını olumsuz etkiliyor. 60 uzmanla müzakere sürecinin yanı sıra her türlü uyum faaliyetini, kurumlararası koordinasyon ve mali işbirliği programlarını yürütmeye çalışan ABGS’nin binasına ruhsatsız olduğu için su bile bağlanamıyor. ABGS çalışanları, Devlet Bakanı ve Başmüzakereci Ali Babacan’ın yılsonuna kadar çıkacağı sözünü verdiği, Başbakanlık’ta bekleyen 'ABGS teşkilat yasa tasarısını dört gözle bekliyor. Ankara’da, Eskişehir yolu üzerinde, gözlerden uzak bir binada hizmet veren ABGS, yüklendiği ağır görevlere karşın hükümetten beklediği takdiri görememekten şikâyetçi. ABGS’nin beklediği, yüksek maaşlar ya da plaket değil, sadece bir yasa. Hâlâ kurulduğu 2000 yılında çıkarılan yasayla işletilmeye çalışan ABGS’nin zorlu çalışma koşullarından bazı örnekler: ABGS bünyesindeki uzman sayısı 60. Bu rakam, beş yıldır artırılamadı. Devlet personel rejimine göre, ABGS’nin kadro hakkı sadece 1,8 kişi. Maaşları 2 milyarı bulmayan uzmanların, ne terfi etme, ne tayin olma ne de fazla mesai ücreti alma hakkı var. AB’yle İngilizce olarak binlerce sayfalık mevzuat ve yazışmanın yapıldığı ABGS’deki tercüman kadrosu sadece iki. Tercüme işini Dışişleri’ne yüklemeye çalışan ABGS, her zaman destek göremiyor.”²⁵

Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABGS) Kuruluş Kanunu 24/6/2009 tarihinde 5916 sayılı ile kabul edilmiştir. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği teşkilat ve görevleri hakkındaki yasada

²⁴ Geniş bilgi için bkz. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, 2009 - 2013 Stratejik Planı

²⁵ Radikal Gazetesi, ‘Bu Yapıyla AB Zor’ başlıklı Serkan Demirtaş köşe yazısı (19 Haziran 2006).

görevi, “Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine hazırlanmasına yönelik yapılacak çalışmaların yönlendirilmesi, izlenmesi ve koordinasyonu ile üyelik sonrası çalışmaların koordinasyonunu yürütmek” olarak tanımlanmıştır. Çalışmanın 3. Bölümünde tartışılacağı üzere, merkezî düzeyde AB işleri ile ilgili bu örgütlenme süreci, yaşanan belirsizlikler yetersizlikler, gecikmeler vb. bakımdan 2010 yılında yerel düzeyde başlatılmış bulunan örgütlenmenin gelişim süreciyle benzerlik arz etmektedir.

Başbakanlığa bağlı Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinin kuruluş ve teşkilatı ile görev ve yetkilerini düzenleyen sözkonusu yasanın “Amaç, Görev ve Teşkilat” bölümü 2. Maddesinde, Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinin görevi, “5/5/1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine hazırlanmasına yönelik yapılacak çalışmaların yönlendirilmesi, izlenmesi ve koordinasyonu ile üyelik sonrası çalışmaların koordinasyonunu yürütmektir” şeklinde belirtilmiş ve “Başbakan, Genel Sekreterlik ile ilgili yetkilerini bir bakan aracılığı ile kullanabilir” denmiştir.

9 Temmuz 2009 tarihinde 5916 sayılı Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesiyle, ABGS, 4 Genel Sekreter Yardımcılığına bağlı 14 ana hizmet biriminden oluşan bir kurum haline gelmiştir. Bununla birlikte, uzun zamandır ihtiyaç duyulan sayı ve nitelikte personel alımını gerçekleştirebilmek için kadro cetvellerinin yeniden düzenlenmesiyle de, uzman kadro sayısı 215'e, toplam personel sayısı ise 337'ye çıkarılmıştır. Tüm bu gelişmeler yanısıra, ABGS'nin ülke genelinde yerel seviyede faaliyetlerinin artmasına bağlı olarak 5 Aralık 2009 tarihinde ABGS'nin İstanbul Ofisi açılmıştır. Ayrıca, misyonunun bir parçası olarak sadece Türkiye'deki kurumlarla değil Brüksel'le de çok yakın bir işbirliği içerisinde mesai yürütmekte olan ABGS'nin yeniden yapılanma sürecinde, bu ihtiyaç doğrultusunda, Ekim 2010 tarihinde Brüksel'de ABGS yurtdışı temsilciliği açılmıştır.²⁶

Yasada yeralan Teşkilat bölümünde (Madde 4) Genel Sekreterlik teşkilatının şu 16 hizmet biriminden oluştuğu belirtilmiştir: a) Siyasi İşler Başkanlığı, b) Katılım Politikası Başkanlığı, c) Sektörel Politikalar Başkanlığı, ç) Sosyal, Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Başkanlığı, d) Ekonomik ve Mali Politikalar Başkanlığı, e) Tek Pazar ve Rekabet Başkanlığı, f) Tarım ve

²⁶ Geniş bilgi için bkz. Yerelde AB web sitesi, <http://www.yereldeab.org.tr/ABBakanligi.aspx> (Erişim: Temmuz 2013)

Balıkçılık Başkanlığı, g) Mali İşbirliği Başkanlığı, ğ) Sivil Toplum, İletişim ve Kültür Başkanlığı, h) Proje Uygulama Başkanlığı, ı) Avrupa Birliği Hukuku Başkanlığı, i) Çeviri Eşgüdüm Başkanlığı, j) Eğitim ve Kurumsal Yapılanma Başkanlığı, k) Araştırma ve Dokümantasyon Başkanlığı, l) İdari Hizmetler Başkanlığı, m) Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı.

Türkiye'nin Avrupa Birliği iletişim stratejisi:

Günümüzde AB'ye yönelik örgütlenmenin yapısı ve işleyişi 2000 öncesine göre daha istikrarlı olup her bakanlıkta bir AB birimi bulunmakta, her bakanlık AB'ye yönelik uyumda aktif olarak yer almaktadır; ancak AB'ye yönelik olarak etkili bir şekilde işletilen bu tür mekanizmaların varlığına karşın, bakanlıklardaki AB birimlerinin işlevlerinin koordinasyonla sınırlandırılarak karar alma gücünden yoksun bırakılmış olmaları ve çoğunlukla hem AB hem de AB işlerini gölgede bırakan uluslararası ilişkiler konuları ile görevlendirilmiş olmaları, AB'ye yönelik merkezî örgütlenme açısından temel sorun olarak karşımızda durmaktadır (Şener, 2010, s. 83 – 84).

Yerel ve ulusal birçok kuruluştaki ilk kez AB işleri ile ilgili temas noktaları belirlenmesi konusuna yer verildiği için Avrupa Birliği İletişim Stratejisi belgesine burada değinilmesinde fayda görülmektedir. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği tarafından hazırlanarak 2010 yılı Ocak ayında yayımlanan Türkiye'nin Avrupa Birliği İletişim Stratejisi (ABİS) başlıklı belgenin²⁷ “Örgütlenme ve Aktörler” başlığı altında AB'ye Yönelik İletişim Stratejisi (ABYİS) ve Türkiye'ye Yönelik İletişim Stratejisi (TÜYİS) için geçerli olacak örgütlenmenin oluşturulması ve aktörlerin belirlenmesi konusunda ABİS Danışma ve Yönlendirme Kurulu (DYK) üyeleri arasında Kamu Kurumları bölümünde sırasıyla şu kurumlar anılmıştır: Kamu Kurumları (9): 1. Devlet Bakanlığı/ABGS, 2. Dışişleri Bakanlığı, 3. İçişleri Bakanlığı, 4. Milli Eğitim Bakanlığı, 5. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 6. Dış Ticaret Müsteşarlığı, 7. YÖK Başkanlığı, 8. Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, 9. Tanıtma Fonu Sekreterliği.

²⁷ Avrupa Birliği Genel Sekreterliği 2010 yılında AB-Türkiye İletişim Stratejisini (ABİS) uygulamaya koymuştur. ABİS'i iki yönlü bir strateji olarak tanımlayarak hem AB'ye yönelik hem de Türkiye'ye yönelik olarak kurgulayan belge 30 başlık altında Avrupa ile gerçekleştirilecek etkinliklere, 20 başlık altında ise Türkiye ile gerçekleştirilecek etkinliklere yer vermiş ve her ikisinde de medya ile ilişkiler, gazeteler, yerel basınla ilişkiler ve sürecin doğru anlatılması konusunda bugüne kadar eksik olan noktaları sıralamıştır.

Bu bölümde ayrıca ABİS Temas Noktaları başlığı altında ilk kez yerelde AB ile ilgili temas noktalarının belirleneceğine işaret edilmiştir: “AB ve Türk tarafındaki tüm katılımcı aktörlerin belirleyecekleri isimlerden oluşacaktır. AB üyesi ülkelerdeki diplomatik misyonlarımızda, işbirliğine girmek isteyen ülkelerin Ankara’daki büyükelçiliklerinde ve başkentlerinde, kamu kurumları merkez ve taşra teşkilatlarında, valiliklerde, il belediyelerinde, üniversitelerin iletişim ve AB bölümlerinde, düşünce kuruluşlarında, ulusal kanallarda, gazetelerde, siyasi partilerde, meslek örgütlerinde, sendikalarda, STK’larda, STK’ların AB temsilciliklerinde, Avrupa Komisyonu’nda, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonunda, katılmak isteyen diğer AB kurumlarında iletişim konusunda temas noktaları belirlenecektir.”

Tüm bunların arka planında yatan gerekçelerin ise 2010 tarihli Türkiye’nin Avrupa Birliği İletişim Stratejisi (ABİS) başlıklı belgede şu önemli ifadelerde özetlenmekte olduğunu görüyoruz: “AB’ye uyum çalışmalarının on yılı aşkın bir süredir devam etmesine karşın hâlâ merkezî yönetimin taşra teşkilatının ve yerel yönetimlerin AB ile yürütülen uyum çalışmalarından ve bu kapsamda gerçekleştirilen düzenlemelerin takibinden istenilen seviyede haberdar oldukları söylenemez. Ülkemizin Avrupa Birliğine üyelik sürecinin getirdiği yükümlülükler ve bu kapsamda yapılan düzenlemeler sadece merkezî düzeydeki Bakanlık veya Müsteşarlıklarımızı değil, özellikle uygulanması çerçevesinde valilikler, belediyeler, il özel idareleri gibi yerel düzeyde faaliyet gösteren kuruluşları da yakından ilgilendirmektedir. Aynı zamanda AB üyelik süreci ile ilgili olarak ülkemiz kamuoyunda çok sayıda yanlış algılama, önyargı ve korkular bulunmaktadır. Dolayısıyla, bu süreçte elde edilen deneyimler AB ile ilgili yürütülen çalışmaların sadece merkezî düzeyde değil aynı zamanda yerel düzeyde de sürdürülmesi ihtiyacını göstermiştir.”

2.2.1. Avrupa Birliği Bakanlığı’nın Yapısı ve İşleyişi

Avrupa Birliği Bakanlığı, Türkiye’nin Avrupa Birliği üyeliği sürecine ilişkin faaliyetleri koordine etmek amacıyla 2011 yılında kurulmuş ve ilk olarak 61. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinde yer almıştır. Sözkonusu bakanlık, kamu yönetimi reformu çerçevesinde değişen ihtiyaçları karşılamak için, 3 Haziran 2011 Tarih ve 654 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 2000 yılından beri faaliyetlerini yürüten Avrupa Birliği Genel Sekreterliği’nin yerine oluşturulmuştur. Avrupa Birliği Bakanlığı 7 Temmuz 2011 tarihi itibarıyla, Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış’a bağlı olarak çalışmaya başlamıştır.

Kuruluşunda Bakanlığın mevcut görevleri aynı kalmakla birlikte, Genel Sekreterlik makamı Müsteşarlık, Genel Sekreter Yardımcılıkları ise Müsteşar Yardımcılığı olarak değiştirilmiştir.

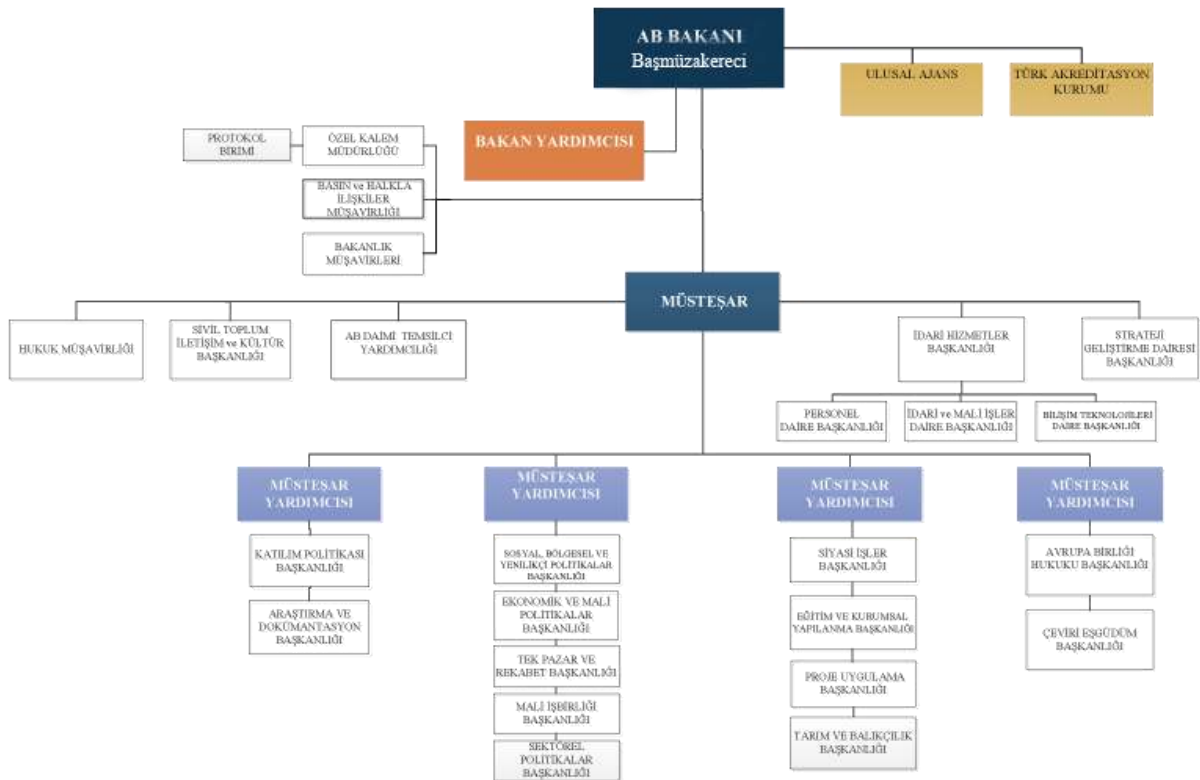
Ayrıca, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı (Ulusal Ajans) ile Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK), ilgili kuruluşlar olarak Bakanlık bünyesine dâhil edilmiştir. Kurumun teşkilat yapısı, Başkanlıkların sayısı ve isimleri ise aynen muhafaza edilmiştir.

Bir koordinasyon bakanlığı olarak kurulan Avrupa Birliği Bakanlığı'nın, örgütsel biçim ve hiyerarşiye önem veren geleneksel Türk yönetim sistemindeki bakanlıklardan farklı olduğu dikkat çekmektedir (Saylam ve Ömürgönülşen, 2013, s. 189). Bakanlığın örgütsel yapısı incelendiğinde, az sayıda kadro ile etkinlik sağlanmasının amaçlandığı, etkin bir çalışma için kurumda bürokratik basamakların sayısının az tutulduğu görülmektedir. Avrupa Birliği Bakanlığında genel müdürlük ve şube müdürlüğü gibi çok sayıda dikey kadrolar yer almamakta, bunun yerine, personel doğrudan Genel Müdür seviyesindeki Başkanlara bağlı olarak çalışmaktadır. Bu durum, personelin müsteşar yardımcıları ve başkanlarla doğrudan iletişim imkânı bulmasını sağlamaktadır. 2013 ve 2014 yıllarında 3 ilde temsilcilik açılmasını öngören Bakanlar Kurulu Kararlarını bir yana bırakırsak, kuruluş yasasında Bakanlığın taşra teşkilatının olmaması onu geleneksel bakanlık örgütlenmesinden ayıran bir diğer özelliktir. Avrupa Birliği Bakanlığı merkez teşkilatı ana hizmet birimleri ile başkanlıkların kısa işlevleri²⁸ şu şekilde sıralanmaktadır:

Avrupa Birliği Bakanlık Müşavirliği, Araştırma ve Dokümantasyon Başkanlığı (AB süreci ile ilgili akademik araştırmaların takibi bilgi edinme), Avrupa Birliği Hukuku Başkanlığı (AB hukuku hakkında inceleme ve hazırlanan düzenlemelerin AB müktesebatına uygunluğu hakkında görüş bildirme), Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, Çeviri Eşgüdüm Başkanlığı (Müktesebat çevirilerinin koordinasyonu ve denetimi AB terminolojisi için veri tabanı hazırlanması), Eğitim ve Kurumsal Yapılanma Başkanlığı (AB Kurumları ve üyeleri tarafından doğrudan sağlanan teknik desteğin koordinasyonu, kamu görevlileri için AB konusundaki eğitim ve staj faaliyetleri), Ekonomik ve Mali Politikalar Başkanlığı (Ekonomik kriterler, ekonomik ve parasal birlik, istatistik, sermayenin serbest dolaşımı, hizmetlerin serbest dolaşımı, mali hizmetler, vergilendirme, mali kontrol, bütçe), Hukuk Müşavirliği, İdari Hizmetler Başkanlığı, Katılım Politikası Başkanlığı (Müzakere sürecinin koordinasyonu, fasılların açılışı ve kapanışı, IKUK toplantıları ulusal program ve ilerleme raporu gibi belgelerin hazırlanması), Mali İşbirliği Başkanlığı (Katılım öncesi mali yardım anlaşmalarının hazırlanması, müzakere edilmesi mali yardımların programlanması, izlenmesi, yönlendirilmesi, değerlendirilmesi ve

²⁸ Geniş Bilgi için bkz. Avrupa Birliği Bakanlığı Rehberi No.1 (2011)

koordine edilmesi), Müsteşarlık, Özel Kalem Müdürlüğü, Proje Uygulama Başkanlığı (AB Bakanlığı tarafından doğrudan gerçekleştirilen projelerin geliştirilmesi ve uygulanması, kamu ve sivil toplumun proje geliştirme kapasitesinin artırılması), Sosyal Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Başkanlığı (işletme, sanayi, bilgi toplumu, medya, bilim ve araştırma, eğitim ve kültür, istihdam politikaları, sosyal ve bölgesel politikalar ile yapısal araçlar birlik ajans ve programlarına katılım), Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Siyasi İşler Başkanlığı (yargı ve temel haklar faslı, siyasi kriterler, adalet, özgürlük ve güvenlik, RİG sekreteryası), Sektörel Politikalar Başkanlığı (Taşımacılık, çevre, enerji ve trans-Avrupa şebekeleri), Sivil Toplum İletişim ve Kültür Başkanlığı (İç ve dış kamuoyunun bilgilendirilmesi; özel sektör, yerel yönetimler, STK'lar ve üniversiteler ile işbirliği AB İletişim Stratejisi'nin uygulanması), Tarım ve Balıkçılık Başkanlığı (Tarım ve kırsal kalkınma, gıda güvenliği, hayvan ve bitki sağlığı politikaları ve balıkçılık), Tek Pazar ve Rekabet Başkanlığı (Malların serbest dolaşımı, işçilerin serbest dolaşımı, şirketler hukuku, rekabet politikası, tüketicinin ve sağlığın korunması, kamu alımları, fikri mülkiyet hukuku, gümrük birliği ve dış ilişkiler).

Şekil 2.1. AB Bakanlığı Teşkilat Şeması

AB Bakanlığını kuran 634 sayılı KHK ile birlikte, ABGS'den farklı olarak Hukuk Müşavirliği, Özel Kalem Müdürlüğü ve Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği Bakanlığın bünyesine hizmet birimi olarak dâhil edilmiştir (Saylam ve Ömürgönülşen, 2013, s. 187).

Bakanlık, Türkiye'nin adaylık sürecinde koordinasyonu çeşitli kurum ve kuruluşlarca üstlenilmiş olan müzakerelerin tümüne (Yargı ve Temel Haklar Faslı hariç) bakmakta ve işleyişi takip etmektedir. Bu sebeple, AB sürecinde tüm kurumlar AB Bakanlığı ile irtibat halindedir. Bakanlık müzakerelerle ilgili olarak genel koordinasyonu sağlarken Ulusal Programın hazırlanması, İlerleme Raporlarına katkı yapılması, Fasılların açılması / kapanması ve ilgili gerekli belgelerin hazırlanması, AB kurumları ile gerekli iletişimin ve mütabakatın sağlanması, kurumlara mevzuat uyumu ile ilgili teknik, kurumsal ve mali destek sağlanması Mevzuat taslaklarının AB terminolojisine uyumu gibi işlevleri yerine getirmektedir.

2.2.2. Avrupa Birliği Bakanlığı İlgili Kuruluşları

AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi (Ulusal Ajans) ve Türk Akreditasyon Kurumu olmak üzere, Avrupa Birliği Bakanlığı'nın 2 bağlı kuruluşu vardır.

İhtiyaç duyulan il merkezlerinde temsilcilik açılabileceği yönünde 2 Ağustos 2013 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan hükümle, Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin ilgili maddesine bir ek yapılan ve 2013 ile 2014 yıllarında 3 ilde temsilcilik açılmasını öngören Bakanlar Kurulu Kararlarıyla, AB Bakanlığı'nın güncel teşkilatı, bakanlık, merkez, yurtdışı ve yurtiçi teşkilatından oluşmaktadır. Bakanlığın merkez teşkilatında, bakan, müsteşar, dört müsteşar yardımcısı ve hizmet birimleri yer almaktadır. Bunlar yansıra, AB başta olmak üzere diğer ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla, eğitim ve gençlik alanında finansal destek, öğrenme ve hareketlilik fırsatları sağlayan programların yürütülmesi ve yenilerinin hayata geçirilmesi görevini üstlenmekte olan AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı ile uygunluk değerlendirme kuruluşlarını akredite etmek, bu kuruluşların ulusal ve uluslararası standartlara göre faaliyette bulunmalarını ve bu suretle uygunluk değerlendirme kuruluşlarınca düzenlenen belgelerin ulusal ve uluslararası alanda kabulünü temin etmek amacıyla kurulmuş olan Türk Akreditasyon Kurumu Bakanlığın bağlı ve ilgili kuruluşlarıdır. ABGS'de Genel Sekreter yardımcılarında biri AB nezdinde Daimi Temsilci Yardımcılığına atanabiliyorken (Md. 14). Bakanlık bünyesinde bu görev artık Müsteşar Yardımcılarından biri tarafından üstlenebilmektedir (Md. 28) (Saylam ve Ömürgönülşen, 2013, s. 186).

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı (Ulusal Ajans):

2002 yılı Ocak ayında Bakanlar Kurulu Kararı ile Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) bünyesinde Ulusal Ajans görevini yerine getirmek üzere AB Eğitim ve Gençlik Programları Dairesi Başkanlığı (ABEGPDB) kurulmuştur. Diğer taraftan, Türkiye'nin AB programlarından yararlanmasını sağlayacak olan ve daha önce taraflarca 26 Şubat 2002 tarihinde imzalanmış bulunan Çerçeve Anlaşmayı onaylayan 4763 sayılı Kanun da TBMM tarafından görüşülerek uygun bulunmuş ve 28 Haziran 2002 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Anlaşmanın içeriği ve dayandığı Bakanlar Kurulu Kararı ise imzaların tamamlanmasından sonra 1 Eylül 2002 tarihli Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

31 Temmuz 2003 tarihli kanun ile Başkanlık olarak kurulan AB Eğitim ve Gençlik Programları Dairesi Başkanlığı, DPT'nin bir ilgili kuruluşu olarak Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı'na dönüştürülmüştür. Merkez Başkanlığı, 3 Haziran 2011 tarihli kanun ile Avrupa Birliği Bakanlığı'nın kurulmasıyla, yine aynı adla Avrupa Birliği Bakanlığı'nın bir ilgili kuruluşu haline getirilmiş ve faaliyetlerine devam etmiştir.

Ulusal Ajans 2003 yılında pilot uygulamalara başlamış ve 1 Nisan 2004 tarihinde AB Eğitim ve Gençlik Programlarının tam üyesi haline gelmiştir. Merkez, 2006 yılına kadar süren Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik adlarıyla bilinen topluluk programlarını²⁹, 2007–2013

²⁹ Topluluk Programları birkaç yıla yayılan bir süre boyunca, AB üye ülkeleriyle aday ülkeler arasında Topluluk politikalarına ilişkin farklı alanlardaki işbirliğini teşvik etmek amacıyla kabul edilmiş bir faaliyetler bütünüdür. Her üye ve aday ülke vatandaşı, şirketi, sivil toplum kuruluşu ile ulusal kurumları, araştırma, eğitim, mesleki eğitim, gençlik, kültür, görsel-işitsel alan, çevre, enerji, ulaştırma, sosyal politika, medeni hukuk alanında adli işbirliği, küçük ve orta ölçekli teşebbüsler, vergilendirme, gümrük, bilgi toplumu gibi alanlarda Topluluk programlarına katılabilirler. Avrupa Birliği'nin genişleme süreci göz önünde bulundurularak ve aday ülkeleri, Topluluk Müktesebatının kabulü sürecine ve Birliğe katılıma daha fazla hazırlıklı kılmak amacıyla Avrupa Komisyonu Ajanda 2000'de (Temmuz 1997) aday ülkelerin geniş yelpazeye yayılan Topluluk programlarına açılmalarını teklif etmiştir (Delegation of the European Union to Turkey /Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu web sitesi, (<http://www.avrupa.info.tr>), Erişim: Eylül 2014).

Türkiye, 2007-2013 yılları arasında Topluluk Programlarından 9'una katılım sağlamıştır. Bunlar: Eğitim ve Öğretim alanında Hayatboyu Öğrenme Programı, Gençlik faaliyetlerini destekleyen Gençlik Programı, Rekabetçilik ve Yenilik alanlarına destek sağlayan Rekabetçilik ve Yenilik Programı, Araştırma ve Teknolojik Yeniliklerin desteklenmesi için 7. Çerçeve Programı, Kültür faaliyetlerine destek sağlayan Kültür 2013 Programı, Avrupa Kültür Başkentleri Eylemi, Sosyal Politika alanında gerçekleştirilen Progress Programı, Gümrük alanındaki işbirliğini destekleyen Gümrükler 2013 Programı, Vergi alanındaki işbirliğini destekleyen Fiscalis 2013 Programı olarak sıralanmaktadır. Türkiye'nin 2014-2020 yılları arasında katılım sağlayacağı Programlar ise şu şekilde

dönemi içerisinde Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programlarını yürütmüştür. 2014 – 2020 yıllarında uygulanacak olan ve Hayatboyu Öğrenme ile Gençlik Programlarını spor temasını da ekleyerek bir çatı altında toplamış bulunan yeni program Erasmus+ Programı da yine Türkiye Ulusal Ajansı olarak yine AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

Türk Ulusal Ajansı, Ülkemizde AB Eğitim ve Gençlik Programlarının (Erasmus+) yurtiçinde tanıtılması, koordinasyonu, yürütülmesi ve programlardan faydalandırılacak projelerin değerlendirilmesi, seçimi, AB Komisyonu tarafından yapılacak projelerin müracaatlarının derlenmesi ve ön değerlendirmelerinin yapılması, üye ülkeler ve AB Komisyonu ile programın gerçekleştirilmesi ve işbirliği kurulması konusundaki ilişkilerin yürütülmesi amacıyla uygulayıcı ve koordinatör birim olarak faaliyet göstermektedir. AB Eğitim ve Gençlik Programlarının Türkiye'deki ilgili tüm yararlanıcılara (kamu kuruluşları, kamu ve özel eğitim kurumları, özel sektör, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, meslek kuruluşları ve gençlik kuruluşları) tanıtılması, programlardan yararlanacak kurum ve AB Komisyonu ile gerekli sözleşmelerin yapılması ve programlardan yararlanma hakkını kazananlara ödemedede bulunulması, ayrılan hibelerin etkin yönetimi, programlar çerçevesinde seçilerek finanse edilen projelerin idari, mali ve hukuki kurallara göre izlenmesi, AB Komisyonu, diğer ulusal ajanslar ve diğer ülke yararlanıcıları ile ilişkilerin kurulması, geliştirilmesi ve koordinasyon ve işbirliğinin sağlanması gibi görevleri yerine getirmektedir.³⁰

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Ulusal Ajans), halen Avrupa Komisyonu'nun sözkonusu topluluk programlarıyla ilgili birçok ulusal ve uluslararası

sıralanmaktadır: 1) Birlik düzeyinde mesleki eğitim de dahil olmak üzere eğitim ve öğretimde işbirliği, hareketlilik faaliyetleri, dönemsel ortaklıklar ve gençlik faaliyetlerinin destekleneceği Erasmus+ Programı, Bilimsel araştırmaların ve yenilikçilik faaliyetlerini yeni dönemde tek bir çatı altında toplayan ve bilim insanlarının AB düzeyinde hareketliliğini destekleyen Ufuk 2020 Programı, yenilikçi girişimlerin ve fikirlerin ihtiyaç duyduğu finansmana erişimin kolaylaştırılması, girişimcilik kültürünün yerleşmesi ve iş ortamının iyileştirilmesine yönelik faaliyetleri destekleyen İşletmelerin ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği (COSME) Programı, kültür aktörlerinin yanı sıra Medya başlığı altında sinema sektörüne de destek sağlanacak Yaratıcı Avrupa Programı, genel amacı iç pazarın vergilendirme sisteminin ülkeler arası işbirliğini güçlendirerek düzenli olarak işlemesini sağlamak ve iyileştirmek olan Fiscalis 2020 Programı, gümrük alanında iç pazarın etkin biçimde işlemesine yönelik olarak üye ülkelerin çabalarının desteklenmesini amaçlayan Gümrükler 2020 Programı (Avrupa Birliği Bakanlığı web sitesi (www.ab.gov.tr), Erişim: Eylül 2014).

³⁰ Programlar hakkında geniş bilgi için bkz. Ulusal Ajans resmi web sitesi (www.ua.gov.tr)

çalışma platformunun üyesi durumundadır. Bu bağlamda gerek yurt içinde ve gerekse yurtdışında hem Avrupa Komisyonu ve diğer ulusal ajanslar ve hem de diğer uluslararası kuruluşlar tarafından organize edilen çalışma gruplarına ve ağlara dâhil olmak suretiyle eğitim, gençlik ve spor alanlarında yapılan çalışmalara aktif olarak katılım sağlamaktadır.

Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK):

Ürün ve hizmetlerin kalite ve güvenlik kıstaslarına uygunluğunu tescil etmekle görevli kamu kurumu olarak hizmet veren Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK), 27 Kasım 1999 kabul tarihli 4457 sayılı kanunla kurulmuştur. 2011 yılında Avrupa Birliği Bakanlığı'na bağlanmadan önce Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na bağlı olan kurumun kuruluş ve görevleri hakkında kanunda 29 Haziran 2012 tarih ve 63337 sayılı kanun ile değişiklik yapılmıştır³¹.

Türk Akreditasyon Kurumu Birimleri şunlardır: Laboratuvar Akreditasyon Başkanlığı, Ürün Hizmet Akreditasyon Başkanlığı, Sistem Akreditasyon Başkanlığı, Personel Akreditasyon Başkanlığı, Eğitim Tanıtım Müdürlüğü, Uluslararası İlişkiler Müdürlüğü, Bilgi İşlem Müdürlüğü, Personel İdari Mali İşler Müdürlüğü.

2.2.3. Avrupa Birliği Bakanlığı'nın Yurtdışı ve Yurtiçi Örgütlenmesi

3/6/2011 tarihli ve 634 sayılı Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3. maddesinde Bakanlığın, merkez ve yurt dışı teşkilatından oluştuğu belirtilmektedir. Buna göre, Avrupa Birliği nezdinde Türkiye Daimi Temsilciliği bünyesinde, ülkemizin Avrupa Birliği üyeliğine hazırlanması sürecinde ve üyeliği sonrasında yapılacak çalışmaların yönlendirilmesi, izlenmesi ve koordine edilmesine katkıda bulunmak amacıyla AB Bakanlığı yurtdışı teşkilatı 2011 yılında kurulmuştur. Yurtdışı teşkilatı; Avrupa Birliği Bakanlığının görevleri ile ilgili bilgileri toplamak, değerlendirmek ve sonuçları raporlar halinde Avrupa Birliği Bakanlığına bildirir, Avrupa Birliği ile yapılan müzakerelerde hazırlık çalışmalarına katkıda bulunmak amacıyla Avrupa Birliği organları ve AB üyesi ülkelerin yetkilileriyle doğrudan temaslar yoluyla gerekli bilgileri sağlayarak Avrupa Birliği Bakanlığına iletir, Avrupa Birliği Bakanlığı ve bağlı olunan dış temsilcilik tarafından verilecek diğer görevleri çerçevesinde yapılacak çalışmaların verimli süratli ve etkin bir şekilde yürütülmesini sağlar (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2012, s. 16–17)

³¹ Daha geniş bilgi için kurum resmi web sitesi incelenebilir (<http://www.turkak.org.tr>)

2 Ağustos 2013 tarih ve 28726 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan hükümle sözkonusu 3/6/2011 tarihli ve 634 sayılı Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3. maddesine bir ek yapılarak Bakanlığın, (3) Kurumsal hizmet gerekleri çerçevesinde ihtiyaç duyulan il merkezlerinde temsilcilik açılabilceğı belirtilmiştir. Böylece Bakanlığı oluşturan merkez ve yurt dışı teşkilatına yurtiçi temsilcilikleri de eklenmiştir.

Bu hükümden sonra, Bakanlıgın19/8/2013 tarihli ve 2578 sayılı yazısı üzerine 3/6/2011 tarihli ve 634 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3. maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 7/10/2013 tarihinde Avrupa Birliği Bakanlığı merkez teşkilatına bağılı olarak, ilk olarak İstanbul ilinde temsilcilik açılması kararlaştırılmış ve aynı tarihli resmi gazetede yayınlanmıştır. Ardından, 26 Ağustos 2014 tarihinde yine aynı Kanun Hükmünde Kararname maddesine göre, Avrupa Birliği Bakanlığı merkez teşkilatına bağılı olarak Antalya ve İzmir illerinde temsilcilik açılması Bakanlar Kurulu'nca kararlaştırılmış³² ve karar 26 Ağustos 2014 tarih ve 29100 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

2.3. Kamu Kurumları AB Koordinasyon Birimleri

Özellikle Türkiye'nin 14 Nisan 1987 tarihinde yaptığı tam üyelik başvurusundan sonra, merkezî kurumlara bağılı olarak Avrupa Birliği ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere görevlendirilen mevcut birimler yanısıra, Komisyon, Başkanlık, Genel Müdürlük düzeyinde yeni birimler de kurulmaya başlanmıştır. Ülkemizin Avrupa Birliği'ne katılım süreci ile Avrupa Birliği'ndeki gelişmeleri izlemek, Türkiye-AB ilişkilerinin geliştirilmesine katkı sağlamak, Avrupa Birliği kurumları ile ilişkileri yürütmek ve uygulamaların Avrupa Birliği müktesebatına uygunluğu yönünden incelemek gibi görevleri yerine getiren sözkonusu merkezî birimler EK 1'de sunulmuştur³³.

TBMM Başkanlığı, Başbakanlık ve Bakanlıklar başta olmak üzere Müsteşarlık, Genel Müdürlük vb. merkezî kurumlarda bu birimler, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu, Dış İlişkiler Başkanlığı, Dış İlişkiler Avrupa Birliği Dairesi Başkanlığı, Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü gibi kurumlara göre değişen adlarda ve yapılarda teşekkül ettirilmiştir.

³² Sözkonusu Bakanlar Kurulu Kararının çıkarıldığı dönemde Antalya Milletvekili Mevlüt Çavuşoğlu AB Bakanı ve Başmüzakereci görevini yürütmektedir.

2.4. Kamu Kurumları AB Daimi Temas Noktaları

Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından Başbakanlık ve Bakanlıkların da (Adalet Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı) dâhil olduğu toplam 60 merkezî kurumda Kamu Kurumu AB Daimi Temas Noktaları belirlenmiştir.

Bunlar arasında yer alan diğer kurumlar şunlardır: Genelkurmay Başkanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Sayıştay Başkanlığı, YÖK Başkanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Savunma Sanayi Müsteşarlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, T.C. Merkez Bankası, Rekabet Kurumu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu, Türk Akreditasyon Kurumu, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Kamu İhale Kurumu, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, Devlet Personel Başkanlığı, İnsan Hakları Başkanlığı, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, TÜBİTAK, Türkiye İstatistik Kurumu, Şeker Kurumu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Başkanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Mesleki Yeterlilik Kurumu Başkanlığı, GAP İdaresi Başkanlığı, KOSGEB, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, Türk Standartları Enstitüsü, Türk Patent Enstitüsü, Sosyal Güvenlik Kurumu, Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, İller Bankası Genel Müdürlüğü, Eximbank Genel Müdürlüğü, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Başkanlığı, TRT Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü.

Bu kurumlarda “Kamu Kurumları AB Daimi Temas Noktası” görevini üstlenen yöneticiler arasında genellikle Müsteşar, Müsteşar Yardımcısı, Başkan, Başkan Yardımcısı, Genel Sekreter Yardımcısı, Daire Başkanı, Genel Müdür düzeyinde kamu görevlileri yer almaktadır.

³³ Geniş bilgi için bkz. Avrupa Birliği’ne Erişim, 2013, (c).

2.5. Merkezî Olmayan Yapılanmanın Oluşturulması

Lüksemburg zirvesinin hemen sonrasında Türkiye ve AB arasındaki diyalog düşük bir düzeye gerilemiş (Turhan, 2012, s.202), ancak bu sürecin sonrasında adaylık statüsü gerçekleşmiştir. 1999 yılında aday ülke konumuna geçilmesiyle birlikte, Türkiye, AB'nin diğer aday ülkeler için geliştirdiği Genişleme Stratejisi'ne dâhil edilmiştir. Söz konusu genişleme stratejisi, aday ülkeler için geliştirilen Katılım Ortaklığı Belgeleri³⁴, aday ülkelerce kabul edilen Ulusal Programlar, düzenli İlerleme Raporları ve diğer etki değerlendirme raporları yanısıra aday ülkelerin katılım öncesi müktesebat uyum ve idari kapasitelerinin geliştirilmesini hedefleyen Mali İşbirliği Yardımlarını da içermektedir (Doru, 2010, s. 138). Burada sözü edilen hibe nitelikli mali yardımlar, aynı veya nakdi olarak doğrudan değil, Avrupa Komisyonu ve Türkiye'nin birlikte seçtikleri proje ve programlara mali destek sağlamak için kullanılan hibelerdir.

Türkiye-AB ilişkilerinde çok önemli bir kilometre taşı olan adaylık statüsü, hem merkezde ve hem de yerel düzeyde –özellikle söz konusu mali işbirliği yardımlarını içeren genişleme stratejisinden dolayı– AB işlerine dair örgütlenmeye dikkate değer bir hareketlilik getirmiştir. Zira bu çalışmada genişçe ele alındığı üzere, Avrupa Birliği sürecinde kamu yönetiminde yerel düzeyde örgütlenmeyi motive edici esas unsur yerele yönelik mali destek sağlayan bu program ve projeler olmuştur. Bu bakımdan, adaylık sürecinde Türkiye'de başlayan Avrupa Birliği ile ilgili yerel örgütlenmeyi doğru perspektiften okuyabilmek için söz konusu mali yardımları, bu mali yardımların kullandırılma yönetimiyle ilgili merkezde başlayan örgütlenmeyi incelemek ve bunların taşıra bağlantılarını kurmak önem arz etmektedir.

Türkiye-AB mali işbirliklerine bakıldığında, 1963 tarihli Ortaklık Anlaşması ile başlayan sürecin 1996 yılında Gümrük Birliği'nin tamamlanmasına kadar olan dönem içerisinde mali protokoller çerçevesinde yürütüldüğü görülmektedir³⁵. Başlangıçtan adaylık dönemine kadar geçiş dönemi desteği olarak tahsis edilen Avrupa Birliği (AB) mali yardımları, Türkiye'nin

³⁴ Hukuki niteliği itibarıyla Avrupa Birliği Konsey Kararı şeklinde çıkarılan ve aday ülkelere yönelik olarak yayınlanan “katılım ortaklığı belgeleri” [KOB], aday ülkeleri AB üyeliğine hazırlamak için gerekli öncelikleri belirlemek ve aday ülkelere sağlanacak mali destekleri tek bir çatı altına toplamak amacıyla çıkartılmaktadır. Bu belgeler AB Komisyonu tarafından hazırlanmakta ve Bakanlar Konseyi tarafından onaylanarak yürürlüğe konulmaktadır (Altıntaş, 2008, s.2)

³⁵ Türkiye-AB mali ilişkileri konusu geniş olarak Serkan Doru'nun “Türkiye-AB İlişkilerinin Mali Yapısı” (2010) başlıklı kitap bölümü incelenebilir.

sosyo-ekonomik gelişimine katkıda bulunmak amacıyla Birlik bütçesinden Türkiye'ye kaynak aktarılması ve ayrıca Avrupa Yatırım Bankası (AYB) kanalıyla düşük faizli, uzun vadeli kredi kolaylığı sağlanması şeklinde öngörülmüş, ancak siyasi nedenlerle taahhüt edilen ile gerçekleşen miktar örtüşmemiştir (Aykın ve Gürsoy, 2011, s. 161).

1996–1999 yılları arasında ise sözkonusu mali işbirliği, Gümrük Birliği'nin tamamlanmasıyla ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanmasına yönelik yardımları kapsamıştır. Söz konusu hibeler, Bütçe Kaynaklı Yardım, Akdeniz ülkelerine yönelik MEDA programından kredi ve hibe verilmesi, İdari İşbirliği Fonu gibi başlıklar altında gerçekleşmiştir. Adaylık statüsü öncesinde Türkiye'nin mali protokoller eşliğinde yararlandığı, ancak daha önceki dönemde olduğu gibi yine Yunanistan'ın vetosu nedeniyle öngörülenden düşük seviyede kalmış bu mali yardımlar³⁶, genişleme stratejisine dâhil olmasıyla birlikte nitelik ve nicelik değiştirmiştir.

12–13 Aralık 1997 tarihli Lüksemburg Zirvesi sonrasında Türkiye tarafından askıya alınan siyasi ilişkiler, 11 Aralık 1999 tarihli Helsinki Zirvesi Başkanlık Bildirgesi'nde Türkiye'nin “diğer aday ülkelere uygulanan aynı kriterler temelinde Birliğe katılmaya yönelmiş bir aday ülke” (European Council, 10–11 December 1999: par.12) olarak resmen ilan edilmesiyle birlikte yeni bir zemine oturtulmuştur.

Helsinki Zirvesi Başkanlık Bildirgesi'nde, Kopenhag kriterlerini yerine getirmek üzere Türkiye tarafından hayata geçirilmesi beklenen reformların desteklenmesi için Katılım Öncesi Strateji'nin (KOS) oluşturulması fikri benimsenmiş, başta siyasi kriterlerin karşılanması olmak üzere, sınır sorunlarının barışçıl yollardan çözüme kavuşturulması ve Kıbrıs sorununun siyasi açıdan çözümlenmesini de içerecek şekilde bu stratejinin güçlendirilmiş bir siyasi diyalog

³⁶ AB, üye ülkelerin iç ekonomik ve sosyal gelişmelerine destek olmak gerekse ülkelerarası gelişmişlik düzeyini dengelemek amacıyla hibe ya da kredi şeklindeki çeşitli mali araçlar halinde önemli miktarlarda kaynak harcamaktadır. AB, aynı zaman gerekli gördüğü hallerde üçüncü ülkelere de mali yardımlarda bulunmaktadır. Bunlar yanı sıra AB'ye üye olmak için başvuran ve adaylığı tanınmış ülkelere de özel mali destekler verilmektedir. 1999 yılı Helsinki Zirvesinde adaylık statüsü kazanan Türkiye ile birlikte mevcut beş aday (İzlanda, Makedonya, Karadağ, Sırbistan, Türkiye) ve 1 katılımcı (Hırvatistan) ülke, katılım öncesi yardım adı verilen artırılmış bir mali yardımdan faydalanmaktadır. Ayrıca henüz adaylık statüsü kazanmamış olup Avrupa'da yer alan ve adaylığı çok kısa vadede muhtemel görülen üç potansiyel aday ülke de (Arnavutluk, Bosna Hersek ve Kosova) aynı mali yardım kapsamına girmektedir. Söz konusu yardımlar, ülkelere AB üyeliği sürecinde AB müktesebatına uyum ve uygulama yönünde ülke tarafından alınması gereken siyasi, ekonomik, yasal ve idari tedbirler için mali kaynak sunmaktadır. (Kaynak: www.ab.gov.tr, Erişim: Eylül 2014)

temelinde yapılandırılması öngörülmüştür (Aykın ve Gürsoy, 2011, s. 162). Söz konusu Başkanlık Bildirgesi'nde ayrıca, (yerel aktörlerin de yararlanabileceği) katılım öncesi mali yardım araçlarının Türkiye'nin kullanımına açılacağı, Topluluk Program ve Ajanslarına Türkiye'nin katılımının sağlanacağı belirtilmiştir (European Council, 10–11 December 1999: par. 4, 9 ve 12). Bunun yanı sıra, adaylık sürecinde AB'nin tüm mali yardım kaynaklarının koordinasyonu için Avrupa Komisyonu'ndan Türkiye'ye yönelik tek bir çerçeve oluşturması istenmiştir (European Council, 10–11 December 1999: par.12). Böylece, adaylıkla birlikte başlayan dönemde Türkiye, hibe nitelikli fonlardan Aralık 2001 tarihinde kabul edilen “Türkiye için Katılım Öncesi Mali Yardıma Yönelik Çerçeve Tüzük” kapsamında yararlanmaya başlamıştır³⁷. Adaylıkla birlikte, Birliğe üyeliği sağlayacak yapısal reformların gerçekleştirilmesini hedefleyen, Katılım Ortaklığı Belgesi (KOB) ve Ulusal Program'da yer alan önceliklere uygun projeler kapsamında kullanılmasını esas alan yeni sisteme geçilmiştir. Türkiye'yi bu süreçte aynı zamanda Topluluk Programlarına katılım için de hazırlamayı amaçlayan söz konusu AB hibeleri, kurumsal yapılanma, AB müktesebatına uyum ve ekonomik ve sosyal uyumun temini için kullanılmıştır.

³⁷ Türkiye-AB arasındaki mali işbirliği ilişkisi adaylık öncesi (1964-1999) ve sonrası olmak üzere iki ayrı süreçte değerlendirilebilir. 1964–1995: 1963 tarihli Türkiye-AT Ortaklık Anlaşmasından 1996 yılında imzalanan Gümrük Birliği'ne kadar geçen süre Türkiye'nin mali yardımlardan mali protokoller aracılığıyla yararlandığı bir dönemdir. Bu dönemde çoğu kredi niteliğinde toplam 1 milyar Euro kullanılmıştır. 1996–1999: Türkiye ile AT arasında bir Gümrük Birliği tesis edilmesinden Türkiye'nin adaylık statüsü kazandığı 1999 yılına kadar olan dönemde Gümrük Birliği'ne bağlı yeni ihtiyaçların karşılanmasına yönelik yardımları içermektedir. Bu dönemde çoğu kredi şeklinde kullanılan toplam yardım 755,3 milyon Euro tutarındadır. Bununla birlikte, Türkiye 90'lı yıllarla beraber Avrupa-Akdeniz ortaklığı bünyesinde finanse edilen MEDA (Mediterranean Economic Development Area) programı altındaki hibe nitelikli fonlardan yararlanmıştır. 1996–1999 dönemine yönelik MEDA-I Programı kapsamında destek sağlanan 55 proje için Türkiye'ye 376 milyon Euro taahhüt edilmiştir. Bunun yanı sıra Birlik üyesi olmayan Akdeniz ülkelerine Avrupa Yatırım Bankasından kredi sağlanması amacıyla oluşturulan EUROMED sistemi altında, Türkiye'ye 1997–1999 dönemi için 205 milyon Euro tutarında kredi sağlanmıştır. Söz konusu fonlar kurumsal yapılanma (%30), AB müktesebatına uyum (%35) ile ekonomik ve sosyal uyumun (%35) temini için kullanılmıştır. Fonlar Türkiye'yi Topluluk programlarına katılım için de hazırlamayı amaçlamıştır. Katılım Öncesi Yardımlar, Katılım Ortaklığı Belgesindeki öncelikler ve Ulusal Programda yer alan taahhütlerin gerçekleştirilmesi için kullanılmıştır. Bununla birlikte, ekonomik ve sosyal uyum kapsamındaki projelerin Ön Ulusal Kalkınma Planındaki stratejik çerçeveye uyması şartı aranmıştır. Avrupa-Akdeniz ortaklığı çerçevesindeki MEDA-II Programı bu süreçte de devam etmiş olup, 2000–2006 döneminde kullanılmak üzere Türkiye için ayrılan miktar 890 milyon Euro'dur. Türkiye adaylık statüsünü aldıktan sonra 2002 yılından itibaren MEDA kapsamı dışında bırakılmıştır. (Kaynak: www.ab.gov.tr, Erişim: Eylül 2014)

Helsinki Zirvesi Başkanlık Bildirgesi’nde ifadesini bulan “tek çerçevenin” iki ayrı boyutu bulunmaktadır: Bunlardan birincisi, hibe nitelikli tüm yardımların tek bir program altında toplanması, diğeri ise 18 Temmuz 2001 tarih ve 2001/41 sayılı Başbakanlık Genelgesi çerçevesinde AB hibelerinin yönetimi ve denetiminde merkezi olmayan uygulama sistemine (DIS – Decentralized Implementation System) geçilmiş olmasıdır (Aykın ve Gürsoy, 2011, s. 162). Buna göre, 17 Aralık 2001 tarihinde “Türkiye için Katılım Öncesi Mali Yardıma Dair Çerçeve Tüzük” adıyla 1 Ocak 2002 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Tüzüğün amacı, mali yardımları Katılım Ortaklığı Belgesi’nin öncelikleriyle uyumlu hale getirerek, tüm araçları tek bir çatı altında toplamaktır. Bu bağlamda, Avrupa – Akdeniz İşbirliği (MEDA II), Gümrük Birliği’nin Güçlendirilmesine İlişkin Avrupa Stratejisi ve Ekonomik ve Sosyal Kalkınmaya Yönelik Avrupa Stratejisi kapsamında Türkiye’ye yapılacak olan yardımlar tek bir yasal metin altında toplanmıştır. Ancak, 2000 ve 2001 yıllarında henüz merkezi olmayan yapılanma sisteminin hukuki ve kurumsal altyapısının oluşturulmamış olması nedeniyle programlama çalışmaları MEDA programının mevcut esasları çerçevesinde gerçekleştirilmiştir (Aykın ve Gürsoy, 2011, s. 162). 2002 yılından itibaren de Çerçeve Tüzük ile getirilen katılım öncesi mali yardım prosedürü uyarınca programlama çalışmaları yürütülmeye başlanmıştır (ABGS, 2007: 5–6). Merkezi olmayan uygulama sistemine geçilmesiyle (DIS – Decentralized Implementation System) geçilmiş olmasıdır. Buna göre, AB ve Türkiye arasındaki mali işbirliği kapsamında hayata geçirilecek projelerin seçimi Türkiye’ye bırakılmıştır. Söz konusu projelerin programlanması, uygulanması, uygulamanın izlenmesi ve denetimi, kurumlar arası eşgüdümün sağlanması gibi görevler Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Hazine Müsteşarlığı (Merkezi İhale ve Finans Birimi), Devlet Planlama Teşkilatı, Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu gibi kurumlar arasında paylaştırılmıştır. Oluşturulan bu yeni sistemin akreditasyonu 8 Ekim 2003 tarihinde gerçekleştirilmiştir (ABGS, 2007: 6–8).

Adaylık sonrası 2000–2006 yıllarını kapsayan dönemde AB tarafından sağlanan Katılım Öncesi Yardımların, Katılım Ortaklığı Belgesindeki (KOB) öncelikler ve Ulusal Programda yer alan taahhütlerin gerçekleştirilmesi için kullanılması öngörülürken, Avrupa Birliği, mali yardımların ülke içinde etkin ve etkili şekilde kullanılması ve denetlenmesi için Türkiye’de, yukarıda değinilen bir Merkezî Olmayan³⁸ Uygulama Sisteminin kurulmasını talep etmiştir. AB Konseyi tarafından 17 Aralık 2001 tarihinde 2500/2001 sayı ile kabul edilen ve 1 Ocak 2002

³⁸ Buradaki “merkez” ifadesiyle Avrupa Birliği merkezî organları, dolayısıyla “merkezî olmayan” tabiriyle “AB Komisyonu tarafından olmayan” kastedilmektedir.

tarihinde yürürlüğe giren, Türkiye İçin Katılım Öncesi Mali Yardıma Dair Çerçeve Tüzük (Tek Çerçeve Tüzük)³⁹ Türkiye’ye yapılacak olan katılım öncesi mali yardımların kullanım şeklini, yönetim ve kontrolünü belirlemiştir. Söz konusu Tek Çerçeve Tüzük ile aynı zamanda bu yardımın, diğer aday ülkelerde uygulanmakta olan yapıya benzer bir Merkezî Olmayan Uygulama Sistemi (Decentralised Implementation System – DIS) çerçevesinde kullanılmasını öngörülmüştür. Tek Çerçeve Tüzük ile çok önemli bir değişiklik daha getirilmiştir: Buna göre bu tüzükten sonra Türkiye’ye sağlanan mali yardımlarının sadece merkez hükûmet kanalıyla değil, aynı zamanda yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, işçi ve işverenleri temsil eden kuruluşlara ve kooperatiflere, sundukları proje ve programlar aracılığıyla kullanılacak olmasıdır (Doru, 2010, s. 139).

Diğer aday ülkelerle aynı kurumsal yapılanmanın Türkiye’de de gerçekleştirilmesi, aynı terminolojinin kullanılması, üye devletlerin adaylarla ve adayların birbirleri ile ilişkilerinin güçlendirilmesi açısından gerek duyulan “Merkezî Olmayan Yapılanma” Türkiye’de 2001 yılında kurulmuştur. Bu doğrultuda 18 Temmuz 2001 tarihli 2001/41 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile yeni kurulan bu “Merkezî Olmayan Yapılanma” sisteminin temel aktörleri olarak, Ulusal Mali Yardım Koordinatörü, Mali İşbirliği Komitesi, Ulusal Fon ve Ulusal Yetkilendirme Görevlisi, Ortak İzleme Komitesi ve Merkezi Finans ve İhale Birimi (MFİB) belirlenmiştir.

Türkiye’de yeni kurulan bu yapının hayata geçmesi için bir takım değişiklikler ve AB Komisyonu’nun onayı anlamına gelen akreditasyonun alınması gerekmiştir. Bu bağlamda, Brüksel’deki proje yönetim biriminin yetkileri Nisan 2002’de Ankara’daki AB Komisyonu Temsilciliği’ne aktarılmıştır. Türkiye’nin akreditasyon talebi ise 9 Nisan 2003 tarihinde Komisyon’a iletilmiş ve 8 Ekim 2003’te merkezi olmayan yapılanmanın akreditasyonu tamamlanmıştır (Karabacak, 2004, S. 19–20).

Söz konusu 18 Temmuz 2001 tarihli Genelge ile unsurları belirtilen Merkezî Olmayan Uygulama Sisteminin hukuki alt yapısının kurulmasını teminen, Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Komisyonu arasında 14 Şubat 2002 tarihinde “Merkezi Finans ve İhale Biriminin Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptı (Memorandum of Understanding on the Establishment of A Central Finance and Contracts Unit)” ve “Ulusal Fon’un Kurulmasına İlişkin Mutabakat

³⁹ Söz konusu tüzük 2008 yılında IPA tüzüğü ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Zaptı (Memorandum of Understanding on the Establishment of National Fund)’⁴⁰ imzalanmış ve bununla Merkezî Olmayan Uygulama Sisteminin unsurları tanımlanmış ve 2008 yılında çıkan Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) tüzüğüne kadar mali yardımlar bu uygulama sistemi içerisinde kullanılmıştır (Çeliktas, 2009, s. 74).

13.11.2002 tarih ve 2002/50 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile de sözkonusu 18 Temmuz 2001 tarih ve 2001/41 sayılı genelgeye ilgi tutularak Avrupa Birliği tarafından sağlanacak mali yardımların kullanılabilmesi için gerekli olan yeni yapılanma düzenlenmiştir. Avrupa Birliği ile 14 Şubat 2002 tarihinde imzalanan Mutabakat Zaptında belirtilen hususlar çerçevesinde ilgili genelgenin “Merkezi Finans ve İhale Birimi” bölümünün değiştirilmesi uygun görülmüştür. Buna göre kararda, mali işbirliği kapsamındaki projelerin Avrupa Birliği kural, düzenleme ve usullerine uygun olarak ihaleleri, ödemeleri, muhasebe ve raporlama işlemleri Avrupa Birliği Komisyonu ile imzalanan 14 Şubat 2002 tarihli Merkezi Finans ve Sözleşmeler Birimi’nin Oluşturulmasına ilişkin Mutabakat Zaptındaki esaslara göre kurulan Merkezi Finans ve İhale Birimi (MFİB) tarafından yerine getirileceği belirtilmiştir. Kararda ayrıca, MFİB’nin, bir Program Yetkilendirme Görevlisinin sorumluluğu altında faaliyet göstereceği ve kararlarında bağımsız olacağı belirtilmiş, “Merkezi Finans ve İhale Birimi’nin faaliyetlerinden ve yürütülecek projelerin mali yönetiminden sorumlu olan Program Yetkilendirme Görevlisi, Ulusal Yardım Koordinatörünün görüşü alınarak Ulusal Yetkilendirme Görevlisi tarafından atanacak bir kamu görevlisi olacaktır,” denmiştir ve Merkezi Finans ve İhale Birimi, idari açıdan Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği’ne bağlanmıştır.

2000–2006 döneminde Türkiye’ye tahsis edilen mali yardımlarının üçte ikisi mevzuat uyumu ve bunun için gerekli kurumsal yapılanmanın oluşturulmasına yönelik projelerde, üçte biri ise AB ile ekonomik ve sosyal uyumun desteklenmesine yönelik projelerde kullanılmıştır (ABGS, 2007, s. 10). Milli Eğitim Bakanlığı’nca yürütülen “Mesleki Eğitimin Geliştirilmesi Projesi”, Devlet Planlama Teşkilatı ile GAP BKİ tarafından yürütülen “GAP Bölgesel Gelişme Programı” ve “NUTS II Bölgesel Gelişim Programları”, Tarım Bakanlığı’nın yürüttüğü “Türkiye’nin AB Veterinerlik Müktesebatına ve AB Bitki Sağlığı Müktesebatına Uyumu Projeleri”, “Balıkçılık Sektörünün Yasal ve İdari Olarak AB Mevzuatına Uyumu Projesi”,

⁴⁰ 20 Mart 2003 tarih ve 25054 sayılı Resmi Gazete’de Milletlerarası Antlaşmalar başlığıyla yayımlanan 2003/5313 “Merkezi Finans ve İhale Birimi’nin Kurulmasına İlişkin Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Avrupa Birliği

“Gıda Güvenliği ve Kontrol Sisteminin Yeniden Yapılandırılması ve Güçlendirilmesi Projesi”, Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı’nın ortaklaşa yürüttüğü “Yargının Modernizasyonu”, “Türkiye’de İsnaf Mahkemelerinin Kurulması”, “Türk Polisinin Denetime Açıklığının, Verimliliğinin ve Etkinliğinin Geliştirilmesi”, “Jandarmanın Modernizasyonu Projesi”, “Türkiye’de Çocuklar için İyi Yönetişim, Koruma ve Adalet Projesi” ve “Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerinin Ortadan Kaldırılması Projesi”, Ulaştırma Bakanlığı tarafından yürütülen “Demiryolu Taşımacılığı Sektörünün Yeniden Yapılandırılması ve Güçlendirilmesi Projesi”, “Türkiye’deki Karayolu Taşımacılığı Sektörünün AB Müktesebatı ile Uyumlu Hale Getirilmesi için Destek Sağlanması” ve “Deniz Taşımacılığı Güvenliğinin Arttırılmasının Desteklenmesi Projesi”, bunlar dışında “Meslek Sağlığı ve Güvenliği”, “Üreme Sağlığı Projesi”, “Aktif İş Piyasası Stratejisi” gibi çok sayıda proje bu dönemde AB hibeleriyle hayata geçirilmiştir (Aykın ve Gürsoy, 2011, s. 163–164) . Konumuz yerel örgütlenme bağlamında altını çizmek gerekirse, sözü edilen ve hayata geçirilen bu projelerin, sivil toplumun geliştirilmesinde olduğu kadar çeşitli kurum ve kuruluşların proje hazırlama ve uygulama kapasitelerinin arttırılmasında önemli bir etken olduğu söylenebilir.

12–13 Aralık 2002 tarihlerinde AB Devlet ve Hükümet Başkanlarının Kopenhag’da gerçekleştirdiği Zirvede, 2004 yılı sonunda Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanacak bir rapor çerçevesinde Kopenhag siyasi kriterlerinin Türkiye tarafından karşılandığının teyit edilmesi halinde, katılım müzakerelerine başlanacağı açıklanmıştır (European Council, 12–13 December 2002: par.19). Bu süreçte, adaylıkla başlayan reform sürecinin yarattığı ivmeyle, Türkiye’nin siyasi kriterleri yeterli ölçüde karşıladığı belirtilmiş, Avrupa Birliği devlet ve hükümet başkanlarının 17 Aralık 2004 Brüksel Zirvesi’nde aldığı karar doğrultusunda, bilindiği üzere 3 Ekim 2005 tarihinde Avrupa Birliği ile katılım müzakereleri süreci resmen başlatılmıştır. AB müktesebatının iç hukuka aktarılmasını, Birliğin standartlarına ve düzenlemelerine uyum sağlanmasını içeren bu süreç ülkemizde siyasi, ekonomik ve sosyal alanlar başta olmak üzere çok boyutlu ve kapsamlı bir değişimi beraberinde getirmiş ve atılan bu adım gerek reformların gerekse bu reformları desteklemek üzere sağlanan mali yardımların nitelik ve niceliğinde de değişim yaratmıştır. Tarımdan enerjiye, sağlıktan ulaşıma kadar birçok alanda AB’ye uyumu amaçlayan müzakere süreciyle birlikte, pek çok kesimi etkileyen yasal ve idari değişiklikler toplumsal hayata girmeye başlamıştır. Bu nedenle toplumda söz konusu

değişikliklere hazırlamak üzere sağlanan mali yardım miktarında da geçmiş döneme kıyasla önemli bir artış olmuştur. Bu süreç, özellikle sözkonusu değişimin gerçekleşmesine yönelik yerelde uygulanan hibe programlarını ve projeleri gündeme getirmiş, yerel düzeyde örgütlenme yolunda kıpırdanmaların başlamasını sağlamıştır.

Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA):

AB, 2005 yılı Aralık ayı itibarıyla 2007–2013 dönemi için de hedef ve bütçe kaynaklarını belirlemiştir (Council of the European Union, 19 December 2005). 2007–2013 bütçe dönemi için AB'nin ortaya koyduğu Finansal Çerçeve Anlaşması öncelikleri, “sürdürülebilir gelişme”, “Avrupa vatandaşlığı” ve “küresel ortak olarak AB” olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır. Buna göre, “sürdürülebilir kalkınma” başlığı kapsamında, büyüme ve istihdam için rekabet (Lizbon Stratejisinin uygulanması), Büyüme ve istihdam için daha fazla uyum, doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve kullanımı (tarım, balıkçılık ve çevre); “Avrupa vatandaşlığı” başlığı kapsamında özgürlük, güvenlik ve adalet alanı, temel mal ve hizmetlere erişim, Avrupa kültürünün ve çeşitliliğinin geliştirilmesi; “küresel ortak olarak AB” başlığı kapsamında ise AB ve komşuluk politikası, sürdürülebilir kalkınma ortağı olarak AB, küresel aktör olarak AB ve politika karması başlıkları alanlarına öncelik verilmesi kararlaştırılmıştır (Commission of the European Communities, 14.7.2004 ve Commission of the European Communities, 26.2.2004)

Yaşanan gelişmelere paralel olarak, Avrupa Birliği 2007–2013 yıllarına ait bütçe dönemiyle birlikte aday ülkelere sağladığı mali yardım mekanizmasında değişikliğe gitmiştir. Buna göre aday ve potansiyel aday ülkelere yapılan mali yardımlar Katılım Öncesi Yardım Aracı (Instrument for Pre-accession Assistance – IPA) adı altında birleştirilmiştir⁴¹. Katılım Öncesi

⁴¹ 2000-2006 mali perspektifinde geçerli olan katılım öncesi mali yardımlar ve bunlara ilişkin düzenlemelerde değişikliğe giden Avrupa Birliği, 2007-2013 mali yılları için aday ve potansiyel aday ülkelere uygulanmak üzere tek bir mali yardım aracı olan IPA'yı (Instrument for Pre-Accession Assistance- Katılım Öncesi Yardım Aracı) benimsemiştir. Böylece IPA, daha önceki dönemlerde kullanılan Katılım Öncesi Mali Yardım Araçları olan PHARE (Economic Aid to the Republic of Hungary and the Polish People's Republic - Polonya Halk Cumhuriyeti ve Macaristan Cumhuriyetine Yardıma İlişkin), ISPA (Instrument for Structural Policy for Pre-Accession - Katılım Öncesi Yapısal Politikalar İçin Destek Aracı), SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development - Tarım ve Kırsal Kalkınma İçin Özel katılım Programı), Türkiye Katılım Öncesi Mali Yardım Tüzüğü (Türkiye'nin 1999 yılında adaylığından sonra çeşitli kaynaklar aracılığıyla sağlanan yardımlar tek bütçe altında toplanmış ve bu kapsamda müktesebat uyumu, müktesebat uyumu için gerekli idari kapasite oluşturulması ve bunun için gerekli yatırım ihtiyacı ve ekonomik ve sosyal uyum konularındaki projeler finanse edilmiştir) ile

Yardım Aracı (IPA), 2007– 2013 arasındaki 7 yıllık bütçe döneminde AB tarafından aday ve potansiyel aday ülkelere yönelik mali yardımların kapsamının belirlendiği programdır. Katılım Öncesi Mali Aracın tesisine ilişkin 17 Temmuz 2006 tarihli Konsey Tüzüğü uyarınca, adaylık döneminde yürürlükte olan 5 mali program (PHARE3, ISPA4, SAPARD5, CARDS6 ve Türkiye için Katılım Öncesi Yardım) 1 Ocak 2007 tarihi itibarıyla yerini tüm yardımları tek bir çatı altında toplayan IPA'ya bırakmıştır (Council of the European Union, 17.07.2006).

Türkiye ile AB arasında imzalanan IPA Çerçeve Anlaşması, 24 Aralık 2008 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye, 2007–2013 döneminde IPA kapsamında kurumsal gelişim, sınır ötesi işbirliği, bölgesel kalkınma, insan kaynakları ve kırsal kalkınma bileşenlerinden ibaret toplam beş alan dâhilinde 4,87 milyar Euro mali yardımdan yararlanmıştır⁴².

Aday ülkeler, katkı payları kısmen IPA altında finanse edilmekte olan Topluluk Programlarına katılmaya devam etmektedir. IPA'nın temel amacı aday ülkenin AB'ye üye olma yolundaki ihtiyaç ve önceliklerine hizmet eden projelerin desteklenmesidir. Projeler aracılığıyla kullanılan bu hibeler, AB müktesebatına uyumu ve bu uyum için gerekli idari kapasite oluşturulmasını hedeflemektedir. Bununla beraber ekonomik ve sosyal uyumun sağlanmasına (bölgesel kalkınma, tarımsal ve kırsal kalkınma, sınır ötesi işbirliği ve KOBİ projeleri) yönelik projeler de mali yardımlar içerisinde gün geçtikçe artmaktadır. IPA, 2013'ten önce katılımcı ülke konumunda olan Hırvatistan'ın yanı sıra aday statüsündeki ülkeleri (İzlanda, Makedonya, Karadağ, Sırbistan ve Türkiye) ve potansiyel aday statüsündeki ülkeleri (Arnavutluk, Bosna–Hersek ve Kosova) kapsamıştır.

2.6. Çerçeve Anlaşmaya Göre Oluşturulan Yapılar ve Fonksiyonları

IPA kapsamındaki mali yardımlardan faydalanabilmek için, yararlanıcı ülkenin gerekli idari yapıları oluşturması zorunlu tutulmuştur. Bu idari yapıların ne olduğu ve fonksiyonları, IPA Uygulama Tüzüğünde açıklanmaktadır. Yararlanıcı ülke, bu idari birim ve otoriteler arasında görevler ayrımını sağlamakla yükümlüdür. Söz konusu birim ve otoriteler kurulup işlemeye başladıktan sonra AB, yardım fonları üzerindeki yönetim yetkisini yararlanıcı ülkeye devretmektedir. Türkiye, bu yeni mali yardım mekanizmasının işleyişini düzenlemek üzere

CARD'ın (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stability in the Balkans - Balkanlarda Yeniden Yapılanma, Kalkınma ve İstikrar İçin Topluluk Yardımı) yerini almıştır. (Çeliktas, 2009, s.73).

⁴² Geniş bilgi için bkz. İktisadi Kalkınma Vakfı web sitesi, www.ikv.org.tr, Erişim: Eylül 2014.

Avrupa Komisyonu ile 2008 yılında bir IPA Çerçeve Anlaşması imzalamıştır. AB'nin 2006 yılına kadar sağladığı farklı başlıklar altındaki mali yardım programları, Ocak 2007'den itibaren Katılım Öncesi Mali İşbirliği Aracı (Instrument for Pre-Accession – IPA) adı verilen yeni ve tek bir çerçeve mekanizma kapsamına alınmıştır. Türkiye ile AB arasında imzalanan IPA Çerçeve Anlaşması, 24 Aralık 2008 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu anlaşma gereğince ayrıca, Merkezî Olmayan Yapılanmanın IPA düzenlemelerine uygun olarak yeniden düzenlenmesi amacıyla 2011/15 sayılı bir Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır.

Genelge uyarınca Çerçeve Anlaşmada belirtilen görevleri yerine getirmek üzere Türkiye'de oluşturulan yapı ve fonksiyonlar⁴³ şöyledir:

Ulusal IPA Koordinatörü (NIPAC): Katılım Öncesi Yardımın genel koordinasyonunu sağlamak üzere Avrupa Birliği Müsteşarı görevlendirilmiştir. Koordinatörün sekreteryas hizmetlerini AB Bakanlığı yürütür.

Bölgesel Kalkınma ve İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Bileşenleri için Stratejik Koordinatör: Stratejik Uyum Çerçeve Belgesini hazırlamak üzere Kalkınma Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı görevlendirilmiştir. Koordinatörün sekreteryasını Kalkınma Bakanlığı yürütür.

Yetkili Akreditasyon Görevlisi: Ulusal Yetkilendirme Görevlisi ve Ulusal Fonun akredite edilmesi, izlenmesi, akreditasyonun askıya alınması ve kaldırılmasından sorumlu olan, Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan'dır.

Ulusal Yetkilendirme Görevlisi (NAO): Ulusal Fon'un başı olarak Türkiye'de AB fonlarının mali yönetiminden; bu çerçevede yapılan işlemlerin mevzuata ve usule uygunluğundan ve ilgili yönetim ve kontrol sistemlerinin etkin işleyişinden sorumludur. Görev, Hazine Müsteşarı'na verilmiştir.

Ulusal Fon: Sağlanan yardımların mali yönetiminden sorumlu fon Hazine Müsteşarlığında Ulusal Fon Daire Başkanlığı altında örgütlenmiştir.

IPA bileşeni veya programı itibarıyla bir Program Otoritesi: IPA programlarının, sağlıklı mali yönetim prensibine uygun olarak yönetiminden ve uygulanmasından sorumludur; ihaleye çıkma, sözleşme yapma, ödeme ve raporlama yapmakla görevlidir. Türkiye'de IPA 3. Bileşeni

⁴³ Geniş bilgi için bkz. Avrupa Birliği Bakanlığı web sitesi, (www.ab.gov.tr),

‘Bölgesel Kalkınma’ alanında yetkili program otoriteleri Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’dır. IPA 4. Bileşeni olan ‘İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi’ ile ilgili program otoritesi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı olarak belirlenmiştir. Beşinci bileşen Kırsal Kalkınma ile ilgili program otoriteleri ise Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu’dur.

Merkezi Finans ve İhale Birimi (MFİB) ve Program Yetkilendirme Görevlisi: MFİB ihalelere ilişkin AB kural, düzenleme ve usullerine bağlı kalınmasını ve uygun bir raporlama sisteminin işlenmesini sağlar. Birimin başkanı Program Yetkilendirme Görevlisi olarak belirlenmiştir. AB fonlarının ihale edilmesinde rekabet ortamının yaratılması, AB kamu satın alma kurallarına göre yapılmaktadır. Başarılı başvuru/teklif sahipleriyle, projelerin uygulanması için üstlendikleri aktiviteler kapsamında, sözleşmeler imzalanır. Sözleşmeler beş çeşit olabilir; hizmet, mal alımı, inşaat işleri, hibeler, eşleştirme. Şeffaflık ve eşit muamelenin sağlanması için ihaleler ve teklif çağrıları düzenli olarak ilgili web sayfalarında yayımlanır. Projelerin zamanında, doğru ve başarılı biçimde uygulanmasını takiben, yüklenicilere MFİB tarafından ödemeleri yapılır. Bu ödemeler ancak yüklenicilerin yükümlülüklerini yerine getirmeleri ve AB satın alma kurallarına uymaları koşuluyla yapılır. Tüm ihale sürecinde AB prosedürlerinin izlenmesini sağlamak üzere Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, her projenin ihale ve sözleşme aşamasında önceden onay verir. Türkiye, AB fonlarının uygulamasında, AB kural ve prosedürlerine göre sağlam finansman yönetim tecrübesine sahip olduğunda “önceden onay” mekanizması “sonradan kontrol” mekanizması ile değişecektir. Merkezi Finans ve İhale Biriminin faaliyetleri Türkiye içerisinde Denetim Otoritesi ve Sayıştay denetimindedir. Avrupa Birliği Sayıştay’ı da Merkezi Finans ve İhale Birimi üzerinde denetleme yetkisine sahiptir.

Denetim Otoritesi: Bu alanda Hazine Kontrolörleri Kurulu görevlendirilmiş olup, mali yardım aracının yönetimi ile kontrol sistemleri ve faaliyetlerini denetler, rapor eder.

Merkezi Finans ve İhale Birimi (MFİB):

Merkezi Finans ve İhale Birimi, Türkiye’de Avrupa Birliği tarafından finanse edilen programlar çerçevesinde gerçekleşen hizmet, mal, iş ve hibelere ilişkin ihalelerin genel bütçeleme, ihaleye çıkma, sözleşme imzalama, ödeme, muhasebesi ve mali raporlaması bakımından tek sorumlu olacaktır. Merkezi Finans ve İhale Birimi, hizmetlerin, malların, işlerin ve hibelerin ihalesine ilişkin Avrupa Birliği kural, düzenleme ve usullerine bağlı kalınmasını ve uygun bir raporlama sisteminin işlenmesini sağlayacaktır,

Merkezi Finans ve İhale Birimi, Kıdemli Program Görevlisine, talebi üzerine, Avrupa Birliği dış yardım uygulama usulleri (örn. İhale ve sözleşme usulleri) ile ilgili tavsiyelerde bulunacaktır. Bununla birlikte, teknik uygulamanın tüm sorumluluğu Kıdemli Program Görevlisinde olacaktır. Merkezi Finans ve İhale Birimi, ihtisaslaşmış danışmanlık kapasitesi geliştirecek ve bu amaç için gerekli dokümantasyonu bulunduracaktır. (Çeliktaş, 2009, s. 80–81)

Merkezi Finans ve İhale Birimi, Program Otoriteleri kapsamında tesis edilmesi öngörülen yapı olarak öngörülmüştür. 2009/18 sayılı Başbakanlık Genelgesinde IPA kapsamında oluşturulmuş kurum ve kişiler kapsamında Merkezi Finans ve İhale Birimi ayrıca belirtilmiştir (Çeliktaş, 2009, s. 81). Buna göre Merkezi Finans ve İhale Birimi, Katılım Öncesi Mali İşbirliği ile Katılım Öncesi Yardım Aracı 1. ve 2. Bileşenleri kapsamındaki ve ayrıca Katılım Öncesi Yardım Aracı 3. ve 4. Bileşenleri kapsamında Program Otoriteleri tarafından yapılan yetki devri çerçevesinde operasyonel programlara ilişkin projelerin Avrupa Komisyonu tarafından belirlenen usul ve esaslara uygun olarak ihale, sözleşme, ödeme ve raporlama işlemlerini yerine getirecektir. Katılım Öncesi Yardım Aracı 1. ve 2. Bileşenleri olan “Geçiş Dönemi Yardımı ve Kurumsal Yapılanma” ile “Sınır Ötesi İşbirliği” bileşenleri için Program Yetkilendirme Görevlisi, Merkezi Finans ve İhale Birimi Başkanıdır (Çeliktaş, 2009, s. 81).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AB'YE UYUM SÜRECİNDE YEREL DÜZEYDE ÖRGÜTLENME (VALİLİKLER)

Aralık 1999'da Avrupa Birliği'ne (AB) adaylık statüsünü kazanmasının ardından Türkiye kapsamlı bir dönüşüm sürecine girdi. İlişkilerin daha sistemli ve düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlamak üzere 2000 yılında Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABGS) kuruldu. 2001'den itibaren Türkiye aday ülke olarak katılım öncesi yeni mali araçlardan yararlanma hakkını elde etti ve Merkezi Finans İhale Birimi (MFİB) ile Ulusal Ajans gibi hibe yararlandırıcısı kuruluşların yapılanmaları gerçekleşti. Avrupa Komisyonu tarafından projelere destek olmak üzere hibe olarak sunulan, aralarında Topluluk Programları ve Katılım Öncesi Aracın (IPA) da bulunduğu mali yardımlardan yararlanma dönemine girildi. Bu sırada bir yenilik olarak yereldeki aktörlere de Avrupa Birliği program ve politikalarının yaygınlaşmasına hizmet eden sözkonusu hibe teklif çağrılarına başvuru yapabilmesi fırsatı tanındı. Bu gelişmeler doğrultusunda, 2004 yılından başlamak üzere valiliklerin inisiyatifiyle AB birimleri kurulmaya ve illerde proje yazma ve yürütme yoluyla sürece katılımlar başladı. Tüm bunları nihayet – Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'nin (ABGS) reorganizasyonu– 2011 yılında Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde daha güçlü bir duruş sergilemesini sağlayan AB işlerinden sorumlu bir bakanlığın kurulması izledi. Bununla birlikte, AB ile merkezde yürütülen uyum çalışmalarına rağmen, yerelin, AB projeleri hazırlama ve uygulama faaliyetleri ötesinde, adaylık süreci ve bu kapsamda gerçekleştirilen düzenlemeler hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığı gözlerden kaçmamıştı. Beklenen dönüşüm yerelde yaşanmıyordu; sürecin kazanımları yeterince bilinmiyordu ve aynı zamanda AB üyelik süreci ile ilgili olarak kamuoyunda çok sayıda yanlış algılama, önyargı ve korku bulunmaktaydı. Bu tespitler, ilişkilerin geleceği açısından önem taşıyan yerel düzeyde örgütlenmeye yönelik somut adımlar atılması ihtiyacını da beraberinde getirdi. Nihayet 2010 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan bir genelge ile yerel düzeyde AB çalışmalarının koordinasyonunun sağlanması amacıyla, bir vali yardımcısının İl AB Daimi Temas Noktası olarak görevlendirilmesi, Avrupa Birliği'ne Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurullarının oluşturulması ve Avrupa Birliği Bakanlığı'nın yerel teşkilatı gibi faaliyet göstermek üzere 81 ilde valilikler bünyesinde AB birimlerinin kurulması sağlandı.

3.1. Yerel Düzeyde Örgütlenmenin Tarihsel Seyri

Avrupa Birliği ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere merkezî örgütlenmenin genişlemesi yolunda (görevlendirilen mevcut birimler yanı sıra, Komisyon, Başkanlık, Genel Müdürlük

düzeyinde yeni birimler kurulmasıyla) ilk adımların atılmaya başlandığı 1987 yılında Türkiye'nin yaptığı tam üyelik başvurusunun sonrasında, henüz yerel düzeyde AB işleri ile ilgili örgütlenme yönünde herhangi bir adım atıldığına rastlanmamaktadır. Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) Genel Mektubuna istinaden Edirne Valiliği'nde kurulan Sınırötesi İşbirliği Sekreteryası ayrı tutulursa, yerel düzeyde ilk örgütlenme çalışmalarının 2002 yılı Ocak ayında Bakanlar Kurulu Kararı ile DPT bünyesinde Ulusal Ajans görevini yerine getirmek üzere AB Eğitim ve Gençlik Programları Dairesi Başkanlığı (ABEGPDB) adıyla Ulusal Ajans'ın kurulması ve 2003 yılında pilot uygulamalara başlamasıyla tasarlanmaya başlandığı söylenebilir. Yerel düzeyde sözkonusu örgütlenme düşüncelerinin başlamasında adaylık sürecinde Türkiye'ye yapılacak olan katılım öncesi mali yardımların yönetim ve kontrol kapasitelerinin değerlendirilmesine bağlı olarak, 2001/41 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile unsurları belirtilen Merkezî Olmayan Uygulama Sisteminin hukuki alt yapısının kurulmasının etkisinden de sözedilebilir.

Tarihsel gelişimi değerlendirildiğinde AB işleri ile ilgili Türk kamu yönetiminde yerel düzeyde örgütlenmenin 1999 Helsinki Zirvesi sonrasında ivme kazanan AB'ye yönelik merkezî örgütlenme ile birlikte ve ekonomideki neo-liberal yeniden düzenleyici politikaların uygulanması ile başladığı görülmektedir. Bu tarihten önce, Avrupa Komisyonu Ajanda 2000'de (Temmuz 1997), topluluk müktesebatının kabulü sürecine ve Birliğe katılıma daha fazla hazırlanmaları amacıyla aday ülkelerin Topluluk Programlarına katılmalarını teklif etmiştir. Adaylık statüsünü kazanmasını müteakiben, Türkiye'nin Topluluk Programlarından yararlanmasını sağlayacak olan ve taraflarca imzalanmış bulunan Çerçeve Anlaşmanın onaylanması, bu bağlamda 2002 yılı Ocak ayında Bakanlar Kurulu Kararı ile Ulusal Ajans görevini yerine getirmek üzere AB Eğitim ve Gençlik Programları Dairesi Başkanlığı'nın (ABEGPDB) kurulması ve Ulusal Ajans'ın 2003 yılında pilot uygulamalara başlaması, yerel düzeyde, valilikler bünyesinde AB hibe projelerinden yararlanmak üzere örgütlenmeye ilk hareketi kazandırmıştır. Türk Ulusal Ajansı, 1 Nisan 2004 tarihinde AB Eğitim ve Gençlik Programlarının tam üyesi haline gelmiştir ve Türkiye, 2007–2013 yılları arasında Topluluk Programlarından dokuzuna katılım sağlamıştır.

Yerel düzeydeki örgütlenmeyi oluşturan bir diğer etken de 2002/50 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle, Avrupa Birliği ile 14 Şubat 2002 tarihinde imzalanan, Merkezi Finans ve Sözleşmeler Birimi'nin oluşturulmasına ilişkin Mutabakat Zaptındaki esaslara göre kurulan ve görevlendirilen Merkezi Finans ve İhale Birimi'nin, Türkiye için Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) kapsamında çeşitli hibe programlarını uygulamaya koymaya başlamasıdır. MFİB, 2005

yılından itibaren başta Sınır Ötesi İşbirliği, Bölgesel Kalkınma ve Sivil Toplumun Güçlendirilmesine yönelik programlar olmak üzere çeşitli tematik önceliklerde yayımladığı hibe çağrılarıyla Katılım Öncesi Yardım Aracından yerel örgütlerin yararlanması maksadıyla proje tekliflerini kabul etmeye başlamıştır.

Temel amaç olarak Ulusal Ajans ve MFİB tarafından kullanılan Avrupa Birliği hibelerinden bulundukları illerin yararlanmasını sağlamak üzere valiliklerin kendi inisiyatifiyle bünyelerinde 2004 yılından itibaren yapılandırmaya başladığı AB birimlerinin sonrasında, Türkiye-AB ilişkilerine dair yerel düzeyde örgütlenmenin başlamasına dair ülke çapında, yeterli olmasa da mevzuata dayalı bir zemine dayalı ilk ve en önemli somut adımın 2010 yılında atıldığı görülmektedir. AB Bakanlığı tarafından 2010 yılında başlatılan “Valiliklerin AB Sürecinde Etkinliğinin Artırılması” isimli projede, AB sürecinin yerelde canlandırılması amacını taşıyan söz konusu projenin başarılı bir şekilde uygulanabilmesinin Avrupa Birliği Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı’nın işbirliği içerisinde çalışması ile mümkün olabileceğine vurgu yapılmış ve proje kapsamında yürütülecek çalışmaların çerçevesinin oluşturulması amacıyla İçişleri Bakanlığı ile gerekli mutabakat sağlandığı ve Bakanlığın 26 Ocak 2010 tarih ve 2010/6 sayılı Genelgesi ile çalışmalara başlandığı belirtilmiştir. Böylece, sözkonusu Genelge ile Türkiye-AB ilişkilerine dair kamuda ülke çapında yerel düzeyde örgütlenmenin başlatılmasına dair ilk ve en önemli somut adım atılmıştır.

Yukarıda da değinildiği üzere, aslında İçişleri Bakanlığı’nın valiliklere 2010 yılında gönderdiği sözkonusu Genelge tarihinden önce de yerel düzeyde AB işlerine dair –ki temelde projeler yürütmek suretiyle Ulusal Ajans tarafından Topluluk Programları çerçevesinde kullanılmaya başlanan AB hibelerinden⁴⁴ ve Merkezi Finans ve İhale Birimi tarafından kullanılan Katılım Öncesi Yardım Aracından (IPA) yararlanmaya yönelik– ilk

⁴⁴ 2002/4615 sayılı Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Topluluğu Arasında İmzalanan, Türkiye Cumhuriyetinin Topluluk Programlarına Katılmasının Genel İlkeleri Hakkında Çerçeve Anlaşmasının Onaylanması Hakkında Karar 1 Eylül 2002 tarih ve 24863 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kararın yürürlüğe girmesiyle eğitim alanında Topluluk Eylem Programlarını oluşturan 1- Eğitim Alanında Socrates Topluluk Eylem Programının ikinci evresini oluşturan 24 Ocak 2000 tarih ve 2000/253/EC sayılı Kararın, 2- Gençlik Topluluk Eylem Programını oluşturan 13 Nisan 2000 tarih ve 2000/1031/EC sayılı Kararın ve 3- Mesleki Eğitim Alanında Leonardo da Vinci Topluluk Eylem Programını oluşturan 26 Nisan 1999 tarih ve 1999/382/EC sayılı Kararın Türkiye’de uygulanması sağlanmış ve Türkiye’nin Topluluk Programlarına katılımı konusunda gerekli yasal düzenleme tamamlanmıştır.

örgütlenmelerin, valilikler tarafından çeşitli isimler altında kurulan Avrupa Birliği birimleri ile 2003 yılında başladığı görülmektedir. Bunlar arasında ilk sırada 2003 yılında Devlet Planlama Teşkilatı'nın bir Genel Mektubuna istinaden, Bulgaristan Sınırötesi İşbirliği Sekreteryasını yürütmek üzere Edirne Valiliği bünyesinde kurulan AB Birimi (AB Eşgüdüm Merkezi) dikkat çekmektedir. Söz konusu sekreterya daha sonra 2014 yılında Valilik Olur'u ile kurulan AB Eşgüdüm Merkezi içerisinde kalmıştır. Ardından 2004'te kurulan Sivas Valiliği AB Birimi⁴⁵, 2005'te bunları izleyen İstanbul ve Bayburt valilik AB Birimleri ile 2006'da Antalya, Gaziantep, Kütahya ve Kırşehir'de kurulan AB birimleri görülmektedir⁴⁶.

Valilik AB birimi olarak ilk olarak Edirne'de, Türkiye'nin 2001 yılından beri Türk Mali Aracı kapsamında AB'den katılım öncesinde yararlanmaya başladığı desteklerle⁴⁷ ilgili olarak 2003 yılında Sınır Ötesi İşbirliği Sekreteryası olarak kurulmuş ve 19 Ekim 2004 tarihinde "Avrupa Birliği Eşgüdüm Merkezi" olarak adı değiştirilmiş ve 10.12.2010 tarihinde kuruluş yönergesi oluşturulmuştur (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2012, s.95). Edirne'de Sınır Ötesi İşbirliği Sekreteryası olarak başlatılan örgütlenme bir yana bırakılırsa, bugüne değin genel olarak gerçekleştirdikleri faaliyetlere bakıldığında valiliklerde AB işleri ile ilgili örgütlenmenin başlamasını sağlayan ana unsurun Türkiye'nin Topluluk Programlarından yararlanmasını

⁴⁵ Sivas Valiliği AB Birimi, kamu yönetiminin iyileştirilmesi ve vatandaş odaklı kamu hizmetinin yaygınlaştırılmasına yönelik geliştirdiği uygulamaları ile tanınan dönemin Valisi Hasan Canpolat tarafından ve halen Avrupa Birliği Bakanlığı Müsteşar Yardımcılığı görevini yürüten Dönemin Sivas Vali Yardımcısı Mehmet Cangir yönetiminde, yerelde AB fonlarından yararlanmak isteyenleri doğru bir şekilde yönlendirmek temel amacıyla kurulmuştur. (Kaynak: 5 Aralık 2014 tarihinde Mehmet Cangir ile yapılan görüşme.)

⁴⁶ Geniş bilgi için bkz. İllerde Yürütülen Avrupa Birliği Çalışmaları 2011 Yılı Faaliyet Raporu (2012)

⁴⁷ Türkiye 2001 yılından beri Türk Mali Aracı kapsamında AB'den katılım öncesi destek almaktadır. Fonlar her yıl ulusal programlar kapsamında yıllık bazda programlanmaktadır. 2007 itibarıyla Türkiye için bu mali araç hem aday hem de potansiyel aday ülkeler için katılım öncesi destek sağlayan Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) olarak tek bir çatı altında birleştirilmiştir. Bu araç Avrupa Komisyonu'nun önceki genişlemelerden edindiği tecrübeler ve aday ve muhtemel aday ülkelerin ihtiyaçlarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. IPA, dış yardım ve iç politika arasında bir köprü görevi görmektedir. Genel olarak IPA'nın amaçları, gerekli ekonomik, politik ve sosyal reformlar dahil olmak üzere Türkiye'yi adaylık teklifinde desteklemek ve aday ülkeyi yapısal fonların yönetimine hazırlamaktır. IPA, AB üyeliği isteyen ülkelere 2007'den itibaren 7 yıllık süreçte toplam 11,468 milyar Euro sağlamayı öngörmüştür. IPA'nın beş bileşeni arasında, Geçiş dönemi desteği ve kurumsal kalkınma, Bölgesel ve Sınır Ötesi İşbirliği, Bölgesel Kalkınma, İnsan Kaynakları Geliştirme ve Kırsal Kalkınma başlıkları yer almaktadır. Sınır ötesi işbirliği programları AB'nin komşuları ile ilişkilerini geliştirmek ve ortak projeler aracılığıyla işbirliğini artırmak üzere tasarlanmıştır.

sağlayacak olan 2002 yılında imzalanmış bulunan ve Ulusal Ajans'ın kurulmasını sağlayan Çerçeve Anlaşma olduğu rahatlıkla görülebilmektedir.

3.2. Yerel Düzeyde Örgütlenmeye Götüren Aşamalar ve Mevzuat Yapısı

İçişleri Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Dairesi Başkanlığı'nın 26/01/2010 tarih ve B.05.0.DİB.746.06/2010/115 sayılı yazısı ekinde 81 il valiliğine gönderilen 2010/6 sayılı Genelge⁴⁸ ile Avrupa Birliği Bakanlığı'nın taşra teşkilatı gibi çalışacak bir yapının valilikler bünyesinde oluşturulması hedeflenmiştir. Söz konusu Genelgede Avrupa Birliği çalışmaları ile ilgili yerel örgütlenmenin başlatılmasına yönelik gerekçeler sıralanmış ve “Gerçekleştirilen yasal ve idari reformların tam olarak hayata geçirilmesi, takibinin sağlanması; kamuoyu nezdinde AB'ye üyelik sürecimizin daha sağlıklı anlaşılabilmesi; AB mali kaynaklarının kamu kurumları, sivil toplum örgütleri, özel kuruluşlar ve kişiler tarafından verimli kullanılması konularında valiliklerimizin daha etkin hale gelmeleri ve yerel düzeyde önderlik etmelerinin sağlanması için aşağıdaki hususlara uyulmasında zaruret görülmektedir,” denmiştir. Aynı zamanda, genelge ile AB katılım sürecinde yerel düzeyde önemli sorumluluklar üstlenen İl AB Daimi Temas Noktaları ve Avrupa Birliğine Uyum, Danışma ve Yönlendirme Kurullarının görevleri arasında, gerçekleştirilen mevzuat düzenlemelerinin il düzeyinde uygulama sonuçlarını izlemek, sorunları tespit etmek, sorunlarla ilgili mevzuat değişikliği de dâhil çözüm önerilerini tespit ederek İçişleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Daire Başkanlığına ve ABGS'ye bildirmek, AB fon ve mali kaynaklarından yararlanmak amacıyla kurum ve kuruluşların proje faaliyetlerini teşvik etmek ve AB iletişim stratejisi çerçevesinde sağlıklı bir kamuoyu oluşumuna katkı sağlamak bulunmaktadır.

⁴⁸ İçişleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Dairesi Başkanlığı, (2010), AB Katılım Süreci konulu Genelge, Sayı: B.05.0.DİB.746.06/2010/115, 26 Ocak

Tablo 3.1. Adaylık Sonrasında AB'ye Dair Merkezî ve Yerel Örgütlenmede Aşamalar

Yıl	Örgütlenme	Yasal Dayanak
2000	Avrupa Birliği Genel Sekreterliği	4 Temmuz 2000 tarih ve 4587 sayılı Kanun
2001	Merkezî Olmayan Uygulama Sisteminin hukuki alt yapısının kurulması (Yeni kurulan bu sistemin temel aktörleri olarak, Ulusal Mali Yardım Koordinatörü, Mali İşbirliği Komitesi, Ulusal Fon ve Ulusal Yetkilendirme Görevlisi, Ortak İzleme Komitesi ve Merkezi Finans ve İhale Birimi belirlenmiştir.)	18 Temmuz 2001 tarihli 2001/41 sayılı Başbakanlık Genelgesi
2002	Ulusal Ajans görevini yerine getirmek üzere AB Eğitim ve Gençlik Programları Dairesi Başkanlığının (ABEGPDB) Başkanlık'a bağlı olarak kurulması ⁴⁹	29 Ocak 2002 tarihli Bakanlar Kurulunun 2002/3547 sayılı Kararı
2002	Avrupa Birliği ile 14 Şubat 2002 tarihinde imzalanan, Merkezi Finans ve Sözleşmeler Birimi'nin oluşturulmasına ilişkin Mutabakat Zaptındaki esaslara göre kurulan Merkezi Finans ve İhale Birimi'nin görevlendirilmesi	13.11.2002 tarih ve 2002/50 Sayılı Başbakanlık Genelgesi
2003	Reform İzleme Grubu (RİG)	Eylül 2003
2003 – 2011 ⁵⁰	Valilik AB Birimleri	Valilik Yönergeleri
2005	Başmüzakereci atanması	3 Haziran 2005 tarihli Başbakanlık Genelgesi
2010	İllerde AB Daimi Temas Noktası Vali Yardımcılarının belirlenmesi ve Avrupa Birliği'ne Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurullarının kurulması	İçişleri Bakanlığı'nın 26 Ocak 2010 tarih ve 2010/6 sayılı Genelgesi
2011	Avrupa Birliği Bakanlığının kurulması	3.6.2011 tarihli 634 sayılı Kanun Hükmünde Kararname
2011	Çerçeve Anlaşmada ⁵¹ belirtilen görevleri yerine getirmek üzere kurum ve kişilerin belirlenmesi:	18 Ekim 2011 tarihli 2011/15 sayılı, Katılım

⁴⁹ 31 Temmuz 2003 tarihli 540 sayılı Devlet Planlama Teşkilatı kuruluş ve görevleri hakkında kanun hükmünde kararnamede değişiklik yapılması hakkındaki 4968 nolu kanun ile daire başkanlığı, DPT'nin bir ilgili kuruluşu olarak Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı'na dönüştürülmüş; Merkez Başkanlığı da 3 Haziran 2011 tarihli kanun ile de yine aynı adla Avrupa Birliği Bakanlığı'nın bir ilgili kuruluşu haline getirilmiştir.

⁵⁰ 2003 yılından başlayıp 2011 yılında 81 ilde kuruluşu tamamlanan Valilik AB Birimlerinin kuruluş yıllarına göre sıralaması 3.3.1.'de incelenmektedir.

⁵¹ Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Avrupa Toplulukları Komisyonu arasında 11 Temmuz 2008 tarihinde Çerçeve Anlaşma (Katılım Öncesi Yardım Aracı ile Temin Edilen Yardımın Uygulanması Çerçevesinde Türkiye Cumhuriyetine Sağlanan Avrupa Topluluğu Mali Yardımlarıyla İlgili İşbirliği Kuralları Hakkında Çerçeve

	Yetkili Akreditasyon Görevlisi, Ulusal IPA Koordinatörü (NIPAC), Ulusal Yetkilendirme Görevlisi (NAO), Stratejik Koordinatör, Ulusal Fon (NF), Ulusal Yetkilendirme Görevlisi Destek Dairesi, Program Otoritesi, Merkezi Finans ve İhale Birimi (CFCU) ve Program Yetkilendirme Görevlisi (PAO), Kıdemli Program Görevlisi, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, Denetim Otoritesi, Ulusal Otorite, İç Denetim Birimi	Öncesi AB'den Sağlanacak Fonların Yönetimi konulu Başbakanlık Genelgesi
2012	8 Ocak 2000 tarihinde ilk toplantısını yapmış olan Avrupa Birliği Bakanlığı İç Koordinasyon ve Uyum Komitesi (İKUK)	13 Temmuz 2012 tarih ve 28352 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Avrupa Birliği Bakanlığı İç Koordinasyon ve Uyum Komitesinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik"
2013	Avrupa Birliği Bakanlığı İstanbul Temsilciliği	2 Ağustos 2013 tarih ve 28726 sayılı Resmi Gazete ve 7 Ekim 2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararı
2014	Avrupa Birliği Bakanlığı Antalya ve İzmir Temsilcilikleri	26 Ağustos 2014 tarih ve 29100 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Bakanlar Kurulu kararı

Kaynak: Yazarın yasal dayanak olarak adı geçen belgelerden yararlanarak hazırladığı tablo.

Yerel düzeyde örgütlenmeye geçmeden önce bir parantez açarak, 1992 yılında imzalanan Maastricht Sözleşmesinde özel bir yer edinmiş ve sonrasında Avrupa Birliği içerisinde çok sık kullanılan bir kavram haline gelmiş olan yerellik ilkesine değinmekte fayda var.

Dünyada yaşanan hızlı ve çok yönlü değişim, özellikle yönetim anlayışında ve klasik bürokratik yapılarda köklü bir yeniden yapılanmayı gündeme getirmiştir (Çevikbaş, 2006, s. 33). 1980'lerde Dünyadaki politik ve yönetsel eğilimlere baktığımızda, belirginleşen liberalleşme politikaları ile başlayan küreselleşme olgusu dikkat çekmektedir. 1980'lerden sonra devletin küçültülmesi, etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması çabaları doğrultusunda hem kamu yönetiminde hem de yerel yönetimlerde önemli bir paradigma değişiminin yaşandığı görülmektedir (Yılmaz, 2007, s. 235). Olumlu ve olumsuz etki ve sonuçları ile 1990'larda iç ve

Anlaşma) imzalanmış, 24 Aralık 2008 tarih ve 27090 (mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2008/14450 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

dış dinamiklerle beslenerek kendisini daha güçlü biçimde hissettiren bir süreç olarak küreselleşme bütün dünyanın olduğu gibi Türkiye'nin de gündeminde yerini almıştır (Yılmaz, 2007, s. 230). Teknolojik, ekonomik, politik ve ideolojik anlamda devam eden bilgi toplumu olma sürecinin en önemli özelliği olarak ortaya çıkan küreselleşme olgusunun ilk yansıdığı alanlardan biri, demokrasi, yerinden yönetim, kentleşme, katılım, özerklik ve yeni yönetim teknikleri gibi kavramları da içerecek biçimde, yönetim olmuştur (Özel, 2000, s. 25). Yerellik ilkesi 1992 yılında imzalanan Maastricht Sözleşmesinde de özel bir yer edinmiş ve sonrasında Avrupa Birliği içerisinde vazgeçilmez bir kavram haline gelmiştir.

Bütün dünyada tartışılan yeni yönetim anlayışı ve küreselleşme–yerelleşme dinamiklerinin, Türkiye'nin toplumsal, kültürel, siyasal ve yönetsel iç dinamikleriyle eş zamanlı etkileşiminin yansıdığı temel alanlardan birisi de kamu yönetimidir (Yılmaz, 2007, s. 236). Özellikle AB ile ilişkilerde geline aşama açısından bakıldığında, küresel ve bölgesel yapılanmaların kamu yönetimine etkileri ve bu bağlamda ortaya çıkan yaklaşım ve yapılanmalar, Türkiye'de kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması da dâhil olmak üzere pek çok konuda önemli adımların atılmasını gerekli kılmıştır (Çevikbaş, 2006, s. 44). Türkiye'de kamu hizmetlerine ilişkin tüm görev, yetki ve sorumlulukların merkezde toplanmış olması, bu kurumların hantal yapıları ve karar alma süreçlerindeki yavaşlığı, merkezi yönetimin kamu hizmetlerini yerine getirmesi noktasında bir tıkanma yaşanmasına sebep olmuştur. Diğer taraftan, özellikle AB'ye tam üyelik başvurusundan sonra Türkiye'de yerel yönetimler de dâhil olmak üzere yönetim kurumlarında artan bir değişim ihtiyacı kendini hissettirmeye başlamıştır. Bu süreçte ortaya çıkan yeni değerler ve anlayışlar doğrultusunda, Türk yönetim sisteminde de bir takım düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Genel olarak ifade edilecek olursa, demokratik dünyada itibar gören kamu yönetimi, toplumun taleplerine karşı duyarlı, katılımcılığa önem veren, hedef ve önceliklerini netleştirmiş, hesap veren, şeffaf, daha küçük ancak daha etkin bir yönetimdir.

3.3. Valilik AB Birimleri

İçişleri Bakanlığı'nın 2010/6 nolu Genelgesi'nin yayınlandığı 2010 yılının sonu itibariyle Kars, Ankara, Nevşehir, Ağrı ve Kastamonu olmak üzere beş ilimiz dışında 76 valilikte Avrupa Birliği birimleri kurulmuştur. 2013 yılı sonu itibariyle ise 81 ilin tamamında bu birimlerin kuruluşunu tamamlayarak faaliyetlerine aktif olarak devam etmeleri sağlanmıştır. Bununla birlikte, mevcut durumda, illerdeki AB birimleri arasında özellikle personel ve kurumsallaşma başta olmak üzere, personelin dil becerileri, Avrupa Birliği politikalarına ve hibe programlarına

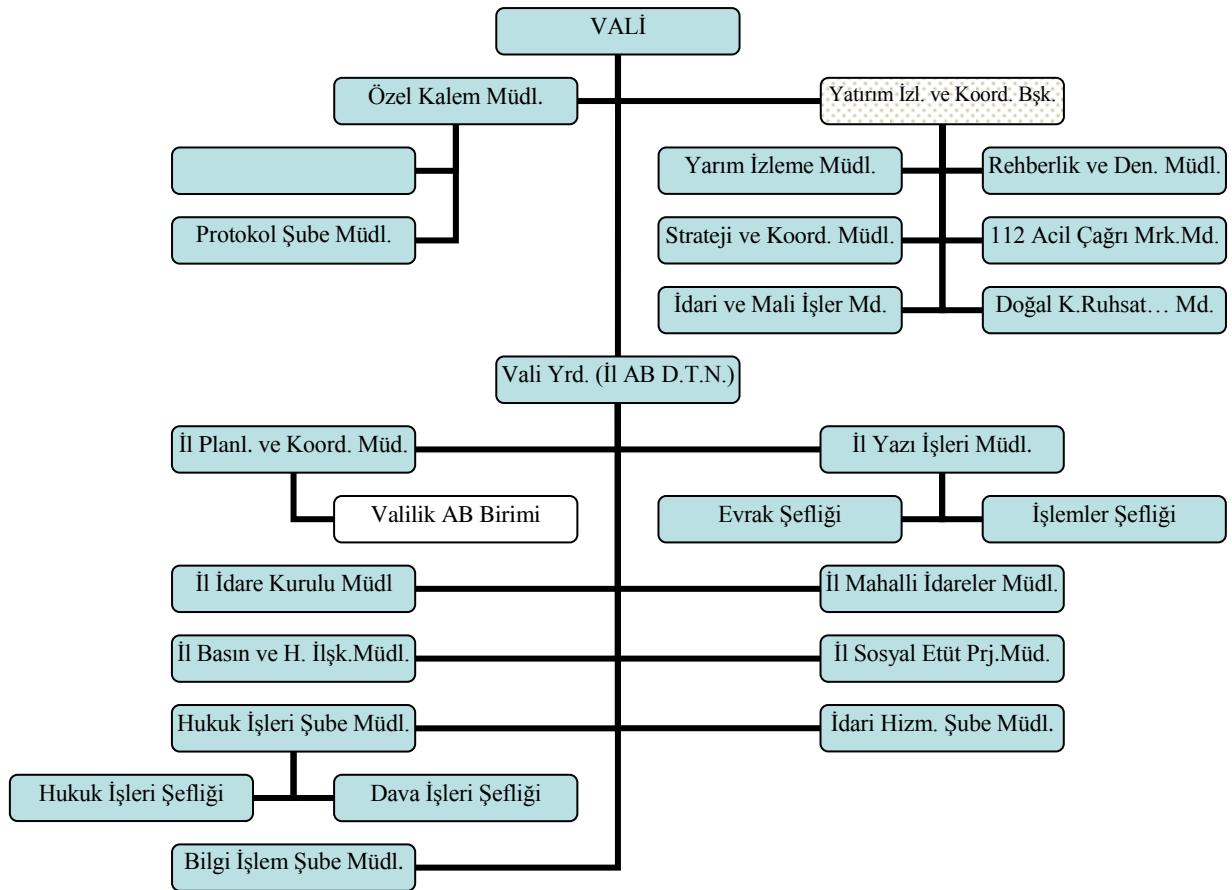
ilişkin bilgi, proje hazırlama ve yönetim kapasiteleri açısından önemli farklılıklar olduğu görülmektedir.

3.3.1. Valilik AB Birimlerinin Yapısı, Kuruluş ve İşleyişi

İllerde Valilik AB Birimleri teşkilatlanma bakımından farklılık göstermektedir. Bazı illerde doğrudan İl AB Daimi Temas Noktası Vali Yardımcısına bağlı olmakla birlikte, yaygın olarak İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlükleri altında kurulmuşlardır. Yine bazı illerde AB biriminin çalışmaları bu müdürlük personeli tarafından yerine getirilirken, illerin büyük çoğunluğunda AB birimleri, İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüklerinden bağımsız olarak çalışmalarını yürütmektedirler.

08.06.2011 tarihli ve 27958 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Valilik ve Kaymakamlık Birimleri Teşkilat, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nde, “Birimlerin teşkilatı” başlıklı 4. bölümde, illerde bulunan müdürlükler şu şekilde sıralanmıştır: a) İl Yazı İşleri Müdürlüğü, b) İl İdare Kurulu Müdürlüğü, c) İl Mahalli İdareler Müdürlüğü, ç) İl Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, d) Özel Kalem Müdürlüğü, e) Protokol Şube Müdürlüğü: Büyükşehir belediyesi olan illerde, f) Hukuk İşleri Şube Müdürlüğü, g) İl Sosyal Etüt ve Proje Müdürlüğü, ğ) İdari Hizmetler Şube Müdürlüğü, h) Bilgi İşlem Şube Müdürlüğü.

Dikkat edilirse bu birimler içerisinde AB birimleri geçmemektedir. Yani mevcut haliyle valilikler bünyesinde AB üyelik sürecimiz açısından yerel düzeyde en önemli aktörlerin başında gelen AB birimlerinin, ilgili mevzuatta valilikler teşkilat yapısı içerisinde geçmediği görülmektedir. Durum bu iken fiili yapıda büyükşehir belediyesi olan ve olmayan valiliklerde değişiyor olmasıyla birlikte, çalışmamıza konu AB birimlerinin yerini görmek üzere, aşağıdaki şekilde valilikler teşkilat şeması verilmiştir. Bu şema büyükşehir belediyesi olan ve aynı zamanda İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü'ne bağlı olarak kurulmuş valilik AB birimlerini göstermektedir:

Şekil 3.1. Büyükşehir Belediyesi Olan İllerde Valilik Birimleri Teşkilat Şeması

Valiliklerdeki AB Birimleri kuruluş yıllarına göre farklılık göstermektedir. Bunlar arasında Edirne ve Sivas Valilikleri AB birimleri en erken kurulanlar olarak dikkat çekmektedir. En çok birim ise İçişleri Bakanlığı Genelgesinin yayınlandığı 2010 yılında kurulmuştur. İllerde kurulan AB Birimleri, adları, kuruluş yönergeleri ve tarihleri ile personel durumunu açıklar şekilde kısa tanımlarıyla EK 3'te sıralanmıştır. Tüm illerdeki bu birimler, aşağıdaki tabloda kuruluş yıllarına göre kategorize edilmiştir:

Tablo 3.2. Kuruluş Yıllarına Göre Valilik AB Birimleri

Yıllar	İller
2003–2004	Edirne, Sivas
2005	İstanbul, Bayburt
2006	Antalya, Gaziantep, Kütahya, Kırşehir
2007	Çankırı, Giresun, İzmir, Adıyaman, Denizli, Gümüşhane, Kahramanmaraş, Kocaeli, Şanlıurfa, Batman, Diyarbakır, Yozgat
2008	Muğla, Ordu, Düzce, Muş, Burdur
2009	Osmaniye, Bilecik, Eskişehir, Hatay, Kırıkkale, Eskişehir, Tokat
2010	Adana, Amasya, Artvin, Aydın, Elazığ, Iğdır, Kayseri, Manisa, Niğde, Nevşehir, Samsun, Siirt, Tekirdağ, Trabzon, Afyonkarahisar, Karabük, Kırklareli, Konya, Tunceli, Uşak, Zonguldak, Aksaray, Ankara, Bartın, Bingöl, Çorum, Isparta, Mardin, Ardahan, Balıkesir, Erzurum, Kars, Bitlis, Erzincan, Malatya, Şırnak, Hakkâri, Sakarya, Yalova, Van, Rize, Sinop
2011	Bursa, Ağrı, Bolu, Kilis, Çanakkale, Kastamonu, Karaman, Mersin

Kaynak: Yazarın, AB Bakanlığı tarafından yayımlanan Valilikler Tarafından Yürütülen AB Çalışmalarına İlişkin 2010 Yılı Faaliyet Raporu ile İllerde Yürütülen Avrupa Birliği Çalışmaları 2011 Yılı Raporundan yararlanarak hazırladığı tablo.

2011 yılı itibariyle aktif olarak faaliyet gösteren valilik AB Birimlerinden 76'sının "Yönergesi" ve/veya Valilik Olurunun bulunduğu tespit edilmiştir. Söz konusu 76 il şunlardır: Adana, Aydın, Çankırı, Tunceli, Bursa, Çorum, Eskişehir, Kırşehir, Yalova, Yozgat, Balıkesir, Batman, Bingöl, Burdur, Muğla, Tekirdağ, Ardahan, Kırıkkale, Gaziantep, Adana, Aksaray, Antalya, Bitlis, Hakkâri, Kilis, Niğde, Siirt, Uşak, Adıyaman, Giresun, Karabük, Rize, Trabzon, Amasya, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Düzce, Edirne, Erzincan, Samsun, Konya, Mersin, Şanlıurfa, Erzurum, Gümüşhane, Hatay, Sakarya, Bartın, Elazığ, Kayseri, Şırnak, Manisa, Isparta, Mardin, Malatya, Kahramanmaraş, Afyon, Bilecik, Artvin, Iğdır, Ordu, Osmaniye, Van, Zonguldak, Bolu, Karaman, Kırklareli, Kocaeli, Kütahya, Muş, Sinop, Sivas, Tokat, Nevşehir ve İzmir.

2011 yılında Kastamonu, Kars, Bayburt, Ankara, Ağrı olmak üzere toplam beş valiliğin kurdukları birimle ilgili yönergesi olmadığı tespit edilmiştir. Yönergesi bulunmayan illerimizden Kastamonu ve Bayburt illerinin yönergeye ilişkin hazırlık çalışmaları daha sonraki yıllarda tamamlanmıştır (AB Bakanlığı, 2011, s. 9). 2011 yılı itibariyle 73 valiliğin internet sayfasında AB Birimi ile ilgili bir bağlantısının yer aldığı, Bitlis, Burdur, Çorum, Kars,

Osmaniye, Trabzon, Tunceli, Batman illerinin valilik AB birimi ile ilgili herhangi bir internet sayfası ya da bağlantısı olmadığı görülmüştür (AB Bakanlığı, 2011, s. 9).

Valilik AB birimleri, genellikle işlev olarak, AB ve Türkiye'deki yararlandırııcı kuruluşlar tarafından ilan edilen ve yerelin yararlanabileceği hibe programlarının il içinde tanıtılmasını ve bu kapsamda il ölçeğinde uygun olarak projeler üretilmesini sağlamak, proje hazırlayanlara yardımcı olmak, proje hazırlamak isteyen kuruluşlara teknik ve idari yardım yapmak, gerektiğinde yurtdışı ortak bulmalarına yardımcı olmak, proje liderliği ve danışmanlığı görevlerini yerine getirmek, ildeki kuruluşlar tarafından yapılan projelendirme faaliyetlerinin koordinasyonu, izlenmesi ve sahip bulunulan deneyim ve bilginin diğer proje yapmaya istekli kurumlara aktarılmasını sağlamak, ilde proje kültürünün yaygınlaşması ve AB hibelerinden daha etkin biçimde yararlanılmasını sağlamak üzere AB hibe programları ve Proje Döngüsü Yönetimi konularında eğitim ve seminerler düzenlemek, AB UDYK toplantılarını düzenlemek ve kurulun sekreteryaya görevini yerine getirmek, Avrupa Günü de dahil olmak üzere ilde Türkiye'nin AB sürecine dikkat çekici ve bu yönde sağlıklı bir kamuoyu oluşmasını sağlayıcı organizasyon ve etkinlikler düzenlemek, bunları il düzeyinde koordine etmek, üye ülkeler, Ulusal Ajans ve AB Komisyonu ile programın gerçekleştirilmesi ve işbirliği kurulması konusundaki ilişkileri yürütmek, personelin yetişmesi için ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmak ve gerektiğinde eğitim amaçlı programlara personelin katılımını sağlamak gibi görevleri yerine getirmektedirler.

Valilik AB birimlerinin isimleri ilden ile değişmektedir ve şimdiye dek kullanılan 21 farklı isim tespit edilmiştir. Bu isimlerden en çok kullanılan üçünün “AB ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi”, “AB Koordinasyon Merkezi” ve “AB Projeler Koordinasyon Merkezi” olduğu görülmektedir. Aşağıda tüm illerimizin valilik AB birimleri⁵² isimlerine göre kategorize edilmiştir:

AB ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi: Adana, Amasya, Artvin, Aydın, Bursa, Çankırı, Elazığ, Giresun, Iğdır, İstanbul, İzmir, Kayseri, Manisa, Niğde, Nevşehir, Muğla, Ordu, Samsun, Siirt, Tekirdağ ve Trabzon olmak üzere 21 ilde AB birimleri bu isimle anılmaktadır.

⁵² AB Bakanlığı'nın 2011 yılında yayımladığı ‘Valilikler Tarafından Yürütülen AB Çalışmalarına İlişkin 2010 Yılı Faaliyet Raporu’ kaynak alınarak hazırlanmıştır.

AB Projeleri Koordinasyon Merkezi: Antalya, Bartın, Bilecik, Bingöl, Yalova, Van, Tokat, Rize, Sinop, Çanakkale, Çorum, Gümüşhane, Isparta, Kahramanmaraş, Kocaeli, Sakarya ve Mardin olmak üzere bu kategoride 17 ilde AB birimi bulunmaktadır.

AB Koordinasyon Merkezi: Ağrı, Bolu, Gaziantep, Karabük, Kırklareli, Kilis, Konya, Sivas, Tunceli, Uşak ve Zonguldak olmak üzere 11 ilde AB birimine bu isim verilmiştir.

Projeler Koordinasyon Merkezi: Balıkesir, Batman, Diyarbakır, Erzurum, Kars ve Muş olmak üzere 5 ilde AB birimleri için bu isim kullanılmaktadır.

AB ve Projeler Koordinasyon Merkezi: Ankara, Osmaniye, Hakkâri ve Kastamonu olarak 4 il bu kategoride yer almaktadır.

AB Daimi Temas Noktası: Afyonkarahisar, Denizli ve Düzce olmak üzere 3 ilde AB birimleri bu kategoridedir.

AB İl Proje Ofisi: Erzincan, Malatya ve Şırnak olmak üzere 3 il birimine bu isim verilmiştir.

İl Merkez Proje Ofisi: Ardahan, Şanlıurfa

AB Bürosu: Aksaray, Kütahya

Projeler Koordinasyon Merkezi – AB Proje Ofisi: Adıyaman

AB Birimi: Bayburt

AB Daimi Temas Noktası ve Projeler Koordinasyon Merkezi: Bitlis

AB ve Genel Proje Koordinasyon Merkezi: Burdur

AB Eşgüdüm Merkezi: Edirne

AB Proje Geliştirme ve Koordinasyon Merkezi: Eskişehir

Stratejik Yönetim, AB ve Proje Koordinasyon Bürosu: Hatay

Kalkınma Stratejileri Geliştirme ve AB Daimi Temas Merkezi: Karaman

Proje Destek Ofisi: Kırıkkale

AB Programları İzleme, İstatistik, Destek ve Koordinasyon Merkezi: Kırşehir

Kalkınma Ofisi: Mersin

Proje Uygulama ve Koordinasyon Merkezi: Yozgat

İlden ile değişmekle birlikte, bazı valilikler tarafından AB birimleri isimlerinin zaman zaman değiştirildiği de gözlenmiştir.

3.3.2. Valilik AB Birimlerinde Görevli Personel

Valilik AB birimlerinde çalışan görevliler, genellikle yönergelerinde belirtilen doğrultuda Merkez Koordinatörü ve Proje Uzmanı personelden oluşmaktadır. Valiliklerin norm kadrolarında bu unvanlar bulunmamaktadır. Valilik AB Birimlerinin kuruluş yönergelerinde, bu birimlerin yürüteceği hizmetlerde öncelikle kamu kurum ve kuruluşlarındaki mevcut görevlilerden yararlanılması, bu nitelikte eleman bulunamadığı takdirde sivil toplum kuruluşlarından gönüllü eleman çalıştırılması öngörülmüş, bu birimler için standart bir norm kadro⁵³ öngörülmemiştir. Halen birkaç ilde Valilik AB Birimi Koordinatörlüğünü, İl Planlama ve Koordinasyon Müdürleri veya diğer kurumlarda görevli yöneticiler yürütmektedirler.

Sözkonusu personel, AB hibelerinden yararlanmak üzere proje teklifleri hazırlamak, illerde yürütülen Avrupa Birliğine Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulu Toplantılarını düzenlemek, Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programları hakkında eğitimler vermek, bu kapsamdaki proje yazımlarına teknik destek vermek, çok uluslu AB projelerinin yönetim ve yürütme ekiplerinde hizmet vermek gibi çalışmaları sürdürmektedirler. Valilik AB birimleri genellikle valilikler bünyesinde yer alan İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü altında organizasyonel yapıya dahil olmuşlardır ve İl AB Daimi Temas Noktası görevini yürüten Vali Yardımcısına bağlı olarak işlevlerini yerine getirmektedirler. Bununla birlikte halen birkaç ilde Merkez Koordinatörlüğü görevini, İl Planlama ve Koordinasyon Müdürleri veya diğer kurumlarda görevli yöneticiler yürütmektedirler.

Valilik AB birimlerinde çalışan personel sayısı, iller arasında önemli farklılıklar göstermektedir. Değişen zamanlarda iller için 1 ilâ 17 arasında personel sayısı farklılık

⁵³ Norm Kadro, kamu kurum ve kuruluşlarının, görevlerini etkin ve verimli bir şekilde yerine getirebilmeleri için, olması gereken (ne daha az, ne de daha fazla) personel kadrosunun nitelik, sayı, sahip olacağı unvan ve derece olarak tespit edilmesi ve standart hale getirilmesidir. Kurum ve kuruluşların norm kadroları yönetmeliklerle belirlenir.

göstermiştir⁵⁴. Yönergelerinde belirtilen sayılar dışında daha fazla personele ihtiyaç duyulması halinde, ilgili Vali Yardımcısının teklifi ve Vali'nin onayı ile ek personel görevlendirilmesi yapılabilmektedir. Valilik AB birimlerinde görev alan Koordinatör ve Proje Yürütücüsü personelde, öncelikle iyi derece İngilizce bilme ve daha önce AB projeleri veya benzeri alanlarda uluslararası proje yapma deneyimine sahip olma şartları aranmaktadır. İllerin insan kaynakları kapasitesine bağlı olarak, bugüne değin, AB birimlerine valilikler tarafından birçok kamu kurumundan ve nadiren bazı sivil toplum kuruluşlarından geçici ya da gönüllü olarak personel görevlendirmeleri yapılmıştır.

Valilik AB birimi koordinatörünün görev ve sorumlulukları arasında, AB projelerinin niteliğinin gerektirdiği, teknik ve detaya ilişkin konularda, zaman kaybını önlemek, çalışmalarda sürat ve verimliliği sağlamak üzere ihtiyaç duyulan her türlü bilgi, belge ve istatistikî tabloları ilgili kuruluşlardan doğrudan talep etmek, gerekli duyduğu hallerde proje ilgililerini toplantılar düzenlemek, kurum ve kuruluşlarla projelerin teknik detayları ile ilgili olarak Vali adına yazışmalar yapmak gibi hususlar yer almaktadır. Valilik AB birimi koordinatörleri, gerek Avrupa Birliği Bakanlığı gerekse AB komisyonu tarafından duyurusu yapılan ve Ülkemizin kullanımına açık programlar ve fonlarla ilgili, kamu kuruluşlarını, sivil toplum örgütlerini, yerel ve ulusal basını bilgilendirmek üzere toplantı, seminer ve diğer etkinlikleri düzenleyebilir veya diğer kurumlarca düzenlenmiş bu tür etkinliklere katılabilirler.

Valiliğe bağlı ve Valilik denetimine tabi kurum ve kuruluşları, ilçe kaymakamlıklarını ve yardım talep eden kamu, sivil toplum ve yerel yönetim kuruluşlarını kapsar şekilde hizmet veren ve ayrıca çokuluslu Avrupa Birliği proje ve programlarında görev alan Valilik AB Birimi personeli, çoğunlukla valilikler dışından temin edilmiş, bunun için bakanlıkların taşra teşkilatında kadrolu olarak çalışanlardan yararlanılmıştır. Avrupa Birliği süreci, yerel düzeyde yaygın olarak sırf proje yazma ve hibelerden yararlanma becerisi gibi algılanmaya devam ettiğinden dolayı görevlendirmeler yoğun olarak İngilizce bilen ve proje yazma konusunda deneyim sahibi öğretmenler üzerinde yoğunlaşmıştır. Görevlendirme yapılan bu kurumların başında İl Milli Eğitim Müdürlükleri⁵⁵ dikkat çekmektedir.

⁵⁴ 'Yerel Düzeyde AB İşleri ve AB Fonlarının Yönetimi Konusunda Kapasitenin Güçlendirilmesi Strateji Belgesi' Teknik Çalışma Grubu toplantısında AB Bakanlığı uzmanları tarafından dile getirilmiştir (Mayıs, 2014).

⁵⁵ EK 3'te sıralanan valilik AB birimlerinin personel durumu incelendiğinde, büyük çoğunluğunun İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden görevlendirilmiş öğretmenler olduğu görülmektedir.

Mevcut durum analizi:

İllerde AB birimlerinin valiliklerimiz bünyesinde yapılandırılmış olmasının sağladığı birçok avantaj söz konusudur. AB uyum sürecinde kamu kurumlarımızın etkin ve verimli çalışabilmesinin koşullarından birinin yerellik ilkesi olduğundan hareketle, AB birimlerinin illerimizdeki kurumlararası koordinasyonda en yetkili mercî olan valilikler bünyesinde yapılandırılması, kamu yönetimi alanında değişen güncel ihtiyaçlara yönelik yeni kavram ve ilkelerin uygulamaya yansıtılması açısından eşsiz bir fırsat alanı oluşturmuştur. Ancak, AB uyum ve müzakere sürecinde il yönetimlerinin, merkezî yönetimin taşra teşkilatı ve yerinden yönetim birimlerinin başında olması ve koordinasyon vazifesi icra etmesi, valilikler bünyesindeki AB birimlerini de içerir biçimde güncel bir yasal yeniden yapılanmayı gerektirmektedir. Bu, aynı zamanda kamu yönetimi mevzuatına büyük katkı sağlayacak ve AB birimleri sayesinde, yeni süreçte uygulanmaya çalışılan yerellik ilkesinin de somut adımları atılmış olacaktır. Yerel ihtiyaçlar doğrultusunda yaptığı projeler ile yerele katkı sağlayan ve bu suretle kamu kuruluşlarının mahalli müşterek ihtiyaçlarının kamu görevlileri eliyle gerçekleştirmesini sağlayan valilik AB birimleri yoluyla, merkez ile yerel arasındaki bağ yerel odaklı biçimde kuvvetlenmiş ve hedeflenen amaçların sürdürülebilirliğine sağlam bir zemin sağlanarak AB uyum sürecinin sıhhati ve sağlam temelli ilerleyişi güçlenmeye başlamıştır.

Ülke genelinde standart bir yapısı ve mevzuatı olmamakla birlikte, valiliklerin kendi olanakları çerçevesinde illerdeki uygun insan kaynakları kapasitesini değerlendirmek suretiyle geliştirdikleri söz konusu yapılanmalar, genelde çok sayıda proje hazırlayarak AB hibelerinden azami düzeyde yararlanılmasına yönelik faaliyetlerle işe başlamışlardır. Kuruluşları ve görevleri itibarıyla valilik AB birimlerinin işlevi bugüne değin genelde hibe projeleri hazırlayarak ilde yürütülmesini ve dolayısıyla AB hibelerinden ilin azami düzeyde yararlanılmasını sağlamak olarak algılanmıştır. Durum bu iken, söz konusu valilik AB birimleri illerde proje kültürünün yaygınlaşması ve kurulan proje ortaklıkları sayesinde kurumlar arası işbirliğinin gelişmesinde önemli katkı sağlamışlardır. Özellikle Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik programlarında son 10 yılda Türkiye’den 300 binden fazla vatandaşın Avrupa ülkelerine hareketliliğinin gerçekleşmiş olması hesaba katıldığında, AB hibe programlarıyla yerel düzeyde hayata geçirilen bu projelerin bir yandan ülkemizin AB standartlarını yakalama sürecini hızlandırmakta olduğu, diğer taraftan toplumun her kesimi için Avrupa Birliği ülkelerinin yolunu açmakta olduğu gözlenmektedir.

Proje faaliyetlerinin yanısıra, valilik AB birimleri, genelde eğitim ve aralarında AB UDYK toplantıları ve Avrupa Günü etkinliklerinin de bulunduğu bir dizi organizasyon faaliyeti yürütmektedirler. Genellikle ildeki diğer kamu kurumlarından geçici görevlendirme ile insan kaynağını temin eden valilik AB birimlerinde görev yapan personelin yabancı dil bilmesi, AB projelerindeki bilgi ve deneyimi gibi önemli konularda öne çıkan özellikleri mevcuttur. Bununla birlikte, iller arasında valilik AB birimleri personel sayısı ve kapasitesi, özellikle personelin dil becerileri, politikalara, Türkiye'nin AB sürecine ve hibelere ilişkin bilgi, proje hazırlama ve yönetim kapasitesi açısından farklılıklar mevcuttur⁵⁶. Hâlihazırda valilik AB birimlerinde birçok farklı kurumdan geçici görevlendirme ile görevlendirilmiş personel bulunmakta olup, bu personel fazla mesai, döner sermaye, arazi tazminatı, ek ders gibi yan ödemelerde kayıplar yaşamaktadırlar. Ayrıca, farklı yerlerde eğitimlere katılan personel kurumlarınca karşılanması gereken harcırahlarının temininde sorunlar yaşamakta veya harcırahlarının karşılanmayacağı düşüncesiyle eğitimlere katılım sağlanamamaktadır. Geçici görevlendirmeye valilik AB birimlerinde çalışan personelin, geçen sürede kadro, özlük hakları ve temel araç ve gereçler gibi bakımlardan yaşanan sıkıntı ve sorunlarına kalıcı bir çözüm geliştirilememiştir. AB projeleri gibi hassas beceriler gerektiren özel bir alanda yürütülen çalışmaların idari, mali ve teknik yönden sorunsuz gerçekleştirilmesi, bunun yanı sıra illerimizdeki diğer kurumların insan kaynağı kapasitelerinin güçlendirilmesi yönündeki valilik AB birimlerinin asli görevleri, gerekli kurumsallaşmanın eksikliği nedeniyle tam manasıyla ifa edilememektedir.

Bugün gelinen noktada, valiliklerimizin bir bölümünde hâlâ faal ve etkin AB birimleri oluşturulmadığını veya oluşturulan yapılarda stabilite ve personel devamlılığın sağlanmadığını görmekteyiz. Bu durum AB ile ilgili konularda valiliklerimizde gerekli kapasitenin oluşmasını zorlaştırmaktadır. Valilik AB birimlerine kadro tahsis edilememiş olması dolayısıyla halen bu birimlerde ağırlıklı olarak farklı kamu kuruluşlarından görevlendirme ile gelen personel çalışmış ve sık sık yaşanan personel değişimi sürdürülebilir çalışma ortamının oluşmasını olumsuz etkilemiştir⁵⁷. Bu durum, edinilen kazanımların kuruma

⁵⁶ 'Strateji Belgesi' Teknik Çalışma Grubu toplantısında AB Bakanlığı uzmanları tarafından dile getirilmiştir (Mayıs, 2014).

⁵⁷ Proje hazırlama ve uygulama faaliyetleri, yalnızca bireylerin kişisel becerileri ve güçlü yanlarını ortaya koyarak gerçekleştirebilecekleri işler olmaktan ziyade ekip ruhuyla hareket edildiğinde başarıya ulaşılan süreçlerdir. Ayrıca, çalışanların kendilerini bulundukları kuruma ait hissettikleri andan itibaren daha verimli olmaya başladıkları bilinmektedir. Bu durumun (aidiyetin) çalışan personele hissettirilemediği zamanlarda iş verimliliği ve performans düşmektedir.

aktarılmasını zorlaştırmış ve kurumsal hafıza oluşturulmasını çoğu yerde imkânsız kılmış, en iyimser bakışla, yavaşlatmıştır. Belirli bir süre için de olsa personel devamlılığı sağlanan birimlerde ise çalışan personel ek ders ücretleri, fazla mesai ödemeleri, arazi tazminatları gibi ödemelerde kayıplar yaşamış, bu durum motivasyon kaybına neden olmuş veya bir çok kez birim personelini kurumlarına geri dönmeye zorlamıştır. Oysa, günümüzde hibelerden yararlanmanın proje teklifi gönderenler arasında bir yarışa dönüştüğünü hatırla tutarak, bürokratik işlemlerin yoğunluğundan ve titizlik gerektirmesinden dolayı AB projeleri hazırlama, belgeleme, teslim etme, uygulama ve raporlama süreçlerinin gerçek manada uzmanlık gerektirdiğini gözönüne aldığımızda, valilik AB birimlerinde deneyim ve birikim kazanmış personelin devamlılığının sağlanması daha çok önem kazanmaktadır.

Hali hazırda valiliklerde AB birimlerinde çalışacakların vasıfları ve göreve atanmaları ile ilgili kriterlere bağlı kalınarak farklı kurumlardan yapılan geçici görevlendirmeler ile personel ihtiyacı karşılanırken, özellikle bu personelin atama, yer değiştirme ve ücretlendirmelerine dair kayıpları gibi özlük hakları ile ilgili mağduriyetleri ve görevlendirmelerle ilgili diğer kurumlarla yaşanan sorunlar⁵⁸ devam etmektedir. Mevcut sıkıntılı durumda sözkonusu valilik AB birimleri halen mali ihtiyaçlarını karşılayacak bir kaynak da olmadan⁵⁹ tamamen çalışanların özverisiyle faaliyetlerini devam ettirmektedirler. Bu durum, elbette yerelde, özellikle AB bakanlığı desteğiyle yapılan çalışmaların verimliliğini, etkinliğini ve devamlılığını önemli düzeyde düşürmekte, yürütülen bir takım faaliyetlere rağmen bu birimlerim kurumsallaşma yönünde yol alamamalarına sebep olmaktadır. Sonuçta, sözkonusu valilik AB birimleri, her ne kadar Avrupa Birliği Bakanlığı ile yakın ilişki içerisinde olsalar da, yürütülen AB işleri kurumsallaşmadan uzak, her ilde farklı düzeyde ve kapasitede, özellikle de vali ve vali yardımcılarının inisiyatifinde sürdürülmektedir.

⁵⁸ 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda yapılan son değişiklik ile bir personel kurumu dışına en fazla 6 ay süreli ve en fazla iki kez geçici görevlendirilebilmektedir. Bu durumda, AB Birimlerine yapılan geçici görevlendirmeler ile ya bu yasal çerçevenin dışına çıkılmakta ya da yetişen personelin kalıcılığı sözkonusu olmamaktadır. Böylece, görevlendirilen personel ya parasal bir takım kayıpları kabullenmek zorunda kalmakta, ya da geliştirilen yapılanma zorunlu her personel değişimi ile yıkılmakta ve yeniden başlanmaktadır.

⁵⁹ 06.12.2012 tarih ve 28489 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair 6360 sayılı Kanun gereği, 30 Mart 2014 tarihinde İl Özel İdarelerinin kapatılması ile ayrı bir merkez durumunda hizmet veren AB birimlerinin mali ihtiyaçlarının karşılanması belirsiz hale gelmiştir.

Tüm bunlarla birlikte, geçtiğimiz birkaç yıl içerisinde özellikle AB Bakanlığı koordinasyonunda illerde yürütülen program ve projeler sayesinde Avrupa Birliği Bakanlığı ile valilik AB birimleri arasında yakın ilişkiler kurulmuş ve dikkate değer bir sinerji yaratılmıştır. Ancak Avrupa Birliği Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığının yakın kurumsal işbirliğinin yerele etkin bir düzeyde yansımadığı görülmektedir. Öte yandan İçişleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve AB Dairesi Başkanlığı'nın (DİAB) kurumsal yapılanması yakın zamanda oluşturulduğundan dolayı, sözkonusu başkanlık ile valilik AB birimleri arasında henüz etkin bir işbirliği kapasitesine ulaşamamıştır. Bunda elbette DİAB'ın kuruluşunda belirlenen görev, yetki ve sorumlulukları olarak Bakanlığın Avrupa Birliği ve ilgili ve kuruluşlarla ve diğer uluslararası kuruluşlarla ilişkilerini yürütmek ve Avrupa Birliğine uyum çalışmalarında koordinasyonu sağlamanın yer almasının; bunlar arasında ayrıca AB sürecinin yerel düzeyde etkilerinin izlenmesi veya valilik AB birimleriyle ilgili bir hususun yer almamasının da etkisi sözkonusudur.⁶⁰

Avrupa Birliği Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı illerden sorumlu olmak üzere ilgili başkanlıklar bünyesinde birer uzman görevlendirmişlerdir, ancak hali hazırda bu uzmanlardan valiliklere sadece bilgi akışı sağlanmakta, henüz bir uzmanlık desteği sağlanmamaktadır. Valilik AB birimlerinin görevlerine ilişkin olarak DİAB ile doğrudan bağlantının ve işbirliği kanallarının kurulması bir ihtiyaç olarak durmaktadır. Bu bakımdan, valilik AB birimleri ile İçişleri Bakanlığı arasındaki yapının daha net hale getirilmesi; görev, yetki, sorumluluk ve bağlılık ilişkilerinin açık bir şekilde tanımlanması gerekmektedir. Valilik AB birimlerinde görevli personel arasında sürekliliğin sağlanması ve edinilen bilgi ve tecrübelerden yararlanılmasını teminen bu sorunların giderilerek kalıcı bir çözüme kavuşturulması, işlerin sağlıklı ve etkili yürütülmesine sağlam bir zemin hazırlayacaktır. Öte yandan Avrupa Birliği Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığında illerden sorumlu olarak çalışan uzmanların sadece bilgi akışı değil, uzmanlık desteği vermesi de beklenmektedir.

3.4. İl AB Daimi Temas Noktaları

ABGS'nin taşra teşkilatı gibi çalışmasının hedeflendiği belirtilen bu yapılanma, aslında ilerimizin AB sürecinde daha da etkin rol üstlenmelerine olanak sağlamak amacıyla Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından hazırlanan ve yürütülen "Valiliklerin Avrupa Birliği Sürecinde

⁶⁰ Bu konuda İçişleri Bakanlığı (2012), Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi incelenebilir.

Etkinliğinin Artırılması Projesi” kapsamında gerçekleştirilmiştir. Sözkonusu proje 2010 yılında başlamış ve halen devam etmektedir⁶¹.

Bakanlığın taşra teşkilatı gibi çalışması hedeflenen sözkonusu yapılanma içerisinde, Avrupa Birliği ile ilgili doğru bilgi akışının “valilikler” aracılığıyla daha etkili ve hızlı bir biçimde bütün illerimize aktarılması öngörülmüştür. Bu noktadan hareketle, yapılanma çerçevesinde ilk olarak İçişleri Bakanlığı’nın 26 Ocak 2010 tarih ve 2010/6 sayılı Genelgesi çerçevesinde 81 ilimizin tamamında “İl AB Daimi Temas Noktası” olarak çalışacak bir vali yardımcısının görevlendirilmesi öngörülmüştür. İl AB Daimi Temas Noktalarının, illerindeki kuruluşların AB sürecine ilişkin her türlü gelişme, haber, yasal düzenleme, proje ve hibe imkânları gibi konulardan haberdar edilmeleri yanı sıra illerde çeşitli kuruluşlar tarafından AB ile ilgili farklı konularda yürütülen çalışmaların koordinasyonu görevini yerine getirmeleri beklenmiştir.

Genelgede yer verilen, “Belli düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olan bir Vali Yardımcısı ‘İl AB Daimi Temas Noktası’ olarak belirlenecek ve bu kişinin iletişim bilgileri Bakanlığımız Dış İlişkiler ve AB Dairesi Başkanlığına (DİAB) ve ABGS’ye gönderilecektir,” hükmü ile bu tarihten sonra valiliklerin AB katılım sürecinde etkinliğinin arttırılması amacıyla illerde birer Vali Yardımcısı İl AB Daimi Temas Noktası olarak tayin edilmeye başlanmıştır.

Mevcut durum analizi:

AB ile ilgili iş ve işlemlerin illerde Vali Yardımcılığı düzeyinde sahiplenilmesi yerel örgütlenmeye önemli bir destek sağlamış ve AB ile ilgili doğru bilgi akışının valilikler aracılığıyla daha etkili ve hızlı bir biçimde bütün illerimize aktarılması sağlanmıştır. Bu amaçla, İl AB Daimi Temas Noktaları, ildeki kuruluşların AB sürecine ilişkin her türlü gelişme, haber, yasal düzenleme, proje ve fon imkânları gibi konularda bilgilendirilmesinin yanı sıra illerde çeşitli kuruluşlar tarafından AB ile ilgili farklı konularda yürütülen çalışmaların koordinasyonu görevini de ifa etmektedir. Avrupa Birliği Bakanlığı’nın girişimleri sonucu, 2010 ve 2011 yıllarında, Avrupa Kamu Yönetimi Enstitüsü (EIPA) tarafından “İl AB Daimi Temas Noktası” olarak görevlendirilen vali yardımcılarına, AB kurumları ve mekanizmaları hakkında bilgi

⁶¹ Proje hakkında geniş bilgi bu bölümün ilerleyen sayfalarında yer almaktadır.

verilmiştir. Eğitimler, Hollanda'nın Maastricht kentinde 3 gün süreyle düzenlenmiş ve yirmişer kişilik gruplarla 4 seferde tamamlanmıştır.⁶²

Vali yardımcıları, üst düzey yetkililer olarak merkezî yönetimin taleplerinin yerelde uygulanması ve yerelin taleplerinin merkeze iletilmesi konusunda ve ayrıca ilin konuyla ilgili dinamiklerini harekete geçirme yönünde güçlü bir fonksiyona sahiptirler. İl AB Daimi Temas Noktası olarak görevlendirilen vali yardımcılarının uzun süreli olarak bu görevi yürütmeleri, kurumsal hafıza oluşması ve faaliyetlerin sürekliliğinin sağlanması açısından illerde yürütülen çalışmaları olumlu yönde etkilemektedir. Ancak bugüne değin illerin büyük bir çoğunluğunda İl AB Daimi Temas Noktası olarak görevlendirilen vali yardımcılarının uzun süreli olarak bu görevde kalmadığı görülmüştür. Bu tür sık görev değişiklikleri, kaydedilen ilerlemenin bazı illerde sürdürülebilirliğini olumsuz etkilemiştir. Atandıkları konu hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan vali yardımcılarının AB Bakanlığı tarafından düzenlenen programlar sayesinde konuyla ilgili farkındalıklarının güçlendirilmesi, İl AB Daimi Temas Noktalarının görevlerini daha etkin ve verimli yürütmelerini sağlamıştır.

3.5. Avrupa Birliği'ne Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulları

İçişleri Bakanlığı'nın 26 Ocak 2010 tarih ve 2010/6 sayılı Genelgesi ile ayrıca İl Valisi veya İl AB Daimi Temas Noktası görevini üstlenen Vali Yardımcısı başkanlığında her ilde "Avrupa Birliği'ne Uyum, Danışma ve Yönlendirme Kurulu" adıyla bir kurul oluşturulmasına karar verilmiştir.

Kuruluşunda, üç ayda bir olmak üzere yılda dört kez toplanması öngörülen bu kurullarda, ilçe kaymakamları, ilgili il müdürleri, il özel idaresi genel sekreteri, büyükşehir belediyelerinde genel sekreter veya yardımcısı, diğer il belediye başkanlıklarında belediye başkan yardımcısı, Valilikçe belirlenecek üniversitelerin rektör yardımcıları, ticaret, sanayi ve ziraat odaları ve borsalarından birer temsilci ve valilikçe uygun görülecek ilde aktif sivil toplum kuruluşlarından birer temsilci yer almıştır. Böylelikle, illerimizdeki AB süreciyle ilgili tüm kesimlerin bilgi ve görüşlerini paylaşabileceği "kamu-yerel-sivil-özel" işbirliğini destekleyen demokratik bir platform oluşturularak AB sürecine yerel düzeyde azami katılımın sağlanması amaçlanmıştır (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2011, s.X).

⁶² Avrupa Birliği Bakanlığı (2012), İllerde Yürütülen Avrupa Birliği Çalışmaları / 2011 Yılı Faaliyet Raporu, Avrupa Birliği Bakanlığı, 1. Basım, Ankara, Ocak

İl AB Daimi Temas Noktası tarafından koordine edilecek kurul çalışmalarına, düzenli olarak görüşülmesini sağlamak amacıyla İl Valisi veya İl AB Daimi Temas Noktası tarafından başkanlık edilmesi, Vali başkanlığında yapılan toplantılara Kurul üyesi teşkilatların en üst yöneticilerinin katılımı öngörülmüştür.

İçişleri Bakanlığı'nın 26 Ocak 2010 tarih ve 2010/6 sayılı Genelgesi ile belirlenmiş olan AB UDYK'ların başlıca görevleri şunlardır:

- Gerçekleştirilen mevzuat düzenlemelerinin il düzeyinde uygulama sonuçlarını izlemek, sorunlarını tespit etmek, sorunlarla ilgili mevzuat değişikliği de dâhil, çözüm önerilerini tespit ederek Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Dairesi Başkanlığı (DİAB) ve ABGS'ye bildirmek,
- AB fon ve mali kaynaklardan azami ölçüde yararlanılması amacıyla kurum ve kuruluşların proje faaliyetlerini teşvik etmek, gerekli desteği sağlamak, yürütülmekte olan AB projelerinin koordinasyonunu, tanıtımını ve kamuoyu ile paylaşımını sağlamak ve ortaya çıkan tıkanıklıkları çözmek, il düzeyinde çözüm bulunamayanları üst mercilere bildirmek,
- Proje süreçleri için gerekli idari ve insan kaynakları kapasitesinin oluşturulmasına ve bu alanda sürekliliğin sağlanmasına yönelik tedbirleri geliştirmek,
- AB'ye üyelik sürecimizle ilgili olarak, AB İletişim Stratejisi çerçevesinde, sağlıklı bir kamuoyu oluşumuna katkı sağlamak,
- İhtiyaç duyulması halinde Kurulun görevleri ile ilgili çalışma grupları oluşturmak ve bu çalışma gruplarının hazırladığı raporları değerlendirmek,
- AB ile ilgili yürütülen çalışmalar hakkında DİAB ve ABGS (Sivil Toplum İletişim ve Kültür Başkanlığı) ile iletişim içinde olmak; değerlendirme ve önerileri de içeren faaliyet raporunu Ocak ve Temmuz aylarında DİAB ve ABGS'ye göndermek.

Genelgenin yayımlandığı 2010 yılı içerisinde AB UDYK toplantıları üç ilimiz (Burdur, Tunceli ve Sinop) haricinde diğer tüm illerimizde gerçekleştirilmiş; illerimizin çoğunluğunda ikinci, üçüncü ve dördüncü toplantılar da tamamlanmıştır. Söz konusu yıl içerisinde tüm Türkiye'de gerçekleştirilen toplam AB UDYK toplantı sayısı yüzyetmişaltıyı bulmuştur.

Sözkonusu toplantıların etkinliğinin artırılması için ABGS tarafından, özellikle yetkililerin katılımı yoluyla illerimize destek sağlanmaya çalışılmıştır.⁶³

Sözkonusu Genelgede il valilerinin de, kurulun faaliyetleri başta olmak üzere, AB katılım sürecinde yapılan çalışmaların etkin yürütülmesi için gerekli tedbirleri alması ve bu sürece kamuoyunun ilgili kurum ve kuruluşların katkısının arttırılması yönünde çalışmalar yapmaları öngörülmüş ve bunlar aşağıdaki şekilde sırlanmıştır:

- İllerinde devletin, hükümetin temsilcisi ve il idaresinin başı sıfatıyla; yerel yönetimler, kalkınma ajansları, üniversiteler, ticaret ve sanayi odaları, sivil toplum kuruluşları ve diğer tüm ilgilileri AB katılım sürecimize yarar sağlayacak çalışmalar konusunda harekete geçirmeleri,
- İllerinde; Kurul üyesi kurumların ve ilgili diğer yerel aktörlerin katkıları, Bakanlıkların ve ABGS'nin desteğiyle, yerel televizyon, radyo ve gazetelerde AB süreciyle ilgili bilgilendirici ve ön yargıları giderici programlar gerçekleştirmeleri,
- İllerinde gerçekleştirilen AB Projelerine aktif destek sağlamaları, proje sahiplerinin karşılaştıkları sorunları çözme konusunda kendilerine yardımcı olmaları ve projelerin imkânlar ölçüsünde görsel ve basılı araçlarla tanıtımını sağlamaları,
- Valilik internet sitesinde, Kurulun ve AB Daimi Temas Noktası faaliyetleri ile ilgili yararlanabileceği AB projelerine ilişkin bilgilendirmeler yapılması.

Mevcut durum analizi:

İçişleri Bakanlığı tarafından, AB Bakanlığı desteği ile illerde Avrupa Birliği'ne Uyum, Danışma ve Yönlendirme Kurullarının oluşturulması, Türkiye'nin AB sürecinin yereldeki etkilerinin önemsendiği yönündeki günümüzde ulaşılan algının oluşmasında somut bir adım olmuştur. Ayrıca, kurulların oluşumu sayesinde süreçte, merkezin yerelle işbirliği içerisinde olma isteği ve stratejisini gözler önüne sermesi bakımından da önemi yadsınamaz bir gösterge ortaya konmuştur. İllerde AB UDY Kurullarının oluşturulması aynı zamanda Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine yönelik gayretleri açısından profilini güçlendirici bir değere sahiptir. Sözkonusu kurullar sayesinde illerde AB ile ilgili yapılan çalışmalarda kamu, sivil toplum, yerel yönetim ve özel kuruluşların işbirliğini destekleyen demokratik platformlar oluşturulması sağlanmıştır. Bu gelişme, hem illerdeki dinamiklerin belirli düzeyde harekete geçirilmesini

⁶³ AB Bakanlığı (2011), Valilikler Tarafından Yürütülen AB Çalışmalarına İlişkin 2010 Yılı Faaliyet Raporu

sağlamış, hem de yerelde, AB ve Türkiye'nin AB süreci ile ilgili farkındalığın güçlenmesine ve sağlıklı bir kamuoyu oluşmasına önemli katkılar sağlamıştır. Özellikle AB ve Türkiye'nin AB süreci hakkında önyargı ve yanlış bilgilerin farkına varılması ve süreçle ilgili kaynağından doğru bilgiye ulaşılması konusunda kurullarda yapılan bilgilendirmelerin önemli katkısı sözkonusudur. Bununla birlikte, süreçle ilgili olarak AB UDYK üyesi olan farklı paydaşların, özellikle kamu ve sivil toplum kuruluşlarının konulara ne düzeyde ilgi gösterdiği, yapılan çalışmalarda ne düzeyde etkin olabildikleri, doğrudan uygulamaların içinde yer alıp almadıklarının tespiti yönünde önemli veriler elde edilmiştir. Bu kurullar aynı zamanda AB işleri ve AB ile ilişkilere dair illerin kurumsal ve insan kaynakları kapasitesinin ve ihtiyaçlarının neler olduğunun yerinde gözlenmesine zemin teşkil etmişlerdir. Bu sayede illerimiz konuyla ilgili kendi kapasitelerini ve ihtiyaçlarını görebilme fırsatına ulaşırken, AB Bakanlığı'nın ve hatta AB Türkiye Delegasyonu gibi destek alınan kurumların da merkezî düzeyde yapılan çalışmaların yereldeki etki ve sahiplenilme düzeyinin ölçülmesi hususunda, özellikle katılımlar, yerinde gözlemler ve raporlamalar aracılığıyla somut verilere ulaşması mümkün olmuştur. AB ile ilişkilere dair yerel düzeyde örgütlenme ihtiyacının farkedilmesi yönünde de AB UDY Kurulları sayesinde önemli bir aşama kaydedilmiştir. Sözkonusu kurullar, bundan sonraki süreçte AB hakkında yurtiçine yönelik iletişim stratejisinin uygulanmasında zemin olarak değerlendirilebilir.

3.6. Valiliklerde AB Bakanlığı Koordinasyonunda Yürütülen Uyum Çalışmaları

Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin getirdiği yükümlülükler ve bu kapsamda gerçekleştirilen AB müktesebatına uyum ile ilgili hukuki ve idari düzenlemeler merkezî düzeyde Bakanlık veya Müsteşarlıkların sorumluluğunda yürütülürken, müktesebatın uygulanması valilikler, belediyeler ve il özel idareleri gibi yerel düzeyde faaliyet gösteren kuruluşları yakından ilgilendirmekte olduğu hususuna daha önce değinilmişti. Bu tespitten hareketle, illerde (valiliklerde) AB işleri ile ilgili kapasite oluşturulması ve bunun geliştirilmesi maksadıyla 2010 yılından başlamak üzere AB Bakanlığı tarafından bir dizi program ve proje uygulanmıştır ve devam etmektedir. Birçok eksiğe ve süregiden belirsizliğe rağmen Avrupa Birliği Bakanlığı'nın uyguladığı stratejiyle sözkonusu program ve projeler kapsamında illerde yürütülen faaliyetler, yerel düzeyde AB işleri ile ilgili örgütlenme açısından bir temel teşkil etmeyi başarmış ve gerek idari, gerekse insan kaynakları bakımından yerelin güçlenmesine önemli katkı sağlamıştır.

AB işleri ile ilgili yerel düzeyde örgütlenmenin başlamasını ve güçlendirilmesini sağlamak amacıyla Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından, ikisi halen devam etmekte olan 3 proje uygulamaya konmuştur. Bunlar sırasıyla:

1. Valiliklerin AB Sürecinde Etkinliğinin Artırılması Projesi
2. İllerimiz AB'ye Hazırlanıyor Programı
- 3.Valiliklerde AB İşleri İçin Kapasite Oluşturulması Projesi (VABpro)

Valiliklerin AB Sürecinde Etkinliğinin Artırılması Projesi:

“Valiliklerin AB Sürecinde Etkinliğinin Artırılması” projesinin başlangıcı olarak kabul edilen İçişleri Bakanlığı’nın 26 Ocak 2010 tarih ve 2010/6 sayılı Genelgesi sonrasında, yerel düzeyde kurumsal kapasite artırma çalışmaları da hayata geçirilmiştir. Bu çerçevede ilk olarak seksen bir ilimizin tamamında “İl AB Daimi Temas Noktası” olarak çalışacak bir vali yardımcısının görevlendirilmesi tamamlanmıştır. 81 ilin tamamında uygulanan sözkonusu projenin Faydalanıcıları, Avrupa Birliği Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığıdır. Proje 2010 yılında başlamış ve halen devam etmektedir.

Valiliklerin AB Sürecinde Etkinliğinin Artırılması Projesi’nin amacı, AB’ye katılım sürecinde gerçekleştirilen projelerin tam olarak hayata geçirilmesine, kamuoyunun AB ile ilgili konularda doğru bilgiye sahip olabilmesine ve halk nezdinde AB’ye üyelik sürecimizin daha sağlıklı anlaşılabilmesine katkı sağlamak olarak belirlenmiştir.

Avrupa Birliği Bakanlığı’nın “İllerde Yürütülen Avrupa Birliği Çalışmaları 2011 Yılı Faaliyet Raporunda” projenin⁶⁴ gerekçeleri hakkında şu bilgilere yer verilmiştir: “Ülkemizin Avrupa Birliğine üyelik sürecinde yürütülen uyum çalışmaları Avrupa Birliği Bakanlığının koordinasyonunda ve merkezî düzeydeki diğer bütün kuruluşlarımızın katkılarıyla tüm hızıyla sürdürülmektedir. Ancak, AB’ye üyelik sürecinin getirdiği yükümlülükler ve bu kapsamda yapılan düzenlemeler sadece merkezî düzeydeki Bakanlık veya Müsteşarlıklarımızı değil, özellikle uygulanması çerçevesinde valilikler, belediyeler, il özel idareleri gibi yerel düzeyde faaliyet gösteren kuruluşları da yakından ilgilendirmektedir. Aday ülke olarak AB’ye uyum çalışmalarının on yılı aşkın bir süredir devam etmesine karşın hala merkezî yönetimin taşra teşkilatlarının ve yerel yönetimlerin AB ile yürütülen uyum çalışmalarından ve bu kapsamda gerçekleştirilen düzenlemelerin takibinden istenilen seviyede haberdar oldukları söylenemez. Aynı zamanda AB üyelik süreci ile ilgili olarak ülkemiz kamuoyunda çok sayıda yanlış algılama, önyargı ve korkular bulunmaktadır. Dolayısıyla, bu süreçte elde edilen deneyimler

⁶⁴ ABGS (2011), <http://www.abgs.gov.tr/>, (Erişim: Aralık 2011)

AB ile ilgili yürütülen çalışmaların sadece merkezî düzeyde değil aynı zamanda yerel düzeyde de sürdürülmesi ihtiyacını göstermiştir. Bu kapsamda, AB sürecinin yerel düzeyde daha iyi anlaşılması ve kamuoyunun AB ile ilgili konularda doğru bilgiye sahip olabilmesi, AB'ye katılım sürecinde gerçekleştirilen projelerin tam olarak hayata geçirilmesi, takibinin sağlanması ve halk nezdinde AB'ye üyelik sürecimizin daha sağlıklı anlaşılabilmesi amacıyla “Valiliklerin AB Sürecinde Etkinliğinin Artırılması Projesi” 2010 yılının başı itibarıyla uygulamaya geçirilmiştir.”

Valiliklerin AB Sürecinde Etkinliğinin Artırılması Projesinin başlangıcı olarak kabul edilen 26 Ocak 2010 tarihli İçişleri Bakanlığı Genelgesi sonrasında kısa süre içerisinde projenin valiliklerimizin çoğunluğu tarafından sahiplenildiği ve bu kapsamda seksen bir ilin neredeyse tamamında AB ile ilgili gerekli altyapının oluşturulmaya başlandığı görülmüştür. 2010 yılı içerisinde gerek ABGS gerekse valiliklerimiz tarafından gerçekleştirilen, aşağıda özeti verilen önemli çalışmalar ve faaliyetler bu sahiplenmenin bir göstergesi niteliğindedir.

Avrupa Birliğine Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulu toplantıları, bütün illerimizde düzenli olarak gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Kurul toplantıları, yerel düzeyde AB konularının tartışıldığı ve ilde AB sürecine ilişkin farkındalığın artmasına da imkân sağlayan demokratik bir platform olma niteliği taşımaktadır.

İl AB Daimi Temas Kişisi Vali Yardımcıları ve AB UDY Kurulları yanısıra, proje ile 81 ilimizde valilikler bünyesinde kurulan AB birimleri faal olarak çalışmaya başlamıştır. Valilikler bünyesine kurulan AB birimleri, AB UDY Kurullarının çalışmalarını organize etmek ve ilde AB çalışmaları ile ilgili koordinasyonu sağlamak üzere görevlendirilmişlerdir. Valilik AB birimleri tarafından düzenlenen eğitimler ve bilgilendirmeler çerçevesinde illerimizde daha önce bu konularla tanışmamış olan on binlerce kurum çalışanının AB ile ilgili konularda temel ve doğru bilgilere ulaşması sağlanmıştır. AB Bakanlığı'nda görevlendirilen her ilden sorumlu bir uzman veya uzman yardımcısı, merkez ve yerel arasında koordinasyon ve iletişimi hızlandırmış, bunun yanında bilgi akışını daha etkin hale getirmiştir.

Valilik AB birimleri, özellikle AB hibe programları ve illerde yürütülen AB ile ilgili çalışmalar hakkında vatandaşların internet üzerinden bilgilенmeleri için gerekli altyapıyı oluşturmuş ve web siteleri üzerinden hizmet vermeye başlamışlardır. Valiliklerimiz, bu birimler aracılığıyla illerimizdeki kamu kurumları, sivil toplum örgütleri ve yerel yönetim birimlerinin hibe projeleri hazırlanmasına ve proje kültürünün yaygınlaşmasına görünür bir destek

sağlamaktadırlar. Valilik AB birimlerinin koordinasyonunda illerde ‘9 Mayıs Avrupa Günü’ etkinliklerinin yanı sıra AB farkındalığını artırıcı seminerler/çalıştaylar/konferanslar/eğitimler düzenlenmeye başlamıştır.

Valiliklerin AB Sürecinde Etkinliğinin Artırılması Projesi kapsamında Avrupa Birliği Bakanlığı’nın girişimleri sonucu, 2010 ve 2011 yıllarında, Avrupa Kamu Yönetimi Enstitüsü (EIPA) tarafından Hollanda’nın Maastricht kentinde düzenlenen ve 4’er gruba 3 günlük eğitimlerle, İl AB Daimi Temas Noktası olarak görevlendirilen 81 vali yardımcısına, AB kurumları ve mekanizmaları hakkında bilgi verilmiştir. Proje çerçevesinde, valiliklerin iletişim faaliyetlerinde kullanılmak üzere Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından çok sayıda yazılı ve yaygınlaştırma materyali (5000’den fazla kitap, 9000’den fazla afiş ve 100.000’den fazla broşür) basılmış ve dağıtılmıştır. AB ve proje hazırlama ile ilgili bilgi vermek üzere, 10’un üzerinde yayın hazırlanmış, 5000’den fazla kitap ve doküman valiliklere dağıtılmıştır. Valilikler koordinasyonunda düzenlenen AB etkinliklerine Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından uzman desteği sağlanmıştır (AB Bakanlığı, 2012, s. 152). 2010 yılından sonra yoğunlaşan bir şekilde Valilik AB birimleri çok sayıda proje hazırlayarak AB hibelerinden yararlanılmasına yönelik çalışmalar yürütmüşlerdir. Ayrıca, AB Bakanlığı uzmanlarınca valilikler aracılığıyla illerimizde yüzlerce proje teklifinin hazırlanmasına destek olunmuştur.

Avrupa Birliği Bakanlığı’nın resmi internet sitesi içinde yer alan AB Süreci ve İllerimiz portalından, yerel düzeyde yürütülen çalışmalar ve desteklenen projeler ile ilgili bilgiye ulaşılması mümkün kılınmıştır. İnternet sitesinde yer alan “AB Süreci ve İllerimiz” portalında, proje hazırlama, sunma ve uygulama konusunda çevrimiçi eğitim modülleri tamamlanarak kullanıma sunulmuştur. Bu portal üzerinden valilikler bünyesinde kurulan AB birimlerinin iletişim bilgilerine erişim de sağlanmıştır.

AB Komisyonu’nun yerel düzeyde yapılan çalışmaları değerlendirmesi:

AB Komisyonu’nun hazırladığı 2010 ve 2011 Türkiye İlerleme Raporlarında İl AB Daimi Temas Noktalarına değinilmiştir. Komisyon, 2010 raporunda İl AB Daimi Temas Noktaları ile kurulmaya çalışılan yapılanmayı olumlu karşıladığını ifade etmiştir.⁶⁵

⁶⁵ AB Komisyonu’nun hazırladığı 2010 Türkiye İlerleme Raporu’nda Siyasi Kriterler (2) bölümünün Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü (2.1.) başlığı altında, Türkiye’nin AB’ye katılım müzakerelerini hızlandırmak ve katılım konusunda kamuoyunun farkındalığını ve desteğini artırmak amacıyla, Türkiye’nin Katılım Süreci İçin Avrupa

Benzer şekilde, bir sonraki yıl, 2011 Türkiye İlerleme Raporu'nda da Avrupa Komisyonu'nca aynı noktaya gönderme yapılmış ve 2010 yılında, her ilde AB işlerinden sorumlu bir vali yardımcısının görevlendirilmesiyle, iller düzeyinde AB ile ilgili bilgilendirme ve çalışmaların koordinasyonu ve yaygınlaştırılması konusunda ilerleme sağlandığı belirtilmiştir.⁶⁶

İllerimiz Avrupa Birliğine Hazırlanıyor Programı:

2010 yılında uygulamaya başlanan Valiliklerin AB Sürecinde Etkinliğinin Artırılması Projesi'ne ivme kazandırmak, valiliklerdeki AB birimlerinin altyapısının güçlendirmek ve teknik kapasitelerini ve etkinliklerini artırmak maksadıyla AB Bakanlığı tarafından 2011 yılında İllerimiz Avrupa Birliğine Hazırlanıyor Programı başlatılmıştır. İçişleri Bakanlığı ile birlikte Avrupa Birliği Bakanlığı'nın faydalanıcısı olduğu ve toplam bütçesi 1.250.000 TL olarak belirlenmiş olan proje 25 ilde uygulanmıştır. Proje Avrupa Birliği Bakanlığının kendi bütçesinden finanse edilmiştir.

Avrupa Birliği Bakanlığı'nın İçişleri Bakanlığı ile işbirliği içerisinde 2010 yılında başlattığı “Valiliklerin AB Sürecinde Etkinliğinin Artırılması Projesi” ile yerel düzeyde başlatılan yapılanmayı desteklemek ve valilik AB birimlerinin teknik ve idari kapasitesini güçlendirmek amacıyla Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından hazırlanan sözkonusu proje 2 Şubat 2011 tarihi itibarıyla uygulamaya konmuştur.

Birliği Stratejisi hazırladığından, bu bağlamda, Bakanlar Kurulu her bir müzakere faslında çıkarılacak mevzuatın ve yapılacak çalışmaların yer aldığı 2010-2011 Eylem Planı'nı 15 Mart'ta kabul ettiğine değinilmiştir. Sözkonusu raporda, Dışişleri Bakanı, Devlet Bakanı ve Başmüzakereci, Adalet Bakanı ve İçişleri Bakanından oluşan ve 2003 yılında kurulan Reform İzleme Grubu (RİG), ilk defa Şubat ayında Başbakan'ın başkanlığında toplandığına ve Hükümetin AB katılım sürecine olan bağlılığını ifade ettiğine vurgu yapılarak şöyle denmektedir: “RİG düzenli olarak ülkenin farklı bölgelerinde toplanmaya devam etmiş, Hükümetin, halkı katılım sürecine daha fazla dâhil etme kararlılığının altını çizmiştir. RİG'in önerilerinden bazıları hayata geçirilmiştir. Siyasi alandaki reform çalışmalarını hızlandırmak amacıyla üst düzey bürokratlardan oluşan siyasi işlerle ilgili bir alt komite oluşturulmuştur. Her ilde bir vali yardımcısı AB temas noktası olarak görevlendirilmiştir. Katılım sürecine ilişkin kilit reformlar Anayasa değişiklikleri paketine eklenmiştir.”

⁶⁶ 2011 Türkiye İlerleme Raporunun sözkonusu bölümünde ise Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakerecinin, katılım müzakerelerine ilişkin bakanlıklar arası çalışmaları daha da etkin hale getirmek ve sivil toplumu sürece dahil etmek için çabalarını sürdürdüğü ve Reform İzleme Grubu toplantılarına devam ettiği belirtilmiş, 2010 yılında her ilde AB işlerinden sorumlu bir vali yardımcısının görevlendirilmesiyle, iller düzeyinde AB ile ilgili bilgilendirme ve çalışmaların koordinasyonu ve yaygınlaştırılması konusunda ilerleme sağlandığı vurgulanmıştır.

Esas olarak valiliklerde oluşturulan AB birimleri çalışanlarının AB hibelerinin kullanımı konusunda bir öğrenme sürecinden geçmelerini temin etmek üzere düzenlenen sözkonusu projede, valilik AB birimlerinin proje teklifi hazırlayarak AB Bakanlığında hibe başvurusunda bulunmaları sağlanmıştır. Programda format olarak AB hibelerinin kullanımına oldukça benzeyen ancak basitleştirilmiş ve daha esnek rehberler, başvuru formları ve ekleri kullanılmıştır. Programda yer alan ve illerin yürütecekleri projeler çerçevesinde sağlayacakları eş finansman ise AB projeleri ve mali yardımlardan yararlanma konusundaki farkındalığı artırmaya yönelik bir araç olarak tasarlanmıştır.

Aşamalı olarak tüm illere uygulanması planlanan çok yıllık bu program çerçevesinde sunulan 79 projenin idari ve teknik değerlendirmesi sonucunda, 2011 yılı için ayrılan bütçe çerçevesinde 25 il hibe desteği almaya hak kazanmıştır ve bu projelerin uygulanması 2012 yılında tamamlanmıştır. Projenin uygulandığı 25 il şunlardır: Balıkesir, Rize Eskişehir, Sivas, Ankara, Nevşehir, Kocaeli, Bingöl, Malatya, İstanbul, Bilecik, Mersin, Adana, Afyonkarahisar, Kırklareli, Kırıkkale, Van, Aydın, Çanakkale, Uşak, Ordu, Hakkâri, Bursa, Siirt, İzmir Valilikleri⁶⁷.

Başlatılan bu projenin devamında 2012 ve 2013 yıllarında Çankırı, Gümüşhane, Sakarya, Ankara, Bolu, Karabük, Gaziantep, Iğdır, Muğla, Isparta, Kars, Ağrı, Tunceli'den oluşan 13 ilin valilik AB birimlerinde Avrupa Birliği'ne ilişkin farkındalığın artırılması amacıyla 2012 yılında "İllerimiz Avrupa Birliği'ne Hazırlanıyor II – Avrupa Birliği Faaliyetlerine Destek Bileşeni" adı altında bir dizi faaliyet uygulamaya konmuştur.

Program çerçevesinde Avrupa Birliği Faaliyetlerine Destek Bileşeni'ne ilişkin teklif çağrısı valilik AB birimlerine yönelik olarak 25 Ocak 2012 tarihi itibarıyla yayımlanmış ve başvuru süreci 5 Mart 2012 tarihinde sona ermiştir. Bu çerçevede, 51 valilik tarafından proje teklifi sunulmuş, AB Bakanlığı tarafından yapılan idari ve teknik değerlendirme sonucunda 13 valiliğin projesi destek almaya hak kazanmıştır.

⁶⁷ Geniş bilgi için bkz. Avrupa Birliği Bakanlığı web sitesi (<http://www.ab.gov.tr/index.php?p=47696&l=1>)

Avrupa Birliği Bakanlığı'nın kendi bütçesinden 100.000 TL kaynak ayırarak yürüttüğü sözkonusu programın toplam bütçesi, valilikler tarafından sunulan eş finansman tutarlarıyla birlikte 250.000 TL olarak gerçekleşmiştir⁶⁸.

Valiliklerde AB İşleri İçin Kapasite Oluşturulması Projesi:

Avrupa Birliği Bakanlığı'nın yararlanıcısı olduğu ve kısa adı SEI olan "AB Entegrasyon Sürecinin Desteklenmesi Faaliyetleri" (Support Activities to Strengthen the European Integration Process – SEI) projesi⁶⁹ çerçevesinde, yerelde yürütülen Avrupa Birliği çalışmalarının desteklenmesi amacıyla geliştirilen "Valiliklerde AB İşleri İçin Kapasite Oluşturulması Projesi (VABpro)" 2012 yılı Aralık ayı itibarıyla uygulamaya konmuştur. AB Bakanlığı koordinasyonunda yürütülmekte olan ve 2014 yılı sonunda tamamlanacak olan projenin uygulandığı 20 pilot il şunlardır: Adıyaman, Aksaray, Amasya, Antalya, Bartın, Denizli, Düzce, Elazığ, Erzincan, Hatay, Isparta, İstanbul, Kahramanmaraş, Karaman, Manisa, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon ve Yalova.

Sözkonusu proje Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından illere yönelik olarak daha önce uygulanmış ve uygulanmakta olan projeleri tamamlayıcı niteliktedir ve projenin toplam bütçesi 1.950.000 Avro olarak belirlenmiştir. Merkezi Finans ve İhale Birimi'nin Sözleşme Makamı olduğu proje kapsamında Eğitim İhtiyaç Analizi Çalışması, Yerel Yönetimler İçin Avrupa'dan Yenilikçi Uygulamalar Transferi Bölgesel Çalıştay, Sertifikalı AB Uzmanlık Eğitimi, PDY Eğiticilerin Eğitimi, Kapasite Geliştirme Faaliyetleri, Bölgesel Çalıştaylar, Şehir Eşleştirme Programı gibi illerde AB işleri ile ilgili kurumsal ve insan kaynakları kapasitelerini güçlendirmeye yönelik bir dizi ulusal ve uluslararası faaliyet sürdürülmektedir.

Bu çerçevede, projenin başlangıç aşamasında, valilik AB birimleri tarafından teknik destek ekibi uzmanlarının desteği ile illerde ilgili paydaşlarla yapılan görüşmeler sonucunda, her ilin AB ile ilgili konularda gerçek ihtiyaçlarını ortaya koymak amacıyla bir "Eğitim İhtiyaç Analizi

⁶⁸ Geniş bilgi için bkz. Avrupa Birliği Bakanlığı web sitesi (<http://www.ab.gov.tr/index.php?p=47697&l=1>)

⁶⁹ Kurumların proje hazırlama ve müktesebat uyum çalışmalarına yönelik kısa dönemli teknik destek ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla, 'AB Entegrasyon Sürecinin Desteklenmesi Faaliyetleri' (Support Activities to Strengthen the European Integration Process - SEI) isimli finansman projesi 2002 yılından bu yana yıllık AB Katılım Öncesi Mali Yardım Programlarına dâhil edilmektedir. SEI Kaynağı öncelikle müktesebat uyum ve uygulama yükümlülüğü olan kamu kurum ve kuruluşlarımızın çalışmaları için kullanılmaktadır. (Kaynak: AB Bakanlığı Proje Uygulama Başkanlığı)

Çalışması” gerçekleştirilmiştir. İhtiyaç analizi çalışmasının sonuçlarından faydalanılarak illerin ihtiyaçlarına paralel olarak “Temel AB, AB–Türkiye İlişkileri, Katılım Müzakereleri, AB Kurumları ve Müktesebat Başlıkları, AB Mali Yardımları ve Proje Hazırlama” vb. konuları içeren, her ilden üç uzmanın katılım sağladığı 10 gün süreli Sertifikalı AB Temel Eğitim programı düzenlenmiştir. Ayrıca, illerde proje döngüsü yönetimi konusunda bir eğitici havuzu oluşturmak üzere her ilden ikişer uzmanın katılım sağladığı 6 günlük “Eğiticilerin Eğitimi Programı” organize edilmiştir. Bu programa katılan uzmanlar tarafından her ilde, biri profesyonel eğitimcilerin desteği ve yönlendirmesi ile olmak üzere toplam üç Proje Döngüsü Yönetimi (PDY) eğitimi verilmesi sağlanmıştır. Yine projenin başlangıç aşamasında gerçekleştirilmiş olan ihtiyaç analizi çalışmasının sonuçlarından da yararlanılarak illerin ihtiyaçları paralelinde oluşturulan iş planları kapsamında, biz dizi “Kapasite Geliştirme Faaliyeti” gerçekleştirilmiştir. Programda yeralan Şehir Eşleştirme Programı ile de illerin uluslararası işbirliği olanakları yaratabilmelerine yönelik olarak her ilden ve AB üyesi ülkelerdeki muadil kurumlardan katılımcıların da yer alacakları çalışma ziyaretleri gerçekleştirilmektedir. Proje kapsamında bir İl AB Daimi Temas Noktası Vali Yardımcısı olmak üzere her ilden dört kişinin beşer günlük Brüksel Çalışma Ziyaretine katılımı sağlanmıştır.

Projenin en önemli bileşenlerinden biri, Yerel Düzeyde AB İşleri ve AB Fonlarının Yönetimi Konusunda Kapasitenin Güçlendirilmesi Strateji Belgesi’nin hazırlanması olarak belirlenmiştir. Strateji belgesinin hazırlanması aşamasında görüş ve önerileri ile destek sağlamak üzere belirlenen valilik temsilcilerinin de yer aldığı ‘Danışma Komitesi’ ve ‘Teknik Çalışma Grubu’ndan oluşan ikili bir yapı oluşturulmuştur. Bu kapsamda 22 Mayıs 2014 tarihinde AB Bakanlığında Antalya, Bartın, Bursa, Elazığ, Isparta, İzmir, Manisa, Mardin, Sivas, Trabzon Valilikleri AB Birimleri koordinatörleri ile İçişleri Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Vilayetler Hizmet Birliği Başkanlığı temsilcilerinin katılımlarıyla Teknik Çalışma Grubu ilk toplantısını yapmıştır ve Bakanlık tarafından Strateji Belgesi 1. taslağı hazırlanmıştır.

Belediyeler AB'ye Hazırlanıyor Projesi:

AB müktesebatının önemli bir bölümü belediyelerin yetki alanına girmesi hususundan ve belediyelerin AB ile ilgili konularda yeterli bilgiye ve kapasiteye sahip olması müktesebatın doğru uygulanabilmesi açısından önem arz etmesi tespitinden hareketle, Avrupa Birliği Bakanlığı 2010 yılında “Belediyeler AB'ye Hazırlanıyor” adıyla, nüfusu 50.000 üzerinde olan il ve ilçe belediyelerimize yönelik bir proje başlatmıştır. Yararlanıcısı Avrupa Birliği Bakanlığı ve

Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) olan proje halen devam etmektedir. Projenin uygulamasına ilişkin Avrupa Birliği Bakanlığı ile TBB arasında Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından 11 Aralık 2010 tarihinde düzenlenen “Sivil Toplum, Gençlik ve Yerel Yönetimler AB Yolunda” toplantısında bir protokol imzalanmıştır. 2011 yılı ile uygulamalara başlanması planlanan proje kapsamında bir dizi faaliyet gerçekleştirilmesi öngörülmüştür: Proje çerçevesinde, belediyelerin uzman personeline yönelik web tabanlı uzaktan eğitim, 8 ilde düzenlenecek bölgesel konferanslar ile belediye başkan ve başkan yardımcılarını için bilgilendirme, iyi uygulamaların görülmesi amacıyla yurtdışında belirlenecek AB belediyelerine çalışma ziyaretleri ve belediyelerin faydalanacağı AB ile ilgili konularda geliştirilecek yayın ve dokümanlar hazırlanması gibi faaliyetlerin gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Belediyelerimizin AB ile ilgili konularda idari kapasitelerinin güçlendirilmesi ve farkındalığının artırılması amacıyla Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Eğitim ve Kurumsal Yapılanma Başkanlığı, Proje Uygulama Başkanlığı ve Türkiye Belediyeler Birliği tarafından ortaklaşa yürütülmesi planlanan projenin hazırlık çalışmaları tamamlanmış ve bu kapsamda 2011 yılında 3 ilde (Gaziantep, Hatay ve Elazığ) bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmiştir. Hatay'da gerçekleştirilen ulusal düzeydeki toplantıya 81 ilin belediyesi katılım sağlamıştır. Sözkonusu toplantılarda “Tarım ve Kırsal Kalkınma” ile “Çevre” alanında belediyeleri ilgilendiren hususlar ile “AB Mali Yardımlarından belediyelerin nasıl faydalanabileceği, “Tarım, Gıda Güvenliği ve Balıkçılık” faslı, belediyelerin “AB Üyesi Ülkelerdeki Belediyeler ile Kültürlerarası Diyalogu” konularında Avrupa Birliği Bakanlığı'nın ilgili Başkanları tarafından sunumlar yapılmıştır. Proje kapsamında belediyeleri yakından ilgilendiren konularda iyi uygulamaları görmek amacıyla 26–29 Temmuz 2011 tarihinde 19 belediye başkanı, 2 belediye başkan yardımcısı ve 8 belediye meclisi üyesinin katılımı ile bir çalışma gezisi gerçekleştirilmiştir. Ziyaret süresince Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi, AB Bölgeler Komitesi, İsveç Bölgeler ve Yerel Yönetimler Birliği Brüksel Ofisi yetkilileri ile AB Komisyonu Türkiye Masası Başkanı ve bir Türk Avrupa Parlamenterleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında ayrıca proje bilgilendirme broşürü ve “AB Mali Yardımları ve Belediyelere Sağlanan Destekler” kitapçığı hazırlanmış ve “Sivil Toplum, Gençlik ve Yerel Yönetimler AB Yolunda” toplantısında tüm katılımcılara dağıtılmıştır⁷⁰.

⁷⁰ Belediyeler AB'ye Hazırlanıyor Projesi hakkında geniş bilgi için bkz. Yerelde AB web sitesi (<http://www.yereldeab.org.tr>, Erişim: Eylül 2014)

İl Özel İdareleri AB'ye Hazırlanıyor Projesi:

Yerel yönetimlerin Türkiye'nin AB'ye katılım sürecini destekler nitelikte hareket edebilmesi, AB'nin bu süreçte sunduğu fırsatları en iyi şekilde değerlendirebilmesi ve AB ile ilgili konularda idari kapasitelerinin güçlendirilmesi amacıyla Avrupa Birliği Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Vilayetler Hizmet Birliği'nin yararlanıcısı olduğu “İl Özel İdareleri AB'ye Hazırlanıyor Projesi” geliştirilmiştir. 81 ili kapsayacak şekilde 28 Kasım 2011 tarihinde imzalanan protokol ile projenin uygulama süreci başlatılmıştır ve halen devam etmektedir. İl Özel İdareleri'nin Avrupa Birliği ile ilgili konularda idari kapasitelerinin güçlendirilmesi ve farkındalığının artırılması amacıyla hayata geçirilmiş olan proje çerçevesinde, İl Özel İdareleri ve valilik AB birimi personeline yönelik olarak 2012 yılı Ocak ve Kasım ayları içinde iki kez “Hayatboyu Öğrenme Programları Eğitimi” gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Vilayetler Hizmet Birliği encümen üyelerinin katılımlarıyla Brüksel'e düzenlenen iki çalışma ziyareti çerçevesinde ise, AB Nezdinde Türkiye Daimi Temsilciliği, Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR), Avrupa Komisyonu Genişleme Genel Müdürlüğü ve Yunus Emre Kültür Merkezî ziyaret edilmiş, bu ziyaretler sırasında, Vilayetler Hizmet Birliği'nin, yerel ve bölgesel yönetimler alanında Avrupa'nın en büyük çatı organizasyonları arasında yer alan Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi'ne üyeliği gündeme gelmiştir. Proje kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetler ile ilgili olarak hazırlık çalışmaları devam etmektedir. Bu doğrultuda gerçekleştirilmesi planlanan diğer faaliyetler arasında, il özel idareleri ve valilik AB birimleri personeline yönelik temel AB ve proje hazırlama konulu eğitimler yanı sıra Avrupa'daki yerel yönetim birliklerine düzenlenecek yurtdışı çalışma ziyaretleri bulunmaktadır.⁷¹

3.7. Valiliklerde İçişleri Bakanlığı Tarafından Yürütülen Uyum Çalışmaları

Merkezi yönetimin taşradaki AB'ye uyum çalışmalarının valilikler aracılığıyla ülke çapında örgütlenmesinin başlatıldığı İl AB Daimi Temas Noktası Vali Yardımcılarının ve valiliklerin AB birimlerinde çalışan yetkililerin AB mali yardımları konusunda bilgilendirilmeleri ve AB projeleri hazırlama kapasitelerinin geliştirilmesi ABGS'nin öncelik verdiği konular arasında yer almıştır (Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, 2011, s.2). Yerelde sözkonusu kapasitenin güçlendirilmesi çalışmalarına, İçişleri Bakanlığı da destek vermiştir. Bu çerçevede, İngiltere Büyükelçiliği'nin Stratejik Program Fonu kapsamında finanse edilen ve İçişleri Bakanlığı

⁷¹ Geniş bilgi için bkz. Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından hazırlanan İl Özel İdareleri AB'ye Hazırlanıyor Projesi Bilgi Notu (www.yereldeab.org.tr/.../DocumentDownload.ashx? Erişim: Mart 2014)

tarafından yürütülen “İçişleri Bakanlığı Personelinin AB Fonlarının Kullanımında Desteklenmesi” isimli proje uygulanmış ve İl AB Daimi Temas Noktaları ile valilik AB birimlerinde çalışan yetkililerin belirtilen konularda eğitimler almaları sağlanmıştır. Proje, valilikler başta olmak üzere İçişleri Bakanlığı personelinin, AB hibelerinden daha etkin yararlanmasını sağlamaya yönelik olan ve Türkiye’nin AB üyelik ve reform sürecinde sürekli gelişimine katkıda bulunmayı hedeflemiştir. İngiltere Büyükelçiliği Stratejik Program Fonu / Avrupa’yı Yeniden Birleştirme Programı çerçevesinde finanse edilen faaliyetler İçişleri Bakanlığı ve İngiltere Büyükelçiliği tarafından birlikte yürütülmüştür. 2009 Eylül ayında uygulanmaya başlayan proje 2011 yılında tamamlanmıştır.

Valiliklerin AB birimlerinde çalışan yetkililer için düzenlenen AB mali yardımları bilgilendirme ve proje hazırlama eğitimleri 2010 yılının Ocak ve Şubat aylarında Ankara Kızılcahamam’da gerçekleştirilmiştir. Eğitimlere her ilden bir temsilci olmak üzere toplam 81 yetkili katılım sağlamıştır. İl AB Daimi Temas Noktası olan Vali Yardımcıları için eğitimler ise İçişleri ve AB’den sorumlu Devlet Bakanlarının da katılımıyla 24–27 Mayıs 2010 tarihleri arasında Ankara ve Kızılcahamam’da gerçekleştirilmiştir.

Projenin en önemli ayaklarından biri olan sözkonusu eğitimler sonucunda, AB fonları ve IPA, proje kavramı, farklı proje türleri, proje yönetim birimleri kurulması ve kalkınma ajansları konularında 81 il Vali Yardımcısı ve valilik AB birimi yetkilisi için düzenlenen seminerler sayesinde illerde AB fonlarının daha etkin kullanılabilmesine olanak sağlanması amaçlanmıştır.

Proje kapsamında, hem İçişleri Bakanlığı merkez teşkilatı ile taşradaki mülki idareler (valilik ve kaymakamlıklar) arasında işbirliği ve koordinasyonun geliştirilmesine, hem de valilikler bünyesinde kurulan proje koordinasyon birimlerinin güçlendirilmesi ve bu birimler arasında işbirliklerinin artırılması amaçlanmıştır. Eğitim faaliyetleri ile çok sayıda yerel yöneticinin stratejik proje geliştirme, uygulama konusunda yetkinliklerinin artırılması, yerel yöneticilerin kendi bölgelerinde AB fonlarından en etkin şekilde yararlanmaları ve diğer yerel aktörlerle işbirliklerinin geliştirilmesine, dolayısıyla AB fonlarının daha etkili kullanımının sağlanmasına destek verilmiştir.

Proje ile ayrıca iller arası sürekli iletişimi ve IPA projeleri ile ilgili gerekli bilgilerin paylaşılmasını sağlamak amacıyla sözkonusu uzmanlık eğitim programı katılımcıları arasında bir e-grup aktif olarak çalışmaya başlamıştır.

Proje toplam 1020 mülkî idare amirine ve 100 uzmana AB konularında temel bilgilerin verilmesinin yanı sıra AB ve diğer fon sağlayıcı kurum, ülke ve organizasyonlarca sağlanan hibelerin kullanımı konularında verilen eğitimler aracılığıyla, yerel ve merkezi düzeyde proje geliştirme ve uygulama kapasitenin arttırılmasını ve İçişleri Bakanlığı taşra birimlerinin merkezi idare ile olan koordinasyonunun güçlendirilmesini hedeflemiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANTALYA VALİLİĞİ ÖRNEĞİ

Çalışmanın bu bölümünde yerel örnek olarak Antalya Valiliği'nin sözkonusu AB ile ilgili örgütlenme süreci, gerçekleştirilen faaliyetler ile birlikte incelenecektir. Antalya özellikle, Bakanlıklar, müsteşarlıklar ve benzeri kuruluşlarımız tarafından yürütülen 10 büyük çaplı projede pilot il olarak seçilmiştir. Antalya Valiliği Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi 2006 yılında kurulmuştur ve etkin çalışan valilik AB birimlerinden biridir (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2014(a), s.1). Özellikle 2009 yılından beri personel devamlılığını kısmen sağlamış nadir valilik AB birimleri arasında yer almaktadır. Antalya ili ayrıca, AB mali yardımları ile finanse edilen Valiliklerde AB İşleri İçin Kapasite Oluşturulması Projesi (VABpro) kapsamında yer alan 20 pilot ilden biridir. Proje kapsamında 2012 -2014 yılları arasında Antalya'da pek çok eğitim ve kapasite geliştirme faaliyeti düzenlenmiş, Antalya Valiliği ile Fransa'nın Picardie Bölgesel Yönetimi arasında Şehir Eşleştirme Programı başlatılmıştır. Antalya Valiliği AB Birimi tarafından 2008-2014 yılları arasında çokuluslu AB projelerinde koordinatörlük veya ortaklık üstlenilmek suretiyle Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programlarından toplam 16 proje yürütülmüş, yereldeki birçok kurum tarafından hazırlanan ve uygulanan projelere teknik destek sağlanmıştır. Ayrıca, 2011 yılından bu yana çeşitli kamu ve sivil toplum kuruluşlarından binden fazla çalışana AB hibelerinden yararlanmak üzere AB hibe Programları, Proje Hazırlama ve Proje Döngüsü Yönetimi eğitimleri verilmiştir. 2013 yılı başvuru döneminde Hayatboyu öğrenme Programı çerçevesinde başvurusu yapılan proje tekliflerinin değerlendirme sonuçlarına göre Antalya, Türkiye'nin üç büyük ili İstanbul, İzmir ve Ankara'dan sonra 4. sırada yer almayı başarmıştır. Sıralanan özellikleri ve performans göstergelerinden hareketle, Antalya'nın ve valilik AB biriminin, AB çalışmalarına dair yerel düzeydeki örgütlenme konusunun incelenmesi bakımından önemli bir örnek teşkil ettiği görülmektedir.

Örgütlenme konusuna geçmeden önce, konumuz olan yerel düzeyde örgütlenmenin geliştiği 2002–2013 yılları arasında Avrupa Birliği hibe programlarından yararlanmak suretiyle Antalya ilinde gerçekleştirilen çalışmalara kısaca göz atmak yararlı olacaktır. Zira önceki bölümde genişçe üzerinde durulduğu üzere AB işleri ile ilgili yerel düzeydeki örgütlenme, temelde AB hibelerinden yararlanarak yürütülen projelere yönelik olarak gerçekleşmiştir.

Avrupa Birliği tarafından Türkiye'ye sağlanan Katılım Öncesi Mali Yardım kapsamında Antalya ilinde uygulanan projeler, “AB hibe programları kapsamında finanse edilen projeler”, “pilot proje uygulamaları” ve “Topluluk Programları” olmak üzere üç başlık altında değerlendirilebilir.

2002–2013 yılları arasında AB mali yardımları kapsamında Antalya ilinde toplam 688 projeye yaklaşık 48 milyon Euro değerinde kaynak sağlanmıştır.

Merkezi Finans ve İhale Birimi (MFİB) ve AB Türkiye Delegasyonu tarafından (MFİB koordinasyonunda) yürütölen hibe programları aracılığı ile Antalya ilinde toplam 33 projeye yaklaşık 3,9 milyon Euro hibe desteği sağlanmıştır. Antalya ili, Türkiye geneli kapsamında illere göre yapılan değerlendirmede sağlanan bu hibe desteđi⁷² itibariyle 32. sırada yer almaktadır.

Topluluk Programları kapsamında ise Ulusal Ajans tarafından yürütölmekte olan Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programları kapsamında Antalya ilinden 633 projeye yaklaşık 13,3 milyon Euro finansman desteği sağlanmıştır. Çerçeve Programları ve Kültür Programı gibi diğer Topluluk Programları kapsamında Antalya ilinde finanse edilen 21 projeye yaklaşık 2,8 milyon Euro kaynak tahsis edilmiştir. 2013 yılı başvuru döneminde Hayatboyu Öğrenme Programı çerçevesinde başvurusu yapılan proje tekliflerinin değerlendirme sonuçlarına göre, yüze yakın AB projesi için hibe almaya hak kazanan Antalya, Türkiye’nin üç büyük ili İstanbul, İzmir ve Ankara’dan sonra 4. sırada yer almayı başarmıştır⁷³.

Bakanlıklar, müsteşarlıklar ve benzeri kuruluşlarımız tarafından pilot proje/program uygulamaları aracılığı ile Antalya ilinde gerçekleştirilen toplam 10 pilot proje/program bulunmaktadır.

⁷² Antalya ilinde AB Hibe Programları kapsamında finanse edilen projelerle ilgili güncel verilere Merkezi Finans ve İhale Biriminin web sayfasında (www.mfib.gov.tr) yer alan Hibe Veritabanından ulaşılabilir.

⁷³ Bu bilgi, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Ulusal Ajans), resmi Twitter hesabı tarafından 9 Temmuz 2013 tarihinde “Hibe tahsis edilen proje sayısı bakımından İstanbul, Ankara, İzmir ve Antalya illerimiz ilk sıralarda yer alıyor,” ifadesiyle duyurulmuştur.

Tablo 4.1. Antalya İlinde Uygulanan AB Projelerinin Kuruluşlara Göre Dağılımı (2002–2013)

Faydalancı	Proje Sayısı	Hibe Miktarı (Euro)
Eğitim Kurumları ⁷⁴	280	10.121.760
Kamu Kurumları ⁷⁵	62	4.452.173
STK ⁷⁶	124	2.306.100
Özel Sektör ⁷⁷	5	1.629.487
Gençlik Grupları ⁷⁸	93	1.061.236
Bireysel Projeler ⁷⁹	123	463.208
TOPLAM	687	20.033.964

Kaynak: AB Bakanlığı Proje Uygulama Başkanlığı tarafından 2014 Mart ayında hazırlanan bilgi notları

Proje sahibi kuruluşlar itibariyle Antalya ilinde uygulanmış/uygulanan pilot projeler Tablo:4.2’de sunulmuştur. Söz konusu projeler makro projeler olup, merkezi düzeyde yürütülmekte ve belirlenen illerde uygulanmaktadır.

⁷⁴ Üniversite, meslek okulları, enstitü, ilk ve orta dereceli okullar ile liseler ve eğitim merkezleri

⁷⁵ Dernekler ve vakıflar

⁷⁶ Hizmet içi eğitim programları kapsamındaki bireysel faydalanicılar

⁷⁷ Gençlik programı kapsamındaki projelerden yaralanan gençlik grupları

⁷⁸ Kamu kurumu ve kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlar (İl müdürlükleri, valilik, belediye, kaymakamlık, oda ve birlikler

⁷⁹ Kar amacı güden işletmeler

Tablo 4.2. Antalya İlinde Uygulanmış/Uygulanan Pilot Projeler (2002–2013)

Proje	Proje Sahibi Kuruluş
Türkiye'nin AB Bitki Sağlığı Müktesebatına Uyumu	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Tekstil, İnşaat Malzemeleri, Gübreler, Asansörler, Otomatik olmayan Tartı Aletleri ve Yasal Metroloji kapsamındaki AB Direktiflerinin Uygulanmasına Yönelik Olarak Piyasa Gözetimi Laboratuvarlarının Desteklenmesi	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesi Projesi	Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK)
Aktif İstihdam Tedbirleri Projesi	Türkiye İş Kurumu
Mahkeme Yönetim Sistemine Destek Projesi	Adalet Bakanlığı
Türkiye'de Karayolu Güvenliğinin Artırılması Projesi	Karayolları Genel Müdürlüğü
Jandarmanın Avrupa İnsan Hakları Standartları Konusunda Eğitimi	İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı
Kadın Sığınma Evleri Kurulması Projesi	İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
Ulusal Yeterlilik Sistemini Güçlendirme Projesi	Mesleki Yeterlilik Kurumu
Manavgat İçme Suyu Tesisi İnşası Projesi	Manavgat Belediyesi

Kaynak: AB Bakanlığı Proje Uygulama Başkanlığı tarafından 2014 Mart ayında hazırlanan bilgi notları

Antalya ili özelinde uygulanan projelerin AB hibe programlarına göre dağılımına baktığımızda ise en fazla finansal desteğin 6. ve 7. Çerçeve programlar kapsamında kullanıldığı ve bunları Hayatboyu Öğrenme Programının izlediği görülmektedir.

Tablo 4.3. Antalya İlinde Uygulanan Projelerin AB Hibe Programlarına Göre Dağılımı (2002–2013)

Program Türü	Bütçe (Euro)
Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) Hibe Programları	3.819.206
Hayatboyu Öğrenme LdV ⁸⁰	2.761.748
Hayatboyu Öğrenme Grundtvig ⁸¹	332.458
Hayatboyu Öğrenme Comenius ⁸²	1.728.472
Gençlik Programları	676.092
IPARD ⁸³	-
Kültür Programı	191.928
7. Çerçeve ⁸⁴	17.927.991
Sınırötesi İşbirliği	-
AB Delegasyon Hibeleri	108.882
ICT-PSP ⁸⁵	-
EIP ⁸⁶	1.700.000
PROGRESS ⁸⁷	-
6. Çerçeve	21.064.539
TOPLAM	50.311.318

Kaynak: AB Bakanlığı Proje Uygulama Başkanlığı tarafından 2014 Mart ayında hazırlanan bilgi notları

⁸⁰ AB Mesleki Eğitim Programı

⁸¹ AB Yetişkin Eğitimi Programı

⁸² AB Okul Eğitimi Programı

⁸³ Instrument for Pre-Accession Assistance for Rural Development (Kırsal Kalkınma İçin Katılım Öncesi Yardım Aracı)

⁸⁴ Temelde amacı sosyal ve ekonomik kalkınmayı sağlamak üzere bilimsel ve teknolojik araştırma kapasitesini arttırmak olan AB Çerçeve Programları dünyanın en büyük sivil Ar-Ge programıdır.

⁸⁵ The Information and Communication Technologies Policy Support Programme (Bilgi ve İletişim Teknolojileri Politika Destek Programı)

⁸⁶ European Innovation Partnership (Avrupa İnovasyon Ortaklığı)

⁸⁷ Sosyal Politika alanında gerçekleştirilen faaliyetlere destek sağlayan AB programı. Program 5 bölümden oluşmaktadır: İstihdam, sosyal koruma ve içerme, çalışma şartları, ayrımcılıkla mücadele ve çeşitlilik, toplumsal cinsiyet eşitliği.

Ulusal Ajans tarafından duyurulan değerlendirme sonuçlarına göre, Antalya’da hibe almaya hak kazanan proje sayısında son yıllarda önemli bir artış gerçekleşmiştir. Antalya Valiliği Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi'nin 2011 yılında “Öğrenen Antalya” sloganıyla başlattığı ve çeşitli kamu ve sivil toplum kuruluşları ile üniversitede verdiği AB Hibe Programları Tanıtımı ve Proje Hazırlama Teknikleri Eğitimlerine bugüne dek binden fazla kişi katılmıştır.

4.1. Antalya’daki Uyum Çalışmalarının Örgütlenmesi

Çalışmanın bu bölümünde yerel örnek olarak Antalya Valiliği’nin sözkonusu AB ile ilgili yerel örgütlenme süreci, gerçekleştirilen faaliyetler ile birlikte incelenecektir.

4.2. Antalya Valiliği Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi

Antalya Valiliği AB Projeleri Koordinasyon Merkezi, İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü bünyesinde 16 Şubat 2006 tarih ve B054VLK4070200-22/ 59 sayılı Genelge ve aynı tarihli Valilik Yönergesi ile kurulmuş ve faaliyete geçmiştir.

Ülkemizin Avrupa Birliğine adaylık sürecinde, Antalya ilinin, kullanıma açık AB fonlarını kullanarak projeler yapmasını sağlamak, hazırlanan bu projelerin gerek sayısal gerekse içerik bakımından gelişmesini temin etmek, İlimizin ve AB’ye üye ülke kentlerinin karşılıklı bilgi, deneyim ve teknolojilerini paylaşmak, kamu yönetiminde ve sivil toplumdaki yeni gelişmeleri ve Avrupalılık boyutunu ilimize taşımak, proje üretmek isteyen kamu ve sivil toplum kuruluşlarına proje ortağı bulmada yardımcı olmak, karşılaşılan her türlü sorunda teknik destek sağlamak, sözkonusu Yönergenin⁸⁸ amacı olarak belirlenmiştir. Yönergeyi yürütme yetkisi İl Valisine verilmiştir.

Yönerge, Antalya Valiliği, valiliğe bağlı ve denetimine tabi kurum ve kuruluşları, ilçe kaymakamlıklarını ve yardım talep eden yerel yönetim kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarına sunulacak hizmetleri kapsar. Yönerge, kamu kurum ve kuruluşlarının Başbakanlık ve ilgili bakanlıklarca kanun, tüzük ve yönetmeliklerle getirilen veya üst makamlarca AB mevzuatı gereği emredilen görev, yetki ve sorumluluklarını yerine getirmelerine engel teşkil etmez.

Yönerge’de hukuki dayanak olarak sıralanan mevzuat şunlardır:

⁸⁸ Antalya Valiliği (2006), Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi, 12.05.2006 tarih ve 204 sayılı yazı eki

5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu, 3046 Sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun, 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun, 17 Aralık 2001 Tarihli Türkiye İçin Katılım Öncesi Mali Yardıma Dair Çerçeve Tüzük, 4 Şubat 2003 Tarihli Merkezî Finansman ve İhale Birimi ile Ulusal Fonun Kuruluşuna İlişkin Avrupa Birliği İle İmzalanan Anlaşma, 22 Aralık 2003 Tarih ve 2003/61 Sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararıyla Kabul Edilmiş Olan Ön Ulusal Kalkınma Planı.

Yönergenin Teşkilat bölümünde, Merkezin yürüteceği hizmetlerde öncelikle kamu kurum ve kuruluşlarındaki mevcut görevlilerden yararlanılması, bu nitelikte eleman bulunamadığı takdirde sivil toplum kuruluşlarından gönüllü eleman çalıştırılması öngörülmüştür. İlçelerde iyi derece İngilizce bilen ve daha önce bu alanlarda proje faaliyetlerine katılmış olanlardan arasından Kaymakamlıkça AB Projeleri İlçe Sorumlusu belirlenmesi ve İlçe sorumlularının Kaymakamın sevk ve idaresinde Merkezin ilçe düzeyindeki faaliyetlerini yerine getirmesi hükme bağlanmıştır.

4.2.1. Merkez Personeli

Antalya Valiliği AB Projeleri Koordinasyon Merkezi Kuruluş Yönergesinde, Merkez Koordinatörün sevk ve idaresinde en az 5 görevli ile hizmetler yürütüleceği, daha fazla personele ihtiyaç duyulması halinde, ilgili Vali Yardımcısının teklifi ve Vali'nin onayı ile ek personel görevlendirilmesi yapılabileceği belirtilmiştir.

Personelin Vasıfları bölümünde, Koordinatör ve diğer görevlilerin, iyi derece İngilizce bilen (KPDS veya dengi Uluslararası geçerliliği olan dil yeterliliği belgesi ELTS veya TOEFL) ve daha önce AB projeleri veya benzeri alanlarda uluslararası proje yapma deneyimi olanlar arasından, kamu kurumlarından veya sivil toplum kuruluşlarından geçici görevli ya da gönüllü olarak atanacağı belirtilmektedir.

Bu merkezde çalışacak olan koordinatör ve diğer görevlilerin atamaları, ilgili Vali Yardımcısının teklifi ve İl Valisinin onayı ile yapılmakta, görevlerine son verilmesinde de aynı usul takip edilmektedir.

Koordinatörünün Görev ve Sorumlulukları bölümünde, Merkez Koordinatörünün, AB projelerin niteliğinin gerektirdiği, teknik ve detaya ilişkin konularda, zaman kaybını önlemek, çalışmalarda sürat ve verimliliği sağlamak üzere ihtiyaç duyulan her türlü bilgi, belge ve istatistikî tabloları ilgili kuruluşlardan doğrudan talep edebilir, gerekli duyduğu hallerde proje ilgililerini toplantıya çağırabilir, kurum ve kuruluşlarla projelerin teknik detayları ile ilgili

olarak Vali adına yazışmalar yapabileceği ifade edilmektedir. Merkez Koordinatörü, gerek Avrupa Birliği Bakanlığı gerekse AB komisyonu tarafından duyurusu yapılan ve Ülkemizin kullanımına açık programlar ve fonlarla ilgili, kamu kuruluşlarını, sivil toplum örgütlerini, yerel ve ulusal basını bilgilendirmek üzere toplantı, seminer ve diğer etkinlikleri düzenleyebilir veya diğer kurumlarca düzenlenmiş bu tür etkinliklere katılabilir.

Antalya Valiliği AB Projeleri Koordinasyon Merkezinin yürüttüğü hizmetler arasında şunları sıralayabiliriz: a) Kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan projelendirme faaliyetlerinin koordinasyonu, izlenmesi ve sahip bulunulan deneyim ve bilginin diğer proje yapmaya istekli kurumlara aktarılmasını sağlamak, b) AB tarafından sağlanan hibelerin kullanımında il ölçeğinde tasarruf ve verimlilik sağlamak amacıyla projeler arasında ihtiyaç hiyerarşisine uygun olarak projeler üretilmesini sağlamak, c) AB tarafından ilan edilen ve Ülkemizin yararlanabileceği tüm programların il içinde tanıtılmasını ve bu kapsamda projelerin hazırlanmasını yardımcı olmak, ç) AB Komisyonu ve Ulusal Ajansa sunulacak projelerin müracaatlarının derlenmesi ve ön değerlendirmelerini yapmak, d) Üye ülkeler, Ulusal Ajans ve AB Komisyonu ile programın gerçekleştirilmesi ve işbirliği kurulması konusundaki ilişkileri yürütmek, e) Proje hazırlamak isteyen kurum ve kuruluşlara teknik ve idari yardım yapmak, gerektiğinde proje liderliği ve danışmanlığı görevlerini yerine getirmek, f) Merkez bünyesinde bulunan personelin yetiştirilmesi için Ulusal Ajansa, ABGS (Avrupa Birliği Genel Sekreterliği)'ne, diğer ülkelerin AB merkezlerine ya da AB Komisyonu merkezine eğitim amaçlı göndermek, g) Gerek Ulusal Ajans, gerekse diğer ülkelerin Ulusal Ajanslarının ortak arayanlar bölümündeki projeleri taramak ve sınıflandırmak, bunlara uygun ortak olabilecek potansiyel kamu kuruluşları, okullar, sivil toplum kuruluşları veya özel firmalara, bu teklifleri yönlendirmek, ğ) Kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri tarafından iletilen uygun ortak bulma taleplerini değerlendirmek ve imkânlar ölçüsünde bu kuruluşlara uygun ortak bulma konusunda yardımcı olmak.

Kuruluşundan bugüne kadar Antalya Valiliği AB Projeleri Koordinasyon Merkezinde değişik unvanlarda yaklaşık otuz personel görev yapmıştır. Farklı zamanlarda ve sürelerde görev yapan bu personelin birkaçı hariç, tamamına yakını Valilik Olur'u ile ildeki diğer kurumlardan geçici olarak görevlendirilmişlerdir. 2008 yılından bugüne değin İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nden Valilik Oluruyla görevlendirilen, tezin yazarının yürüttüğü Merkez Koordinatörlüğü görevini, kuruluş yılı olan 2006'dan 2008'e kadar geçen önceki 2 yılda sırasıyla Elmalı Kaymakamı ile İl Sağlık Müdürlüğü'nden görevlendirilen bir personel yürütmüştür. Proje Uzmanı veya Sorumlusu olarak Merkezde çalışmış olan diğer personelin

kurumlarına ve kurumlarındaki unvanlarına göre dağılımı şöyledir: a) İl Milli Eğitim Müdürlüğü: 11 Personel (Müdür Yardımcısı, Öğretmen), b) İl Sağlık Müdürlüğü: 3 Personel (Hemşire, Sağlık Görevlisi), c) İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü: 2 Personel (Mühendis), ç) İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü: 1 Personel (Bilgisayar İşletmeni), d) Antalya Ulaştırma Bölge Müdürlüğü: 1 Personel (Mühendis), e) Çevre ve Orman İl Müdürlüğü: 1 Personel (Mühendis), f) İl Özel İdaresi: 5 Personel (Mühendis ve Memur), g) Antalya Valiliği: 4 Personel (Veri Hazırlama Kontrol İşletmeni / VHKİ).

Daha sonra kurumuna dönen sözkonusu personelin bir bölümü, deneyimlerinden elde ettikleri kazanımlarla kurumlarında AB projeleri ile ilgili faaliyetler yürütmüş veya bu tür faaliyetlere devam etmektedirler.

Merkezde zorunlu veya gönüllü olarak farklı zamanlarda toplam 19 öğrenci veya üniversitelerin ilgili bölümlerinden yeni mezun staj yapmıştır. Genellikle bir ilâ üç ay arasında değişen sürelerde Merkezin faaliyetlerine katılım fırsatı bulan sözkonusu stajyerlerin devam ettikleri veya mezun oldukları bölümlere göre dağılımı şöyledir: a) Uluslararası İlişkiler: 6 stajyer, 1 gönüllü, b) Kamu Yönetimi: 2 stajyer, 3 gönüllü, c) Avrupa Birliği İlişkileri: 1 stajyer, ç) Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler: 2 stajyer, 1 gönüllü, d) Çeviri Bilimi Bölümü: 1 gönüllü, e) Bilgisayar Mühendisliği: 1 stajyer, f) Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu: 1 stajyer.

Son 3 yıl içerisinde proje hazırlama faaliyetleri için Merkezde, İl Sağlık Müdürlüğü, 112 Acil Çağrı Merkezi, Vergi Dairesi Başkanlığı, Emniyet Müdürlüğü ve Sosyal Güvenlik Kurumu'nun da aralarında yer aldığı değişik kurumlardan birçok personel çalışmıştır. Personel yetersizliği olan geçmiş yıllarda projelerin uygulama aşamasında gerektiğinde hizmet alım yoluyla Teknik Asistan, İdari ve Finans Asistanı ile Araştırmacı veya Eğitmen olarak değişen zamanlarda ve sürelerde 9 ayrı kişi Merkezdeki faaliyetlere katılmışlardır. Ayrıca Akdeniz Üniversitesi ile yukarıda sayılan kurumlar da dahil olmak üzere gerek Merkezde mesai yapmak, gerekse Merkez uzmanları tarafından kurumlarında destek verilmek suretiyle çalışılan personelle birçok kuruma proje hazırlama ve uygulama süreçlerinde destek sağlanmıştır.

4.2.2. Merkezin Çalışmaları

İsminin İngilizce çevirisi olan “Center for EU Projects of Governorship of Antalya” ifadesinin baş harflerinden geliştirilen CEUPA⁸⁹ kısa adıyla tanınan Merkez, yerel, ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği içerisinde, proje, eğitim ve organizasyon başlıkları altında önemli çalışmalar yürütmektedir. AB sürecinde gerçekleştirilen yasal ve idari reformların tam olarak hayata geçirilmesi ve takibinin sağlanması, kamuoyu nezdinde AB'ye üyelik sürecimizin daha sağlıklı anlaşılabilmesi, AB mali kaynaklarının kamu kurumları, sivil toplum örgütleri ve diğer kuruluşlar tarafından daha verimli kullanılması gibi konularda Merkez tarafından yerel kurumlara etkin biçimde destek verilmektedir. İnternet web sitesi üzerinden AB hibe kaynaklarından azami ölçüde yararlanılması amacıyla yerel kurum ve kuruluşların proje faaliyetlerini teşvik edilmektedir. Ayrıca, yürütülmekte olan AB projelerinin koordinasyonunu, tanıtımını ve kamuoyu ile paylaşımını sağlamak ve ortaya çıkan tıkanıklıkları çözmek konularında aktif çalışılmaktadır.

2008 yılından bu yana Antalya Valiliği AB Projeleri Koordinasyon Merkezi tarafından 11 Gençlik Projesi, 4 Mesleki Eğitim projesi, 1 Çalışma Ziyareti olmak üzere toplam 16 AB projesi, bizzat hibe veya ortaklık sözleşmelerini imzalayan makam olarak yürütülmüştür. Bu projelerden 14'ü tamamlanmış, ikisi ise halen devam etmektedir. Ayrıca 2014 yılı başvuru dönemi değerlendirme sonuçlarına göre, Merkezin desteğiyle hazırlanan ve proje ortağı olunan Erasmus+ programından bir proje hibe almaya hak kazandığı bildirilen bir proje 2014 yılı sonlarında başlayacaktır.

Yaklaşık 146 bin Euro'luk AB hibesi kullanılarak gerçekleştirilen Gençlik Projeleri ile Antalya'dan sekiz gencin 6–12 ay arasında değişen sürelerde 6 farklı Avrupa ülkesinde, ayrıca 15 farklı Avrupa ülkesinden toplam 44 gencin, 2 hafta ile 12 ay arasında değişen sürelerde Antalya'da bulunması ve proje faaliyetlerinde aktif yer alması sağlanmıştır. Toplam yaklaşık 700 bin Euro bütçeli Mesleki Eğitim projeleri ile değişen zamanlarda toplam 20 Eğitmenin Avrupa ülkelerinde sertifikalı eğitici programlarına katılmaları, sürücü eğitmeni ve kurum çalışanlarından oluşan toplamda 155 kişiye 4 gün ile 2 hafta arasında değişen sürelerde Antalya'da pilot sertifikalı eğitim programına katılmaları, ayrıca proje uygulama sürelerince toplamda Antalya yerelinden 6 farklı Avrupa ülkesine 36 hareketlilik sağlamıştır. 2011 yılında gerçekleştirilen “Eğitimde Hareketlilik ile Hayat Boyu Öğrenme AB Programlarının

⁸⁹ Okunuşu: “Se-u-pa”

İlişkilendirilmesi” (*Linking EU Programs on Educational Mobility and Lifelong Learning*) başlıklı çalışma ziyaretiyle (CEDEFOP Grup No: 140), 14–18 Kasım 2011 tarihleri arasında 10 farklı Avrupa ülkesinden toplam 12 genel ve mesleki eğitim uzmanının 5 gün süreyle Antalya’da incelemeler yapması sağlanmıştır.

2008–2010 yıllarında Antalya Valiliği koordinatörlüğünde, İtalya, Slovakya ve Yunanistan’dan birer kuruluş ile Antalya Şoförler ve Otomobilciler Odası ortaklığında yürütülen 287.000 Euro bütçeli “Yol Güvenliğini ve Hizmet Kalitesini Artırmak Amacıyla Toplu Taşıt Sürücülerini için E–Öğrenme ve Uygulamalı Eğitim Yoluyla Hayat Boyu Öğrenme (LLL–Driver)” isimli 2 yıl süreli Hayatboyu Öğrenme Programı Yenilik Transferi Projesi (*Ref. No. 2008–1–TR1–LEO05–03168*) kapsamında, sürücülere yönelik eğitim materyalleri ve programları oluşturulmuş, Antalya’da 10 Eğitimci Slovakya’da sertifikalı eğitici programına katılmış, Antalya ve Slovakya’da toplam 50 toplu taşıt sürücüsüne ilk örnek eğitimler uygulanmış, proje süresince toplamda 14 kişinin 3 Avrupa ülkesine hareketliliği sağlamıştır.

2011 yılında başlayarak Kasım 2013’te sonlandırılan Antalya Valiliği koordinatörlüğünde, İl Emniyet Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Antalya Büyükşehir Belediyesi ve Antalya Sürücü Okulları Derneği yanısıra Avusturya, İsveç ve İspanya’dan birer kurumun ortak olarak yürüttüğü toplam 365.000 Euro bütçeli “Antalya’da Yaya Önceliğini ve Güvenliğini Sağlamak İçin Hayatboyu Öğrenme Projesi /APPSA” (*Ref. No: 2011-1-TR1-LEO05-28038*) kapsamında, 8 Eğitimci Viyana’da Sertifikalı Eğitici Programına katılmış, eğitim materyalleri ve programları oluşturulmuş, 75 sürücü eğitimcisiye yönelik ilk eğitimler yapılmış, şehrin belirli bölgelerinde ve ilkokullarda pilot uygulamalar başlatılmış, ayrıca proje süresince toplamda Antalya’da 22 kişinin 3 Avrupa ülkesine hareketliliği sağlamıştır. Merkezin hazırladığı ve koordinasyonunu yürüttüğü ve “Önce Yaya” sloganıyla tanınan 2 yıl süreli sözkonusu çokuluslu yenilik transferi projesi ile trafikte Avrupa’daki gibi yaya önceliği (özellikle ışsız yaya geçitlerinde yayaların ilk geçiş hakkına sahip olduğu kuralının uygulanması) konusunda eğitimler ve uygulamalar başlatılmıştır. Proje yerel ortaklarının faaliyetleriyle ilkokullarda ve sürücü okullarında devam eden eğitimler ve cadde düzenlemeleri yanısıra çeşitli yaygınlaştırma çalışmalarıyla bu yöndeki farkındalığın Ülkemizde her gün biraz daha güçlenerek artması sağlanmıştır. Bu uygulamanın kısa sürede tüm Ülkemize yayılması ve bu yönüyle Antalya’nın, trafikte insana saygıyı öne alan yeni bir kentlilik kültürünün benimsenmesinde öncü rolü üstlenmiş olması beklenmektedir.

Merkez, Avrupa Gönüllü Hizmeti adıyla bilinen Gençlik Programı kapsamında 2008 yılından beri gönderen, ev sahibi ve koordinatör kuruluş olarak akreditasyon sahibidir ve bu

kapsamda Avrupalı gençlerin değişik sürelerde Türkiye ve Türk gençlerinin de Avrupa deneyimi yaşamalarına imkân sağlamaktadır. Bu çerçevede Merkez, yurtdışı deneyimi yaşamak isteyen gençlere yönelik olarak Avrupa Gönüllü Hizmeti (AGH) Bilgilendirme Seminerleri düzenlemektedir. 2011 yılı başından beri devam eden bu seminerler ile AGH projeleri kapsamında tüm masrafları AB hibesinden karşılanmak üzere 18–30 yaş arası birçok gencimizin, Almanya, Fransa, İspanya, Romanya, Slovakya gibi AB üyesi ülkelerde çeşitli etkinliklere katılmak suretiyle 6–12 aylık sürelerle yurtdışı deneyimi kazanmaları sağlanmıştır.

Özellikle yürüttüğü, destek verdiği AB projeleri yanı sıra, verdiği eğitimler ve düzenlediği etkinliklerle de Antalya Valiliği Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi ülkemizin en etkin valilik AB birimlerinden biri olarak adından söz ettirmektedir. Merkez, çalışmalarıyla deneyim kazanan personeli aracılığıyla 2011 yılından buyana “AB Hibe Programları, Proje Hazırlama Teknikleri ve Proje Döngüsü Yönetimi” başlıkları altında üç alanda eğitimler vermektedir. Son üç yılda çoğunluğu kamu, yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşları ile üniversitelerden olmak üzere Antalya yanı sıra birçok ilden binden fazla kişi bu eğitimlere katılmıştır. Devam eden eğitimlerle yerel düzeyde insan kaynağı ve kurumların projeye dayalı çalışma kültürünü tanımaları ve benimsemeleri yönünde önemli kapasite gelişimi sağlanmaktadır. Bu doğrultuda, Hayatboyu Öğrenme Programı çerçevesinde başvurusu yapılan projelere ait değerlendirme sonuçlarına göre, 2012 yılında 6. sıraya yükselen Antalya, 2013 yılı başvuru döneminde 90’dan fazla AB projesi için hibe almaya hak kazanarak, Türkiye’nin üç büyük ili İstanbul, İzmir ve Ankara’dan sonra dördüncü sırada yer almayı başarmıştır. Bu yükselişte, 2011 “Öğrenen Antalya Yılı” kapsamında Antalya Valiliği Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi Proje Uzmanları tarafından verilen ve yukarıda değinilen Proje Hazırlama ve Uygulama Eğitimlerinin önemi olmuştur. Bu eğitimlerin verildiği yerler arasında, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Turizm Fakültesi, İİB Fakültesi, İl Emniyet Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü, Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü, Finike Canan Yavuz Gürkan Kız Teknik Meslek Lisesi, Manavgat Ticaret ve Sanayi Odası, Serik İMKB Turizm Otelcilik ve Meslek Lisesi, Alanya Ticaret ve Sanayi Odası gibi merkez ve ilçelerde birçok kurum yer almaktadır. 7–11 Şubat 2011 tarihlerinde Antalya’da ilk kez kamu ve sivil toplum kuruluşları ile yerel idarelerden 120 katılımcıya bir haftalık AB Sertifika Programı eğitimi düzenlenmiştir. Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi (ATAUM) ile Konrad Adenauer Vakfı işbirliğinde gerçekleştirilen sözkonusu Avrupa Birliği Sertifika Programında, Avrupa Bütünleşmesinin Tarihsel Gelişimi ve AB’nin Güncel Sorunları, Türkiye–AB İlişkilerinin Tarihsel Seyri, AB’nin Kurumları ve Hukuksal Yapısı,

Türkiye–AB Müzakere Sürecinin İşleyişi ve Avrupa Birliği Hibeleri ve Proje Döngüsü Yönetimi konuları işlenmiştir.

Merkezce verilen “Avrupa Birliği Hibe Programları Tanıtımı ve Proje Yazımı Eğitimleri” içeriğinde, Avrupa Birliği Mali Kaynakları Hibe Programları, Teklif Çağruları ve Kolay Erişim Yolları, Hayatboyu Öğrenme Programı (LLP) Genel Tanıtımı, Proje Kurgulama ve Konsept Not Hazırlama, Projelerde “Sosyal Dahil Etme”, LDV “Yenilik Transferi Projeleri”, Proje Yazma ve Yürütme Konularında Bilgilendirme, LDV “Ortaklık Projeleri”, Proje Yazma ve Yürütme Konularında Bilgilendirme, LDV “Hareketlilik Projeleri”, Proje Yazma ve Yürütme Konularında Bilgilendirme konuları yer almıştır.

2014 yılı itibariyle Merkez’in mevcut çalışmalarına baktığımızda, devam eden projeler arasında Akdeniz Üniversitesi tarafından yürütülen 2013, 2014 ve 2015 yıllarını kapsayan “Sivil Toplum için Avrupa Entegrasyon Çalışmaları” isimli Jean Monnet Avrupa Modülü projesi kapsamında AB UDY Kurul üyesi kamu ve sivil toplum kuruluşlarından toplam 90 katılımcıya 54’er saatlik “AB Temel Eğitimi” görülmektedir. Ulusal Ajans tarafından yapılan 2014 yılı başvuru dönemi değerlendirme sonuçlarına göre, Merkezin desteğiyle hazırlanan Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi’nin başvurusunu yapılan “AB Standartlarına Dayalı Tamamlayıcı Terapi Yöntemleri ile Hemşirelik Bakımının Geliştirilmesi (BestCARE)” isimli ve yaklaşık 266 bin Euro bütçeli projede Valilik ortak olarak yer almaktadır. 2014 yılı sonlarında Hibe Sözleşmesinin imzalanmasıyla Erasmus+ Stratejik İşbirlikleri Programı kapsamında başlatılarak 24 ay sürecek projede, CESPI Centro Studi Delle Professioni Sanitarie (İtalya), Athena School of Natural Therapies (İngiltere), EURO–CERT Academy (Almanya) ile Antalya Kamu Hastaneleri Birliği ve Sağlık ve Doğal Terapiler Derneği ortak olarak yer almaktadır. Avrupa standartlarında tamamlayıcı terapilerin kullanımına ilişkin hemşirelik bakımının geliştirilerek özellikle kanser hastaları ve ameliyat sonrası bakımlarda hasta bireylerin tamamlayıcı tedavi yöntemleri sayesinde yaşam kalitelerinin yükseltilmesinin amaçlandığı projede Antalya Valiliği AB Projeleri Koordinasyon Merkezi, proje yönetimi ve uygulama, proje kimliği ve logo oluşturulması, yaygınlaştırma materyalleri basımı, dış denetim, açılış ve kapanış konferansları gibi bir dizi faaliyeti yerine getirecektir.

Avrupa Birliği Bakanlığı ile Antalya Valiliği arasında 2013 yılında imzalanan Protokol gereğince, halen Antalya’da, AB Bakanlığınca belirlenen diğer 19 pilot il ile birlikte “Valiliklerde AB İşleri İçin Kapasite Oluşturulması Projesi (VABPro)” uygulanmaktadır. Avrupa Birliği Bakanlığı ile işbirliği içerisinde yürütülen ve 2014 yılı ile birlikte sona erecek

olan sözkonusu proje kapsamında, Antalya ili için Eğitim İhtiyaç Analizi Çalışması, Sertifikalı Uzmanlık Eğitimi, Eğitimcilerin Eğitimi, Kapasite Geliştirme Faaliyetleri, Bölgesel Çalıştaylar, Şehir Eşleştirme Programı, Brüksel Çalışma Ziyareti ve Proje Döngüsü Yönetimi sertifika programları gerçekleştirilmiştir. Sözkonusu proje kapsamında Antalya ilinin Eğitim İhtiyaç Analizi yapılmış ve çıkan sonuçlar ışığında “AB Rekabet Politikasının Turizm Sektörü ve Antalya Örneğinde Etkilerinin Belirlenmesi”, “Yöneticiler İçin AB Hibe Programlarının Yürütülmesinde Uygulamalı İpuçları” ve “Avrupa Birliği Politikalarına Uyum Çalışmalarının Günlük Hayatımıza Etkileri” konulu 3 kapasite geliştirme faaliyeti düzenlenmiştir. 1 ile 3 gün arasında değişen sürelerde gerçekleştirilen sözkonusu kapasite geliştirme faaliyetlerine ildeki kamu ve sivil toplum kuruluşlar ile üniversiteler ve firmalardan yönetici ve çalışanlar katılmışlardır. Ayrıca, yetişkin eğitimi alanında kendisini profesyonel uzmanların desteği ile geliştirmiş eğitimcilerden oluşan bir “eğitici havuzu” oluşturmak amacıyla AB Bakanlığı ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) işbirliğinde Ankara’da verilen Eğitimcilerin Eğitimi programına Merkezden 2 kişi katılmış, bu eğitimciler Antalya’daki kamu ve sivil toplum kuruluşları çalışanlarına yönelik Proje Döngüsü Eğitimlerini başlatmışlardır. Şehir eşleştirme programında ise 18 Avrupa ülkesinden gelen 35 katılımcı ile yapılan görüşmeler sonucunda Antalya ilinin Fransa’nın Picardie Bölgesel Yönetimi ile lojistik, eko-turizm ve yenilebilir enerji tematik önceliklerinde işbirliği yapmak üzere eşleşme anlaşması imzalanmış ve 2014 Temmuz ve Eylül aylarında karşılıklı çalışma ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

2011 yılından beri her yıl 9 Mayıs Avrupa Günü’nde Antalya Valiliği koordinasyonunda ilde AB konusunda çalışan kurumların bir dizi faaliyetle Avrupa Birliği sürecimizi kamuoyu ile paylaşmak üzere fırsat bulmalarını sağlamaktadır.

4.3. Antalya Valiliği İl AB Daimi Temas Noktası

İçişleri Bakanlığı’nın Genelgesi üzerine, Antalya Valiliği’nin 8.9.2009 tarihli Vali Yardımcıları Arasında Görev ve İşbölümü Düzenlemesi gereği, AB Birimi İş ve İşlemleri sorumluluğunu üstlenmiş olan Vali Yardımcısı Ali Nazım Balcıoğlu, Antalya Valiliği’nde ilk İl AB Daimi Temas Noktası olarak görevlendirilmiştir. Ardından bu görevi 14.10.2010 tarihinden itibaren 221 sayılı Valilik Oluru ile Vali Yardımcısı Mehmet Yavuz üstlenmiştir. 19.10.2011 tarihinden itibaren ise Antalya İli AB Daimi Temas Noktası görevini Vali Yardımcısı Recep Yüksel yürütmektedir ve bu göreve halen devam etmektedir.

İl AB Daimi Temas Noktası Vali Yardımcısı, AB Birimi iş ve işlemleri çerçevesinde, AB UDY Kurul başkanlığı ve AB hibeleriyle yürütülen projelerde Yasal Sorumlu görevlerini aktif olarak yürütmektedir.

4.4. Antalya İli Avrupa Birliği'ne Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulu

Antalya İli Avrupa Birliği'ne Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulu 24.03.2010 tarih ve 8005 sayılı Valilik Olur'u ile oluşturulmuştur. Kurulda, 19 ilçe kaymakamı, 48 kamu kurumu yöneticisi, Antalya İl Özel İdaresi Genel Sekreteri, Antalya Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı, 5 Merkez İlçe Belediye Başkan Yardımcısı, Akdeniz Üniversitesi ve Uluslararası Antalya Üniversitesi Rektör Yardımcıları, Ticaret ve Sanayi, Esnaf ve Sanatkarlar, Ziraat Odaları ve Ticaret Borsası ile Valilikçe belirlenen odalardan ve aktif dernek, birlik ve vakıflardan birer temsilci olmak üzere toplam 38 sivil toplum kuruluşu temsilcisi yer almaktadır. 31.05.2011 tarih ve 113 sayılı Valilik Onayı ile yapılan güncelleme ile 59 olan Kurul üye sayısı 85'e çıkmıştır⁹⁰. İlk kuruluş tarihi olan 24.03.2010 tarihinde üye sayısı 59 olan kurulun, değişen koşullara göre 31.05.2011 tarihlerinde yapılan güncellemeler ile üye sayısı sırasıyla 85'e ve ardından 2013 yılında 111'e çıkarılmıştır. Antalya İli AB UDY Kurulu güncel listesine göre üyelerin bulunduğu kurumlar EK 4'te verilmiştir.

Kurulun sekretarya görevi Valilik AB Birimi (AB Projeleri Koordinasyon Merkezi) tarafından yürütülmektedir. Genelgeye göre, kurulun sekretarya faaliyetlerinin gereğince ifası için ihtiyaç duyulması halinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirme suretiyle personel ve araç-gereç takviyesi yapılabilmektedir.

Antalya İli Avrupa Birliği'ne Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulu 2010 yılında 1, 2011 yılında 4, 2012 yılında 3, 2013 yılında 4 ve 2014 yılında 3 kez olmak üzere kuruluşundan bu yana geçen 4 yıl içerisinde toplam 14 toplantı yapmıştır.

Antalya Valiliği tarafından belirlenen ABUDYK çalışma usul ve esasları:

Antalya Valiliği tarafından Antalya İli AB Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulu'nun Çalışma Usul ve Esasları adıyla bir talimat hazırlanmış ve 4 Temmuz 2011 tarihinde yapılan Kurul toplantısında bu talimat kurul üyelerine tebliğ edilmiş ve uygulamaya konmuştur.

⁹⁰ Kurul üyesi kurumlar hakkında bilgi için bkz. Antalya Valiliği AB Projeleri Koordinasyon Merkezi web sitesi (2011), <http://www.ceupa.gov.tr>, (Erişim: Aralık 2011)

Sözkonusu belgenin AB UDYK Kuruluş, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları bölümünde yukarıda içeriği açıklanan İçişleri Bakanlığı'nın 2010/6 nolu Genelgesi'nin ilgili hükümlerine yer verilmiş, bundan başka, kurul faaliyetlerini desteklemek üzere kurul üyelerinin yer aldığı Çalışma Grupları oluşturulması yönünde bir yenilik eklenmiştir.

Antalya İli AB Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulunda oluşturulan Çalışma Gruplarının Kuruluş, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları sözkonusu belgenin 9. Maddesinde şu şekilde ifade edilmiştir⁹¹:

“Çalışma Grupları, ABUDY Kurulunun daha etkin hale gelmesinin ve yerelde önderlik etmesinin sağlanması için konusu ile ilgili alanlarda ayrıntılı çalışmalar yapmak ve Kurulu bilgilendirmek üzere, gerektiğinde uzman desteği alan, kurul üyelerinden oluşan yapılardır. Çalışma Grupları en az 10 kurul üyesinden oluşur ve belirlenen bir grup üyesi gruba başkanlık eder. Çalışma Grupları, bilgilendirme amacıyla gerektiğinde kurul dışından konu ile ilgili uzman desteği alabilirler. Çalışma grupları, belirledikleri çalışmaları yürütmek üzere kendi alanlarında uzman kurum çalışanlarından Alt Çalışma Grupları oluşturabilirler. Alt Çalışma Grupları Kurum AB Temas Personelinin katılımı teşvik edilir.

Antalya İli AB Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulunda oluşturulan Çalışma Grupları ve gruplara üye kurumlar aşağıdaki gibidir:

1. Tarım ve Gıda Güvenliği Çalışma Grubu (Aksu Kaymakamlığı, Korkuteli Kaymakamlığı, Serik Kaymakamlığı, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, İl Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü, Batı Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü, Antalya Ticaret Borsası, Ziraat Odası Başkanlığı)

2. Çevre ve Enerji Çalışma Grubu (Antalya Büyükşehir Belediyesi, Konyaaltı Belediyesi, Serik Kaymakamlığı, Deniz Müsteşarlığı Antalya Bölge Müdürlüğü, İller Bankası Antalya Bölge Müdürlüğü, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretim Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü, DSİ 13. Bölge Müdürlüğü, Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, Batı Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü)

⁹¹ Antalya Valiliği AB projeleri Koordinasyon Merkezi tarafından hazırlanan ‘Antalya İli AB Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulu’nun Çalışma Usul ve Esasları’ isimli belge

3. Turizm ve Kültür  alışma Grubu (,Antalya Büyükşehir Belediyesi, Aksu Kaymakamlığı, Kepez Kaymakamlığı, Konyaaltı Belediyesi, Kaş Kaymakamlığı, Korkuteli Kaymakamlığı, Manavgat Kaymakamlığı, Serik Kaymakamlığı, Basın Yayın Enformasyon İl Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Devlet Opera ve Bale Müdürlüğü, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası, Efem Akdeniz Gençlik ve Spor Kulübü Derneği)

4. Sosyal  alışmalar  alışma Grubu / Sosyal  alışmalar (Kadın, Engelsiz Yaşam, Gençlik ve Spor)  alışma Grubu (Antalya Büyükşehir Belediyesi, Döşemealtı Kaymakamlığı, Konyaaltı Belediyesi, Korkuteli Kaymakamlığı, Manavgat Kaymakamlığı, Basın Yayın Enformasyon İl Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, İl Dernekler Müdürlüğü, Türkiye Sakatlar Derneği)

5. Kurumsal Yapılanma  alışma Grubu (Kurumsal Yapılanma (Kamu Kuruluşları, Yerel İdareler ve STK)  alışma Grubu (, Antalya Büyükşehir Belediyesi, Kepez Kaymakamlığı, Manavgat Kaymakamlığı, Serik Kaymakamlığı, İl Emniyet Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, İl Dernekler Müdürlüğü, 112 Acil  ağrı Merkezi Müdürlüğü, Türkiye Sakatlar Derneği)

6. Proje Yazma, Yürütme ve Destek  alışma Grubu (Antalya Büyükşehir Belediyesi, Döşemealtı Kaymakamlığı, Kepez Kaymakamlığı, Muratpaşa Kaymakamlığı, Döşemealtı Belediyesi, Kaş Kaymakamlığı, İl Emniyet Müdürlüğü, İl Defterdarlığı, İller Bankası Antalya Bölge Müdürlüğü, İl Tarım Müdürlüğü, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Devlet Opera ve Bale Müdürlüğü, AB Projeleri Koordinasyon Merkezi, 112 Acil  ağrı Merkezi Müdürlüğü, Antalya Ticaret Borsası)

Çalışma gruplarının adı geçen talimatta belirlenen görevleri şunlardır:

1. Kurulun görevleri arasında yeralan “ lkemizin AB katılım sürecinde, kendi çalışma alanlarında gerçekleştirilen yasal ve idari reformlarla ilgili gelişmeleri takip etmek, bunların ilimizde hayata geçirilmesini ve takibini sağlamak, gerçekleştirilen mevzuat düzenlemelerinin ilimizdeki kurumlar düzeyinde uygulama sonuçlarını izlemek, AB mali kaynaklarının kamu kurumları, sivil toplum örgütleri, özel kuruluşlar ve kişiler tarafından etkili kullanılmasını sağlamak amacıyla proje faaliyetlerine gerekli desteği vermek, y r t lmekte olan AB projelerinin kurumlarınca tanıtımını ve kamuoyu ile paylaşımını sağlamak” gibi hususlarda grubun çalışma alanı kapsamında gerekli çalışmaları yapmak, bu konularda karşılaşılan sorunları tespit etmek, sorunlarla ilgili çözüm  nerileri geliştirmek,

2. Gerekğinde ayrıntılı çalışmalar yapmak üzere Alt Çalışma Grupları oluşturmak ve bu Alt Çalışma Gruplarının hazırladığı raporları değerlendirerek AB UDY Kurulunu bilgilendirmek,

3. AB ile ilgili yürütülen çalışmalar hakkında İçişleri Bakanlığı'na (Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı) ve Avrupa Birliği Bakanlığı'na (Sivil Toplum İletişim ve Kültür Başkanlığı) sunmak üzere Ocak ve Temmuz aylarında Kurul tarafından sunulan faaliyet raporuna katkı sağlamak suretleriyle,

Antalya İli AB UDY Kurulu'nun görevlerini daha etkin biçimde yerine getirebilmesine destek vermek.

Çalışma Grupları, 3 ayda bir yapılan ABUDY Kurul toplantılarının her birinin öncesinde en az bir kez toplanır. Toplantı Grup Başkanı'nın belirleyeceği gündemle ve davetle gerçekleştirilir.

Çalışma grubu toplantılarında, grubun faaliyet alanlarında yukarıda sıralanan görevler kapsamında geçen sürede yapılan çalışmalar gözden geçirilir. Bu konularda karşılaşılan sorunlar ve sorunlarla ilgili çözüm önerileri tespit edilerek rapor edilir. Hazırlanan raporlar, konuyla ilgili kuruluşlar yanı sıra bir sureti, Kurul'un sekreteryaya görevini yürüten Valiliğimiz AB Projeleri Koordinasyon Merkezi'ne gönderilir. AB Projeleri Koordinasyon Merkezi, Çalışma Grubu toplantılarına imkânları elverdiği düzeyde bir gözlemci ile katılır.

Çalışma Grupları, faaliyet alanlarında tespit ettikleri sorunları ve çözüm önerilerini ilk toplantıda AB UDY Kuruluna sunmak üzere gündeme dâhil edilmesini sağlar.

Çalışma Grupları Ocak ve Temmuz aylarında düzenledikleri raporları, sözkonusu Genelgenin öngördüğü şekilde Avrupa Birliği Bakanlığı'na ve İçişleri Bakanlığı Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı'na iletmek üzere Antalya Valiliği AB Projeleri Koordinasyon Merkezi'ne iletirler.”

Antalya İli AB Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulu'nun Çalışma Usul ve Esaslarını belirleyen sözkonusu talimatın (4.) Çeşitli Hükümler Bölümünde, Çalışma Gruplarının, toplantı gündemlerindeki konular ile ilgili olarak uygun gördüğü kişi, kurum ve kuruluş temsilcilerini toplantılara davet edebileceği belirtilmiştir.

Antalya İli AB UDY Kurulu 2010 yılında 1 kez, 2011 yılında 4 kez, 2012 yılında 3 kez, 2013 yılında 4 kez ve 2014 yılının ilk yarısında 2 kez olmak üzere bugüne değin toplan 14 kez toplanmıştır. Yapılan toplantılarda, Antalya ilinde AB ile ilgili faaliyetler yürüten yapılanmaların tanıtımından müzakere başlıklarının tanıtımına kadar AB ile ilgili birçok konuda bilgilendirmelere de yer verilmiştir.

SONUÇ

1959'da temelleri atılan katılım süreci boyunca Türkiye'de yıllardır hükûmet eden bütün siyasal iktidarlar Avrupa Birliği'nin Ülkemiz açısından önemli bir hedef olduğu yönündeki politikayı paylaşmış ve sürdürmüşlerdir. 2005'te başlayan müzakerelerle yeni bir boyut kazanan Türkiye'nin Avrupa Birliği adaylığı, ülkemiz açısından siyasi, ekonomik ve kültürel yönden olumlu gelişmeleri de beraberinde getirmeye devam etmektedir.

2011 yılında, Türkiye'nin henüz adaylık sürecinde iken ilişkilerini Bakanlık statüsünde bir örgütlenmeye giderek daha güçlü bir teşkilatla yürütme çabasını göstermesi AB'ye üyeliğindeki kararlılığını göstermesi açısından kayda değerdir. Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2011 Türkiye İlerleme Raporunda, "Hükümet çeşitli vesilelerle ve özellikle Haziran seçimlerinden sonra Avrupa Birliği Bakanlığının kurulmasıyla, AB'ye katılım sürecine ilişkin kararlılığını yinelemiştir," ifadesine yer verilmiştir. AB işlerini yürüten, daha yetkili, belirli ölçüde yaptırım gücü olan bir Bakanlığın varlığının, en azından Türkiye'nin AB'ye adaylık sürecinde daha yüksek bir profil sergilemesinde önemli bir etken olduğu yadsınamaz. Ayrıca bu yeni yapılanma ile AB sürecinin etkin ve sistemli bir kurumsal çerçeveye oturtularak yönetilmesi, Türk siyasetinin kalıcı bir parçası haline getirilmiştir. Günümüzde Türkiye, örgüt yapısı olarak geleneksel kamu yönetim sistemindeki bakanlıklardan farklı, genç ve az sayıda dinamik kadrosuyla AB sürecimizi ilerleten bir bakanlığa sahiptir. Hiyerarşik basamakların az olduğu gözlenen Bakanlıkta personel daha çok başkanlıklara bağlı olarak çalışmakta, müsteşar yardımcıları ve başkanlarla doğrudan iletişim imkânı bulmaktadır. Bu bakımdan, Bakanlığın yapısı, neo-liberal politikalarla devleti küçültme söyleminde olan Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetlerinin uyguladıkları reformlarla örtüşmektedir ve personel açısından maliyeti arttıran devasa kuruluşlar durumundaki geleneksel bakanlık örgütlenmelerine yöneltilen eleştirilere meydan vermemektedir (Saylam ve Ömürgönülşen, 2013, s. 190)

Bir koordinasyon bakanlığı olan AB Bakanlığı için öngörülen teşkilat modelinin görevine baktığımızda, genel hatlarıyla AB'ye uyum sürecinde ilgili kuruluşların AB'ye üyelik yolunda çalışmalarının yönlendirilmesi, izlenmesi ve koordinasyonu ile üyelik sonrası çalışmaların koordinasyonunu yürütmek olduğunu görüyoruz. Bu bağlamda, Bakanlık'tan, uyguladığı politikalar ve yürüttüğü projelerle Türkiye'nin AB'ye katılım sürecini yalnızca merkezî değil yerel düzeyde de yönlendirmesi beklenmektedir. Bunun için yerel düzeyde faaliyet gösteren aktörlerin kurumsal ve insan kaynağı kapasitelerinin güçlendirerek, AB'ye üyelik sürecine etkin

biçimde katılımlarının sağlanması gerekir. Zira burada, her ne kadar gözden kaçan bir nokta olsa da altı çizilmesi gereken bir husus var ki o da, sözü edilen bu “çalışmaların”, sadece yasal düzenlemeler ve yazışmalarla sınırlı olmayıp, uyum çalışmalarına göre uygulamada kamuda beklenen “davranış değişimini” de içermekte olduğudur. Nitekim makro düzeyde veya yerelde uygulanan AB projelerinin günlük hayata etkileri ve bu projelerin yarattığı değişim, temelde katılım ve reform sürecinin bir parçası durumundadır ve oluşturulacak mekanizmalarla bu etki ve değişimlerin sürdürülebilirliğini sağlamak adaylık sürecinin amacına ulaşması için büyük önem taşımaktadır. Bir başka deyişle, AB Bakanlığının vizyon ve misyonunun gerçekleşmesinin, bu değişimin ancak “yerelde” beklenen etkiyi yaratması ve ürünlerini vermesiyle ancak hedefine ulaşabileceği açıktır. Bu da, Bakanlığın bu çalışmaları yürütebileceği yerel örgütlenmeyi güçlendirme çabasına girmesini gerekli kılmıştır. Bu çaba, aynı zamanda, kamu yönetiminin bu yönde etkinliğini artırarak Türkiye’nin AB’ye üyelik sürecinde daha yüksek bir profil sergilenmesine ve hedefe ulaşmasına emsalsiz bir katkı sağlayacaktır.

Kamu yönetimi de dâhil Türkiye’nin AB norm ve standartlarına uyum göstermesinin çağdaşlığın, demokrasinin ve kalkınmanın bir gereği olduğu Ülkemizde geniş kabul görmektedir. Ayrıca, gerçekleştirilen yasal ve idari reformlara baktığımızda mevcut hükûmet, diğer aday ülkeler gibi AB katılım koşullarının yerine getirilmesi durumunda Türkiye’nin önemli kazanımlar elde edeceği inancıyla idari sistem de dâhil birçok alanda radikal olarak adlandırılabilirliklere gitmektedir (Akdoğan, 2008, s. 272).

AB işleri ile ilgili Türk kamu yönetiminde yerel düzeyde örgütlenmenin 1999 Helsinki Zirvesi sonrasında ivme kazanan AB’ye yönelik merkezî örgütlenmenin sonrasında ve ekonomideki neo-liberal yeniden düzenleyici politikaların uygulanması ile hareket kazandığını görmekteyiz (Şener, 2010, s. 69 – 83). Adaylık statüsünü kazanmasını müteakiben, Türkiye’nin Topluluk programlarından yararlanmasını sağlayacak olan ve 2002 yılında imzalanan Çerçeve Anlaşmanın onaylanması ve bu bağlamda aynı yıl Ulusal Ajans görevini yerine getirmek üzere AB Eğitim ve Gençlik Programları Dairesi Başkanlığı’nın (ABEGPDB) kurulması, yerel düzeyde, valilikler bünyesinde AB hibe projelerinden yararlanmak üzere örgütlenmeye gidilmesine neden olmuştur. Yerel düzeyde örgütlenmeyi hızlandıran bir diğer etken de 2002 yılında Avrupa Birliği ile imzalanan Mutabakat Zaptındaki esaslara göre 2002/50 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle kurulan ve görevlendirilen Merkezi Finans ve İhale Birimi’nin, Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) kapsamında çeşitli hibe programlarını uygulamaya koymaya başlamasıdır. Burada dikkat çekici olarak, 2003 yılından başlayıp giderek sayıları artan biçimde, illerde projeler yapmak suretiyle sözkonusu AB hibelerinden yararlanmak üzere

valilikler bünyesinde, merkezî bir mevzuata gerek kalmadan örgütlenmenin başladığına tanık olunmaktadır. Yerelin Topluluk Programlarından ve Katılım Öncesi Yardım Aracından (IPA) yararlanma fırsatına ulaşmasının tarihsel olarak gerisinde de elbette Türkiye'nin 1999 yılı sonunda aday ülke statüsü kazanması yatmaktadır. Adaylığın onaylanması ile başlayan sürecin devamında Türkiye, 2004 Brüksel Zirvesi'nde alınan karar doğrultusunda 3 Ekim 2005 tarihinde Avrupa Birliği ile katılım müzakereleri sürecini resmen başlatmıştır. Bu dönemde yerele bakıldığında, 2003'te Edirne ve 2004'te Sivas valiliklerindeki oluşumları müteakiben 2005 yılında İstanbul ve Bayburt'ta, 2006 yılında ise Antalya, Gaziantep, Kütahya ve Kırşehir valiliklerinde AB birimlerinin yapılandırıldığını görülmektedir.

Bu doğrultuda, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği tarafından hazırlanarak 2010 yılı Ocak ayında yayımlanan Türkiye'nin Avrupa Birliği İletişim Stratejisi ile de AB işleri ile ilgili yerel düzeyde örgütlenme konusunda ülke çapında sonuç verecek ilk somut adım atılmıştır. Zira sözkonusu belgede, öngörülen faaliyetler için geçerli olacak örgütlenmenin oluşturulması ve aktörlerin belirlenmesi konusu açıklanırken, yerele ilk kez gönderme yapılmış ve yerel düzeyde AB işlerinin yürütülmesi ile ilgili olarak Temas Noktalarının belirleneceğine işaret edilmiştir. Bu adımla, ABGS tarafından 2010 yılının başı itibarıyla uygulamaya konan “Valiliklerin AB Sürecinde Etkinliğinin Artırılması Projesi” ile Avrupa Birliği Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı işbirliği içerisinde çalışmaya başlamış ve yürütülecek çalışmaların çerçevesinin oluşturulması amacıyla gerekli mutabakat sağlanarak İçişleri Bakanlığının 26 Ocak 2010 tarih ve 2010/6 sayılı Genelgesi yayımlanmıştır. Avrupa Birliği çalışmaları ile ilgili yerel düzeyde örgütlenmenin başlatılmasını sağlayan ilk belge niteliğindeki bu Genelge ile her ilde belli düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olan bir Vali Yardımcısı “İl AB Daimi Temas Noktası” olarak belirlenmesi sağlanmış; ayrıca İl Valisi veya İl AB Daimi Temas Noktası görevini üstlenen Vali Yardımcısı başkanlığında her ilde “Avrupa Birliğine Uyum, Danışma ve Yönlendirme Kurullarının” oluşturulmasına karar verilmiştir. Bunlarla birlikte, sözkonusu Genelge ile başlatılan süreç sonrasında, 2003 yılından itibaren valiliklerin, merkezî bir mevzuat olmadan farklı zamanlarda çıkardıkları Yönergeler ile kurularak faaliyete geçmiş olan valilik AB birimlerine yenileri de eklenerek tüm illerde valilik AB birimlerinin kuruluşları tamamlanmıştır.

İçişleri Bakanlığı ve AB Bakanlığı'nın bu işbirliği sonucunda valilikler aracılığıyla 81 ilin tamamında oluşturulmuş bulunan İl AB Daimi Temas Noktaları, İl AB Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulları (AB UDYK) ve valilik AB birimleri, Türkiye'de AB işleri için yerel düzeyde başlatılmış ilk örgütlenme çalışmasıdır. İllerde gerçekleştirilen bu yapılanmalar,

getireceği kazanımlar bakımından Türkiye'nin AB sürecinin yönetimiyle ilgili önemli kilometre taşlarından birisi olarak nitelendirilebilir. Zira bu yapılanmalar ve gerçekleştirdikleri faaliyetler sonucunda, yerelin AB işleri konusunda kapasitesinin ve ihtiyaçlarının neler olduğunun somut biçimde gözlenmesi mümkün olmuş, hatta illerde büyük bir gayret ve özveri ile yürütülen çalışmalarda karşılaşılan sorunlar değerlendirilerek yerel düzeyde AB konusunda tam olarak ne gibi çalışmaların yapılabileceğine dair sorgulamalar başlamıştır. Sonuçta, yerel düzeyde örgütlenmenin önemi konusunda daha öncesiyle kıyaslanmayacak bir farkındalığın gelişmeye başladığı söylenebilir.

AB işlerine yönelik olarak illerimizde hâlihazırda var olan kapasitesinin orta ve uzun vadede geleceğini değerlendirdiğimizde, olumlu ve gelişime açık bir durumun varlığından söz etmek mümkündür. AB ile ilgili iş ve işlemlerin illerde vali yardımcılığı düzeyinde sahiplenilmesi, gerek merkez ve yerel arasındaki iletişim ve koordinasyonda, gerekse kurumlarımızın taşra teşkilatındaki AB işleri ile ilgili dinamiklerini harekete geçirme yönünde güçlü bir katkı sağlamıştır. Bahse konu birimlerin valiliklerimiz bünyesinde yapılandırılmış olmasının sağladığı birçok avantaj da sözkonusudur. AB uyum sürecinde kamu kurumlarımızın etkin ve verimli çalışabilmesinin koşullarından birinin yerellik ilkesi olduğundan hareketle, AB birimlerinin illerimizdeki kurumlararası koordinasyonda en yetkili mercî olan valiliklerimiz bünyesinde yapılandırılması, kamu yönetimi alanında değişen güncel ihtiyaçlara yönelik yeni “kavram” ve “ilkelerin” uygulamaya yansıtılması açısından bir fırsat alanı oluşturmuştur. Türkiye'de kamu hizmetlerine ilişkin tüm görev, yetki ve sorumlulukların merkezde toplanmış olmasının, bu kurumların karar alma süreçlerindeki yavaşlığı, merkezi yönetimin kamu hizmetlerini yerine getirmesi noktasında bir tıkanma yaşanmasına sebep olduğu bilinmektedir. Diğer taraftan, özellikle AB'ye tam üyelik başvurusundan sonra Türkiye'de yerel düzeyde faaliyet gösterenler de dâhil olmak üzere yönetim kurumlarında artan bir değişim ihtiyacı kendini hissettirmeye başlamıştır. Zira AB'ye katılabilmenin ön koşullarından biri de Birliğe yönetsel uyum sağlayabilmektir. Bu nedenle kamu yönetiminin toplumsal rolü ve işlevleri ile bunları yerine getirirken uygulayacağı yöntemlerin doğru tespit edilmesi hayati önem taşımaktadır. Yerel ihtiyaçlar doğrultusunda yaptığı projeler ile yerele katkı sağlayan ve bu suretle kamu kuruluşlarının mahalli müşterek ihtiyaçlarının kamu görevlileri eliyle gerçekleştirilmesini sağlayan valilik AB birimleri yoluyla, merkez ile yerel arasındaki bağ yerel odaklı biçimde kuvvetlenmiş ve hedeflenen amaçların sürdürülebilirliğine sağlam bir zemin sağlanarak AB uyum sürecinin sıhhati ve sağlam temelli ilerleyişi güçlenmeye başlamıştır. Ancak, AB uyum ve müzakere sürecinde il yönetimlerinin, merkezî yönetimin taşra teşkilatı ve yerinden yönetim birimlerinin başında olması ve koordinasyon vazifesi icra etmesi,

valiliklerimiz bünyesindeki AB birimlerini de içerir biçimde güncel bir yasal yeniden yapılanmayı gerektirmektedir. Bu, aynı zamanda kamu yönetimi mevzuatına büyük katkı sağlayacak ve AB birimleri sayesinde, yeni süreçte uygulanmaya çalışılan yerellik ilkesinin de somut adımları atılmış olacaktır. Bununla birlikte biliyoruz ki, bir reform perspektifi olsa bile, değişim ihtiyacını gözardı ederek, ya da değişimi ağırdan alarak, günümüz koşullarında küresel dinamikler karşısında etkili politikalar oluşturulması mümkün değildir. Bu sebeple ihtiyaçlara göre yeniden yapılanmada proaktif davranılması zorunludur.

İllerde oluşturulan AB UDY Kurulları, merkezin yerelle işbirliği içerisinde olma stratejisini gözler önüne seren bir gösterge olurken, bu yönde yerel kapasitelerin ve ihtiyaçların somut biçimde gözlenmesine zemin teşkil etmiştir.

Valilik AB birimlerinin gerçekleştirdiği bilgilendirmeler ve eğitimler, ayrıca yürüttüğü ve destek verdiği proje deneyimleri sayesinde, kurumlarımızın konuya ilgisi ve insan kaynağı kapasitesi geçmiş yıllara nispetle belirgin düzeyde artmıştır. Tüm belirsizliklere rağmen, valilik AB birimleri, genel olarak proje hazırlama ve uygulama konusunda önemli bir bilgi ve deneyim düzeyine erişmiş bulunmaktadır. Bu birimler, birçok yerde çok sayıda personeli ve diğer imkânları bulunan birçok kamu kurumu taşra teşkilatının genel bütçesinden daha fazla miktarda kaynağı Avrupa Birliği hibe programları yoluyla illere kazandırıp bu bütçeleri yöneterek illerine kaynak akışı sağlarken, çekirdek kadrolarıyla, halen kurumlarımızda çok zayıf olan fakat günümüz koşullarında (özellikle AB sürecinde) mutlaka benimsenmesi gereken “proje kültürünün” kurumlarımızın çalışma yöntemleri arasına gerçek anlamda girmesine büyük katkı sağlamışlardır. Bunlarla birlikte, 2010 yılında bu yana AB Bakanlığı özellikle ülke bazında yürüttüğü birbirini izleyen ve destekleyen bir dizi kapsamlı program ve proje sayesinde, hem yereldeki AB birimleriyle güçlü bir sinerji (görevdeşlik) oluşturmayı başarmış, hem de yerel düzeyde örgütlenmenin bugüne değin devam etmesini sağlamıştır.

AB süreci, Türkiye için idari, siyasi, mali ve sosyal başta olmak üzere her zaman birçok yönden önem arz etmiştir. AB işleri ile ilgili yerel düzeyde örgütlenmesinin gelişimine de bakıldığında, ekonomik faydanın, yani yeni mali kaynaklardan yararlanma fırsatının doğmuş olmasının bir etken olarak kendini önemli düzeyde hissettirdiği görülmektedir. Dolayısıyla, yerel düzeyde örgütlenmeyi bugünkü durumuna getiren itici unsurun özellikle adaylıkla ve ikibinli yıllarda yerelde kullanılmaya başlanan hibeler olduğu söylenebilir. Bu sebeple, yerel düzeyde başlamış olan bu örgütlenmenin çalışma alanının, geçtiğimiz sürede genelde mali yardım gözüyle bakılan Avrupa Birliği hibelerinden yararlanmak üzere proje yazma ve

uygulama düzeyinde kalmış olduğunu görüyoruz. Diğer muhtemel etkenleri şimdilik bir tarafa bırakacak olursak, bu durumun temel sebeplerinden birisinin, katılım müzakereleri ve Avrupa Birliği sürecine başlangıçtan beri Türkiye'nin bir "dışışleri meselesi" gözüyle bakılması ve uzun yıllardan beri süregelen bu yöndeki yaygın alışkanlık olduğunu söyleyebiliriz. Bu bakış genel olarak, Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde merkezin yerele yönelik en önemli desteğinin, verilen hibeler olarak algılanmasına, AB işlerinin de sadece mali kaynak ya da proje çalışma gezisi fırsatı olarak görülmesine sebep olmuştur. Bunun doğurduğu önemli bir sakınca söz konusudur ki o da, AB hibelerinin büyük bölümünün yerel düzeyde genellikle salt "dış yardım" olarak görülmesi bu yanlış algının alanını genişletmiş ve dolayısıyla AB hibeleriyle yerelde projeler gerçekleştirmenin, genelde katılım ve reform sürecinin bir parçası olduğu gerçeği gözlerden kaçmıştır⁹². Oysa Avrupa Birliği hibe programları ve bu hibelerle yerelde gerçekleştirilen ve yoğunlukla da sosyal yaşam standartlarını iyileştirmeyi hedefleyen sözkonusu program ve projeler, AB ile bütünleşme ve uyum sürecimizin sunduğu önemli fırsatlardan biridir. Bu projelerin büyük bölümü, toplumsal yaşamın her alanında ve gündelik hayatta vatandaşlarımızı yakından ilgilendiren pek çok faydalı uygulamayı başlatmayı öngörmektedir. Somut bir örnek üzerinden konuya vurgu yapmak gerekirse, örneğin, Türkiye Cumhuriyeti adına Merkezi Finans ve İhale Birimi'nin, Avrupa Toplulukları Türkiye için Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) kapsamında çeşitli hibe programları uyguladığını biliyoruz. Kadın istihdamının desteklenmesi, yolsuzluğun önlenmesi ve etiğin teşviki, özörlölerin toplumsal entegrasyonunun geliştirilmesi, kadına yönelik şiddetle mücadelede yerel ve ulusal STK'ların kapasitesinin güçlendirilmesi, demokratik vatandaşlık ve insan hakları eğitimi gibi hibe programları bunlardan bazıları... Örneğin, yine bunlardan biri olan "Özörlölerin Toplumsal Entegrasyonunun Geliştirilmesi Hibe Programı" adıyla yerelde uygulanmak üzere hibe proje teklifleri için açılan çağrıyı ele alalım. Bahse konu program rehberinde de belirtildiği üzere, bu çağrı ile katılım öncesi süreçte özörlö kişilerin sivil toplum örgütlerinin (STÖ) ve özörlö kişilerin haklarını savunan STÖ'lerin kapasitelerinin güçlendirilmesi ve Özörlö ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile özörlölük alanında çalışan STÖ'lerin arasındaki diyalogun geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu hibe çağrısında hedef, özörlölerin toplumsal hayatın her alanına aktif katılımının teminat altına alınmasıdır. Bunun için sözkonusu çağrıyla, bir yenilik olarak, özörlö kişilerin ve özörlö

⁹² AB Bakanlığı tarafından 2014 yılında hazırlanmaya başlanan Yerel Düzeyde AB İşleri ve AB Fonlarının Yönetimi için Kapasitenin Güçlendirilmesi Konulu Strateji Belgesi Mevcut Durum Analizi Sonuç Bölümü üzerine 20.06.2014 tarihinde Teknik Çalışma Grubunun webinar vasıtasıyla çevrimiçi olarak gerçekleştirdiği toplantıda dile getirilmiştir.

kişilerin haklarını savunan sivil toplum örgütlerinin kapasitelerini artırması ve özürlülük alanında kamu kuruluşları–sivil toplum diyalogunu geliştirmesi öngörülmektedir. Zira bu hibe programı, arka planında, toplumda tutum ve davranışlarla ilgili engellerin, politikayla ilgili engellerin ve fiziksel engellerin⁹³ önüne geçilerek “engellilerin sosyal hayata kazandırılmasını” bir zaruret olarak değerlendirmektedir ve bunu giderici uygulamaların üyelik öncesinde Türkiye’de yaygınlaşmasını öngörmektedir. Sonuçta beklenen gelişme ise, hibe programı ile yürütülecek projelerden elde edilen etkinin toplumda bu tematik alanda bir davranış ve tutum değişikliği, yeni bir bakış açısı, daha empatik bir yaşam biçimi yaratmasıdır ki böylece bu esasta sürdürülebilir uygulamaların önü açılsın. Konumuza dönecek olursak, burada şu tespiti yapabiliriz: Bu programı, sadece AB hibelerinden yararlanmak üzere proje yazma ve uygulama düzeyinde ele almak ve sadece buna odaklanmak sebebiyle, hedeflenen özürllülerin toplumsal hayatın her alanına aktif katılımının teminat altına almayı ve bu yönde toplumun bakış açısında ve davranışlarında sürdürülebilir bir dönüşüm başlatmayı gözardı etmek, AB hibeleriyle yerelde projeler gerçekleştirmenin, genelde katılım ve reform sürecinin bir parçası olduğu gerçeğini gözden kaçırmaktadır.

Dolayısıyla, AB hibeleriyle gerçekleştirilen uygulamaların esasta katılım ve reform sürecimizin bir parçası olarak algılanması, ayrıca hibe programlarının, ulusal hedeflerimizle örtüşmekle beraber, ilgili AB organlarının belirlediği program ve politikalar doğrultusunda iyi uygulamaların yaygınlaşmasını teşvik etmeye yönelik olduğunun kamuoyu tarafından bilinmesi bir zorunluluk olarak kendini hissettirmektedir. Bu sebeple proje sonuçlarının günlük hayata etkilerinin kamu tarafından kavranması ve benimsenmesi, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Yerel düzeyde başlatılan örgütlenmenin çalışma alanıyla ilgili bu mevcut durum diğer taraftan, AB’ye uyum sürecimizin yarattığı dönüşümün, yerel düzeydeki politikalar ve vatandaşların günlük yaşamları üzerindeki somut etkilerinin yerel düzeye yansıtılmasındaki eksikliğini ortaya koymaktadır. AB sürecimizi desteklemeye yönelik olarak yerel düzeyde

⁹³ Söz konusu Program Rehberinde “davranışlarla ilgili engellerin, toplumda özürlülük olgusuna yönelik genelde olumsuz tutumlar nedeniyle özürllü bireyler bağımsız ve üretken bireyler olarak kolayca kabul görmemesi; politikayla ilgili engellerin, özürlülük olgusunun çok boyutlu yapısını göz önüne almadan oluşturulan politikalar ve bu politikaların uygulanması, özürllü kişilerin kendine yetebilen ve üretken bireyler olmasını engelleyebilmesi ve fiziksel engellerin, çevresel ve mimari engeller özürllü bireyin sosyal yaşama katılımında ve bağımsızlığını sağlamada ciddi sorun yaratması” olarak özetlenmektedir. Geniş bilgi için bkz. Merkezi Finans ve İhale Birimi, Özürllülerin Toplumsal Entegrasyonunun Geliştirilmesi (IDP) Hibe Başvuru Sahipleri için Rehber (<http://www.cfcu.gov.tr>), Erişim: Eylül 2014.

başlatılan örgütlenme çalışmalarına rağmen süregiden bu algı, yerelin ulusal düzeydeki politikalarla ve müktesebat fasıllarıyla ilişkili olarak kapsamlı ve düzenli bilgilendirilme ihtiyacını da belirgin biçimde ortaya koymaktadır.

Öte yandan toplumun büyük kesiminin, yapılan yeni düzenlemelerle Avrupa Birliği sürecinin günlük hayata dair getirdiği kazanımların neler olduğundan yeterince haberdar olmadığı bilinmektedir. Bunun yanı sıra, kamuoyunun büyük bir kesiminde AB'ye katılım süreci ile ilgili olarak önyargı, yanlış algılama ve korkular da hâlâ varlığını sürdürmektedir. “Ne yaparsak yapalım AB bizi almaz” önyargısıyla yerelde yaygın olarak karşılaşılmaktadır. Bu konuda, özellikle yerel topluma, AB ülkelerinde tüm kesimlerin Türkiye'nin üyeliği ile ilgili olarak aynı görüşte olmasını beklemenin mümkün olmadığı ancak AB'nin, bir ilkeler ve kurallar sistemi olduğu, dolayısıyla Türkiye ile AB arasındaki ilişkilerin hukuki bir temele dayanmakta olduğu⁹⁴ anlatılmalıdır. Burada ayrıca şu tespite yer vermek de konuyu aydınlatmak açısından faydalı olacaktır. AB ile yarım asırlık geçmişimize bakıldığında, AB algısının belli dönemlerde belli kavramlar etrafında şekillendiği görülmektedir: İlk zamanlarda AB, vatandaşlarımız için gidilip iş bulunacak, para kazanılacak bir yer; daha sonraları kalkınmamızı sağlayacak mali yardımların ve giderek de sermayenin kaynağı olarak görülmüştür. Bir sonraki aşamada ise AB, daha fazla demokrasi, bireysel haklar ve özgürlükler getirecek bir güç ve cazibe merkezi olarak algılanır olmuştur (Nuray, 2011, s.47). Bu sebeple özellikle ülkedeki yönetim mekanizmalarıyla sorun yaşayan vatandaşlar veya kurumlar, haklarının çiğnendiği argümanı ile şikâyetlerini iletmek üzere AB kurumlarının kapısını aşındırmaya başlamışlardır. Ancak, özellikle adaylık süreciyle birlikte bu algıda önemli düzeyde değişim gerçekleşmeye başlamıştır. Kamuoyu artık Avrupa Birliği diye isimlendirilen örgütün tek bir merkezden kapısına gelenlerin sorunlarını halledip geri göndermediğini, AB'nin bir çağrı merkezi gibi sorunlara otomatik çözüm bulma mekanizması olmadığını görmüş ve çözümün geride, ülkemizde olduğu anlaşılmaya başlanmıştır (Nuray, 2011, s.47). Ancak geline bu noktada, anlaşılmasından öte artık özümseme, içselleştirilmesi ve hatta bir refleks haline dönüşmesi gereken bir bakış açısı var

⁹⁴ Müzakere sürecindeki bir ülkenin üye olabilmesi için yerine getirmesi gereken şartlar açık ve net biçimde ortaya konmuştur. Bir aday ülkenin AB müktesebatı adı altında düzenlenen tüm AB standart ve kurallarına uyum sağlaması, AB kurumlarının ve üye ülkelerin onayının alınması ve söz konusu aday ülkenin vatandaşlarının (ulusal parlamentoda ya da referandum yoluyla) onayının alınması gerekmektedir. 2005 yılında müzakereler başladıktan sonra tam üyeliğin gerçekleşmesi, Türkiye ile AB arasındaki katılım müzakerelerinin ana hatlarını ortaya koyan Müzakere Çerçeve Belgesi'nde de belirtildiği gibi, Türkiye'nin AB müktesebatına uyum konusundaki çabalarıyla doğru orantılıdır.

ki o da, toplumsal hayatın belli başlı tüm alanlarında düzenlemeler getiren, vatandaşların ekonomik, sosyal, hukuki vb. birçok alanda tabi olacağı ortak kuralları belirleyen AB normlarının, ancak biz onları kendi hayatımıza uyguladığımız zaman sonuç ve fayda vereceğidir. Yerel düzeyde kullandırılan hibeler ve uygulanan projeler bu yeniliklerin veya iyi uygulamaların yaygınlaştırılması için önemli araçlardır. Ancak iyileştirmeler veya sorunların çözümü ne bu çerçevesi belirli uygulamalarla gerçekleşecektir ve ne de Brüksel'den gelen yetkililer tarafından sağlanacaktır; tüm bu iyileştirmeleri toplum olarak bizler daha fazla, daha etkin çalışarak, daha nitelikli işler ve metotlar uygulayarak kendimiz çözmek zorundayız. Dolayısıyla, tekrar edecek olursak, AB hibeleriyle gerçekleştirilen uygulamaların esasta katılım ve reform sürecimizin bir parçası olarak algılanması, ayrıca hibe programlarının, ilgili AB organlarının belirlediği program ve politikalar doğrultusunda iyi uygulamaların yaygınlaşmasını teşvik etmeye yönelik olduğunun kamuoyu tarafından bilinmesinin sağlanması, günlük hayatımıza giren birçok yeniliğin Avrupa Birliği sürecimizin kazanımları olduğundan toplumun haberdar edilmesi, yaygın önyargı ve yanlış algılamaların ortadan kalkmasına önemli düzeyde katkı sağlayacaktır.

Nitekim Avrupa Birliği ve Başmüzakereci Büyükelçi Volkan Bozkır'ın, 30 Ekim 2014 tarihinde Ankara'da yaptığı AB'ye Katılım İçin Ulusal Eylem Planı I. Aşama konulu basın toplantısında yer verdiği ifadeleri bu ihtiyacı doğrulamaktadır. Bakan konuşmasında, AB'ye katılım sürecinin ancak milletimizin katılım ve katkısıyla tamamlanacağını bildirmiş, Türkiye'nin AB standartlarına ulaşması için yeni mevzuat çıkarmasından daha fazla önem arz eden hususun bu mevzuatın uygulanması ve hayata geçirilmesi olduğunu, mevzuatın ancak etkin bir biçimde uygulandığında anlam kazanacağını ve bunun kurumların sorumluluğu olduğu kadar toplumsal bir sorumluluk, bir kültür, bir yaşam biçimi olduğunu belirtmiştir. Tüm bu tespitler AB sürecimizi desteklemeye yönelik olarak yerel düzeyde başlatılan örgütlenme çalışmalarının bu kapsamda yeni mekanizmalarla güçlendirilmesi ihtiyacını ve gerekçelerini gözler önüne sermektedir.

Avrupa Birliği'ne Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurullarının (AB UDYK) geçtiğimiz süredeki çalışmalarına ve genel olarak sonuçlarına baktığımızda ise, genelde bu kurulların karar alma ve katkı sağlama işlevinin yok denecek düzeyde düşük kaldığını ve belirli düzeyde farkındalık yaratma ötesinde yerelde yürütülen AB işlerine yarar sağlamamış olduklarını

görüyoruz. VABpro⁹⁵ Eğitim İhtiyaç Analizinde de ortaya konulduğu gibi, yerelde AB işlerinin yürütülmesindeki en zayıf noktalardan biri olarak, illerde AB politikaları ve uygulamaları hakkındaki bilgi eksikliği olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, sağlıklı bir kamuoyu oluşturulması için, yerelin Avrupa Birliği katılım sürecinin kazanımları hakkında bilgilendirilmesi de önemli bir ihtiyaç olarak karşımızda durmaktadır. Bu bakımdan, AB hibelerinin niteliği, amaçları ve projeler vasıtasıyla kullanımı konusunda, başta il düzeyindeki kamu, sivil toplum ve yerel yönetim kuruluş yöneticileri olmak üzere, yerel paydaşların farkındalığının artırılması için sözkonusu süreçlerin daha iyi kavranmasına yönelik mekanizmalar oluşturmaya ve illerimize, güçlü kurumsal temellere oturtulmuş standart koordinasyon uygulamaları gibi daha etkin yaklaşımlar geliştirilmesine ihtiyaç olduğu görülmektedir. AB sürecimizle ilgili olarak gerek sağlıklı bir kamuoyu oluşmasının sağlanmasında ve gerekse toplumun AB sürecimizin getirdiği kazanımlar hakkında bilgilendirilmesi ve yukarıda anılan sözkonusu uygulamalar için Avrupa Birliği'ne Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulları (AB UDYK) güçlü bir zemin teşkil edebilir. Türkiye'nin nihai stratejik hedefi olan AB üyeliğine giden yolun önündeki engellerin üstesinden gelinmesi ve bu süreçte gerçekleştirilen siyasi reformlar ve sosyo-ekonomik kazanımlar konusunda kamuoyunun farkındalık kazanmasının büyük önem taşıdığı bilinmektedir. Bu itibarla, özellikle AB ile İlgili Yurtiçi İletişim Stratejisinde (ABYİS) öngörülen kamuoyunun Avrupa Birliği katılım sürecinin kazanımları hakkında bilgilendirilmesini sağlamak, Türkiye'nin AB üyelik sürecine ilişkin desteği ve toplumsal tabandaki sahiplenmeyi artırmak ve Türkiye'nin AB sürecindeki zihinsel dönüşümünü kolaylaştırmak şeklinde özetlenen amaçların⁹⁶ gerçekleştirilmesi için, 4 yıl önce kurulmuş olan ve yetersiz de olsa halen birçok ilde faaliyetini sürdüren AB UDY Kurulları bir platform olarak değerlendirilebilir.

Valilik AB birimleri için, kuruluş yıllarından beri personel, kaynak, mevzuat (yetki ve sorumluluk) gibi birim tarafından yönetilmesi gereken konularda geride kalan yıllar içerisinde kalıcı çözüm geliştirilememiştir. Valilik ve Kaymakamlık Birimleri Teşkilat, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nde, yer verilen birimler içerisinde AB birimleri geçmemektedir. Yani mevcut haliyle valilikler bünyesinde AB üyelik sürecimiz açısından yerel düzeyde en önemli aktörlerin başında gelen AB birimlerinin, ilgili mevzuatta valilikler teşkilat yapısı içerisinde dahi geçmediği görülmektedir. Durum bu iken, geline nokta tüm çabalara rağmen, imaj

⁹⁵ Geniş bilgi için bkz. 3.4.3. Valiliklerde AB İşleri İçin Kapasite Oluşturulması Projesi

⁹⁶ Geniş bilgi için bkz. Avrupa Birliği Bakanlığı (2014) "AB İletişim Stratejisi".

zayıflamaya ve oluşturulan zemin kaybedilmeye başlanmıştır. Birçok ilde bu birimlerin belirsizlikler içerisinde faaliyetlerine rica minnetle devam etmeye çalışması kurumların ilgisini kesmektedir. İllerde AB ile ilgili kapasitenin en iyi düzeyde kullanılabilir olması, AB hibelerinden en iyi düzeyde yararlanılabilecek kapasiteye ulaşılması için özellikle eş finansman (kurum katkısı) konusunda gerekli finansal kaynakların oluşturulması da ayrı bir sorun olarak durmaktadır.

Bununla birlikte, valiliklerde kurulmuş bulunan AB birimlerinin, özellikle birçok ilimizde yetişmiş insan kaynağıyla, bakanlıkların taşra teşkilatları tarafından yürütülmekte olan AB işleri ile yerel düzeyde yürütülmekte olan AB projelerinden beklenen sürdürülebilir etki ve değişimin yaratılması yönünde etkin olabileceği ve öngörülen stratejilerin illerdeki uygulamalarında anahtar bir rol oynayabilecekleri gözden kaçırılmamalıdır. Bunun için başta, il düzeyinde koordinasyon işlevinin güçlendirilmesini içerir şekilde yerel düzeydeki bu yapılanmanın görev, yetki, sorumluluk ve bağlılık ilişkilerinin açık bir şekilde tanımlanarak tüm iller için standart kurumsal bir yapıya kavuşturulması ve hepsinden önemlisi, tüm bunların sağlam hukuksal bir altyapıya dayandırılması ihtiyacı sözkonusudur. Hizmetlerinin gerektirdiği kadro sayısının rasyonel bir şekilde belirlenmesi amacıyla geliştirilecek norm kadro uygulaması, yerel düzeyde insan kaynaklarının yerinde ve verimli kullanımını sağlayacak, çalışmaların niteliğini çağdaş normlara yükseltecek ve hizmetlerin etkin, sürekli ve verimli bir biçimde yürütülebilmesini sağlayacaktır. Bir standardın sağlanması amacıyla, hem illerin yerel koşulları gözetilerek esneklik bırakılması ve hem de valilik AB birimlerinin işleyişinde tüm iller için geçerli bir çerçevenin belirlenmesi, ayrıca bu birimlerde çalışanlarda aranacak vasıfların ve görev tanımlarının yapılması gözardı edilmemelidir. Ayrıca, valiliklerimiz bünyesinde halen var olan müdürlüklerin görev alanlarından farklı iş ve işlemler yürütmekte olan AB Birimlerinin, tüm valiliklerimizde standart bir birim adı altında yapılanmaya kavuşturulması ve buralarda norm kadro usulüne göre personel istihdam edilmesi, gerek insan kaynağının ve gerekse iş ve işlemlerin daha güçlü bir çatı altında sürekliliği ve bürokrasinin azaltılması açısından uzun soluklu çözüm sağlayacaktır. Bu durumda, AB uyum ve müzakere sürecinde il yönetimlerinin, merkezî yönetimin taşra teşkilatı ve yerinden yönetim birimlerinin başında olması ve koordinasyon vazifesi icra etmesi dolayısıyla, valiliklerimiz bünyesinde AB birimlerini de içerir biçimde güncel bir yasal yeniden yapılanma zaruret haline geldiği görülmektedir. Bunun gerçekleşmesi, aynı zamanda kamu yönetimi mevzuatına büyük katkı sağlayacak ve AB birimleri sayesinde, yeni süreçte uygulanmaya çalışılan yerellik ilkesinin de somut adımları atılmış olacaktır. Öte yandan, yerel ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirdiği ve uyguladığı projeler

ile ilçelerimizde kaymakamlıklar ve belediyeler dâhil olmak üzere yereldeki kamu ve sivil toplum kuruluşları ile mahalli idareler ve üniversitelere katkı sağlayan valilik AB birimleri yoluyla, merkez ile yerel arasındaki bağ yerel odaklı biçimde kuvvetlenmiş olacak ve AB uyum sürecinin sıhhati ve sağlam temelli ilerleyişi güçlenecektir.

Bilindiği üzere, adaylık sürecinde Türkiye'nin yararlanmakta olduğu IPA'dan sadece merkezî hükûmet ve kamu kuruluşları yanında, yerel yönetimler (belediyeler, il özel idareleri), KOBİ'ler, iş dünyasını temsil eden meslek örgütleri, sosyal tarafları temsil eden sendikalar, odalar, dernekler, birlikler, vakıflar, muhtarlıklar, okullar, eğitim merkezleri kamu kuruluşlarının yerel teşkilatları, üniversiteler, kooperatifler ve kar amacı gütmeyen örgütler de yararlanabilmektedirler. Bu anlamda, potansiyel yararlanıcıların AB – Türkiye mali işbirliği çerçevesinde sunulan hibeleri yakından takip ederek kuruluş amaçları doğrultusunda etkin bir şekilde kullanmaları mümkündür. Ancak bu programlara başvuru yapmak ve başarılı olmak için nitelikli projeler geliştirmeye dikkat etmek önemlidir. Çeşitli kesimlerin AB hibe programlarına dair bilgi ihtiyacı giderek artmakla birlikte, bu konuda sınırlı sayıda çalışma mevcuttur. Ayrıca, IPA kapsamında taahhüt edilen mali yardımların gerçekleşme düzeyi Türkiye'nin söz konusu fonları “hazmetme kapasitesine”, bir diğer söyleyişle değişim fikirlerini projelendirme ve uygulama becerisine bağlıdır. Bu anlamda, yerelde faaliyet gösteren çeşitli kurum ve kuruluşların proje geliştirme ve uygulama kapasitelerinin güçlendirilmesine yönelik programların devam etmesi uyum süreci için önem arz etmektedir. Gerçekleşmelerin hazmetme kapasitesine⁹⁷ bağlı olduğu gerçeği de gözönünde bulundurulduğunda, çeşitli kurum ve kuruluşlarının proje geliştirme ve uygulama kapasitelerinin güçlendirilmesine yönelik programların devam ettirilmesinin ne denli önemli olduğu bu çalışmayla ortaya konulmaktadır. Öncü olmak, yol açmak, ilişkileri düzenlemek ve bu ilişkilerin sağlıklı yürümesini sağlamak gibi, devletin varlığı için zorunlu olan geleneksel işlevler de ayrıca, AB uyum sürecine üzerinde durulan ve yerel düzeyde katılım sağlaması beklenen kurumlar –özellikle sivil toplum

⁹⁷ 2004 yılında yayımlanan eserlerinde “hazmetmenin” AB fon tahsisinde yeni bir koşul olduğunu aktaran Sumpikova, Pavel ve Klazar (2004), fon hazmetme kapasitesini (Fund Absorption Capacity), bir ülkenin AB fonlarından tahsis edilen tüm finansal kaynakların tamamını etkili ve verimli bir şekilde harcayabildiği seviye olarak tanımlamaktadırlar. 2011-2013 dönemi Çok Yıllı İndikatif Mali Çerçeve'yi hazırlayan AB Komisyonu Türkiye'ye yapılan hibe tahsisini belirleyen kriterleri ülkenin büyüklüğü ve fon hazmetme kapasitesi olarak açıklamıştır. En son yayınlanan bu Revize Çok Yıllı İndikatif Mali Çerçeve'ye göre Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) ile Türkiye'ye tüm bileşenler için toplamda 2007 yılı için 497 milyon Euro , 2013 yılında ise neredeyse 2007 yılının iki katı olan 935 milyon Euro tahsis edilmiştir (Kütükçü, 2011, s. 63).

kuruluşları– için yerel düzeyde kamu örgütlenmesini gerekli kılmaktadır. Nitekim uygar toplumlarında devletin işlevi, öncü olmak ve ilişkileri düzenlemenin ötesinde, kaynakları harekete geçirici fonksiyonlara ve oradan da sosyal fonksiyonlara doğru bir gelişme göstermektedir.

Bununla birlikte, sözkonusu AB birimlerinin çalışanları başta olmak üzere yerel düzeyde faaliyet gösteren aktörlerin merkezde yapılan AB çalışmaları konusundaki (müzakere süreci, fasıllarla ilgili gelişmeler, yeni düzenlemeler vb.) bilgi eksikliğinin giderilmesi gerekmektedir. Her ilin kendi başına zaman ve enerji harcayarak yapacağı münferit işler yerine belirlenen standarda göre Merkezden uniformite sağlanmalı, böylece birim çalışmaları kişilere bağımlı olmaktan çıkarılmalıdır. Yerelde AB hibelerinin kullanım kapasitesinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler, AB üyelik sürecinin yerelde sahiplenilmesi boyutu ile bütünleştirilmelidir. Bu ihtiyaçtan hareketle, tüm AB çalışmalarının aynı zamanda ulusal bir faaliyetin konusu olduğu yerel düzeyde daha etkin anlatılmasını ve yerel düzeyde yapılan planlarda AB perspektifinin yerini bulmasını sağlayacak mekanizmalar geliştirilmelidir. Bu sayede yerelin, AB'ye uyum sürecine yönelik merkezî düzeyde yapılan çalışmalara yeteri kadar katılım sağlaması da sözkonusu olabilecektir.

Aslında valilik AB birimlerinin yukarıda değinilen mevcut durumu ve ihtiyaçları gözönüne alındığında örgütlenmedeki ötesinde bu birimlerin kurumsallaşma⁹⁸ ihtiyacı konuyu

⁹⁸ Burada kurumsallaşma, mevcut birimlerin onları çevreleyen koşullara uyum sağlamasını kolaylaştıracak profesyonel, sistemli bir yapıya ve işleyişe ulaştırılmasını ifade etmektedir. Kurumsallaşma, mevcut yapının bir kimlik ile tanınıp kabul edilmesini ve çevre içerisinde bir yasallık kazanmasını mümkün kılar, faaliyetleri kişilere bağımlı olmaktan çıkarıp belirli çalışma ilkeleri ve sistemleri üzerinden kurallara, standartlara ve prosedürlere göre işleyişe kavuşturur. Yazılı kültüre geçilmesi kurumsallaşmada en temel ihtiyaçtır. Kurumsallaşma basit bir dokümantasyon işi olmayıp, bir altyapı oluşturma işidir; süreçlerin yazılı hale gelmesi, çalışanların deneyim ve birikimlerini kuruma aktarmalarının yoludur. İşleyişin çalışan ve ilgili herkes tarafından aynı şekilde anlaşılması ve uygulanmasını sağlar, yönetim ve koordinasyonu kolaylaştırır, keyfilikten uzaklaştırırken eylem birliği ve disiplin oluşturur, ayrıca rehberlik sağlar. Kurumsallaşma ile etkinliği artıran değerler ve prensipler daha kolay korunur, etkinliği azaltan uygulamaların ise anlaşılması ve terkedilmesi kolaylaşır. Kurumsal yönetim, sistemlere, kurallara ve ilkelere göre, hukuki ve etik sorumlulukları yerine getirerek işleyişi sağlar. Kurumsallaşmanın sağlanabilmesi, yazılı kültüre geçilmesi yanısıra, yönetimin şeffaflık, adalet ve sorumluluk ilkelerine göre bir orkestra şefi gibi işlev görmesi, organizasyon yapısının, bölümlerin, tüm iş alanları ve görev tanımlarının, günlük işleyişin hâkim kurallarının, belge akışının ve iç denetimin yasal çerçeve içinde belirlenmesi ve bunların işletilmesinin kuruma özgü kültür haline gelmesine bağlıdır.

özetlemektedir. Ancak bunun için sözkonusu birimlerin kuruluş ve işleyişi temelde standart, yasal bir zemine oturtulmalıdır. Kurumsallaşma ihtiyacının devam etmesi, yönetici ve çalışanları sürekli yapı ve işleyişle ilgili iç sorunlara odaklanmak zorunda bırakmakta, verimlilik ve etkinlik yanısıra personel ve uyum sorunlarını artırmaktadır. Öte yandan standartlar çerçevesinde sürekliliği sağlayıcı bir araç olarak kurumsallaşma, bu birimlerin düzenli ve dinamik bir işleyişe geçerek performansını artıracak, aynı zamanda mevcut yapının bir kimlik ile tanınıp kabul edilmesini ve bir yasallık kazanmasını mümkün kılacaktır.

Öte yandan tüm bu değerlendirmeler, AB ile ilgili işlere dair yerel düzeyde örgütlenme konusunda bizlere yeni ufuklar göstermektedir. 1999 Helsinki Zirvesinden sonra gerek kurumsal gerek toplumsal farkındalık anlamda AB'ye tam üyelik lehine önemli gelişmeler sağlandığından sözedebiliriz. Ancak, merkezi düzeyde mevzuat uyumlaştırma çalışmalarının “kanun çıkarma” kısmı hızlı bir şekilde işlemekteyken, çıkarılan yasaların nasıl hayata geçirileceği konusunda girişimlerin yeterli düzeyde olduğunu söylemek doğru olmayacaktır. AB de bu gerçeğin farkında olarak mevzuat uyumlaştırmanın sadece yasa çıkarmak olmayıp, bunların etkin bir şekilde uygulanması olduğuna vurgu yapmaktadır (Erdem, 2010, s. 100). Bu sorunun giderilmesi ihtiyacı, 24 Haziran 2009 tarihli ve 5916 sayılı Kanunla ABGS'nin yeniden yapılanma sürecini başlatılmıştır. ABGS'de yaşanan örgütsel değişimde yereldeki aktörler de (kurum, kuruluş ve işletmeler) önemli paydaşlar olarak değerlendirilmeye alınmıştır. Mevcut durumu gözönüne aldığımızda AB işleri için yerel düzeyde örgütlenme yolunda da belirli mesafe katedilmiş olduğu açıktır. Ancak, geldiğimiz noktada bu bakış doğrultusunda, eğer AB sürecimizin sadece merkezin değil, artık yerelin meselesi olarak algılanması öncelik arz ediyorsa, bir diğer ifadeyle AB sürecimiz, merkezde yasalarda değişiklik yapmak yerine, yerel düzeyde ve toplumda değişim gerçekleştirmek olarak yapılandırılacaksa, yerelde AB işlerinin hacminin doğal olarak artması da kaçınılmaz olacaktır. İşte bu noktada etkinlik, verimlilik, kaynak ve gücün bu yönde artması da AB Bakanlığı'nın tutumuna bağlı olacaktır.

Yasal ve kurumsal dayanaklarıyla valilik AB birimlerini düzenleyen çerçevenin güçlendirilmesi, yerel düzeyde bu birimlerin kapasitesinin ve işleyişinin sürdürülebilir şekilde güçlenmesini sağlayacak ve ayrıca bu sayede AB hibeleriyle gerçekleştirilen projelerin katılım ve reform sürecinin bir parçası olarak görülüp etkinliklerinin artırılması da mümkün olacaktır. Eğer bu gerçekleşirse, bu sayede, yerel düzeyde müktesebata uyum süreci konusunda farkındalığın artırılması ve sürece katılımının daha etkin hale getirilmesi ile Avrupa Birliği Bakanlığının yerel düzeyde AB işleri ve AB hibelerinin yönetimi için kapasite geliştirilmesine yönelik rolü ve koordinasyon işlevi ile bu yönde kurumlararası işbirliği güçlenmiş olacaktır. Bu

bakımdan, Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından valilik AB birimlerinin kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla verilen desteğin kapsamı ve içeriğinin gözden geçirilmesi bir zorunluluk olarak karşımızda durmaktadır.

Mevcut durum analizi ve değerlendirmeler sonucunda, yerelde oluşturulan valilik AB birimlerinin yasal ve kurumsal dayanaklarının güçlendirilmesi gerekliliğinin gözardı edilemez bir noktaya geldiği görülmektedir. Bu sorunun çözümü ile sözkonusu birimlerin kapasitesinin ve işleyişinin güçlendirilmesi ve bu yolla yerel yönetimlerle ve paydaşlarla ilişkilerinin ve koordinasyonun güçlendirilmesi de mümkün olabilecektir. Ne var ki, AB Bakanlığı tarafından düzenlenen çeşitli toplantılarda, yereldeki çalışmalarla ilgili sorunlar dile getirilirken yaklaşımlar, merkezde yürütülen AB işlerinin (müzakere süreci ile fasıllarla ilgili gelişmelerin ve yeni düzenlemelerin sonuçları ve yerele etkisi vb.) yerel düzeydeki eşgüdümünden çok, genelde valilik AB birimlerinin işleyişine yönelik olduğu gözlenmiştir. Oysa AB'ye uyum sürecinde merkezî yönetimin yerele karşı tutum ve yaklaşımı, daha açıkçası yerel için biçtiği rol ve oluşturduğu yapılanma, yereldeki uğraşların etki ve sonuçlarını doğrudan etkilemektedir. Yerel düzeyde hali hazırda oluşturulmuş kapasitenin geleceği, mevcut motivasyonun devam ettirilmesi ve kazanılan ivmenin iyi yönetilmesine bağlıdır ki bu da yine sağlam ve kalıcı bir kurumsal yapılanmanın oluşturulmasıyla sağlanabilir. İllerimize kapasite gelişimine bu derece önemli katkıda bulunan AB birimleri insan kaynağının feda edilmemesi, hatta etkin değerlendirilmesi için kuruluş ve işleyişle ilgili yasal mevzuatın öncelikle sonuçlandırılması zaruret arzemektedir. Aksi halde mevcut belirsizlik, her türlü gayret ve emeğe rağmen, zeminde sorun olmaya devam edecektir.

Nitekim bu paralelde, Yerel Düzeyde AB İşleri ve AB Fonlarının Yönetimi için Kapasitenin Güçlendirilmesi konulu Strateji Belgesi Mevcut Durum Analizi 2. Taslak Raporunda, bugüne kadar yapılan çalışmaların yerel düzeyin AB işleri konusunda bilgi ve deneyim sahibi olmasını sağladığı, bununla birlikte, özellikle AB müktesebatına uyum sağlama boyutunun güçlendirilmesine olan ihtiyacın öne çıktığı vurgulanmıştır ve “AB işlerinin yerel kamu otoritelerinin çalışmalarına ve stratejik planlarına nasıl dâhil edilebileceği konusunda valilik AB birimlerine sağlanan desteğin, daha güçlü kurumsal temellere oturtulması gerekmektedir” ifadesine yer verilmiştir.

Bu bakımdan eğer bu AB ilerine yönelik yerel düzeydeki yapılanma valiliklerde devam ettirilecekse, tüm merkezî yönetim kuruluşlarının kendi yerel teşkilatlarına AB sürecindeki uygulamalar hakkında kapsamlı bilgi aktarmasının ve bu sayede yerel düzeydeki AB işlerine

ilişkin olarak Avrupa Birliği Bakanlığının koordinasyon süreçlerine tüm kurumların destek vermesinin sağlanması önemlidir. Avrupa Birliği Bakanlığının yerel düzeye yönelik bilgi aktarımı ve eğitimleri artık proje hazırlama ve uygulamaktan çok, AB İletişim Stratejisi ve müktesebat fasıllarına, kısacası beklenen değişime odaklanmalıdır. İllere yönelik yapılan her türlü çalışmada (ister yasal ve idari düzenlemeler olsun, ister kapasite geliştirme ya da mali destek programları olsun) katılımcı karar alma süreçlerinin işletilerek illerin önceliklerinin dikkate alınması büyük önem taşımaktadır. Bunun için kalkınma planları ve diğer programlarda yereldeki AB faaliyetlerinin önemi vurgulanabilir, Bakanlığın performans programı ve faaliyet raporunda valilik AB birimlerinin performansına yönelik amaç, hedef ve faaliyetler konabilir.

Aslına bakılırsa, Avrupa Birliği Bakanlığının koordinasyon süreçlerine kurumların yerel düzeyde destek vermesinin sağlanması, en sağlıklı şekilde, AB Bakanlığının yerelde bu kapsamda bir yapılanmaya gitmesiyle, yani yerelde sağlam bir şekilde teşkilatlanması ile mümkün olabilir. Bunun için doğrudan AB Bakanlığı'nın taşra birimleri kurulabilir ve AB Bakanlığı'nın bu birimler ile oluşturduğu sinerji sürdürülebilirlik koşulları sağlanarak devam ettirilebilir. Ne var ki AB Bakanlığı'nın kuruluşunda, adeta Türkiye'nin AB'ye adaylık sürecinin sadece yasaların değiştirilmesinden ibaret olmadığı ve özellikle yerelde toplumun değiştirilmesi yönünde bir süreç olduğu ayrıntısı üzerinde durulmayarak, sırf bir dışişleri teşkilatıymış gibi, taşra teşkilatı olmayan bir "koordinatör bakanlık" yapılanmasına gidilmiştir. Oysa Türkiye'nin AB'ye adaylık süreci, üyelik sürecinde gerçekleştirilmesi gereken toplumsal değişimi hedef almaktadır ve yerelde de kullanılan Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) gibi hibe kaynakları bu dönüşüme finansman sağlamaktadır. İster nihai hedef olarak AB'ye tam üyelik perspektifinden bakılsın, isterse tam üyelik üzerinde durulmayıp, sürecin ve kazanımlarının hedeflendiği perspektiften bakılsın, her iki halde de kaçınılmaz olarak, çağdaş uygarlık düzeyinin güncel karşılığının AB müktesebatı olduğu vizyonundan hareketle, AB standartlarının uygulamada, yerel düzeyde, toplumsal yaşamda hayata geçirilmesi bir gereklilik olarak karşımızda durmaktadır. Bu bakımdan, bu yönde yerel düzeyde sağlam ve etkin örgütlenme, müktesabatın hayata geçirilmesinin ve toplumsal yaşam standardının iyileştirilmesinin günümüz için teminatı olacaktır. Nitekim bu yönde AB Bakanlığı tarafından hazırlanan eylem planlarında ortaya konan atılacak adımların en seri şekilde gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır.

Diğer taraftan, kamu görevlilerinin Türkiye'nin AB İletişim Stratejisi hakkında bilgi sahibi olması konusunda henüz arzu edilen noktaya gelinmediği görülmektedir. AB mevzuatına uyum sağlanmasında, yereldeki kurumların ve kamu çalışanlarının rolünün net ve güçlü biçimde

bilinmesine ve bu alanda önceliklerin belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Somut bir örnek üzerinden bunu güçlendirmek gerekirse, örneğin, AB sürecinde gerçekleştirilen reformlarla insan haklarını takviye doğrultusunda mevcut mevzuatın güncellenmesi yönünde birçok çalışma yapılmıştır. Ancak bu çalışmalarla ilgili olarak merkezî düzeyde olduğu gibi yereldeki kurumların da rollerini net ve güçlü biçimde bilmeleri sağlanmadığı sürece, bu güncellemelerin etki ve sonuçlarını yerel düzeyde, yani her ilimizde, her mahallemizde, ilgili her kurumumuzun yönettiği süreçlerde ve bu kurum çalışanlarının uygulama ve davranışlarında görmeyi beklemek gerçekçi olmaz. Örneğin güncellenen bu mevzuatın, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele yönündeki tedbirleri kuvvetlendirdiği, örgütlenme, barışçıl toplanma ve gösteri yapma ile ifade özgürlüğünü daha ileri boyutlara taşıdığı, kültürel hakları genişlettiği, cinsler arası eşitliği güçlendirdiği gibi hususlar sözkonusudur. Ancak eğer bunların etki ve sonuçları yerel düzeyde, her ilimizde, ilçemizde, ilgili her kurumumuzda ve o kurum çalışanlarının davranışlarında gözlenmezse, bu reformların yaratması beklenen, içte ve dışta çok daha şeffaf, kendine güvenen, daha özgürlükçü bir Türkiye’den sözede bilmek de o düzeyde zorlaşır. Dolayısıyla, Türkiye’nin Avrupa Birliği sürecinde kaydettiği muazzam gelişmenin artık gözardı edilemez boyutta olduğu ve gerçekleştirilen reformların her vatandaşımızın günlük yaşamını etkiler duruma geldiği hususları da gözönünde tutularak, özellikle yereldeki kamu kurumlarının ve görevlilerinin bu yöndeki farkındalıklarını artırıcı tedbirler geliştirilmelidir. Bu bakımdan, AB müktesebatının yerel düzeyde uygulanmasına dair farkındalığın artırılması ve AB vizyonunun kamu kurumlarının yönetim süreçlerine dâhil edilmesi bir zorunluluk olarak karşımızda durmaktadır. Uyum çalışmaları adı altında Türkiye’nin AB’ye adaylık sürecinde yerine getirmesi gereken yükümlülükler hakkında farkındalığın artırılması, kurumsal faaliyetlere AB boyutu katılması gibi stratejik hususlarda il ölçeğinde bilgi ve farkındalık düzeyinin artırılması, Avrupa Birliği Bakanlığının hedeflerine yönelik olduğu kadar, diğer bakanlıkların illerdeki işlevlerine yönelik bir boyut da taşımaktadır. Dahası, diğer bakanlıklar bu güçlenmeyi sağlamadıkları sürece AB Bakanlığı’nın tek başına bu hedefe ulaşması mümkün görünmemektedir. VABpro Eğitim İhtiyaç Analizinde de vurgulandığı gibi, kapasite geliştirme alanında il düzeyindeki kamu kurumlarında yaşanacak en önemli değişiklikler olarak, AB işlerinin kurumun yatay bir boyutu olarak kurumsallaştırılması, yöneticilerin bu konulara daha fazla eğilmesi ve mesai ayırmalarının sağlanması, valilik AB birimlerinin sahip oldukları görevlerin resmiyet kazanması ve valiler ile kaymakamlara AB işleri alanında, “koordinasyon” görevi ile sınırlı olmayan bir misyonun tarif edildiği yönergeler sunulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Sonuç olarak, bu bakış açısı ve gerekçelerden hareketle, sürecin yerel düzeyde etkin olarak yürütülmesini teminen, hali hazırda valilik AB birimlerinin kurumsallaşmasının sağlanması yanı sıra, potansiyel tek yasal dayanak durumundaki 2 Ağustos 2013 tarih ve 28726 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 3/6/2011 tarihli ve 634 sayılı Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3. maddesine eklenen “(3) Kurumsal hizmet gerekleri çerçevesinde ihtiyaç duyulan il merkezlerinde temsilcilik açılabilir,” hükmünün çalıştırılması ile Avrupa Birliği Bakanlığı’nın yerel düzeyde doğrudan teşkilatlanmasına gidilmesi çözüm olarak düşünülebilir. Valiliklerdeki AB birimlerinin yerelde hali hazırda yerine getirmekte oldukları misyon ve yürüttükleri faaliyetler, ayrıca yerel düzeyde bu birimlerin rehberliğine gösterilen ilgi ve duyulan ihtiyaç, AB Bakanlığı’nın illerde müstakil bir yapı olarak (veya valilikler bünyesinde) sağlam bir şekilde kurumsallaşmasının sağlanması önerisini tutarlı kılmaktadır. Bu yapılanma, Avrupa Birliği sürecimizi salt bir “dışışleri meselesiymiş” gibi kabullenen yerleşik algının⁹⁹ geride bırakıldığının da somut bir kanıtı olacaktır. Ayrıca, görev tanımı iyi yapılmış böyle bir kurumsallaşma sayesinde, proje ve yurtdışı hareketlilik faaliyetleri ötesinde, merkezî düzeyde yürütülen AB müktesebatına uyum çalışmalarının yerel düzeye aktarımı ve AB vizyonunun kamu kurumlarının yönetim süreçlerine dâhil edilmesinin güçlendirilmesini sağlayıcı mekanizmalar geliştirilmesi kolaylaşacaktır.

Bu önerinin kazanımlarını mukayese yoluyla kavramak açısından, 2010 yılından şimdiye kadar Bakanlığın ülke bazında yürüttüğü birbirini izleyen ve destekleyen bir dizi kapsamlı program ve proje ile yürütülen faaliyetler ve sonuçlarına bakılabilir. Eğer illerde AB Bakanlığı sağlam bir kurumsallaşmayı gerçekleştirmiş olarak bu faaliyetleri yürütmüş olabilseydi, yerel düzeyde bugün çok daha kalıcı bir etki yaratılmış ve Bakanlığın, yereldeki AB birimleriyle oluşturmayı başardığı güçlü sinerjinin (görevdeşliğin) de kurumsal düzeyde kalıcılığı sağlanmış olabilirdi. Bu yönde yerelde sürdürülebilir bir kurumsal kapasite, kaynak ve hafıza oluşturulmuş, dolayısıyla AB sürecimizle yerelde yaşanması beklenen dönüşüm, bugünkü durumdan çok daha farklı bir düzeyde yönetiliyor olabilirdi. Halen zayıf, gevşek, hukuki zemini olmayan, özveriyle ve gönüllülük ile hizmet ortaya koymuş yereldeki AB birimlerinin her geçen gün artan işleri, icraatı zorlaşmaktadır. Valilikler bünyesinde yapılanan AB birimlerinin idari ve teknik alt yapısının güçlendirilmesi, kurumsallaşması, bu birimlerde hali hazırda görevli

⁹⁹ Dışışleri Bakanlığı yönelimli bir yönetimde AB sorunu, daha çok dış politika alanlarından biri ve dışışlerinin bir meselesi olarak görülmüşken, Başbakanlık içerisindeki yapılanmalarda AB işleri aynı zamanda içişlerinin önemli öncelikleri arasında görülmüştür (Şener, 2010, s.77).

personelin gerekli kanuni düzenlemeler yapılarak ihdas edilecek kadrolara atamalarının yapılabilmesi bu süreci olumlu yönde etkileyecektir. Hukuki yapısı sağlam yöntem ve araçlarla tanımlanmış, zemini ve personeli belirli AB Bakanlığı taşra temsilciliklerinin¹⁰⁰ kuruluşunun gerekçelendirmesi ve sağlamlaştırması, hem adaylık sürecinin gerektirdiği değişimlerin yerel düzeyde etkin biçimde yürütülmesi ve hem de sağlıklı bir kamuoyu oluşturulması bakımından bugün artık bir zaruret teşkil etmektedir. Bu anlamda gerekli yasal düzenlemelerin¹⁰¹ yapılmasıyla, AB Bakanlığı'nın misyonunun gerçekleşmesinde ve iletişim stratejisinin başarıya ulaşmasında sürecin hızlanacağı ve cumhuriyet tarihimizin en önemli uygarlık projesi olarak nitelenen AB hedefimize daha yakın bir gelecekte ulaşacağımız rahatlıkla söylenebilir.

¹⁰⁰ Dışişleri Bakanlığı'nın 13 Ekim 2011 tarih ve 28083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Dışişleri Bakanlığı Yurtiçi İrtibat Büroları Yönetmeliği ve halen Antalya, Edirne, İstanbul ve İzmir illerinde bulunan temsilcilik yapılanmaları örnek model olarak alınabilir.

¹⁰¹ Çıkarılacak bir Yönetmelik ile AB Bakanlığınca yurtiçinde açılan temsilciliklerin görev ve yetkileri, çalışma esas ve usulleri, idari konum ve yapısı ve teşkilatlanması gibi hususları belirlenebilir. Bakanlık temsilcileri, müsteşar tarafından belirlenen bir müsteşar yardımcısına bağlı olarak görev yapabilirler. Sözkonusu temsilcilikler, “kurumsal işbirliği” bağlamında, yerel kamu ve sivil toplum kuruluşlarının AB'ye uyum sürecine yönelik çalışmalarının yürütülmesinde danışmanlık ve uzmanlık desteği sağlamak, Türkiye'nin AB ile ilişkilerini ve politikalarını ilgilendiren konu, sorun ve gelişmeler hakkında Bakanlık ile yerel düzeydeki kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanmasına yardımcı olmak, bu amaçla valiliklerce düzenlenen faaliyetlere katılmak veya gerekli görülen hallerde bu etkinlikleri düzenlemek, görev bölgelerindeki il veya illerin AB ülkelerinde tanıtımına, kültürel, ticarî, her alandaki ilişkilerine katkı sağlanmasına yönelik destek sağlamak, AB hibelerinden yararlanılmasına yönelik proje çalışmalarında yer almak ve bu hibelerin kullanımında yerel kuruluşlara destek sağlamak gibi görevleri yerine getirebilirler. “AB ülkeleri temsilcilik ve heyetleriyle ilgili görevler” bağlamında, bölgelerinde faaliyet gösteren AB ülke ve kuruluş temsilcilikleri ile ilgili diplomatik işlemleri yürütmek üzere AB Bakanlığı'nın ve Dışişleri Bakanlığı'nın ilgili birimleri ile koordinasyonu sağlamak, bölgelerindeki Avrupalı kuruluşların yerel kurumlar ile irtibat ve işbirliğine yardımcı olmak, sözkonusu faaliyetler kapsamında valilikleri bilgilendirmek sıralanabilir. “Kamu diplomasisi, eğitim ve diğer konular ile ilgili görevler” kapsamında ise, sözkonusu temsilciliklerin AB ile ilgili politika gündemindeki konular ve öncelikler hakkında yerel halkın ve kuruluşların bilgilendirilmesini sağlamak başta olmak üzere, benzer etkinlikleri planlamak ve yürütmek, valilikler ve kaymakamlıklarda, Bakanlıkta görevli personelin AB ile ilgili konularda yetişmesini sağlamaya yönelik programlar (staj vb.) düzenlemek ve bunları koordine etmek ile AB'ye uyum çalışmaları kapsamında getirilen yeniliklerin ve yürütülen faaliyetlerin yereldeki sosyal, ekonomik ve kültürel yaşama etkileri hakkında Bakanlığa rapor ve öneriler sunmak, düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, A., “Türk Kamu Yönetimi ve Avrupa Birliği”, Ankara, 2008.
- Altıntaş, Ö. F., “Avrupa Birliği’ne Aday Ülke Olarak Türkiye’de AB Uyum Yasalarının İç Hukuka Etki ve Katkısı”, Adalet Bakanlığı Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, 2008.
- Aslan, O. E., “Devlet Planlama Teşkilatı: 1980 Sonrası Dönüşüm”, Amme İdaresi Dergisi, Ankara, 1999, 103–123.
- Aykın, S. M. ve Gürsoy, K., “Müzakere Sürecinde Türkiye’ye Yönelik Avrupa Birliği Mali Yardımları: Taahhütler ve Gerçekleşmeler”, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Cilt18, Sayı 2, (s. 159–179), Celal Bayar Üniversitesi, Manisa, 2011.
- Bozkurt, Ö., “Türk Yönetiminin Avrupa Topluluğuna Yönelik Örgütlenişi”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 27, Sayı 1, Ankara, 1994.
- Bulut, M., “Türk Kamu Yönetiminin Dönüşümünde Etkili Bir Araç: AB İlerleme Raporları”, Sayıştay Dergisi, Sayı 82, Ankara, 2011, 97–124.
- Can, H., 2007, “Türkiye’nin Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sorunları”, Türkiye AB İlişkileri, der. Efegil, E., Erol, M.S, Orion Yayını, Ankara
- Çelikleş, İ., “Katılım Öncesi Yardım Aracının Merkezî Olmayan Yapılanmada Getirdiği Değişiklikler ve Yardımların Planlanması”, Sayıştay Dergisi, Sayı 74–75, Ankara, 2009, 73–95.
- Çevikbaş, R., A’B’ye Uyum Sürecinde Türk Kamu Yönetiminin Dönüşümü”, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 3(1), Çankırı, 2006, 33–60.
- Demirtaş, S., “Bu Gidişle AB Zor”, Radikal Gazetesi, 19 Haziran 2006.
- Doru, S., “Türkiye–AB İlişkilerinin Mali Yapısı”, Avrupa Birliği’ne Üyelik Sürecinin Örgütlenmesi (Türkiye, Macaristan ve Polonya), der. Şener, H. E. ve Esen, E., Phoneix Yayınevi, Ankara, 2010, 119–149.
- Erdem, A., “AB Süreci ve Türkiye'nin Kurumsal Dönüşümü: Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'nin Yapısı ve İşleyişi”, Avrupa Birliği’ne Üyelik Sürecinin Örgütlenmesi, der. Şener, H. E. ve Esen, E., (s. 89–117), Phoneix Yayınevi, Ankara, 2010
- Esen, E. ve İyikan, N., “Türkiye–AB İlişkileri Nereye Gidiyor (Müzakereler, Reformlar ve Demokrasi)”, Ankara, 2009.

- Gökdere, A., “Gümrük Birliği Açısından Avrupa Topluluğu ve Türkiye İlişkileri”, Ankara, 1991.
- Karabacak, H., “Türkiye–Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali İşbirliği ve Proje Yönetimi Yaklaşımı”, T.C. Maliye Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2004.
- Kütükçü, S., “IPA Fonlarının Mali Yönetimi”, Avrupa Birliği Uzmanlık Tezi, Ankara, 2011
- Nuray, H., “AB Nereye Gidiyor”, İktisadi Kalkınma Vakfı Dergisi, Sayı: 160, s. 47–48, İstanbul, 2011.
- Ökmen, M. ve Canan, K., “Avrupa Birliği’ne Üyelik Sürecinde Türk Kamu Yönetimi”, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Yıl: 2009 Cilt: 16 Sayı: 1 Celal Bayar Üniversitesi, Manisa, 2009.
- Ömürgönülşen, U. ve Öktem, M. K., “Avrupa Birliğine Üyelik Sürecinde Türk Kamu Yönetimi”, İmaj Yayınevi, Ankara, 2007.
- Ömürgönülşen, U. ve Öktem, M. K., “Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Yöneltil Uyumu: Yöneltil Sorun Alanları, Uyum Kriterleri ve Uyum Çabaları,” der. M. Acar ve H. Özgür, Çağdaş Kamu Yönetimi II, s. 33–65, Nobel Yayınları, Ankara, 2004.
- Özel, M., “Kamu Yönetiminde Yeni Bir Örgütlenme İlkesi: Yerellik (Subsidiaritaet)”, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 9, Sayı 3, s. 25–43, 2000.
- Özer, M. A., “Avrupa Birliği Yolunda Türk Kamu Yönetimi (Küreselleşme ve Yerelleşme Ekseninde Bir Değişim Hikâyesi)”, Platin Yayınevi, Ankara, 2006.
- Saylam, A. ve Ömürgönülşen, U., “Avrupa Birliği Genel Sekreterliği’nden Avrupa Birliği Bakanlığı’na: Türk Kamu Yönetiminde Yeni Bir Bakanlık Teşkilatlanması”, Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi Avrupa Birliği ve Kamu Yönetimi Özel Sayısı (25), Siyasal Kitabevi, Ankara, 2013, s. 178–196.
- Sumpikova M, Pavel, J. & Klazar, S, “EU Funds”: Absorption Capacity and Effectiveness of Their Use with Focus on Regional Level in the Czech Republic, Conference on Problems Facing the New Member States, 2004.
- Şener, H. E. ve Esen, E., “Avrupa Birliği’ne Üyelik Sürecinin Örgütlenmesi: Türkiye, Macaristan, Polonya”, Ankara, 2010.
- Turhan, E., “The European Council Decisions Related to Turkey’s Accession to the EU, Interest vs. Norms”, Köln Univ., Germany, 2012.
- Yılmaz, A., “AB’ye Uyum Sürecinde Türk Kamu Yönetiminin Dönüşümü Üzerine Notlar”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 17, s. 215–240, Kütahya, 2007.
- “2009–2013 Stratejik Plan”, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Ankara, 2009.

- “AB Katılım Süreci Konulu Genelge”, İçişleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Dairesi Başkanlığı, Sayı: B.05.0.DİB.746.06/2010/115, 26 Ocak 2010.
- “AB Mali Desteği”, Delegation of the European Union to Turkey (Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu) web sitesi, <http://www.avrupa.info.tr>, Erişim: Temmuz 2014.
- “Antalya İli AB Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulu’nun Çalışma Usul ve Esasları”, Antalya Valiliği, Antalya, 2011.
- “Antalya İlinde Avrupa Birliği Mali Yardımları Kapsamında Finanse Edilen Projeler konulu Bilgi Notu” Avrupa Birliği Bakanlığı, Proje Uygulama Başkanlığı, Ankara, Aralık 2014 (a).
- “Avrupa Birliği Bakanlığı Rehberi No.1”, Avrupa Birliği Bakanlığı, Ankara, 2013 (a).
- “Avrupa Birliği Hibe Programları Kapsamında Sivil Toplum Kuruluşlarına Sağlanan Destekler”, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Ankara, 2010 (a).
- “Avrupa Birliği İletişim Stratejisi (ABİS)”, Avrupa Birliği Bakanlığı, Ankara, 2014 (b).
- “Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi”, Antalya Valiliği, 12.05.2006 tarih ve 204 sayılı Genelge eki, Antalya, 2006.
- “Avrupa Birliği Süreci Yerelde Başlar İllerimiz AB’ye Hazırlanıyor Programı”, Avrupa Birliği Bakanlığı, Ankara, 2013 (b).
- “Avrupa Birliği’ne Erişim, No.11”, Avrupa Birliği Bakanlığı, Ankara, 2013 (c).
- “Avrupa Birliği”, İktisadi Kalkınma Vakfı web sitesi, www.ikv.org.tr, Erişim: Eylül 2014.
- “Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Building our common future, policy challenges and budgetary means of the enlarged Union 2007–2013”, Commission of the European Communities, COM(2004)101 final/2, 26.02.2004 (a).
- “Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Financial Perspective 2007–2013”, Commission of the European Communities, COM(2004)487 final, 14.07.2004 (b).
- “Council Regulation on Establishing an Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA)”, Council of the European Union, (EC) No 1085/2006, 17.07.2006.
- “Ekonomik Rapor 2010”, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Ankara, 2011.
- “ENLARGEMENT: Accession negotiation with Turkey: General EU Position, Negotiating Framework”, Council of the European Union, 12823/1/05 REV 1, 12 October 2005 (a).
- “Financial Perspective 2007–2013”, Council of the European Union, 15915/05 CADREFIN 268, 19 December 2005 (b).

- “İçişleri Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi”İçişleri Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2012.
- “İllerde Yürütülen Avrupa Birliği Çalışmaları / 2011 Yılı Faaliyet Raporu”, Avrupa Birliği Bakanlığı, 1. Basım, Ankara, Ocak 2012.
- “İllerde Yürütülen Avrupa Birliği Çalışmaları / 2012 Yılı Faaliyet Raporu”, Avrupa Birliği Bakanlığı, 1. Basım, Ankara, Haziran 2013 (d).
- “Özürlülerin Toplumsal Entegrasyonunun Geliştirilmesi (IDP) Hibe Başvuru Sahipleri için Rehber”, Merkezi Finans ve İhale Birimi, 2012, <http://www.cfcu.gov.tr>, Erişim: Eylül 2014.
- “Presidency Conclusions”, European Council, Brussels, 16–17 December 2004.
- “Presidency Conclusions”, European Council, Helsinki, 10–11 December 1999.
- “Presidency Conclusions”, European Council, Kopenhag, 12–13 December 2002.
- “Presidency Conclusions”, European Council, Luxembourg, 12–13 December 1997.
- “Projeler, Eğitimler, Organizasyonlar”, Antalya Valiliği Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi web sitesi, <http://www.ceupa.gov.tr>, Erişim: Ekim 2014.
- “Turkey 2010 Progress Report”, European Commission, 9 November, SEC (2010) 1327, Brussels, 2010.
- “Turkey 2011 Progress Report”, European Commission, 12 October, SEC (2011) 1201, Brussels, 2011.
- “Turkey 2014 Progress Report”, European Commission, 8 October, SWD (2014) 307 final, Brussels, 2014.
- “Türkiye’nin Avrupa Birliği İletişim Stratejisi (ABİS)”, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Ankara, 2010 (b).
- “Türkiye’nin Avrupa Birliği İletişim Stratejisi (ABİS)”, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Ankara, Ocak 2010 (c).
- “Türkiye’nin Katılım Süreci İçin AB Stratejisi 2010–2011 Eylem Planı”, Avrupa Birliği Bakanlığı, Ankara, 2010.
- “Türkiye–AB İlişkilerinde Son Gelişmeler”, Avrupa Birliği Bakanlığı Dış İlişkiler Belgesi, Ankara, 8 Şubat 2013 (e).
- “Uluslararası Ekonomik Göstergeler”, Kalkınma Bakanlığı, Ankara, 2013,
- “Valilikler Tarafından Yürütülen AB Çalışmalarına İlişkin 2010 Yılı Faaliyet Raporu”, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, 1. Basım, Ankara, Haziran 2011.

“Yerel Düzeyde AB İşleri ve AB Fonlarının Yönetimi için Kapasitenin Güçlendirilmesi Konulu Strateji Belgesi Mevcut Durum Analizi 2. Taslak”, Avrupa Birliği Bakanlığı, Ankara, Haziran 2014 (c).

“Yerel Düzeyde AB İşleri ve AB Fonlarının Yönetimi için Kapasitenin Güçlendirilmesi Konulu Strateji Belgesi Mevcut Durum Analizi”, Avrupa Birliği Bakanlığı, Ankara, 2014 (d).

“Yerelde AB Çalışmaları”, Avrupa Birliği Bakanlığı, Ankara, 2013 (f).

EK 1- KAMU KURUMLARI AB KOORDİNASYON BİRİMLERİ

Özellikle Türkiye'nin 14 Nisan 1987 tarihinde yaptığı tam üyelik başvurusundan sonra, merkezî kurumlara bağlı olarak Avrupa Birliği ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere görevlendirilen mevcut birimler yanısıra, Komisyon, Başkanlık, Genel Müdürlük düzeyinde yeni birimler de kurulmaya başlamıştır. Ülkemizin Avrupa Birliği'ne katılım süreci ile Avrupa Birliği'ndeki gelişmeleri izlemek, Türkiye-AB ilişkilerinin geliştirilmesine katkı sağlamak, Avrupa Birliği kurumları ile ilişkileri yürütmek ve uygulamaların Avrupa Birliği müktesebatına uygunluğu yönünden incelemek gibi görevleri yerine getiren sözkonusu merkezî birimler aşağıda sıralanmıştır:

TBMM Başkanlığı Avrupa Birliği Uyum Komisyonu

Başbakanlık Dış İlişkiler Başkanlığı

Adalet Bakanlığı Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü

Milli Savunma Bakanlığı Genel Plan ve Prensipleri Dairesi

İçişleri Bakanlığı Dış İlişkiler Avrupa Birliği Dairesi Başkanlığı

Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü

Maliye Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı

Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı

Sağlık Bakanlığı Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü

Kültür ve Turizm Bakanlığı Dış İlişkiler ve AB Koordinasyon Dairesi Başkanlığı

Orman ve Su İşleri Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı

Kalkınma Bakanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Ekonomi Bakanlığı Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı Uluslararası İlişkiler ve Genel Koordinasyon Daire Başkanlığı

Hazine Müsteşarlığı Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü

Hazine Müsteşarlığı Merkezi Finans ve İhale Birimi (MFİB–CFCU)

Savunma Sanayii Müsteşarlığı Uluslararası İşbirliği Daire Başkanlığı NATO ve Avrupa Müdürlüğü

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İletişim ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Avrupa Birliği Müdürlüğü

Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı Dış İlişkiler Daire Başkanlığı/AB Koordinasyon Grubu

Türk Standartları Enstitüsü Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı/ AB Müdürlüğü

Diyanet İşleri Başkanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Türk Patent Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığı

Rekabet Kurumu Dış İlişkiler, Eğitim ve Rekabet Savunuculuğu Dairesi Başkanlığı

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı

Sermaye Piyasası Kurulu Başkanlığı Kurumsal İletişim Dairesi Uluslararası İlişkiler Grubu

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Dış İlişkiler Daire Başkanlığı

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Avrupa Birliği ve Uluslararası İlişkiler Birimi

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Başkanlığı Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Mesleki Yeterlilik Kurumu AB, Uluslararası İlişkiler, Projeler Birimi

Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı

Türk Akreditasyon Kurumu Uluslararası İlişkiler Müdürlüğü

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığı

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanlığı Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Kamu İhale Kurumu Başkanlığı Uluslararası İlişkiler ve AB İle Koordinasyon Dairesi

TÜBİTAK Uluslararası İşbirliği Daire Başkanlığı

KOSGEB AB ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı

Vakıflar Genel Müdürlüğü Dış İlişkiler Daire Başkanlığı

Karayolları Genel Müdürlüğü Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü

Toprak Mahsulleri Ofisi APK Daire Başkanlığı Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü

İller Bankası Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığı/AB İlişkiler Genel Müdürlüğü

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Etüt ve Plan Dairesi Başkanlığı/ Avrupa Birliği İle İlişkiler Şube Müdürlüğü

Sosyal Güvenlik Kurumu Strateji Başkanlığı/AB ve Yurtdışı İlişkiler Daire Başkanlığı

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı Uluslararası Kuruluşlarla İşbirliği

TRT Genel Müdürlüğü Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı

Türkiye İş Kurumu Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı

GAP Bölge Kalkınma İdaresi Uluslararası İlişkiler Genel Koordinatörlüğü

EK 2- Kamu Kurumları AB Daimi Temas Noktaları

Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından Başbakanlık ve Bakanlıkların da dâhil olduğu toplam 60 merkezî kurumda belirlenen Kamu Kurumu AB Daimi Temas Noktaları aşağıda sıralanmıştır:

1. Başbakanlık/ Müsteşar Yrd.
2. Adalet Bakanlığı/ Müsteşar Yrd.
3. Milli Savunma Bakanlığı/Tuğamiral
4. İçişleri Bakanlığı/ Müsteşar Yrd.
5. Dışişleri Bakanlığı/ Büyükelçi, Müsteşar Yrd.
6. Maliye Bakanlığı /Müsteşar Yrd.
7. Milli Eğitim Bakanlığı/ Müsteşar Yrd.
8. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı/ Müsteşar Yrd.
9. Sağlık Bakanlığı/ Müsteşar Yrd.
10. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı/ Müsteşar Yrd.
11. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı / Müsteşar Yrd.
12. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı/ Müsteşar Yrd.
13. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı/ Müsteşar Yrd. V.
14. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı/ Müsteşar.
15. Kültür ve Turizm Bakanlığı/ Müsteşar Yrd.
16. Orman ve Su İşleri Bakanlığı/ Müsteşar Yrd.
17. Kalkınma Bakanlığı /Müsteşar Yrd.
18. Ekonomi Bakanlığı/ Müsteşar Yrd.
19. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı / Müsteşar Yrd.
20. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı/ Uzman
21. Gençlik ve Spor Bakanlığı / Müsteşar Yrd.
22. Genelkurmay Başkanlığı/ Genel Plan ve Prensipler Başkanı
23. Yargıtay Başkanlığı/ Yargıtay Üyesi–Genel Sekreter

24. Sayıştay Başkanlığı/ Başkan Yrd.
25. YÖK Başkanlığı/ Başkan V.
26. Hazine Müsteşarlığı/ Müsteşar Yrd.
27. Savunma Sanayi Müsteşarlığı / Müsteşar Yrd.
28. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu/ Kurul Üyesi (Daire Başkanı)
29. T.C. Merkez Bankası /Başkan Yrd.
30. Rekabet Kurumu /Başkan Yrd.
31. Özelleştirme İdaresi Başkanlığı /Başkan V.
32. Sermaye Piyasası Kurulu/ Kurul Başkan Yrd.
33. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu /Başkan Yrd.
34. Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu/ Başkan
35. Türk Akreditasyon Kurumu /Genel Sekreter Yrd.
36. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu/ Başkan Yrd.
37. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu/ Başkan
38. Kamu İhale Kurumu/ II. Başkan–Başkan V.
39. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu /Başkan
40. Devlet Personel Başkanlığı/ Başkan
41. İnsan Hakları Başkanlığı/ Başkan V.
42. Türkiye Atom Enerjisi Kurumu/ Daire Başkanı
43. TÜBİTAK/Dr. Başkan Yrd.
44. Türkiye İstatistik Kurumu/ Başkan Yrd.
45. Şeker Kurumu/ Başkan
46. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Başkanlığı /Başkan Yrd.
47. Gelir İdaresi Başkanlığı/ Başkan
48. Mesleki Yeterlilik Kurumu Başkanlığı/ Başkan
49. GAP İdaresi Başkanlığı/ Başkan
50. KOSGEB /Başkan

51. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı /Başkan Yrd.
52. Türk Standartları Enstitüsü /Başkan
53. Türk Patent Enstitüsü/ Başkan
54. Sosyal Güvenlik Kurumu/ Başkan Yrd.
55. Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü /Genel Müdür V.
56. İller Bankası Genel Müdürlüğü /Genel Müdür V.
57. Eximbank Genel Müdürlüğü/ Genel Müdür
58. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Dest. Kurumu Başkanlığı/ Başkan V.
59. TRT Genel Müdürlüğü/ Daire Başkanı
60. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü/ Genel Müdür

EK 3- İllerde Kurulan AB Birimleri

Avrupa Birliği Bakanlığı Proje Uygulama Başkanlığı tarafından 81 ilin valiliklerince iletilmiş olan bilgiler derlenerek hazırlanan ve 2012 yılında yayımlanan ‘İllerde Yürütülen Avrupa Birliği Çalışmaları / 2011 Yılı Faaliyet Raporu’ndan’ yararlanılarak, alfabetik sırayla illerde kurulan AB Birimleri, birimlerin adı, kuruluş yönergeleri, kuruluş tarihleri ve birimlerde çalışan personel itibariyle aşağıda sıralanmıştır:

ADANA

Birimin Adı: Adana Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: T.C Adana Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 16/07/2010–619/191

Kuruluş Tarihi: 16/07/2010

Birim Tanıtımı: Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi’nde İl Milli Eğitim Müdürlüğünden üç ve İl Planlama Müdürlüğü’nden iki olmak üzere toplam beş personel görev yapmaktadır.

ADİYAMAN

Birimin Adı: Adıyaman Valiliği Projeler Koordinasyon Merkezi–AB Proje Ofisi

Yönerge Adı ve Tarihi: Adıyaman Valiliği Projeler Koordinasyon Merkezi (ADAPKOM) Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 18/09/2007

Kuruluş Tarihi: 18/09/2007

Birim Tanıtımı: Adıyaman Valiliği Projeler Koordinasyon Merkezi’nde İl Planlama ve Koordinasyon Müdürü koordinasyonunda üç proje uzmanı ve bir yardımcı personel bulunmaktadır.

AFYONKARAHİSAR

Birimin Adı: Avrupa Birliği Daimi Temas Noktası Ofisi

Yönerge Adı ve Tarihi: Afyonkarahisar Valiliği İl AB Daimi Temas Noktası Ofisi Kuruluş Görev ve Çalışma Yönergesi –20/12/2010

Kuruluş Tarihi: 09/02/2010

Birim Tanıtımı: Avrupa Birliği Daimi Temas Noktası Ofisi’nde bir koordinatör, üç proje uzmanı, bir teknik destek personeli, bir yardımcı personel olmak üzere altı personel görev yapmaktadır.

AĞRI

Birimin Adı: Ağrı Valiliği Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Ağrı Valiliği Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi –14/03/2011

Kuruluş Tarihi: 14/03/2011

Birim Tanıtımı: AB Koordinasyon Merkezinin iş ve işlemleri İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

AKSARAY

Birimin Adı: AB Bürosu

Yönerge Adı ve Tarihi: 22/09/2010 tarih ve 4099 sayılı AB Daimi Temas Noktası ve Çalışma Yönergesi

Kuruluş Tarihi: 05/10/2010

Birim Tanıtımı: Aksaray Valiliği AB Bürosunda bir uzman ve bir V.H.Kİ memur ile toplam iki personel görev yapmaktadır.

AMASYA

Birimin Adı: Amasya Valiliği Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Amasya Valiliği Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi–24/03/2011

Kuruluş Tarihi: 26/02/2010

Birim Tanıtımı: Amasya Valiliği Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi'nde bir koordinatör ve üç uzman olmak üzere toplam dört personel görev yapmaktadır.

ANKARA

Birimin Adı: Avrupa Birliği ve Projeler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: AB ve Projeler Koordinasyon Merkezi, 23.03.2011

Kuruluş Tarihi: 23/11/2010

Birim Tanıtımı: Ankara Valiliği AB ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezinde iki personel görev yapmaktadır.

ANTALYA

Birimin Adı: Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi ile 16/02/2006 tarih ve B054VLK4070200-22/59 Sayılı Valilik genelgesi ile kurulmuş, aynı tarihte Kuruluş Görev ve Çalışma Yönergesi hazırlanarak yürürlüğe konmuştur.

Kuruluş Tarihi: 16/02/2006

Birim Tanıtımı: Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi'nde İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve İl Özel İdaresi personelinden oluşan dokuz personel görev yapmaktadır.

ARDAHAN

Birimin Adı: Ardahan Valiliği İl Merkez Proje Ofisi

Yönerge Adı ve Tarihi: Ardahan Valiliği İl Merkez Proje Ofisi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi. 03/09/2010 – 20/10/2011

Kuruluş Tarihi: 03/09/2010

Birim Tanıtımı: Ardahan Valiliği İl Merkez Proje Ofisi'nde bir proje uzmanı görev yapmaktadır.

ARTVİN

Birimin Adı: Artvin Valiliği Dış İlişkiler ve AB Koordinasyon Birimi

Yönerge Adı ve Tarihi: Yönerge oluşturulmamıştır.

Kuruluş Tarihi: 08/02/2010

Birimin Tanıtımı: Artvin Valiliği Dış İlişkiler ve AB Koordinasyon Biriminde; İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü ve İl Özel İdaresi'nden geçici olarak görevlendirilen dört personel görev yapmaktadır.

AYDIN

Birimin Adı: Aydın Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi Valilik Proje Birimi

Yönerge Adı ve Tarihi: Aydın Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi 16/08/2010 tarih ve 256 sayılı Makam Oluru

Kuruluş Tarihi: 16/08/2010

Birim Tanıtımı: Aydın Valiliği Proje Biriminde proje uzmanı olarak bir üniversite öğretim üyesi, üç öğretmen ve dört mühendis görev yapmaktadır.

BALIKESİR

Birimin Adı: Balıkesir Valiliği Projeler Koordinasyon Merkezi (Bal-PKM)

Yönerge Adı ve Tarihi: Bal-PKM Kuruluş Görev ve Çalışma Yönergesi 10/02/2010

Kuruluş Tarihi: 10/02/2010

Birim Tanıtımı: Balıkesir Valiliği Projeler Koordinasyon Merkezi'nde bir koordinatör, iki uzman ve bir destek personeli görev yapmaktadır.

BARTIN

Birimin Adı: Bartın Valiliği Avrupa Birliği Proje Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Bartın Valiliği Avrupa Birliği Proje Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 24/12/2010

Kuruluş Tarihi: 11/11/2010

Birim Tanıtımı: Bartın Valiliği Avrupa Birliği Proje Koordinasyon Merkezi'nde Avrupa Birliği Proje Koordinasyon Merkezi Milli Eğitim Müdürlüğü'nden geçici görevli iki personel görev yapmaktadır.

BATMAN

Birimin Adı: Batman Valiliği Projeler Koordinasyon Merkezi (BAPKOM)

Yönerge Adı ve Tarihi: Batman Valiliği Projeler Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 082007

Kuruluş Tarihi: 08/ 05/2007

Birim Tanıtımı: 2007 yılında kurulan Batman Valiliği Projeler Koordinasyon Merkezi'nde, bir mali uzman ve dört öğretmen olmak üzere toplam beş memur ve bir sözleşmeli personel görev yapmaktadır.

BAYBURT

Birimin Adı: Bayburt Valiliği AB Birimi

Kuruluş Tarihi: 12/04/2005

Birim Tanıtımı: İl Planlama ve Koordinasyon Müdür Vekili AB birim sorumlusu olarak görev almaktadır.

BİLECİK

Birimin Adı: Avrupa Birliği Projeler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Bilecik Valiliği Avrupa Birliği Projeler Koordinasyon Merkezi Kuruluş Görev ve Çalışma Yönergesi– 25/02/2011

Kuruluş Tarihi: 22/10/2009

Birim Tanıtımı: Avrupa Birliği Projeler Koordinasyon Merkezi'nde bir koordinatör uzman ve bir VHKİ (Veri Hazırlama Kontrol İşletmeni) personel görev yapmaktadır.

BİNGÖL

Birimin Adı: Bingöl Valiliği AB Proje Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Bingöl Valiliği AB Proje Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 30/12/2010

Kuruluş Tarihi: 30/12/2010

Birim Tanıtımı: Bingöl Valiliği AB Proje Koordinasyon Merkezi'nde ilde hizmet veren çeşitli kamu kurum ve Kuruluşlarında görev yapan yedi personel görev yapmaktadır

BITLİS

Birimin Adı: Bitlis Valiliği Avrupa Birliği Daimi Temas Noktası ve Projeler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Bitlis Valiliği Avrupa Birliği Projeler Koordinasyon Merkezi ve Yönergesi-31/05/2010

Kuruluş Tarihi: 11/03/2010

Birim Tanıtımı: Bitlis Valiliği Avrupa Birliği Daimi Temas Noktası ve Projeler Koordinasyon Biriminde toplam beş personel görev yapmaktadır.

BOLU

Birimin Adı: Bolu Valiliği AB Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: 22/08/2011 tarihli Valilik Oluru

Kuruluş Tarihi: 22/08/2011

Birim Tanıtımı: Bolu Valiliği AB Koordinasyon Merkezi 'nde İl Sosyal Etüt ve Proje Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığı'ndan iki personel görev yapmaktadır.

BURDUR

Birimin Adı: Burdur Valiliği İl AB ve Genel Proje Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Burdur Valiliği İl AB ve Genel Proje Koordinasyon Merkezi Yönergesi – 26/12/2008

Kuruluş Tarihi: 17/12/2008

Birim Tanıtımı: Burdur Valiliği İl AB ve Genel Proje Koordinasyon Merkezi'nde Merkez Proje Koordinatörü olarak görev yapan bir personel bulunmaktadır.

BURSA

Birimin Adı: AB ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: "Bursa Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev, Yetki ve Çalışma Yönergesi" 30/04/2010

Kuruluş Tarihi: 08/06/2011

Birim Tanıtımı: Bursa Valiliği AB Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi'nde dört uzman görev yapmaktadır.

ÇANAKKALE

Birimin Adı: Çanakkale Valiliği AB Proje Koordinasyon Birimi

Yönerge Adı –Tarihi: Çanakkale Valiliği AB Proje Koordinasyon Merkezi Yönergesi 07/02/2010

Kuruluş Tarihi: 25/02/2009

Birim Tanıtımı: İl AB Daimi Temas Noktası Vali Yardımcısı yönetiminde, İl Dernekler Müdürlüğü'nün koordinasyonunda dört uzman görev yapmaktadır.

ÇANKIRI

Birimin Adı: Çankırı Valiliği Dış İlişkiler ve Projeler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Çankırı Valiliği Dış İlişkiler ve Projeler Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 26/06/2007

Kuruluş Tarihi: 26/06/2007

Birim Tanıtımı: Çankırı Valiliği Dış İlişkiler ve Projeler Koordinasyon Merkezinde üç öğretmen uzman olarak görev yapmaktadır.

ÇORUM

Birimin Adı: T.C. Çorum Valiliği Avrupa Birliği Proje Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Çorum Valiliği Avrupa Birliği Proje Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 20/09/2010

Kuruluş Tarihi: 20/09/2010 tarihli Valilik Onayı ile kurulmuştur.

Birim Tanıtımı: İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü bünyesinde faaliyetlerini yürütmekte olan birimde bir kişi görev yapmaktadır.

DENİZLİ

Birimin Adı: Denizli Valiliği İl AB Daimi Temas Noktası

Yönerge Adı ve Tarihi: İl AB Daimi Temas Noktası Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi– 12/10/2010

Kuruluş Tarihi: 08/01/2007

Birim Tanıtımı: Denizli Valiliği İl AB Daimi Temas Noktasında üç uzman görev yapmaktadır.

DİYARBAKIR

Birimin Adı: T.C. Diyarbakır Valiliği Proje Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: AB Daimi Temas Noktası, Eylem II Avrupa Gönüllü Hizmeti ve Gençlik Projeleri Faaliyetleri Yönergesi – 23/11/2010

Kuruluş Tarihi: 05/12/2007 tarihinde Proje Koordinasyon Merkezi kurulmuş, 23/11/2010 tarihli yönerge ile Merkez bünyesinde AB Daimi Temas Noktası faaliyete geçmiştir.

Birim Tanıtımı: Birimde bir koordinatör ve iki proje uzmanı görev yapmaktadır.

DÜZCE

Birimin Adı: Düzce Valiliği AB Daimi Temas Noktası

Kuruluş Tarihi: 16 Mayıs 2008 tarihli valilik oluru ile kurulmuştur.

Birim Tanıtımı: Düzce Valiliği AB Daimi Temas Noktası'nda iki personel görev yapmaktadır.

EDİRNE

Birimin Adı: Edirne Valiliği Avrupa Birliği Eşgüdüm Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: 10/12/2010 tarihli “Avrupa Birliği Eşgüdüm Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi”

Kuruluş Tarihi: İlk olarak 2003 yılında Sınır Ötesi İşbirliği Sekreteryası olarak kurulmuş olup, Ekim 2004 tarihinde “Avrupa Birliği Eşgüdüm Merkezi” olarak adı değiştirilmiş ve 10/12/2010 tarihinde yönergesi oluşturulmuştur.

Birim Tanıtımı: İl AB Daimi Temas Noktasının yönetiminde bir proje koordinatörü (Sınır Ötesi İşbirliği Programları Sorumlusu) ve bir Eğitim Programları Sorumlusu görev yapmaktadır.

ELAZIĞ

Birimin Adı: Avrupa Birliği Dış İlişkiler ve Projeler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Avrupa Birliği Dış İlişkiler ve Projeler Koordinasyon Merkezi Kuruluş Görev ve Çalışma Yönergesi

Kuruluş Tarihi: 20/05/2010

Birim Tanıtımı: Avrupa Birliği Dış İlişkiler ve Projeler Koordinasyon Merkezi'nde biri merkez sorumlusu dört uzman, bir mali işler sorumlusu ve iki idari personel görev yapmaktadır.

ERZİNCAN

Birimin Adı: AB İl Proje Ofisi

Yönerge Adı ve Tarihi: Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi–10/12/2010

Kuruluş Tarihi: 10/12/2010

Birim Tanıtımı: Birimde içinde bulunulan dönemde altı proje uzmanı, bir mühendis, bir mali işler sorumlusu, bir şoför ve bir evrak memuru olmak üzere toplam sekiz kişi görev yapmaktadır.

ERZURUM

Birimin Adı: Erzurum Valiliği Proje Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Proje Koordinasyon Merkezi Yönergesi Ekim 2010

Kuruluş Tarihi: Ekim 2010

Birim Tanıtımı: Erzurum Valiliği Proje Koordinasyon Merkezi'nde üç öğretmen ve bir mali işler uzmanı olmak üzere toplam dört kişi görev yapmaktadır.

ESKİŞEHİR

Birimin Adı: Eskişehir Valiliği AB Proje Geliştirme ve Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: T.C. Eskişehir Valiliği AB Proje Geliştirme ve Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 13/02/2009

Kuruluş Tarihi: 08/01/2009

Birim Tanıtımı: Eskişehir Valiliği AB Proje Geliştirme ve Koordinasyon Merkezinde toplam on dört kişilik bir proje ekibi görev yapmaktadır.

GAZİANTEP

Birimin Adı: AB Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Valilik ve Kaymakamlık Büroları Kuruluş ve Çalışma Yönetmeliği

Kuruluş Tarihi: 17/04/2006

Birim Tanıtımı: Birimde bir İngilizce öğretmeni, bir bilgisayar öğretmeni, iki planlama uzmanı ve bir şef görev yapmaktadır.

GİRESUN

Birimin Adı: T.C. Giresun Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: T.C. Giresun Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 17/01/2011

Kuruluş Tarihi: 25/12/2007

Birim Tanıtımı: Giresun Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezinde dört personel görev yapmaktadır.

GÜMÜŞHANE

Birimin Adı: AB Proje Koordinasyon Birimi

Yönerge Adı ve Tarihi: Gümüşhane Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi, Avrupa Birliğine Uyum Danışma ve Yönlendirme Kurulu ile Proje Birimlerinin Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 05/10/2010

Kuruluş Tarihi: 08/01/2007

Birim Tanıtımı: AB Proje Koordinasyon Biriminde, İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü, İl Özel İdaresi'nden büro görevlisi (Eurodesk görevlisi), Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü'nden bir ziraat mühendisi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünden bir memur olmak üzere toplam beş kişi görev yapmaktadır.

HAKKÂRİ

Birimin Adı: Hakkâri Valiliği AB ve Proje Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: T.C. Hakkâri Valiliği AB ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi, AB UDYK İle Proje Ofislerinin Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi 16/03/2010

Kuruluş Tarihi: 17/02/2010

Birim Tanıtımı: Hakkâri Valiliği AB ve Proje Koordinasyon Merkezinde beş proje uzmanı, bir mali işler sorumlusu olmak üzere altı personel görev yapmaktadır.

HATAY

Birimin Adı: Stratejik Yönetim, AB ve Proje Koordinasyon Bürosu

Yönerge Adı ve Tarihi: T.C. Hatay Valiliği Stratejik Yönetim ve Proje Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi

Kuruluş Tarihi: 28/09/2009

Birim Tanıtımı: Stratejik Yönetim, AB ve Proje Koordinasyon Bürosunda altı personel görev yapmaktadır.

IĞDIR

Birimin Adı: İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü AB Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: AB Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi Çalışma Yönergesi 06/09/2010

Kuruluş Tarihi: 15/10/2010

Birim Tanıtımı: 2010 yılında kurulan birim; müdür, proje uzmanı, mali işler sorumlusu, V.H.K.İ. ve araştırmacı olmak üzere beş personel görev yapmaktadır.

ISPARTA

Birimin Adı: Isparta Valiliği AB Projeleri Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Isparta Valiliği AB Projeleri Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 24/03/2010

Kuruluş Tarihi: 24/03/2010

Birim Tanıtımı: Isparta Valiliği AB Projeleri Koordinasyon Merkezinde bir koordinatör, bir koordinatör Yardımcısı, bir uzman ve bir destek personeli görev yapmaktadır.

İSTANBUL

Birimin Adı: İstanbul Valiliği Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: 03/02/2005 tarih ve 217 sayılı onay

Kuruluş Tarihi: 03/02/2005

Birim Tanıtımı: Merkezde bir Genel Sekreter Vekili, AB ilişkileri uzmanı, AB ve projeler uzmanı, iki AB proje uzmanı ve bir yazı işleri memuru olmak üzere toplam altı personel görev yapmaktadır.

İZMİR

Birimin Adı: T.C. İzmir Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: T.C. İzmir Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 06/06/2007

Kuruluş Tarihi: 12/07/2007

Birim Tanıtımı: İzmir Valiliği AB ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezinde beş uzman görev yapmaktadır.

KAHRAMANMARAŞ

Birimin Adı: Kahramanmaraş Valiliği AB Proje Koordinasyon Bürosu

Yönerge Adı ve Tarihi: Kahramanmaraş Valiliği Avrupa Birliği Proje Koordinasyon Bürosu Kuruluş Görev ve Çalışma Yönergesi – 03/09/2007

Kuruluş Tarihi: 03/09/2007

Birim Tanıtımı: Kahramanmaraş Valiliği AB Proje Koordinasyon Bürosunda bir öğretmen görev yapmaktadır.

KARABÜK

Birimin Adı: Karabük AB Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: 12/07/2010 tarihli ve 3479 sayılı Karabük Valiliğinin “Karabük Valiliği AB Koordinasyon Merkezi Kuruluş ve Hizmet Yönergesi”

Kuruluş Tarihi: 12/07/2010

Birim Tanıtımı: Karabük AB Koordinasyon Merkezi’nde bir Ziraat Mühendisi ve bir İngilizce Öğretmeni-Metalürji Mühendisi olmak üzere 2 personel görev yapmaktadır.

KARAMAN

Birimin Adı: KASGEM

Yönerge Adı ve Tarihi: Karaman Valiliği, Karaman Kalkınma Stratejileri Geliştirme Merkezi ve Avrupa Birliği Daimi Temas Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi

Kuruluş Tarihi: 05/01/2011

Birim Tanıtımı: Karaman Valiliği, Karaman Kalkınma Stratejileri Geliştirme Merkezinde bir proje uzmanı görev yapmaktadır.

KARS

Birim Adı: Valilik Proje Koordinasyon Birimi

Kuruluş Tarihi: Ekim 2010

Birim Tanıtımı: Valilik Proje Koordinasyon Biriminde iki personel görev yapmaktadır.

KASTAMONU

Birimin Adı: Kastamonu Valiliği AB Proje ve Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: T.C. Kastamonu Valiliği Avrupa Birliği, Valilik Proje ve Koordinasyon Merkezi, Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 16/02/2011

Kuruluş Tarihi: 16/02/2011

Birim Tanıtımı: Kastamonu Valiliği AB Proje ve Koordinasyon Merkezi'nde bir İngilizce öğretmeni, bir jeofizik mühendisi, bir milli emlak memuru, bir V.H.K.İ. görev yapmaktadır.

KAYSERİ

Birimin Adı: Kayseri Dış İlişkiler ve AB Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Kayseri Dış İlişkiler ve AB Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi

Kuruluş Tarihi: 15/10/2010

Birim Tanıtımı: Kayseri Valiliği Dış İlişkiler AB Koordinasyon Merkezi'nde Orta Anadolu Kalkınma Birliği'nden bir koordinatör, dört uzman görevlendirilmiştir.

KIRIKKALE

Birimin Adı: Kırıkkale Valiliği Proje Destek Ofisi (AB İletişim ve Koordinasyon Merkezi)

Yönerge Adı ve Tarihi: Kırıkkale Valiliği Proje Destek Ofisi Yönergesi (06.10.2009) Kırıkkale Valiliği Avrupa Birliği Kurumsal Yapılanmasına İlişkin Usul ve Esaslar (04.03.2010)

Kuruluş Tarihi: 04.11.2009 (Proje Destek Ofisi), 04.03.2010 (İçişleri Bakanlığının 2010/6 sayılı Genelgesi ile yeniden yapılandırılmıştır.)

Birim Tanıtımı: Kırıkkale Valiliği Proje Destek Ofisinde İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı personeli olan üç uzman personel geçici görevlendirme ile görev yapmaktadır.

KIRKLARELİ

Birimin Adı: Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Kırklareli Valiliği Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi 29/09/2010

Kuruluş Tarihi: 2010

Birim Tanıtımı: Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi'nde beş personel görev yapmaktadır.

KIRŞEHİR

Birimin Adı: Avrupa Birliği Programları İzleme, İstatistik, Destek ve Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı: Kırşehir Valiliği, Avrupa Birliği Programları İzleme, İstatistik, Destek ve Koordinasyon Merkezi (ABPKM) Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi

Kuruluş Tarihi: 29/05/2006

Birim Tanıtımı: Avrupa Birliği Programları İzleme, İstatistik, Destek ve Koordinasyon Merkezi'nde bir personel görev almaktadır.

KİLİS

Birimin Adı: Kilis Valiliği AB Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Kilis Valiliği Proje Koordinasyon Merkezi (KİPKOM) Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi, 29.12.2009–2583

Kuruluş Tarihi: Mart 2011

Birim Tanıtımı: Birimde bir Planlama Uzmanı, bir İngilizce Öğretmeni ve 1 V.H.K.İ. olmak üzere 3 uzman personel görev yapmaktadır.

KOCAELİ

Birimin Adı: Kocaeli Valiliği AB Projeler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı: Kocaeli Valiliği AB Projeler Koordinasyon Merkezi Kurulması

Kuruluş Tarihi: 28/05/2007

Birim Tanıtımı: Kocaeli Valiliği AB Projeler Koordinasyon Merkezinde bir kurum yöneticisi (AB İl Koordinatörü), dört uzman, bir şef, bir bilişim uzmanı ve bir grafiker olmak üzere sekiz kişi görev yapmaktadır.

KONYA

Birimin Adı: Konya Valiliği Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Konya Valiliği AB Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi

Kuruluş Tarihi: 20/10/2010

Birim Tanıtımı: Konya Valiliği Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezinde bir müdür, iki proje uzmanı ve bir memur görev yapmaktadır.

KÜTAHYA

Birimin Adı: Kütahya İli Avrupa Birliği Bürosu

Yönerge Adı ve Tarihi: 05/12/2006 tarihli Valilik Oluru

Kuruluş Tarihi: 05/12/2006

Birim Tanıtımı: Kütahya ili AB Bürosu'nda toplam üç personel görev almaktadır.

MALATYA

Birimin Adı: İl AB Proje Ofisi

Yönerge Adı ve Tarihi: Avrupa Birliği Proje Ofisi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 01/11/2010

Kuruluş Tarihi: 14/08/2010

Birim Tanıtımı: Malatya Valiliği İl AB Proje Ofisi'nde sekiz personel görev yapmaktadır.

MANİSA

Birimin Adı: Manisa Valiliği AB Projeler ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Manisa Valiliği AB, Projeler ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi Yönergesi 24/10/2011

Kuruluş Tarihi: Şubat 2010

Birim Tanıtımı: Manisa Valiliği AB Projeler ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezinde il koordinatörü, üç proje uzmanı ve bir idari işlerden sorumlu personel olmak üzere toplam beş kişi görev yapmaktadır.

MARDİN

Birimin Adı: ABMAR (AB Projeleri Koordinasyon Merkezi)

Yönerge Adı ve Tarihi: Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi Kuruluş Görev ve Çalışma Yönergesi – 24.08.2010

Kuruluş Tarihi: 24.08.2010

Birim Tanıtımı: AB Projeleri Koordinasyon Merkezinde bir koordinatör ve iki uzman görev yapmaktadır.

MERSİN

Birimin Adı: Mersin Valiliği Kalkınma Ofisi

Yönerge Adı ve Tarihi: Mersin Valiliği Kalkınma Ofisi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi 14/01/2011

Kuruluş Tarihi: 14/01/2011

Birim Tanıtımı: Mersin Valiliği Kalkınma Ofisi'nde bir koordinatör ve altı proje uzmanı görev yapmaktadır.

MUĞLA

Birimin Adı: Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Muğla Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi 01.12.2008

Kuruluş Tarihi: 01.12.2008

Birim Tanıtımı: Muğla Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi'nde bir koordinatör ve iki uzman görev yapmaktadır.

MUŞ

Birimin Adı: Muş Valiliği Proje Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Kalkınma Destek ve Proje Ofisi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi

Kuruluş Tarihi: 27/11/2008

Birim Tanıtımı: Muş Proje Koordinasyon Merkezi'nde, Muş PKM Koordinatörü, teknik koordinatör, bir endüstri mühendisi, bir muhasebe uzmanı, bir uzman Yardımcısı ve üç adet teknik personel olmak üzere sekiz personel görev yapmaktadır.

NEVŞEHİR

Birimin Adı: Nevşehir Valiliği AB Projeler ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: ABPKM Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 12/01/2011

Kuruluş Tarihi: 2010

Birim Tanıtımı: Nevşehir Valiliği AB Projeler ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi'nde tam zamanlı iki devlet memuru (geçici) ve yarı zamanlı beş uzman ve memur personel (geçici) görev yapmaktadır.

NİĞDE

Birimin Adı: Niğde Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Niğde Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi –05/10/2010

Kuruluş Tarihi: 05/10/2010

Birim Tanıtımı: Niğde Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi'nde dokuz personel görev yapmaktadır.

ORDU

Birimin Adı: Ordu Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: T.C. Ordu Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi ile Proje Ofislerinin Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 23/02/2010

Kuruluş Tarihi: 26/11/2008

Birim Tanıtımı: Merkezde bir Merkez Direktörü ve beş uzman olmak üzere toplam altı personel görev yapmaktadır.

OSMANİYE

Birimin Adı: Avrupa Birliği ve Proje Koordinasyon Bürosu

Yönerge Adı ve Tarihi: Yönergesi bulunmamaktadır.

Kuruluş Tarihi: 04/08/2009

Birim Tanıtımı: Avrupa Birliği ve Proje Koordinasyon Bürosu'nda iki personel görev yapmaktadır.

RİZE

Birimin Adı: T.C. Rize Valiliği AB Proje Koordinasyon Birimi

Yönerge Adı ve Tarihi: T.C. Rize Valiliği Avrupa Birliği Proje Koordinasyon Birimi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 02/04/2010

Kuruluş Tarihi: 02/04/2010

Birim Tanıtımı: Rize Valiliği Avrupa Birliği Proje Koordinasyon Biriminde İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü, Milli Eğitim Müdürlüğü, Rize Üniversitesi, Rize Belediyesi, İl Özel İdaresi, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Çaykur Genel Müdürlüğü ve Tarım İl Müdürlüğünden birer temsilci görev yapmaktadır.

SAKARYA

Birimin Adı: Sakarya Valiliği Avrupa Birliği Proje ve Koordinasyon Birimi

Yönerge Adı ve Tarihi: 03/11/2010 tarihli Sakarya Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü Avrupa Birliği Proje ve Koordinasyon Birimi Yönergesi

Kuruluş Tarihi: 08/11/2010

Birim Tanıtımı: Sakarya Valiliği Avrupa Birliği Proje ve Koordinasyon Birimi'nde iki proje uzmanı, bir araştırmacı, bir tekniker ve bir veri hazırlama ve kontrol işletmeni görev yapmaktadır.

SAMSUN

Birimin Adı: Samsun Valiliği AB ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: 8 Ekim 2010 tarih ve 142 sayılı Samsun Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi

Kuruluş Tarihi: 08/10/2010

Birim Tanıtımı: Samsun Valiliği bünyesinde kurulan Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi, bir personel ile görev yapmaktadır.

SIİRT

Birimin Adı: Siirt Valiliği AB ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi – 05.08.2010

Kuruluş Tarihi: 05/08/2010

Birim Tanıtımı: Siirt Valiliği AB ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezinde 2 proje uzmanı görev yapmaktadır.

SİNOP

Birimin Adı: AB Proje Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Sinop İl Özel İdaresi Avrupa Birliği Proje Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev Yetki ve Çalışma Yönergesi, 03.11.2010

Kuruluş Tarihi: 03/11/2010

Birim Tanıtımı: AB Proje Koordinasyon Merkezinde dört personel görev yapmaktadır.

SİVAS

Birimin Adı: Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı –Tarihi: Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi ile 25/03/2011 tarihinde AB Bürosu, “Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi” olarak yeniden isimlendirilmiştir.

Kuruluş Tarihi: 08/12/2004 tarih ve 01/763 sayılı Valilik Oluru

Birim Tanıtımı: Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezinde altı personel görev yapmaktadır.

ŞANLIURFA

Birimin Adı: Şanlıurfa Valiliği İl Merkez Proje Ofisi

Yönerge Adı ve Tarihi: Şanlıurfa Valiliği İl Merkez Proje Ofisi Kuruluş ve Çalışma Yönergesi

Kuruluş Tarihi: 28/12/2007

Birim Tanıtımı: Şanlıurfa Valiliği İl Merkez Proje Ofisinde dört uzman görev yapmaktadır.

ŞIRNAK

Birimin Adı: Avrupa Birliği Proje Ofisi

Yönerge Adı ve Tarihi: Avrupa Birliğine Uyum, Danışma ve Yönlendirme Kurulu 24/02/2010

Kuruluş Tarihi: 24/02/2010

Birim Tanıtımı: Şırnak Valiliği AB Birimi, birimde görevli bir memur görev yapmaktadır.

TEKİRDAĞ

Birimin Adı: T.C. Tekirdağ Valiliği AB ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı –Tarihi: T.C. Tekirdağ Valiliği Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi ile Proje Ofislerinin Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi

Kuruluş Tarihi: 04/10/2010

Birim Tanıtımı: Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi'nde üç personel görev yapmaktadır.

TOKAT

Birimin Adı: Tokat Valiliği AB Proje Koordinasyon Ofisi

Yönerge Adı ve Tarihi: 22/12/2009 tarih ve 6195 sayılı İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü Valilik Makamı Oluru

Kuruluş Tarihi: 22/12/2009

Birim Tanıtımı: Tokat Valiliği AB Proje Koordinasyon Ofisinde geçici görevlendirme ile iki personel görev yapmaktadır.

TRABZON

Birimin Adı: Trabzon Valiliği AB ve Dış ilişkiler Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Trabzon Valiliği AB Daimi Temas Noktası ve Avrupa Birliğine Uyum, Danışma ve Yönlendirme Kurulu Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi

Kuruluş Tarihi: 04/02/2010

Birim Tanıtımı: AB Daimi Temas Noktasında dört tam zamanlı yedi de kısmi zamanlı olmak üzere toplam on bir kişi görev yapmaktadır. Bu personelden biri müdür, beşi mühendis, biri uzman, ikisi öğretmen, ikisi de memur olarak görev yapmaktadır.

TUNCELİ

Tunceli Valiliği Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi 2010 yılında kurulmuş olup, birimin 2012 yılı içerisinde etkin bir şekilde çalışmaya başlayacağı öngörülmektedir.

UŞAK

Birimin Adı: Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: 02/09/2010–Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi

Kuruluş Tarihi: 06/07/2010 tarihli Valilik Olur'u ile Uşak valiliği “AB Koordinasyon Merkezi”(ABKOM) kurulmuştur.

Birim Tanıtımı: Birimde sürekli görevlendirilmiş bulunan iki personel haricinde gerektiğinde toplanmak üzere; Uşak İl Özel İdaresinden bir mühendis, Uşak İl Milli Eğitim Müdürlüğünden iki öğretmen, Uşak İl Tarım Müdürlüğünden iki mühendis, Uşak Belediyesinden bir personel, Uşak Kalkınma Ajansından 1 personel görev yapmaktadır.

VAN

Birimin Adı: Van Valiliği AB Proje Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Kuruluş, Görev, Sorumluluk, Çalışma ve Faaliyet Yönergesi

Kuruluş Tarihi: 29/04/2010

Birim Tanıtımı: Van Valiliği AB Proje Koordinasyon Merkezinde il merkez koordinatörü ve on iki proje uzmanı olmak üzere toplamda on üç kişi görev yapmaktadır.

YALOVA

Birimin Adı: T.C. Yalova Valiliği AB Projeleri Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: T.C. Yalova Valiliği AB Projeleri Koordinasyon Merkezi Kuruluş ve Çalışma Yönergesi–23/02/2010

Kuruluş Tarihi: 23/02/2010

Birim Tanıtımı: AB Projeleri Koordinasyon Merkezi biri “İl Planlama ve Koordinasyon Müdürü”, biri “İl Planlama Uzmanı” ve ikisi de “Proje Uzmanı” olmak üzere toplam dört personel görev yapmaktadır.

YOZGAT

Birimin Adı: Yozgat Valiliği Proje Uygulama ve Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Proje Uygulama ve Koordinasyon Merkezi Çalışma Yönergesi – 13/12/2007

Kuruluş Tarihi: 12/12/2007

Birimin Tanıtımı: Yozgat Valiliği Proje Uygulama ve Koordinasyon Merkezi'nde üç personel görev yapmaktadır.

ZONGULDAK

Birimin Adı: Zonguldak Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi

Yönerge Adı ve Tarihi: Zonguldak Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönergesi

Kuruluş Tarihi: 25/10/2010

Birim Tanıtımı: Avrupa Birliği Koordinasyon Merkezi'nde hâlihazırda herhangi bir personel görevlendirmesi yapılmamış olup il planlama müdürü, il planlama uzmanı aracılığıyla işlemler yürütülmektedir.

EK 4- Antalya İli AB UDY Kurulu Üye Listesi

1. Vali Yardımcısı (Antalya İli AB Daimi Temas Noktası, Kurul Başkanı)
2. Akdeniz Üniversitesi Rektör Yardımcısı
3. Aksu Kaymakamı
4. Döşemealtı Kaymakamı
5. Kepez Kaymakamı
6. Konyaaltı Kaymakamı
7. Muratpaşa Kaymakamı
8. Aksu Belediye Başkanı
9. Döşemealtı Belediye Başkanı
10. Kepez Belediye Başkanı
11. Konyaaltı Belediye Başkanı
12. Muratpaşa Belediye Başkanı
13. Akseki Kaymakamı
14. Alanya Kaymakamı
15. Demre Kaymakamı
16. Elmalı Kaymakamı
17. Finike Kaymakamı
18. Gazipaşa Kaymakamı
19. Gündoğmuş Kaymakam V.
20. İbradı Kaymakamı
21. Kaş Kaymakamı
22. Kemer Kaymakamı
23. Korkuteli Kaymakamı
24. Kumluca Kaymakamı
25. Manavgat Kaymakamı
26. Serik Kaymakamı
27. İl Özel İdaresi Genel Sekreteri
28. Antalya Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı Genel Sekreter Yardımcısı
29. Basın Yayın Enformasyon İl Müdürü
30. Türkiye İstatistik Kurumu Antalya Bölge Müdürü
31. Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme 6.Bölge Müdürü

32. Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Antalya Limanı Başkanı
33. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü
34. İl Emniyet Müdür Yardımcısı
35. İl Defterdarı
36. İl Milli Eğitim Müdürü
37. İller Bankası A.Ş. Antalya Bölge Müdürü
38. İl Sağlık Müdürü V.
39. DHMİ Antalya Havalimanı Başmüdürü
40. İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürü
41. Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdür V.
42. Akdeniz Su Ürünleri Araştırma Üretim Eğitim Enstitüsü Müdürü
43. İl Kontrol Laboratuvar Müdürü
44. Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürü
45. Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürü
46. Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü
47. İl Bilim, Sanayi ve Teknoloji Müdür V.
48. DSİ 13.Bölge Müdürü
49. Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürü
50. İl Kültür ve Turizm Müdürü
51. Antalya Devlet Opera ve Bale Müdürü
52. İl Çevre ve Şehircilik Müdürü
53. Batı Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürü
54. İl Planlama ve Koordinasyon Müdürü
55. İl Mahalli İdareler Müdürü
56. İl Dernekler Müdürü
57. İl Sosyal Etüt ve Proje Müdürü
58. Avrupa Birliği Projeleri Koordinasyon Merkezi Koordinatörü
59. 112 Acil Çağrı Merkezi Müdürü
60. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürü
61. Antalya Ticaret Borsası Temsilcisi
62. ATSO AB Bilgi Merkezi Koordinatörü
63. Ziraat Odası Genel Sekreteri
64. Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Genel Sekreteri
65. Antalya Rehberler Odası Başkanı

66. Antalya Gazeteciler Cemiyeti Başkanı
67. Antalya Fuarcılık İşletme ve Yatırım A.Ş. (ANFAŞ) Yönetimi Kurulu Başkanı
68. Antalya Tanıtım Vakfı Başkanı
69. Antalya Zihinsel Engelliler Eğitim Vakfı (AZEY) Başkanı
70. Antalya Yetim ve Muhtaç Çocuklara Yardım Vakfı (AYÇOV) Yön. Kur. Başkanı
71. Türk Eğitim Vakfı (TEV) Antalya Şube Başkanı
72. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) Antalya Şube Başkanı
73. Akdeniz Belediyeler Birliği Genel Sekreteri
74. Akdeniz Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği (AKTOB) Başkanı
75. Çiçek ve Kesme Çiçek Üreticileri Birliği Başkanı
76. Antalya İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği (DSYB) Başkanı
77. Batı Akdeniz İhracatçılar Birliği (BAİB) Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
78. Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB) Akdeniz Bölge Müdürü
79. Antalya Genç İşadamları Derneği (ANTGİAD) Yönetim Kurulu Başkanı
80. Antalya Girişimci İş Adamları Derneği (AGİD) Yönetim Kurulu Başkanı
81. Antalya Sanayici ve İşadamları Derneği (ANSİAD) Yön. Kurulu Başkanı
82. Efem Akdeniz Gençlik ve Spor Kulübü Derneği Yönetim Kurulu Başkanı
83. Tüketicuyu Koruma Derneği (TÜKODER) Antalya Şubesi Başkanı
84. Türkiye Sakatlar Derneği Antalya Şubesi Başkanı
85. Alanya Ticaret ve Sanayi Odası (ALTSO) Başkanı
86. Deniz Ticaret Odası Antalya Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı
87. Antalya Eğitim ve Araştırma Vakfı (ANTEV) Başkanı
88. Antalya Kent Konseyi Başkanı
89. Genç Liderler ve Girişimcilik (JCI) Derneği Antalya Şube Başkanı
90. Antalya AB Çalışmalarını Destekleme Merkezi Derneği Başkanı
91. Akdeniz Girişimci İş Kadınları Derneği (AGİDER) Başkanı
92. Sivil Toplum ve Diyalog Merkezi Genel Başkanı
93. Türkiye Emekliler Derneği Antalya Şube Başkanı
94. Tüketici Başvuru Merkezi Derneği Genel Sekreteri
95. Antalya Bölge Su Ürünleri Kooperatifi Başkanı
96. Antalya Bölgesi Tarım Kooperatifleri Birliği Başkanı
97. Akdeniz Üniv. Avrupa Birliği Araştırma ve Uygulama Merkezi (AKVAM) Müdürü
98. Akdeniz Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Koordinatörü
99. Akdeniz Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi Akademik Sorumlusu

100. Aksu İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü
101. Döşemealtı İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü
102. Kepez İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü
103. Konyaaltı İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü
104. Muratpaşa İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI : Baki KARAÇAY

Doğum Tarihi ve Yeri : 20.01.1963 - Erzurum

Medeni Durumu : Evli

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : Erzurum Lisesi, Erzurum, 1979

Lisans Diploması : Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Zootečni Bölümü, Erzurum, 1984

Yüksek Lisans Diploması : Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Antalya, 2014

Tez Konusu : Merkezi Yönetimin Avrupa Birliği'ne Uyum Çalışmalarının Yerel Düzeyde Örgütlenmesi: Antalya Valiliği Örneği

Yabancı Dil / Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetler

2007–2008: NC State Üniversitesi (ABD), Ziyaretçi Araştırmacı Programı

İş Deneyimi : 2009–2014 Kamuda Yönetici, 1987–2010 Ziraat Müh.

Stajlar : Altınova Devlet Üretim Çiftliği, Konya (Temmuz 1983)

Projeler

2013–2014: Valiliklerde AB İşleri İçin Kapasite Oluşturulması Projesi

2011–2013: Büyük Şehirlerde Yaya Önceliğini ve Güvenliğini Sağlamak İçin Hayatboyu Öğrenme” isimli Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme Programı Leonardo da Vinci Çokuluslu Yenilik Transferi Projesi

2008–2010: Yol Güvenliği ve Hizmet Kalitesini Arttırmak Amacıyla Toplu Taşıma Araç Şoförleri İçin E-Öğrenme ve Uygulamalı Eğitim ile Hayatboyu Öğrenme” isimli Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme Programı Leonardo da Vinci Çokuluslu Yenilik Transferi Projesi

2009–2011: İşbirliği Herşeydir Avrupa Gönüllü Hizmeti Projesi

2004–2005: Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Teknolojisinin Kullanımı ile Tarımsal Kaynakların İzlenmesi Projesi (TAKİP) –AB Ortak Tarım Politikalarına Uyum Çalışması

Çalıştığı Kurumlar

2009–2014: Antalya Valiliği AB Projeleri Koordinasyon Merkezi

2001–2009: Antalya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

1989–2000: Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü (Ankara), Bölge Müdürlüğü (İstanbul)

E-Mail : bakikaracay@gmail.com